

STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE KLADANJ

Općina Kladanj će biti prepoznatljivo privredno i turističko odredište, ekološki uređeno i društveno funkcionalna zajednica sa zaštićenim objektima prirodnog i kulturnog nasljeđa .

Skraćenice

<i>BiH</i>	<i>Bosna i Hercegovina</i>
<i>FBiH</i>	<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>
<i>PDV</i>	<i>Porez na dodanu vrijednost</i>
<i>BDP</i>	<i>Bruto društveni proizvod</i>
<i>SKD</i>	<i>Standardna klasifikacija djelatnosti</i>
<i>FZS</i>	<i>Federalni zavod za statistiku</i>
<i>NKV</i>	<i>Nekvalifikovani</i>
<i>PKV</i>	<i>Polukvalifikovani</i>
<i>KV</i>	<i>Kvalifikovani</i>
<i>VKV</i>	<i>Visokokvalifikovani</i>
<i>NS</i>	<i>Nema sprema</i>
<i>SSS</i>	<i>Srednja stručna sprema</i>
<i>VŠS</i>	<i>Viša stručna sprema</i>
<i>VSS</i>	<i>Visoka stručna sprema</i>
<i>IKC</i>	<i>Informativno kulturni centar</i>
<i>RPG</i>	<i>Registar poljoprivrednih gazdinstva</i>
<i>RK</i>	<i>Registar klijenata</i>

Sadržaj

Skraćenice	2
Sadržaj	3
I. UVOD.....	6
II METODOLOGIJA IZRADE STRATEGIJE RAZVOJA	7
III STRATEŠKA PLATFORMA.....	8
III.1. SOCIO – EKONOMSKA ANALIZA	8
III.1.1 Osnovni podaci o općini Kladanj.....	8
III. 1.2 Historijski aspekti razvoja općine Kladanj.....	8
III. 1.3 Prirodno naslijeđe općine Kladanj	9
III. 1.4. Demografske karakteristike i kretanja.....	9
III. 1.4.1. Ukupan broj stanovnika, struktura stanovništva.....	9
III.1.4.2. Prostorni raspored stanovništva	10
III.1.4.3. Prirodni priraštaj stanovništva.....	11
III.1.5. Analiza ekonomskog sektora općine Kladanj	15
III.1.5.1. Bruto domaći proizvod i plaće	15
III.1.5.2. Struktura ekonomije općine Kladanj.....	19
III. 1.5.3. Razvoj privatnog sektora, malih i srednjih poduzeća i poduzetništva.....	20
III. 1.5.4. Turistički potencijal i turistička infrastruktura	25
III. 1.5.5. Poljoprivreda.....	27
III. 1.6. Tržište rada	29
III. 1.6.1. Zaposlenost i nezaposlenost.....	29
III 1.6.2. Penzioneri - broj, spolna struktura, struktura po vrsti penzije/mirovine.....	36
III. 1.7. Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja.....	37
III. 1.7.1. Obrazovanje	37
III. 1.7.2. Kultura i sport.....	53
III. 1.7.3. Zdravstvena zaštita.....	54
III. 1.7.4. Socijalna zaštita.....	55
III. 1.7.4. Analiza stanja mladih.....	56
III. 1.7.5. Organizacije civilnog društva	58
III. 1.7.5. Javne usluge i infrastruktura	58
III. 1.7.5. Cestovna mreža	59
III. 1.7.6. Javna rasvjeta , pokrivenost elektromrežom, telefonija.....	59
III. 1.7.7. Vodosnabdjevanje i kanalizaciona mreža	60
III. 1.7.8. Upravljanje otpadom.....	61
III. 1.8. Okoliš.....	62
III. 1.8.1. Kvalitet zraka	62
III. 1.8.2. Upravljanje vodama.....	63
III. 1.8.3. Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem.....	63
III. 1.8.4. Korištenje, zaštita i upravljanje šumama.....	63
III. 1.8.5. Biodiverzitet, prirodno naslijeđe	66
III. 1.8.6. Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije.....	67
III. 1.9. Prostorno planska dokumentacija	67
III. 1.10. Budžet.....	68
III.2. STRATEŠKO FOKUSIRANJE.....	69
.....	72
III.3 VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA	73
IV. SEKTORSKI RAZVOJNI PLANOVI	78
IV.1. PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA.....	78
IV.1.1. Sektorsko fokusiranje	78

IV.1.2. Sektorski (operativni) ciljevi	79
IV.1.3. Programi, projekti i mjere.....	82
V.1.4. Okvirna financijska konstrukcija za sektor lokalnog ekonomskog razvoja.....	90
IV.1.5. Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima	96
IV.2. PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA.....	97
IV.2.1. SEKTORSKO FOKUSIRANJE.....	97
IV.2.2. Operativni (sektorski) ciljevi	99
IV.2.3. Programi, projekti i mjere.....	105
IV.2.4. Okvirna financijska konstrukcija	119
IV. 2.5. Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima	134
IV.3. PLAN ZAŠTITE I UNAPREĐENJA OKOLIŠA	
IV.3.1. SEKTORSKO FOKUSIRANJE.....	135
IV.3.2. SEKTORSKI (OPERATIVNI) CILJEVI.....	138
IV. 3.3. Programi, projekti i mjere.....	142
Okvirna financijska konstrukcija	154
IV.1.5. Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima	177
V OPERATIVNI DIO.....	179
V.1. PLAN IMPLEMENTACIJE INTEGRIRANE STRATEGIJE RAZVOJA.....	179
V. 1.1. Orijentacioni pregled prioriternih projekata i mjera za period od 3 godine	179
V.1.2. Indikativni financijski plan za period od 3 godine	192
V. 2. Akcijski plan za projekte koji se implementiraju u 2011. godinu	209
V.2.1. Detaljan financijski plan za projekte koji se implementiraju u 2011.	215
V.3. Plan razvoja organizacijskih kapaciteta i ljudskih resursa	221
V. 4. PRAĆENJE, OCJENJIVANJE I AŽURIRANJE STRATEGIJE RAZVOJA	229

Strategiju razvoja općine Kladanj izradio je Razvojni tim Općine Kladanj i Komisija za palniranje općinskog razvoja u okviru Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDPA), koji predstavlja zajedničku inicijativu Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP) u periodu januar – decembar 2010. Godine. Tehničku podršku Razvojnom timu u sklopu ovog projekta pružio je Regionalni centar za okoliš (REC BiH) u saradnji sa Method Consulting BiH, pod vođstvom g. Davorina Pavelića, stručnjaka za lokalni razvoj.

I. UVOD

Strategija integriranog razvoja 2011–2020. godine je ključni strateško-planski dokument općine Kladanj, koji treba da podstiče budući rast i razvoj zajednice. Strategija razvoja obuhvata društvenu, ekonomsku, okolišnu kao i prostornu sferu. Strategija je izrađena kao okvir za definiranje zajedničkih ciljeva, podsticanja lokalnih snaga, ali i kao odgovor na izazove budućeg razvoja općine i sveukupnog života u njoj. Kao takva, Strategija integriranog razvoja je u skladu sa strategijama i politikama na višim nivoima vlasti, i to prije svega sa nacrtom Razvojne strategije BiH 2008-2013, Strategijom socijalne uključenosti 2008-2013, ali i sa drugim sektorskim strategijama na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou.

Strategija razvoja općine Kladanj izrađena je od strane radnih tijela koje je imenovao načelnik općine uz puno učešće predstavnika javnog, privatnog i nevladinog sektora. Strategija integriranog razvoja je usvojena od strane Općinskog vijeća 25.02. 2011. godine, te je stupila na snagu 18.03 2011. godine.

Strategija informira sveukupnu javnost i privatne ulagače o razvojnom putu općine Kladanj, predstavlja osnovu za izradu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, kreira podlogu za praćenje napretka te ohrabruje saradnju i dogovor u planiranju različitih nivoa vlasti i društveno-ekonomskih partnera.

Strategija razvoja predstavlja putokaz za sveukupni razvoj općine Kladanj a obuhvata ekonomski, društveni i plan zaštite i unapređenja životne sredine, uz poštivanje prostornog aspekta. Vizija razvoja te strateški ciljevi razvoja općine definirani su na period od 10 godina. Prihvatajući činjenicu da postavljanje ciljeva podrazumijeva ne samo odgovor na pitanje „šta“, već i „kako“, te da je odgovor na ovo pitanje od ključnog značaja za kvalitetnu implementaciju Strategije, Općinski razvojni tim je izradio sektorske planove i operativni dio Strategije. Sektorski planovi, operativni ciljevi, programi, projekti i mjere, usmjereni ka poboljšanju kvaliteta života u općini, definisani su na period od 5 godina. Okvirni operativni planovi su izrađeni za naredne tri, a detaljni akcioni planovi za godinu dana.

Bitno je naglasiti da Strategija obuhvata i listu prioriternih programa i projekata u svakom sektoru, a koji omogućavaju doseganje postavljenih ciljeva putem provođenja operativnih aktivnosti, čime se stvara osnova za sveukupnu implementaciju Strategije. Nadalje, prioritetni programi i projekti nisu samo osnova za korištenje općinskih i drugih domaćih izvora sredstava, nego i dobra osnova za pristup eksternim izvorima sredstava, poput IPA programa Evropske unije, ali i drugih programa podrške u Bosni i Hercegovini.

Kod izrade strategije razvoja općine Kladanj posebno se vodilo računa o ostvarivanju horizontalne intersektorske usklađenosti te vertikalne usklađenosti Strategije sa strategijama i planovima na drugim nivoima. Dodatan značaj je poklonjen mogućim inicijativama međuopćinske saradnje.

Preduslov kvalitetne i pravovremene implementacije Strategije jeste prepoznavanje njenog značaja od strane sveukupne lokalne zajednice i viših nivoa vlasti, ali i uspostava Strategijom predviđenih mehanizama za njenu implementaciju, izvještavanje, ažuriranje i sveukupnu operacionalizaciju, a što je zadatak koji Općini, ali i svim drugim akterima u lokalnoj zajednici, predstoji u narednom periodu.

II METODOLOGIJA IZRADE STRATEGIJE RAZVOJA

U izradi strateškog plana razvoja općine Kladanj korištena je standardirana Metodologija za integrirano planiranje lokalnog razvoja (MiPRO), prihvaćena i preporučena od strane entitetskih vlada te saveza općina i gradova oba entiteta. MiPRO je u potpunosti usklađena sa postojećim zakonskim okvirom kojim je definisano planiranje razvoja na lokalnom nivou, gdje je općinska uprava nosilac procesa izrade i implementacije strategije, uz maksimalno uključivanje i svih drugih aktera života u lokalnoj zajednici. Nadalje, MiPRO je u potpunosti usaglašena sa vodećim principima i pristupima strateškom planiranju koje promovira Evropska unija.

Vodeći principi na kojima se zasniva Strategija razvoja općine Kladanj su održivost i socijalna uključenost. Održivost kao princip integrira ekonomski i okolišni aspekt, dok princip socijalne uključenosti podrazumijeva jednake šanse za sve i pravičnost u smislu identificiranja potreba i interesa marginaliziranih i socijalno isključenih grupa stanovništva.

Nadalje, Strategiju razvoja karakteriziraju integracija (što znači da su ekonomski, društveni i okolišni aspekt posmatrani kao neodvojivi dijelovi jedne cjeline) i participacija (svi zainteresirani akteri su angažirani i doprinijeli su izradi Strategije).

Općina se angažirala u procesu izrade Strategije vođena uvjerenjem da strateško planiranje predstavlja ključni instrument za proaktivno i odgovorno upravljanje lokalnim razvojem. Proces izrade Strategije razvoja općine Kladanj, iniciran od strane načelnika Općine i podržan od strane Općinskog vijeća, započeo je potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju između Općine Kladanj i UNDP-a u aprilu 2009. godine, te formiranjem radnih tijela – Općinskog razvojnog tima i Partnerske grupe.

Proces je operativno vodio Općinski razvojni tim, a u samom procesu stvoreni su mehanizmi za snažno građansko učešće, dominantno kroz rad Partnerske grupe – konsultativnog tijela kojeg su činili predstavnici javnog, privatnog i nevladinog sektora. Poseban naglasak je stavljen na uključivanje i adekvatno prepoznavanje potreba potencijalno ranjivih kategorija stanovništva. U proces je sveukupno bilo uključeno više stotina građana.

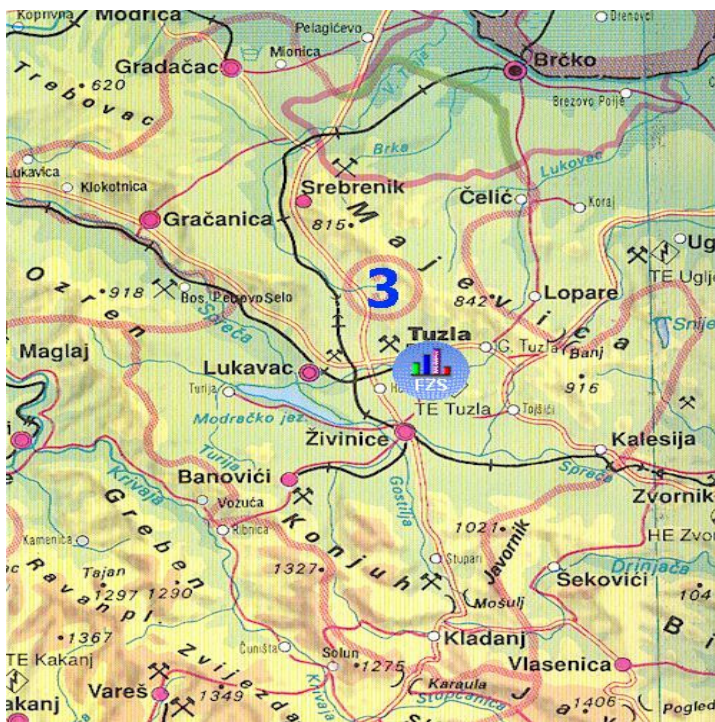
Polazna tačka za izradu strategije razvoja općine Kladanj je bila analiza postojećih stareteških dokumenata, nivoa njihove realizacije, te stepena razvijenosti ljudskih resursa neophodnih za izradu i implementaciju strategije. Ova analiza je bila nadograđena na osnovu analize relevantnih kvantitativnih i kvalitativnih podataka iz primarnih i sekundarnih izvora. Noseći i najvažniji dio Strategije predstavlja njen strateški dio, tj. strateška platforma, a koja obuhvata socio-ekonomsku analizu, strateške fokuse, viziju razvoja i strateške ciljeve razvoja. Strateška platforma Strategije dominantno je djelo Općinskog razvojnog tima. Sektorske planove ekonomskog i društvenog razvoja te plana zaštite i unapređenja okoliša izradile su za tu svrhu formirane sektorske radne grupe, a koje su činili predstavnici javnog, privatnog i nevladinog sektora.

U završnom dijelu procesa, Općinski razvojni tim je, na bazi principa integracije, objedinio i uskladio sektorske dokumente, te izradio okvirne trogodišnje i detaljne jednogodišnje planove implementacije, uključujući i plan razvoja organizacijskih kapaciteta i ljudskih potencijala neophodnih za proces implementacije Strategije. Kako bi se omogućila učinkovita implementacija Strategije, finansijski okvir Strategije i općinski budžet za 2011. godinu su u potpunosti usklađeni.

III STRATEŠKA PLATFORMA

III.1. SOCIO – EKONOMSKA ANALIZA

III.1.1 Osnovni podaci o općini Kladanj

Općina Kladanj se prostire dolinom rijeke Drinjače, u podnožju planine Konjuh. Naselje -grad Kladanj je smješten na putu Županja-Tuzla-Sarajevo. Prosječna nadmorska visina općine Kladanj je 560 metara. Površina općine Kladanj je 331 km². Graniči sa pet općina: Živinice sa sjevera, Šekovići sa istoka, Vlasenica sa jugoistoka, Olovo sa jugozapada i Banovići sa sjeverozapada. Sam grad je smješten u centralnom dijelu općine uz rijeku Drinjaču. Okružuju ga sela: Plahovići, Buševo, Vučinići, Mladevo, Konjevići i Gojsalići. Na osnovu popisa iz 1991. godine na području općine Kladanj živjelo je 16.070 stanovnika.

Slika 1. Geografski položaj općine Kladanj

III. 1.2 Histrorijski aspekti razvoja općine Kladanj

U putopisu fra Marinića Kladanj se prvi put spominje 1366. godine. U Dubrovačkim spisima Kladanj se spominje 1431. godine dok prvi Turski izvori Kladanj spominju 1469. godine. Postoje indicije koje ukazuju na rano naseljavanje okoline i samog Kladnja. Na to upućuje nalaz prahistorijskih crteža u Brateljevićima na lokalitetu "Djevojačke pećine" starih 10.000 godina, kao i tri lokaliteta poznata pod imenom "Gradina". Jedino su na "Gojsaličkoj" gradini konstatovani tragovi života u vidu suhozida, dok su ostale dvije gradine ostale neistražene.

Prostor općine Kladanj izuzetno je bogat kulturno-historijskim spomenicima iz svih perioda. Ostaci materijalne kulture prošlih vremena nalaze se na više lokaliteta. To nam govori o kontinuitetu naseljenosti ovih prostora od prahistorijskog doba do danas a najveći dio je iz srednjovjekovnog i osmanskog perioda. Ono što Kladanj čini interesantnim i izdvaja iz kruga slične ili iste kulturne baštine su stećci, umjetnost i natpisi na njima. U 25 naselja na području općine Kladanj evidentirano je 598 stećaka. Od ukupnog broja stećaka u Kladnju, ukrašena su 52 primjerka. Izuzetna rijetkost na ovim nekropolama su tri stećka sa natpisima pisanim "bosančicom". Kada se govori o likovnom svojstvima stećaka u Kladnju, njihove predstave ostavljaju vanredno snažan utisak na gledaoca. Zastupljenost motiva je neujednačena - mahom prednjače simbolični motivi. Specifičnost i originalnost nekih motiva (raznovrsnost i brojnost motiva, spirala, originalna stilizacija djevojke i stabla, ljudska glava sa vijencem) stećci sa natpisom, dvojni sljemenici i drugo, čine da Kladanj a time i čitav Kanton izađu iz kruga anonimnosti kulturne današnjice. U samom Kladnju vrijedno područje čini centar čaršije sa Kuršumlijom ili Hadži Bali-begovom džamijom, a u njenoj blizini Hadži đurđihanhanumina česma oko kojih se razvila čaršija.

III. 1.3 Prirodno naslijeđe općine Kladanj

Prirodno naslijeđe općine Kladanj koje je utvrđeno ovim prostornim planom raspolaže ogromnim komparativnim prednostima posebno u pogledu prirodno pejzažnih elemenata, gdje su prisutni gotovo svi oblici prirodnih vrijednosti:

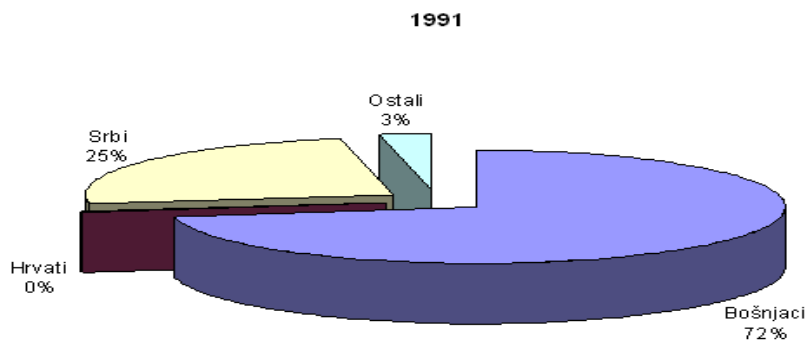
vegetacijske, florističke, faunističko-lovne, reljefne, geomorfološke, hidrološke.

Rijetka su mjesta kao što je planina Konjuh gdje je priroda bila tako izdašna i darovala joj sve što je čini primamljivom i prihvatljivom svima; rekreativcima, lovcima, ribolovcima, vrhunskim sportistima, speleolozima, stočarima, kao i onima čija su čula željna uživanja i spokoja u prirodnim ljepotama. Čist planinski vazduh odmara ne samo tijelo već i dušu. Konjuh nije kao ostale planine, tu nikada niste sami, svojom tišinom, dalekim i prekrasnim vidicima ili snijegom prekrivenim obroncima, vrelima i potocima, svojom raznovrsnom florom i faunom predstavlja najljepši u nizu dragulja na području Tuzlanskog kantona. Ogromno prirodno bogatstvo planine Konjuh u kojem dominiraju prekrasne pejzažne vrijednosti, bogatstvo vodotoka gdje se izdvaja nadasve čuvena "Muška voda" koju je u 17. vijeku poznati turski putopisac Evlija Čelebija nazvao "izvorom mladosti", neprevaziđeni spelološki objekti, nadaleko čuvena "Djevojačka pećina" te bogata nakitom i jedna od najljepših pećina u BiH "Bebravska pećina" te kao rijetko gdje, na relativno malom prostoru zastupljenost bogatstva flore (zaštićene biljne vrste - lincura, sunovrat) i faune (zaštićene životinjske vrste - tetrijeb, mrki medvjed, kozorog) i druge prirodne ljepote.¹

III. 1.4. Demografske karakteristike i kretanja

III. 1.4.1. Ukupan broj stanovnika, struktura stanovništva

Prema podacima iz posljednjeg službenog popisa stanovništva iz 1991. godine, na području općine Kladanj je živjelo 16.070 stanovnika. Od toga broja, većinu stanovnika (72%) su činili Bošnjaci, 25% stanovnika su činili Srbi i 3% „ostalih“.

Slika 2.1. Nacionalna struktura stanovništva općine Kladanj u 1991. godini

Prema procjeni Federalnog zavoda za statistiku, u 2008. godini, općina Kladanj je imala 15.162 stanovnika. Podaci o nacionalnoj strukturi nisu dostupni ali je za pretpostaviti da je zbog ratnih dešavanja i pomjeranja stanovništva došlo do značajnije izmjene nacionalne strukture stanovništva.

¹ <http://tourism-tk.ba/bosanski/kladanj.htm>

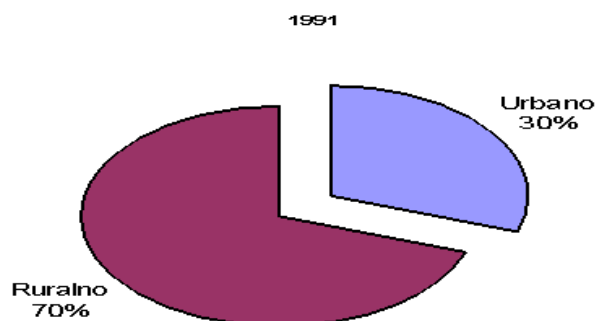
III.1.4.2. Prostorni raspored stanovništva

Općina Kladanj je organizovana kroz šest mjesnih zajednica: Kladanj, Starić, Stupari, Tarevo, Tuholj i Turaliće. Broj stanovnika po mjesnim zajednicama na području Općine Kladanj prema službenom popisu iz 1991. godine je iznosio: MZ Kladanj 6644 stanovnika, MZ Starić 1947, MZ Stupari 4993, MZ Tarevo 1184 i MZ Tuholj 1302. Broj stanovnika po mjesnim zajednicama se kontinuirano mijenjao i prema posljednjim procjenama i podacima dobivenim od predsjednika vijeća mjesnih zajednica broj domaćinstava po mjesnim zajednicama u 2009. Godini iznosi: 2238 domaćinstava u MZ Kladanj, oko 1100 domaćinstava u MZ Stupari, 91 domaćinstvo u MZ Turaliće, 385 domaćinstava u MZ Starić, 385 domaćinstava u MZ Tarevo i 257 domaćinstava u MZ Tuholj.

Slika 2.2. Broj domaćinstava po MZ (2009)

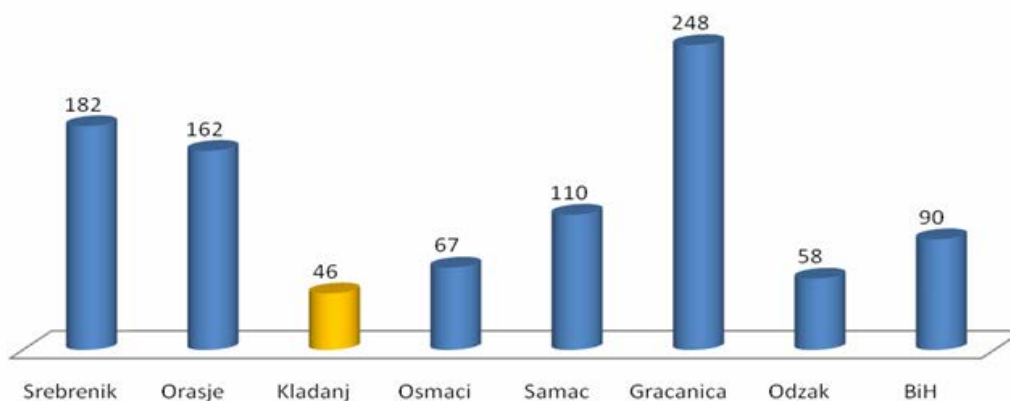
Na slici 2.2 je vidljivo da se, kada je u pitanju broj domaćinstava, izdvajaju dvije mjesne zajednice, MZ Kladanj i MZ Stupari. Ove mjesne zajednice čine demografsku okosnicu općine Kladanj.

Slika 2.3. Stanovništvo u urbanim i ruralnim područjima 1991

Prema podacima posljednjeg službenog popisa iz 1991. godine, na području općine Kladanj većina stanovništva (oko 70%) je naseljavala ruralna područja.

Sa površinom od 331 km², općina Kladanj je druga po veličini u TK i površinski veća od općine Tuzla. Istovremeno, u poređenju sa drugim općinama, kao i u odnosu na prosječnu gustinu naseljenosti stanovništva u BiH, Kladanj spada u općine sa najmanjom gustinom naseljenosti stanovnika po km² površine.

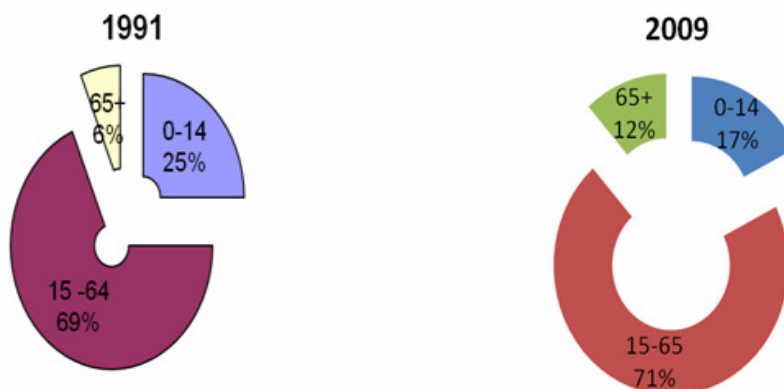

Slika 2.4. Gustina naseljenosti (br. stanovnika po km²)

Gustina naseljenosti od 46 stanovnika po km² je dva puta manja od prosječne gustine naseljenosti na teritoriji Bosne i Hercegovine. Prema OECD kriterijima spada u pretežno ruralne općine.

III.1.4.3. Prirodni priraštaj stanovništva

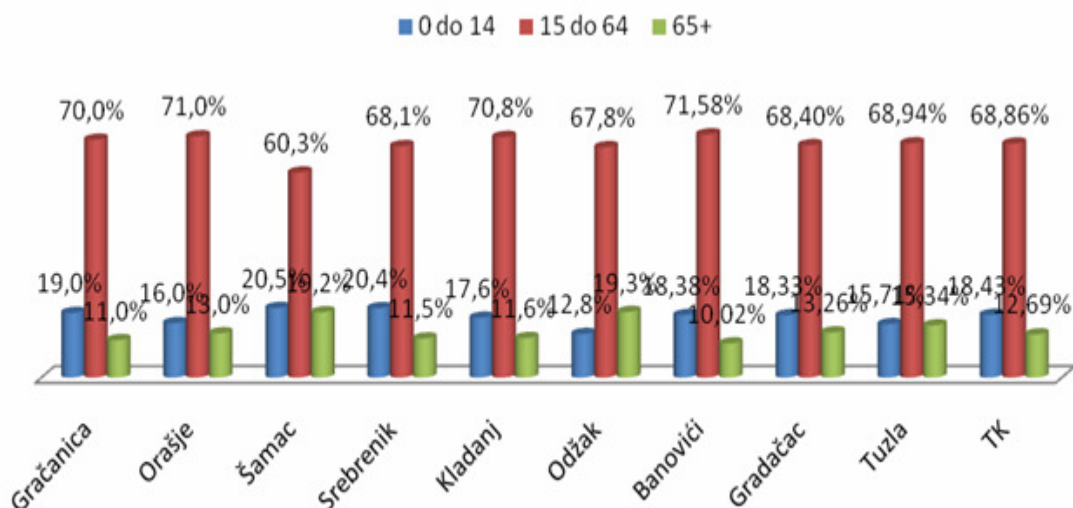
Na osnovu podataka FZS-a, slikom 2.5 je data starosna struktura stanovništva općine Kladanj za 1991 i 2009 godinu.

Slika 2.5. Starosna struktura stanovništva

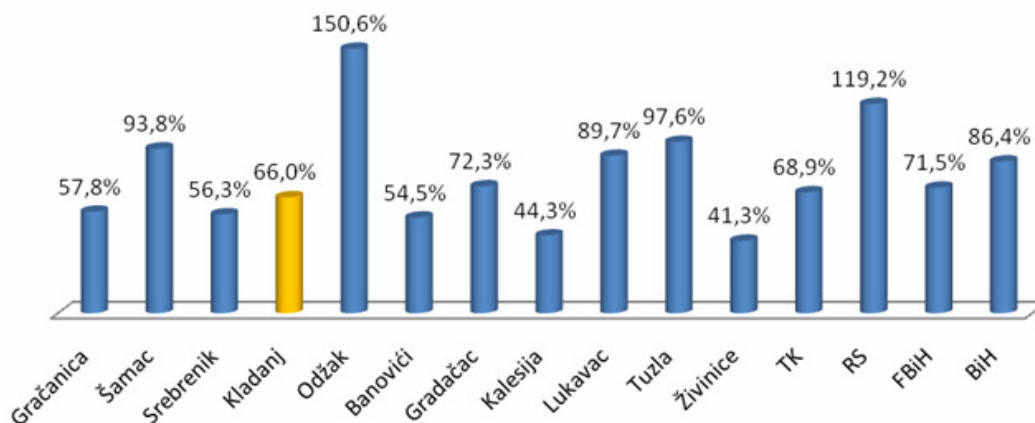
Možemo uočiti da je u odnosu na 1991. godinu došlo do značajnog opadanja procentualnog udjela stanovnika mlađe životne dobi (starosna grupa od 0-14) u ukupnom broju stanovnika, dok se u istom vremenskom periodu procent stanovništva starije životne dobi (starosna grupa 65 +) udvostručio. Relativno nizak procenat stanovništva mlađeg od 14 godina ukazuje i na potencijalno nisku stopu prirodnog priraštaja.²

² Federalni zavod za statistiku "Tuzlanski kanton u brojkama" Sarajevo, 2009 Podaci o poslijeratnom broju stanovnika i starosnoj strukturi stanovništva se baziraju na procjeni i podacima koji se prikupljaju iz različitih izvora (Federalni zavod za statistiku matični ured, Federalni zavod za programiranje, prijave boravka itd.)

Slika 2.6. Usporedba starosne strukture

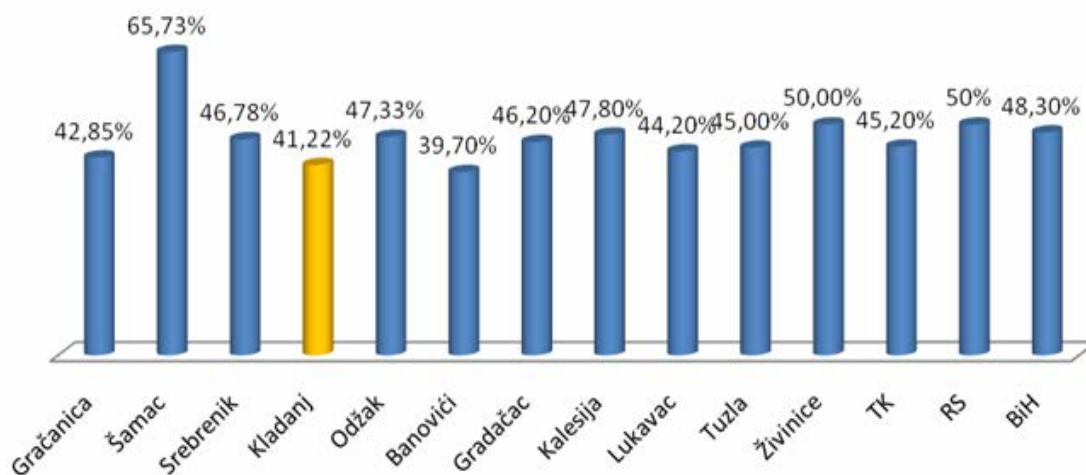
U usporedbi sa drugim općinama vidimo da općina Kladanj među općinama sa najvećim procentualnim učešćem populacije u radnoj dobi (od 15 do 64 godine) u ukupnoj populaciji. Kada je u pitanju populacija starija od 65 godina, općina Kladanj spada među općine sa najnižim procentualnim učešćem ove starosne grupe u ukupnoj populaciji.

Slika 2.7. Indeks starenja stanovništva

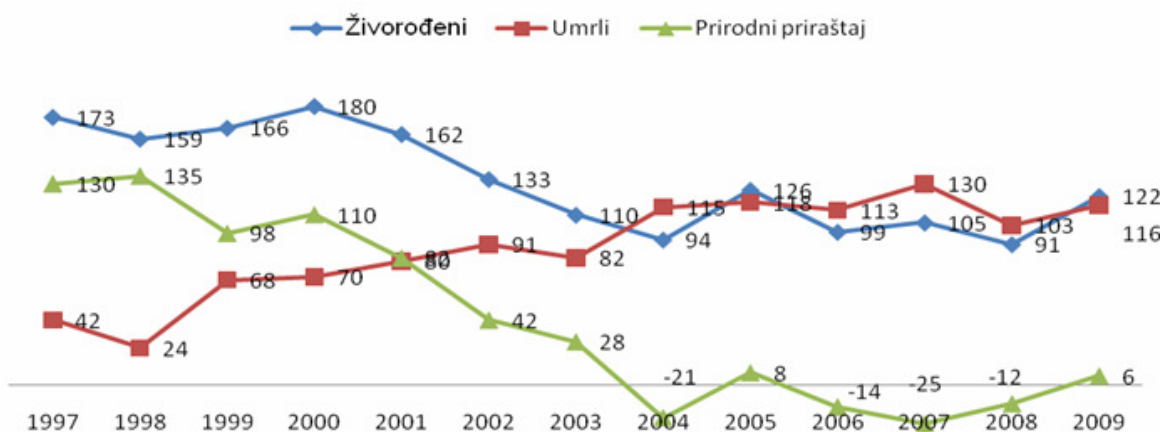
Indeks starenja od 66% ukazuje da na svakih 100 stanovnika starosne dobi od 0-14 godina dolazi 66 stanovnika starijih od 65 godina. Stopa starenja u općini Kladanj od 66% je niža od prosječne stope starenja u FBiH (71,5%) i BiH (86,4%). Isto tako iz slike 2.6 vidimo da općina Kladanj ne spada među općine sa najnižom stopom starenja koja u slučaju općina Kalesija i Živinice ide ispod 45%.

Stopa zavisnosti nam pruža informaciju koliko svaka osoba koja je u radnoj dobi treba izdržavati ekonomski neaktivnih osoba. Sa stopom zavisnosti od 41,22%, općina Kladanj spada među općine sa najnižom stopom zavisnosti.

Slika 2.8. Stopa zavisnosti stanovništva

Kada je u pitanju prirodni priraštaj primejtan je skoro kontinuiran pad broja živorođenih i skoro kontinuiran rast broja umrlih u periodu od 12 godina, te konzekventno tome skoro konitnuiran pad prirodnog priraštaja stanovništva koji se stabilizirao u negativnom području u posljednjih 5 godina.

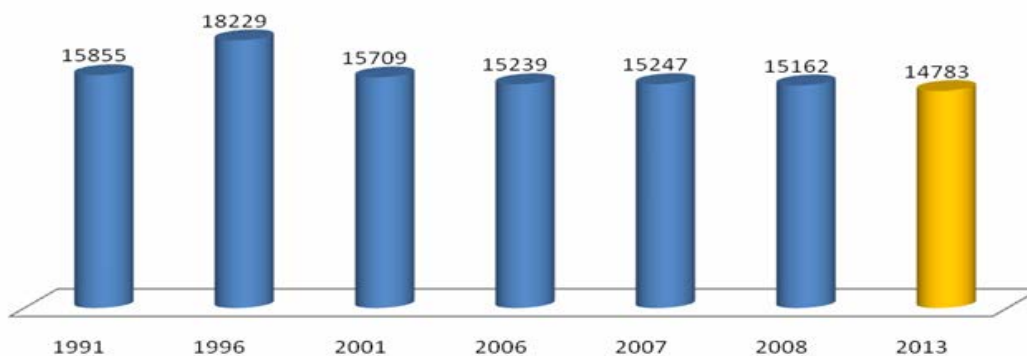

Slika 2.9. Prirodni prirast stanovništva (u apsolutnim brojkama)

Uzimajući u obzir ovaj trend pretpostavljamo da će se ukupan broj stanovnika na području općine i dalje smanjivati,³ posebno ako se u obzir uzmu i tzv. socijalne i ekonomske migracije ka većim urbanim područjima Sarajeva i Tuzle.

Ovo je također zaključak demografske analize koji je proveo Ekonomski institut Sarajevo u procesu izrade Strategije razvoja Tuzlanskog kantona 2008-2013 (slika 2.10).

³ Federalni zavod za statistiku "Statistički godišnjak/ljetopis 2009".

Slika 2.10. Promjena broja stanovnika i projekcija broja stanovnika za 2013. godinu⁴

Općina Kladanj spada među općine sa najmanjom gustom naseljenosti. Većina domaćinstava je locirana u dvije mjesne zajednice: MZ Kladanj i MZ Stupari. Ove dvije MZ se nalaze na dva različita kraja teritorije općine i, donekle je otežana fizička dostupnost usluga lociranih u MZ Kladanj stanovništvu MZ Stupari. Ovakav raspored stanovništva predstavlja dodatni izazov za općinsku administraciju i zahtjeva dodatne napore i resurse pri osiguranju jednake razine usluga čitavoj populaciji općine. Starosna struktura stanovništva je značajno promjenjena u odnosu na 1990. godinu, i osnovni indikatori ukazuju na proces starenja stanovništva. Iako su osnovni indikatori vezani za dobnu strukturu nešto povoljniji nego u poređenim općinama, udio starijih od 65 godina od 12% indicira da se radi o staroj populaciji (granica je 7%). Na istu tip populacije i indeks starenje populacije od 66% koji je značajno iznad granične vrijednosti indeksa od 40% gdje se već govori o populaciji u procesu starenja. Na proces starenja stanovništva ukazuje i kontinuiran rast mortaliteta koji je ili veći ili se izjednačio sa natalitetom. U 2009. godini, stopa prirodnog prirasta je iznosila 0,373 promila što je slična razina prirodnog prirasta u europskim zemljama (stopa prirodnog prirasta od 3 promila i manje) koje imaju stanovništvo zahvaćeno procesom starenja.

Trenutno općina Kladanj zbog velikog radnog kontigenta stanovništva, u poređenju sa drugim općinama im među najnižim stopama zavisnosti (41,2%), koji pokazuje demografsku opterećenost radnog kontigenta.

Međutim nastavak postojećeg procesa starenja stanovništva će dovesti do: smanjenja radnog kontigenta,

- povećanja koeficijenta dobne ovisnosti starije populacije,
- tendenciju daljnje depopulacije stanovništva,
- potrebu za većim izdvajanjima za zdravstvo i socijalnu zaštitu.

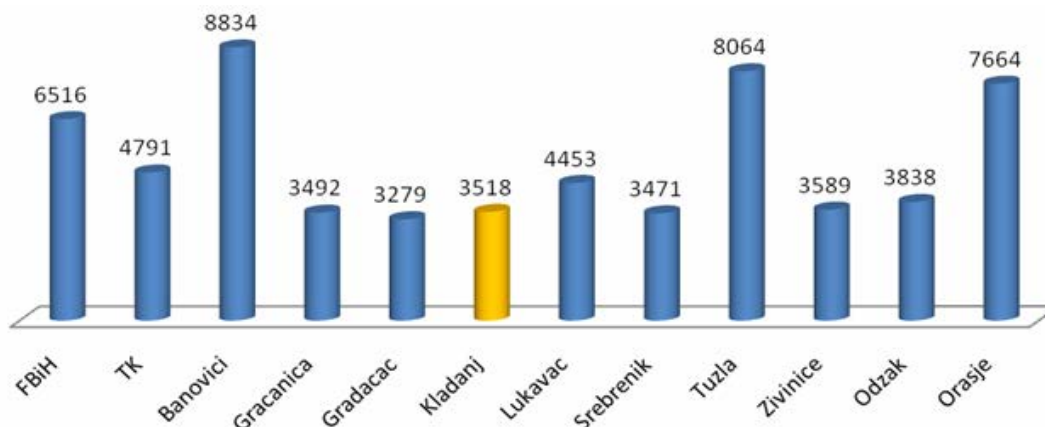
Sve gore navedeno je u skladu i sa projekcijama Ekonomskog instituta Sarajevo prema kojem će općina Kladanj imati 14.783 stanovnika u 2013. godini, što predstavlja umanjeње ukupnog broja stanovnika za 379 stanovnika u odnosu na 2008. godinu.

⁴ Projekcija za 2013 predstavlja podatak preuzet iz Strategija razvoja Tuzlanskog kantona 2008-2013; Ekonomski institut Sarajevo; jul / srpanj 2009.

III.1.5. Analiza ekonomskog sektora općine Kladanj

III.1.5.1. Bruto domaći proizvod i plaće

Bruto domaći proizvod⁵, prema raspoloživim podacima za 2009. godinu je iznosio 53,076 miliona KM ili 3.518 KM po glavi stanovnika općine Kladanj.

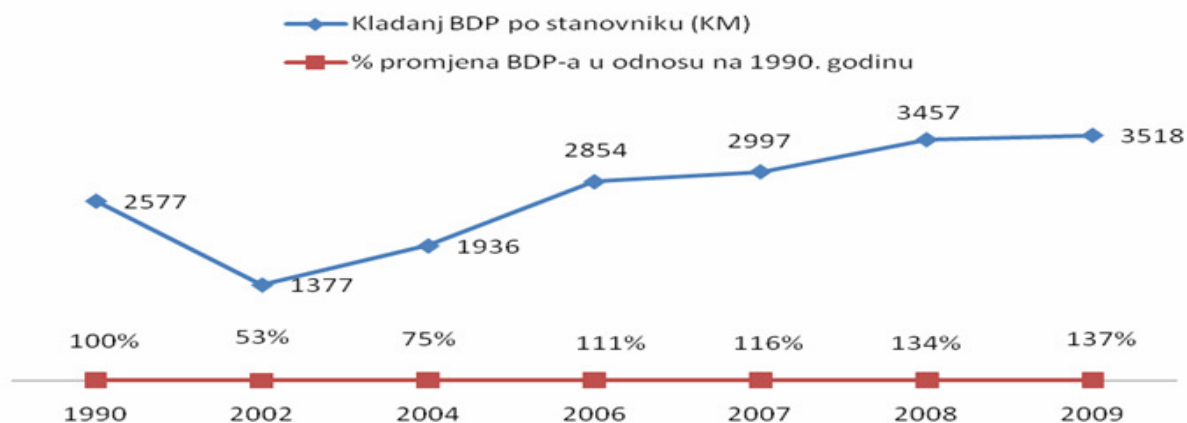

Slika 3.1. Usporedba bruto društvenog proizvoda po stanovniku u 2009. godini (KM)⁶

Iz gornjeg dijagrama vidimo da je BDP po stanovniku u općini Kladanj značajno niži od prosječnog BDP-a po stanovniku u FBiH i da je na nivou od 53,9% od prosjeka FBiH. Isto tako vidimo da je BDP po stanovniku u općini Kladanj značajno niži od prosjeka u Tuzlanskom kantonu. Međutim, prikazane podatke treba uzeti sa rezervom pošto su dobiveni metodologijom u kojoj su dvije glavne varijable registrirana zaposlenost i formalno prijavljene plaće. Ova metodologija daje više iznose BDP u općinama sa velikim javnim sektorom i velikim javnim poduzećima koja u pravilu registriraju zaposlene i prijavljuju stvarna primanja zaposlenih. U općine sa snažnim privatnim sektorom, zbog neprijavlivanja radnika i prijavljivanja minimalnih, zakonom definiranih plaća, ovakav metodološki pristup rezultira značajno nižim od stvarnog BDP-a po glavi stanovnika.

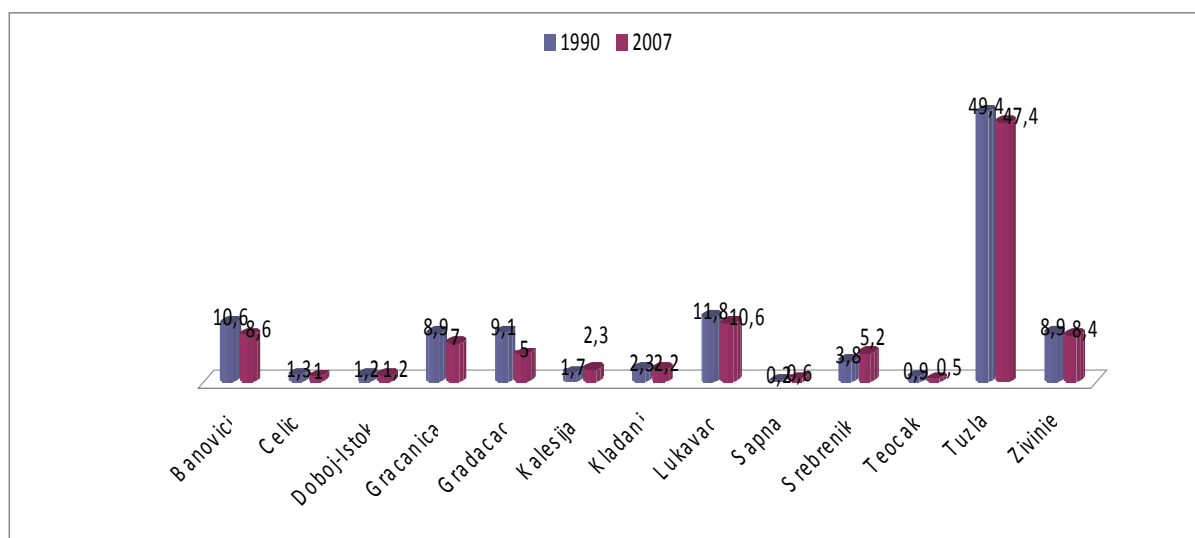
⁵ Bruto domaći proizvod (BDP, eng. **Gross domestic product, GDP**) je makroekonomski indikator koji pokazuje vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u zemlji tijekom dane godine, izraženo u novčanim jedinicama. BDP se izražava kao tijek proizvodnje ($BDP = C + I + G + X$, gdje je C = osobna potrošnja, I = investicije, G = državna potrošnja i X = razlika izvoza i uvoza) ili kao tijek prihoda odn. troškova ($BDP = w + i + R + Pf + Dp + T$, gdje je w = najamnine, i = kamate, R = renta, Pf = Profit, Dp = Amortizacija, T = indirektni porezi). Neovisno o primijenjenom pristupu uvijek se dobije isti BDP. BDP ne obuhvaća vrijednost intermedijarnih dobara (dobra koja se koriste kao sirovine ili poluproizvodi za proizvodnju drugih dobara) kao ni transferna plaćanja (npr. socijalna pomoć). Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja.

⁶ Izvor: Socioekonomski pokazatelji po općinama u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2009. godini; Federalni zavod za programiranje razvoja; april 2010

Slika 3.2. Iznos BDP-a po stanovniku u općini Kladanj u periodu 1990 – 2009 (KM)⁷

Ekonomski oporavak općine Kladanj i povratak na BDP po stanovniku na razinu 1990. godine je trajao 15 godina. Vidimo da je 2002. godine BDP po stanovniku u općini Kladanj bio na 53%, a u 2004. godini na 75% od prijeratnog BDP-a iz 1990. godine. Tek u 2006. godini BDP po stanovniku prelazi za 11% iznos BDP iz 1990. godine. Prema raspoloživim podacima, koje treba uzeti sa rezervom zbog metodološkog pristupa u izračunu BDP-a, BDP kontinuirano raste sa nešto sporijim rastom između 2008 i 2009. godine.

Slika 3.3. Procentualno učešće općina u ukupnom BDP-u Tuzlanskog kantona (%)⁸

Ekonomsko učešće općine Kladanj u ekonomiji Tuzlanskog kantona mjereno kroz učešće općine u BDP-u Tuzlanskog kantona je iznimno malo i iznosilo je 2,2% od ukupnog BDP Tuzlanskog kantona u 2007. godini. Takva stopa učešća općine Kladanj je skoro kontinuirana i nije doživjela značajnije promjene u odnosu na 1990. godinu.

⁷ Izvor: godišnje publikacije „Socioekonomski pokazatelji po općinama u Federaciji Bosne i Hercegovine”; Federalni zavod za programiranje razvoja

⁸ Izvor: Strategija razvoja Tuzlanskog kantona 2008-2013; Ekonomski institut Sarajevo; jul / srpanj 2009.

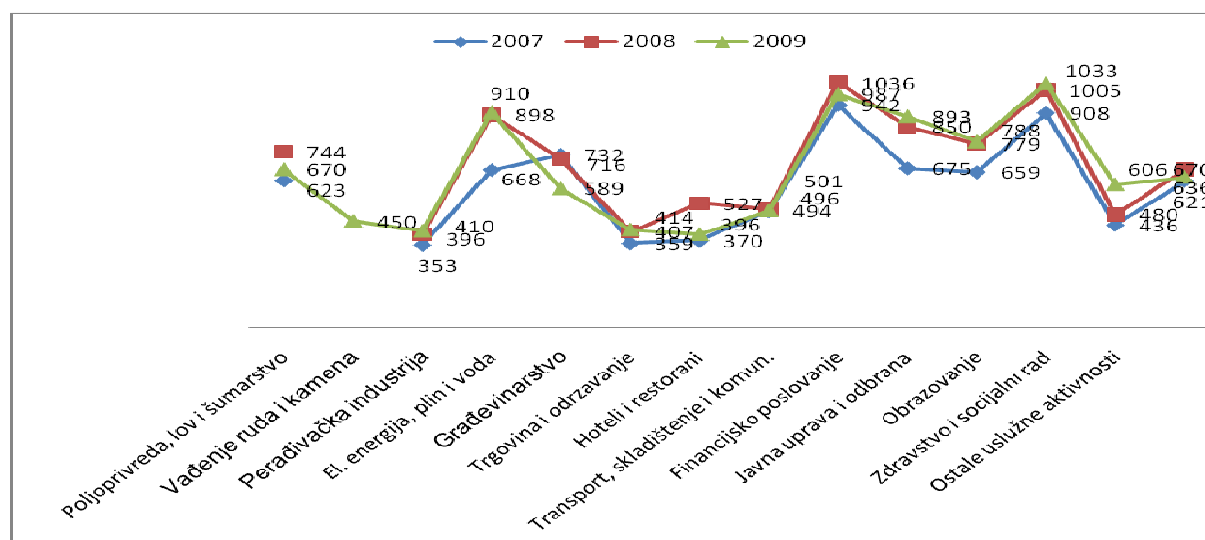
Tabela 1. Ekonomske razlike među općinama Tuzlanskog kantona

Tabela 22: Regionalne razlike u ekonomskoj snazi, zapošljavanju i nezaposlenosti na području Tuzlanskog kantona²³

	GDP p.c. (KM)	Učešće u ukupnom GDP (%)	Učešće u broju zaposlenih (%)	Učešće u broju nezaposlenih (%)	Stopa nezaposlenosti
A) Najrazvijenije općine					
Tuzla	7488	47,4	38,5	20,7	37,8
Banovići	6948	8,6	6,7	5,3	48,9
Lukavac	4303	10,6	10,3	10,7	53,4
Živinice	3205	8,5	10,9	13,9	60,1
Kumulativ A		75,1	66,4	50,6	
B) Srednje razvijene općine					
Gračanica	2811	7,0	10,0	9,2	50,0
Srebrenik	2621	5,2	5,9	8,1	61,3
Gradačac	2350	5,0	7,1	7,9	56,4
Kladanj	2997	2,2	2,8	3,3	49,8
Kumulativ B		19,4	25,8	28,5	
C) Nerazvijene općine					
Kalesija	2230	2,3	3,5	10,2	80,6
Doboj Istok	2451	1,1	1,7	3,0	65,6
Čelić	1472	1,0	1,2	2,7	71,7
Teočak	1401	0,5	0,5	2,0	81,4
Sapna	961	0,6	0,9	3,1	79,9
Kumulativ C		5,5	7,8	20,9	
Kumulativ (A+B+C)	1000	100,0	100,0	100,0	

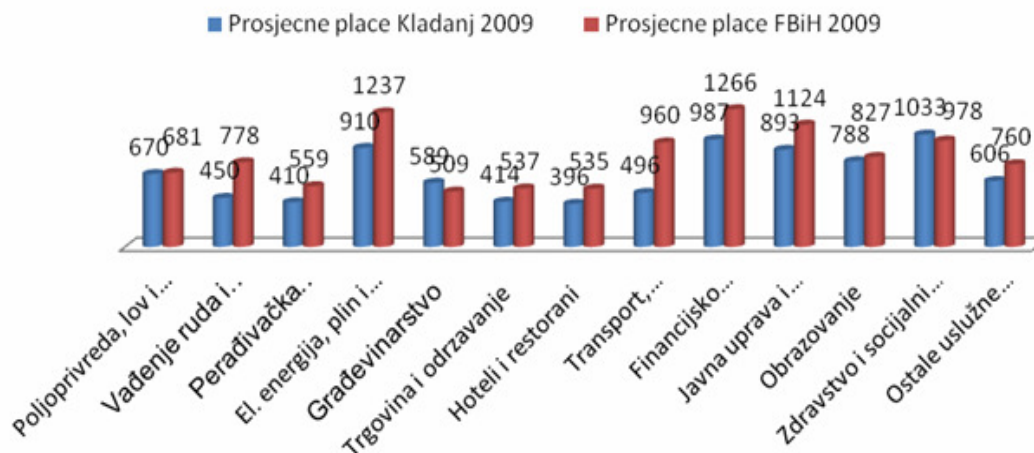
Izvor: Strategija razvoja TK za period 2008.-2013., Ekonomski fakultet Sarajevo, 2009, str 45 do 50.

Prosječne mjesečne neto plaće u 2009. godini su bile najveće u djelatnostima zdravstva, finansijskih usluga i posredovanja i proizvodnji i opskrbi električnom energijom, plinom i vodom. Najniže plaće su u prerađivačkoj industriji i trgovini na veliko i malo i vađenju rude i kamena. Vidimo iz ovih pokazatelja da su najveće plaće u onim djelatnostima u kojima je mala mogućnost za otvaranje novih radnih mjesta. Najniže plaće su upravo u onim djelatnostima koje imaju mogućnost za rast i gdje je najveći broj zaposlenih. Niske prosječne plaće u ovim djelatnostima dovode u pitanje njihov daljnji razvoj zbog limitirane sposobnosti privlačenja kvalificirane radne snage.

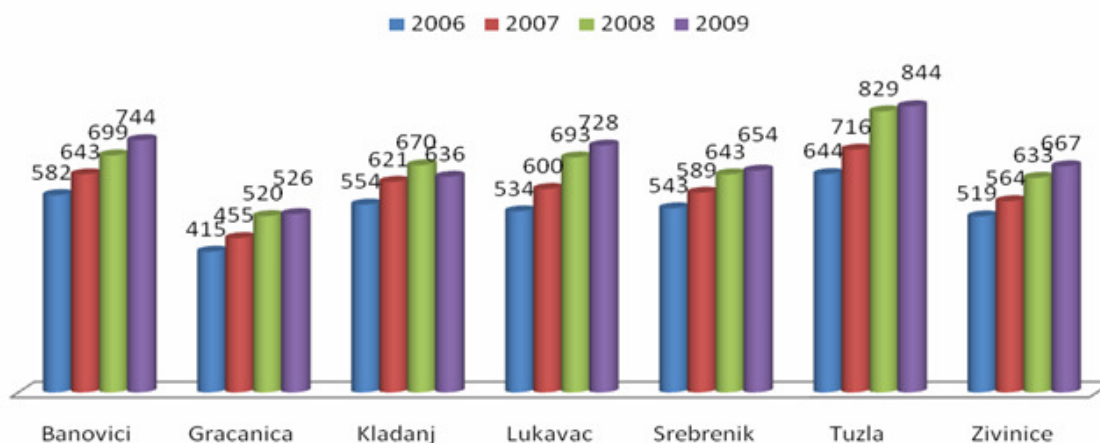
Slika 3.4. Prosječna mjesečna neto plaća po standardnoj klasifikaciji djelatnosti (KM)

Najveći rast plaća za posmatrani period se dogodio u djelatnostima koje se financiraju iz budžetskih sredstava i djelatnostima (poduzećima) u kojima je država i dalje većinski vlasnik. Najveći pad prosječne plaće je zabilježen u djelatnosti građevinarstva .

Slika 3.5. Usporedba prosječnih neto plaća na području općine Kladanj i FBiH u 2009 (KM)

Usporedba prosječnih plaća po djelatnostima na području općine Kladanj sa prosječnim neto plaćama na području FBiH pokazuje da su prosječne plaće na području općine Kladanj značajno niže od prosječnih plaća u FBiH u svim djelatnostima osim u djelatnostima građevinarstva i zdravstva i socijalne zaštite.

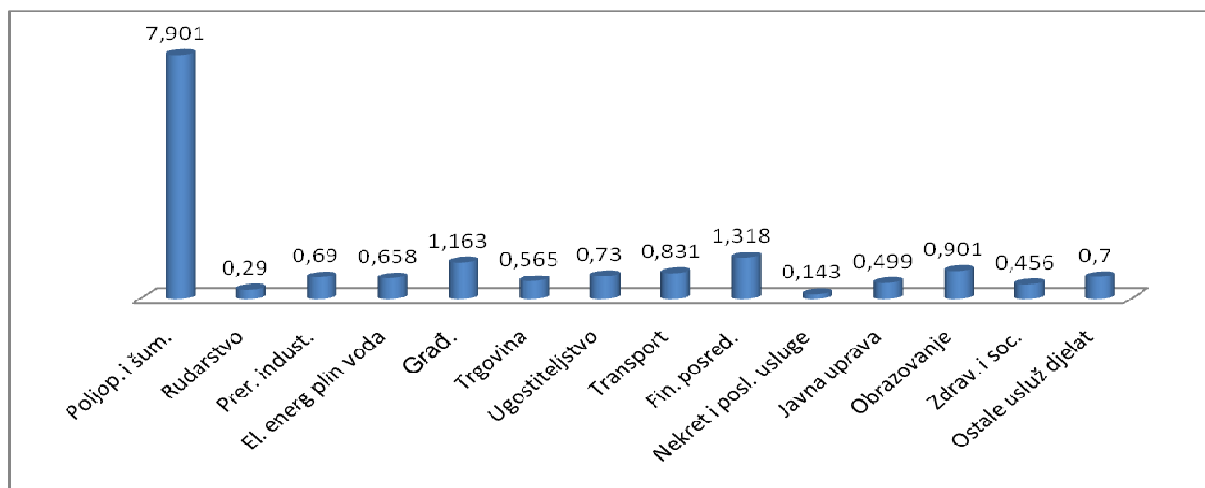

Slika 3.6. Promjena prosječne neto plaće i usporedba općina (KM)

Podaci o promjeni prosječne plaće u općinama Tuzlanskog kantona pokazuje da je jedino u općini Kladanj došlo do smanjenja iznosa prosječne neto plaće i to u 2009. godini. Iz slike također možemo vidjeti da je u 2009. Godini jedino općina Gračanica imala nižu prosječnu neto plaću od općine Kladanj. Isto tako možemo primjetiti da su u ostalim općinama (Lukavac, Živinice, Srebrenik) prosječne plaće, iako niže od prosječne plaće u općini Kladanj u 2006. godini, brže rasle nego u općini Kladanj te dosegle više iznose od iznosa prosječne plaće u općini Kladanj u 2009. godini. Niže prosječne plaće u skoro svim djelatnostima na području općine Kladanj u odnosu na FBiH i niža prosječna plaća u odnosu na skoro sve općine u Tuzlanskom kantonu može potencijalno izazvati ekonomsku migraciju radno sposobnog stanovništva, i to posebno najkvalitetnijeg dijela radne snage.

III.1.5.2. Struktura ekonomije općine Kladanj

Analiza strukture ekonomije korištenjem lokacijskog kvocijenta, odnosno poređenjem koncentracije zaposlenosti u pojedinim djelatnostima sa koncentracijom zaposlenosti u tim djelatnostima na području FBiH ukazuje na djelatnosti koje mogu biti osnova razvoja lokalne zajednice. Vrijednost lokacijskog kvocijenta iznad 1,2 je indicija da je određena djelatnost "izvozna" djelatnost koja ima multiplikativni efekt na ekonomiju lokalne zajednice.

Slika 3.7. Lokacijski kvocijent po standardnoj klasifikaciji djelatnosti (2009)

Vrijednost lokacijskog kvocijenta manja od 1 upućuje na nerazvijenu djelatnost koja u slučajevima kada je lokacijski kvocijent ispod vrijednosti od 0,8 se može smatrati nedovoljno razvijenom.

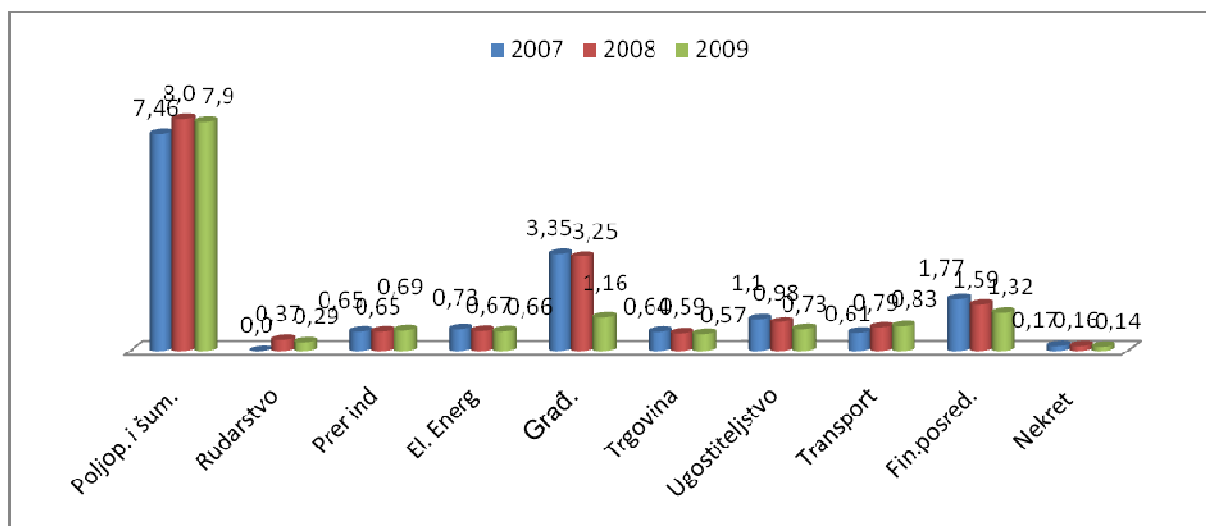
Analiza lokacijskog kvocijenta za djelatnosti na području općine Kladanj ukazuje na izuzetno visoku koncentraciju zaposlenosti u djelatnosti poljoprivrede, lova i šumarstva. Koncentracija zaposlenosti u ovoj djelatnosti je skoro osam puta veća od prosječne koncentracije zaposlenosti u ovoj djelatnosti u FBiH. Sve ostale djelatnosti izuzev građevinarstva i financijskog posredovanja imaju koncentraciju zaposlenosti koja je ispod prosječne koncentracije zaposlenosti u tim djelatnostima u FBiH.

Zaposlenost u djelatnosti prerađivačke industrije je minimalno 30% ispod prosječne koncentracije zaposlenosti u ovoj djelatnosti u FBiH.

Djelatnost saobraćaja, skladištenja i veza koja bilježi snažan rast, a prema službenim statističkim podacima, to je još uvijek nerazvijena djelatnost sa koncentracijom zaposlenosti znatno ispod prosjeka u FBiH.

Sve uslužne djelatnosti uključujući trgovinu, ugostiteljstvo, poslovanje nekretninama i poslovne usluge, pa čak i djelatnosti iz javnog sektora imaju značajno nižu koncentraciju zaposlenosti od prosjeka u FBiH. Nizak lokacijski kvocijent upućuje na to da se vjerojatno radi o nerazvijenim djelatnostima sa potencijalom za ubrzan rast.

Ono što je posebno interesantno da u djelatnosti javne uprave i odbrane koncentracija zaposlenosti duplo niža od prosjeka FBiH.

Slika 3.8. Promjena lokacijskog kvocijenta za određene djelatnosti u period 2007.-2009.

Djelatnost poljoprivrede, lova i šumarstva je u period 2007. – 2008. imala značajan rast, dok narednu godinu bilježi manji pad. Pad koncentracije zaposlenosti u 2009. u odnosu na 2008. godinu je registriran u skoro svim djelatnostima.

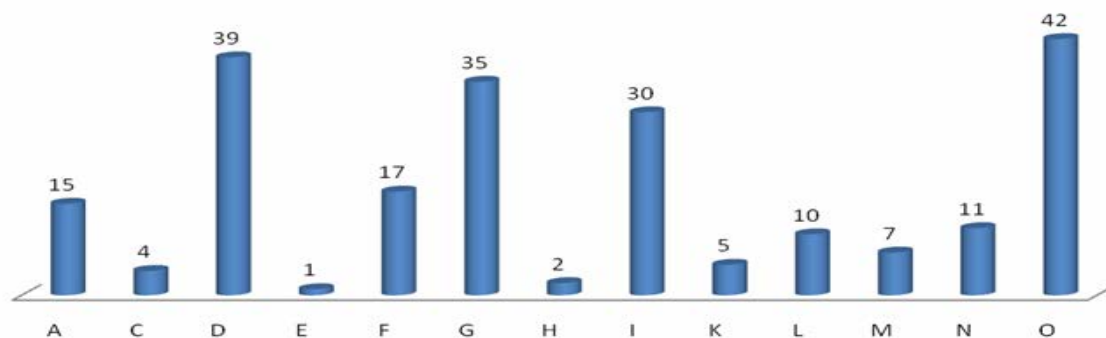
Dramatičan pad doživjela je djelatnost građevine. Ova djelatnost je doživjela dramatičan pad od izrazito razvijene djelatnosti koja je u 2007. i 2008. godini imala preko 3 puta veću koncentraciju zaposlenosti od prosječne koncentracije zaposlenosti u djelatnosti u FBiH, do koncentracije zaposlenosti koja je na razini prosječne zaposlenosti u djelatnosti građevinarstva u FBiH u 2009. godini.

Značajan pad je doživjela i djelatnost ugostiteljstva koja je sa razine koncentracije zaposlenosti iznad prosjeka FBiH u 2007, u periodu od dvije godine pala na vrijednost lokacijskog kvocijenta od 0,73.

Djelatnost saobraćaja, skladištenja i veza je doživjela značajan rast u posljednje tri godine i vrijednost lokacijskog kvocijenta je porasla sa 0,61 u 2007. godini na 0,83 u 2009. godini. Uprkos ostvarenom rastu, ova djelatnost i dalje ima koncentraciju zaposlenosti koja je ispod prosječne koncentracije zaposlenosti u ovoj djelatnosti u FBiH.

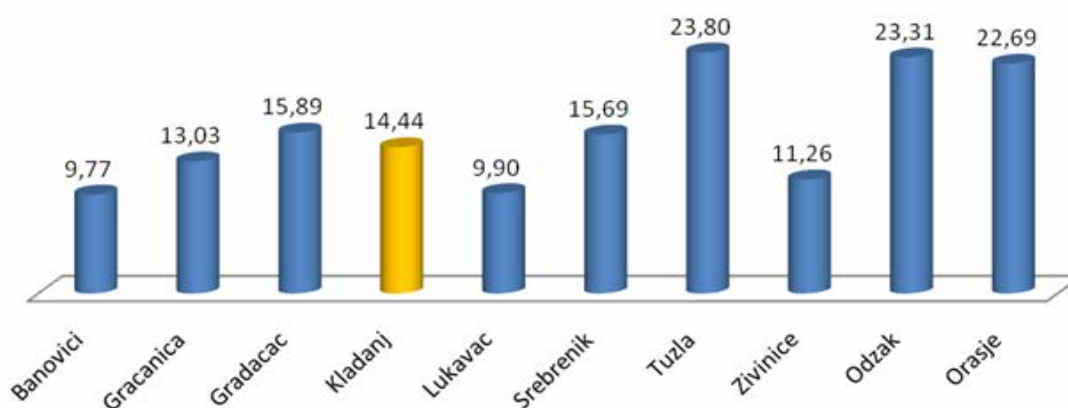
III. 1.5.3. Razvoj privatnog sektora, malih i srednjih poduzeća i poduzetništva

Prema podacima publikacije Tuzlanski kanton u brojkama za 2010. godinu u općini Kladanj je ukupno registrirano 218 pravnih osoba.

Slika 3.9. Broj registriranih pravnih osoba prema standardnoj klasifikaciji djelatnosti⁹ na području općine Kladanj u 2009. godini¹⁰

Vidimo da u ukupnom broju registriranih pravnih osoba dominiraju pravne osobe u djelatnostima: ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti, prerađivačka industrija, trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo i saobraćaj, skladištenje i veze.

Slika 3.10. Broj registriranih pravnih osoba na 1000 stanovnika u 2009. godini¹¹

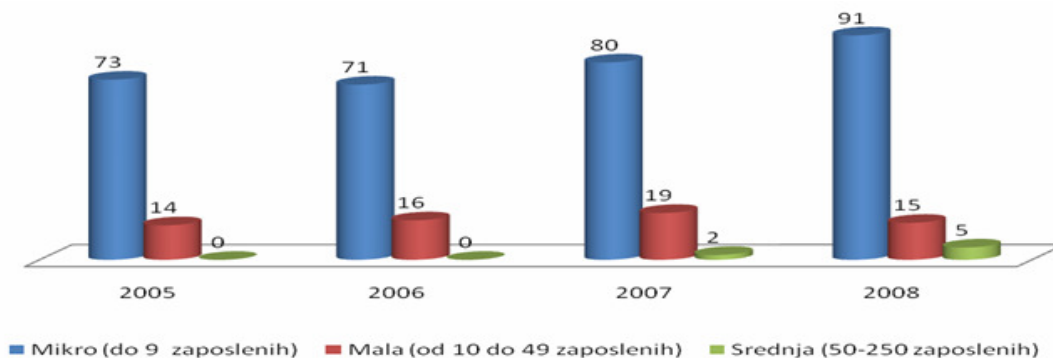
Kada usporedimo broj registriranih pravnih osoba na 1000 stanovnika vidimo da je sa 14,44 pravne osobe na 1000 stanovnika, općina Kladanj među srednje razvijenim općinama u odnosu na one sa kojima je poređena.

Kada je u pitanju veličina poduzeća vidimo da dominiraju mikro poduzeća, odnosno poduzeća do 9 zaposlenih.

⁹ A-Poljoprivreda, lov i sumarstvo; B-Ribarstvo; C-Rudarstvo; D-Prerađivačka industrija; E- Opskrba električnom energijom, plinom i vodom; F- Gradjevinarstvo; G-Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo; H-Ugostiteljstvo; I- Saobraćaj, skladištenje i veze; J-Financijsko posredovanje; K-Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge; L- Javna uprava i obrana; M- Obrazovanje; N- Zdravstvena zaštita i socijalna skrb; O- Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti; P-Privatna kućanstva sa zaposlenim osobljem; Q-Izvanteritorijalne organizacije i tijela

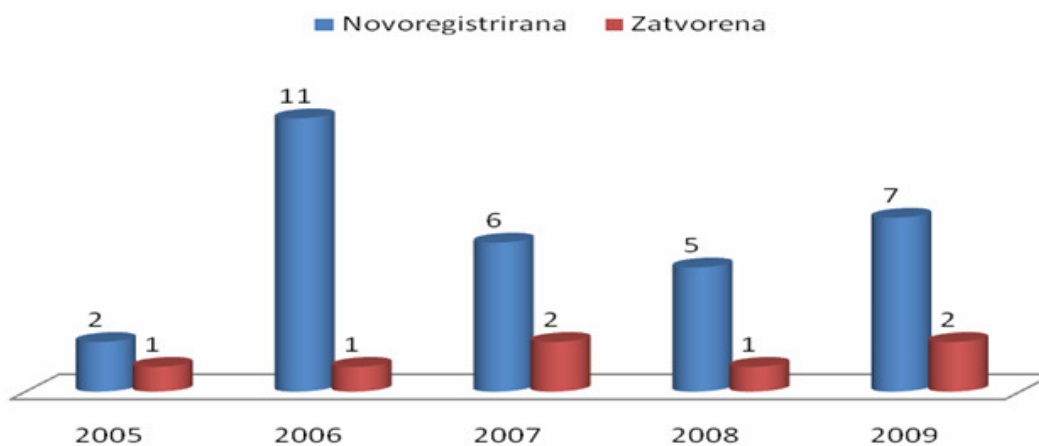
¹⁰ Izvor: Tuzlanski kanton u brojkama; Federalni zavod za statistiku; 2010.

¹¹ Izvor: Tuzlanski kanton u brojkama; Federalni zavod za statistiku; 2010.

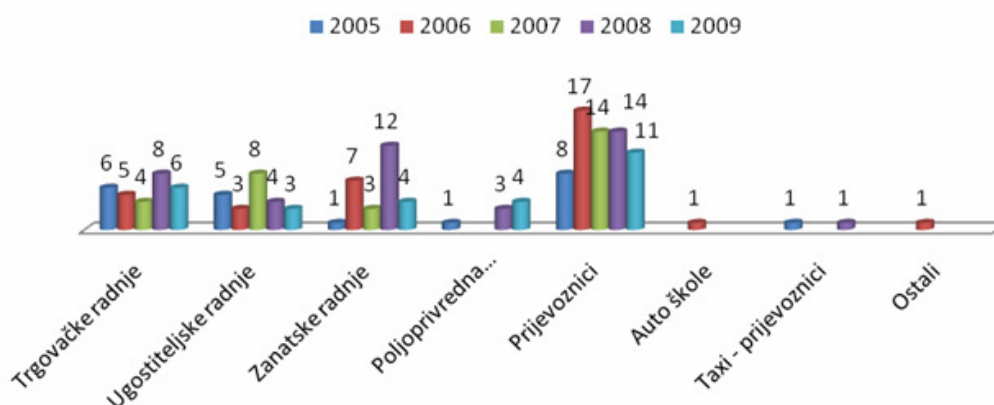
Slika 3.11. Broj registriranih preduzeća po broju zaposlenih

Na slici 3.9 vidimo da od ukupnog broja, uključujući i privatna i državna poduzeća, najveći broj posmatrano po broju zaposlenih otpada na mikro poduzeća (do 9 zaposlenih) oko 83,9% u 2005 godini, 79,77 % u 2006 godini, 77,66 % u 2007 i 81,98 % u 2008 .godini.¹²

Slika 3.12. Broj novoregistriranih i broj zatvorenih/odjavljenih poduzeća

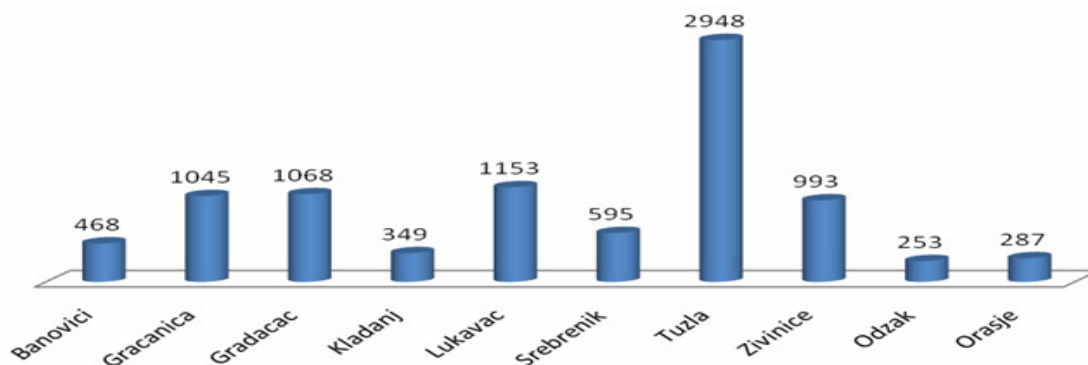
Mada se radi o skromnom broju preduzeće, ipak postoji pozitivan trend, tj. sa slike se vidi da broj novoregistriranih poduzeća za posmatrani period je veći u odnosu na broj poduzeća koja su odjavljena.

Slika 3.13. Broj registriranih obrta na području općine Kladanj

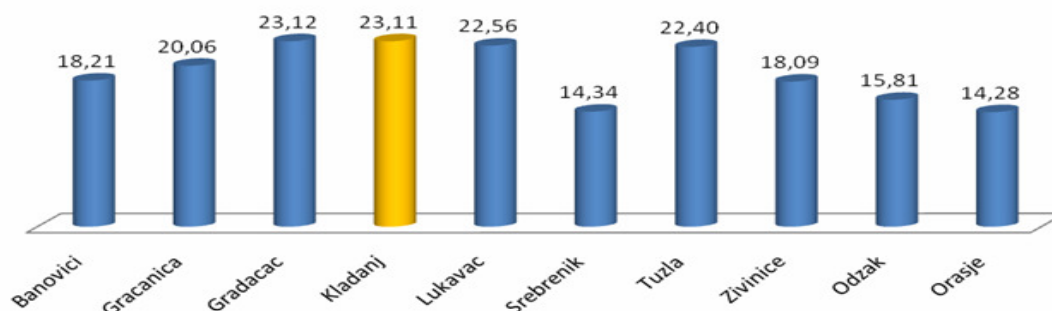
¹² Statistički aneks za 2005, 2006-2008 godinu.

Poredeći podatke o broju registriranih obrta na području općine Kladanj za posmatrane godine, vidimo da je u 2009. godini broj registriranih obrta u blagom porastu u odnosu na 2005. godinu. Analizirajući strukturu obrta, vidimo da svakako prednjače prijevoznici i trgovačke radnje. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, na području općine Kladanj djeluje 349 obrta.

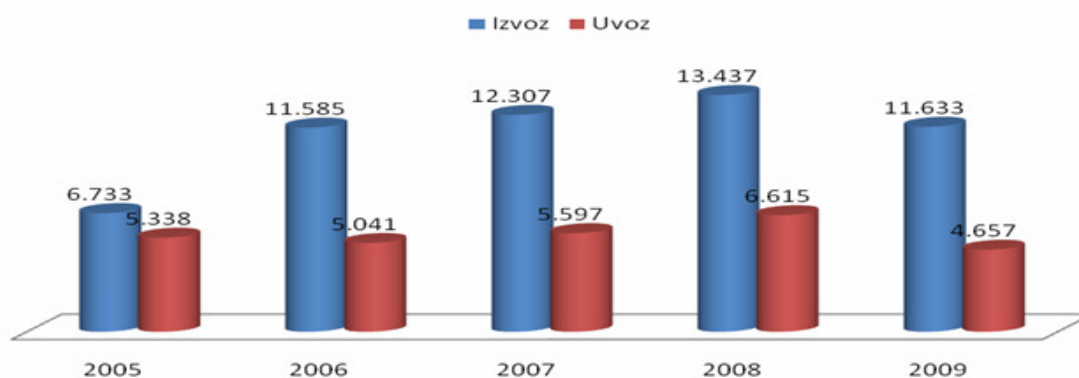
Slika 3.14. Broj registriranih obrta po općinama u 2009. godini¹³

U poređenju sa ostalim općinama, općina Kladanj spada među općine sa najmanjim brojem registriranih obrta. Međutim ako usporedimo odnose broja registriranih obrta na 1000 stanovnika vidimo da se tada situacija drastično mijenja.

Slika 3.15. Broj registriranih obrta na 1000 stanovnika u 2009. godini¹⁴

Usporedba broja registriranih obrta na 1000 stanovnika pokazuje da je općina Kladanj u ravni sa općinom Gradacac. Ove dvije općine imaju najveći broj registriranih obrta na 1000 stanovnika u odnosu na općine sa kojima su upoređene na slici .

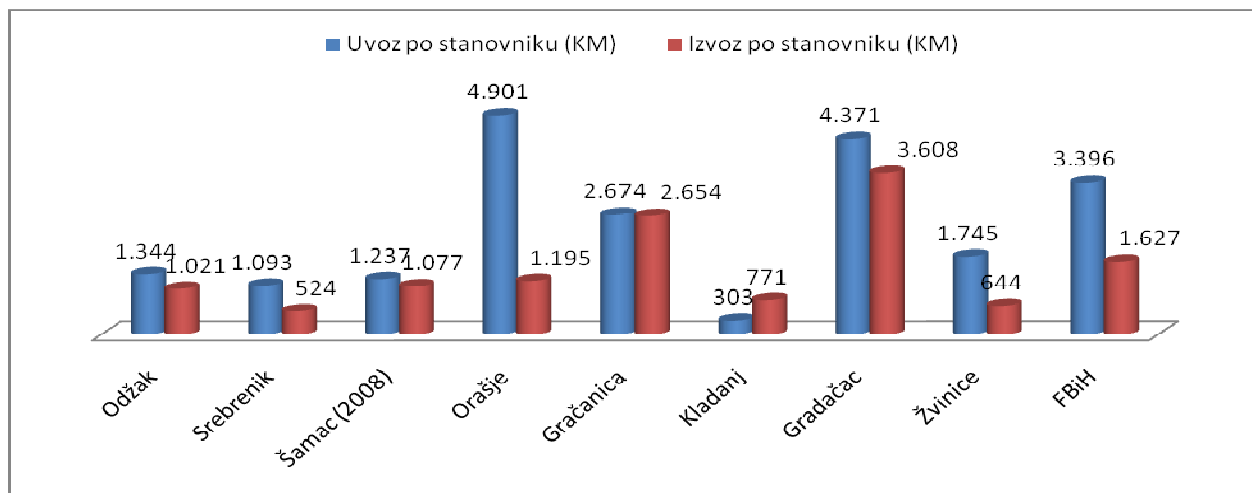

Slika 3.16. Izvoz i uvoz sa područja općine Kladanj (u 000 KM)

¹³ Izvor: Tuzlanski kanton u brojkama; Federalni zavod za statistiku; 2010.

¹⁴ Izvor: Tuzlanski kanton u brojkama; Federalni zavod za statistiku; 2010.

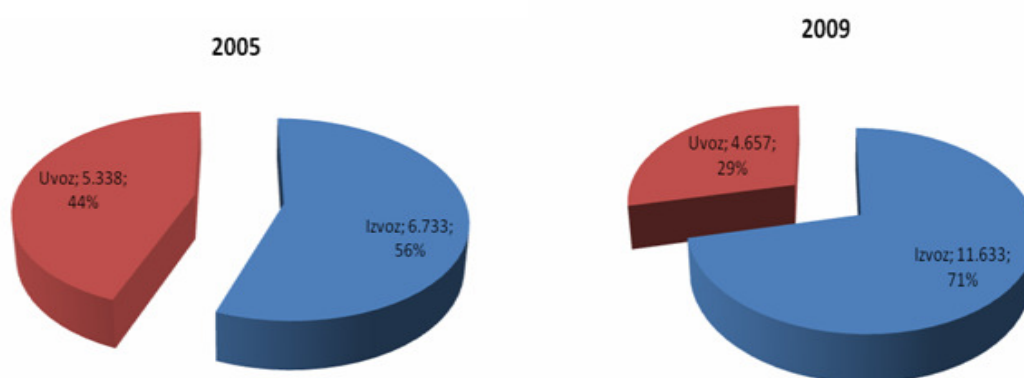
Izvoz sa područja općine Kladanj je kontinuirano viši od uvoza. Izvoz se u apsolutnim iznosima u 2009. godini se udvostručio u odnosu na 2005 dok se uvoz značajno smanjio.

Slika 3.17. Usporedba uvoza i izvoza po glavi stanovnika za 2009. godinu (KM)¹⁵

Poređenjem uvoza i izvoza po općinama korištenjem kao indikatora uvoz i izvoz po glavi stanovnika, vidimo da općina Kladanj ima najmanji uvoz po glavi stanovnika izražen u apsolutnim monetarnim jedinicama. Uvoz po glavi stanovnika na području općine Kladanj je za više od deset puta manji od prosječnog uvoza po glavi stanovnika u FBiH.

Izvoz po glavi stanovnika je također među najnižima u poređenju sa drugim općinama i za više od dva puta niži od prosječnog izvoza po glavi stanovnika u FBiH.

Slika 3.18. Procentualno učešće i apsolutni iznosi uvoza i izvoza u ukupnoj trgovinskoj razmjeni općine Kladanj

Poredeći podatke uvoza i izvoza iz 2005 i 2009 godine vidimo da je u 2009. godini došlo do znatnog smanjenja uvoza u odnosu na 2005. godinu, za 15 %, dok je se došlo do značajnog povećanja izvoza u 2009. godini u odnosu na 2005. godinu, za 15 %.¹⁶

¹⁵ Izvor podataka: Socioekonomski pokazatelji po općinama u FbiH u 2009. godini; Federalni zavod za programiranje razvoja; travanj / april 2010. godine

¹⁶ Kantonalna privredna komora Tuzla.

Uvoz po glavi stanovnika Općine u 2009. godini je iznosio 295,17 KM, a istovremeno izvoz 737,22 KM, što u sumi daje iznos od 1032,38 KM po glavi stanovnika.

Najznačajnija djelatnost i osnova ekonomskog razvoja na području općine Kladanj je djelatnost poljoprivrede, lova i šumarstva. U upravljanje ekonomskim razvojem općine mora se uzeti u obzir značaj ove djelatnosti i usmjeriti aktivnosti na razvoj prerađivačkih kapaciteta u drvoprerađivačkoj industriji.

Djelatnost prerađivačke industrije je nerazvijena i postoje realne osnove za njen daljnji razvoj. Napore je potrebno usmjeriti na potporu postojećim poduzetnicima, razvoju manjih kapaciteta i razvoju fizičke infrastrukture potrebne za daljnji razvoj privatnog sektora.

Uprkos povoljnoj trgovinskoj bilanci, apsolutni iznosi uvoza po glavi stanovnika ukazuju na nisku ekonomsku dinamiku na području općine.

Kreiranje poticajnog poslovnog okruženja koje investitorima pruža uvjete poslovanja povoljnije nego što ih mogu naći na drugim lokacijama treba postati jedan od fokusa općinske administracije u narednom periodu. U ovim naporima od velike pomoći će biti kreiranje boljih odnosa i snažnije suradnje između privatnog sektora i općinske administracije.

Paralelno je potrebno usmjeriti napore na razvoj poduzetništva i obrta. Ove aktivnosti moraju uvezati postojeće institucije na području općine, prije svega školstvo, privatni sektor i općinsku administraciju.

U uslužnim djelatnostima, uključujući trgovinu i ugostiteljstvo, zbog niske razine razvijenosti, postoji prostor za daljnji ubrzani rast koji će ove djelatnosti dovesti minimalno na razinu razvijenosti dovoljne za pokrivanje potreba lokalnog stanovništva. Istovremeno nizak nivo razvijenosti koji je rezultat analize službenih statističkih podataka može biti i indikator većeg obima sive ekonomije u uslužnim djelatnostima.

III. 1.5.4. Turistički potencijal i turistička infrastruktura

Na području općine Kladanj poznate su turističke destinacije koje domaćim i stranim turistima pružaju priliku da osjete dah prirode za vrijeme boravka u prelijepom prirodnom okruženju izletišta Bebrava i Muška voda. Zbog veoma povoljne planinske klime i četinarskih šuma Kladanj je proglašen za vazдушnu banju, pa je u periodu austro-ugarske vladavine izgrađena bolnica za grudne bolesti. Na ovom lokalitetu se nalazi hotelski kompleks Muška voda i izvor Muške vode. Izvoru mineralne vode u blizini Kladnja, koji je u XVII stoljeću znameniti turski putopisac Evlija Čelebija nazvao „Izvorom mladosti” ili „Muškom vodom”, pripisuju se ljekovita svojstva prvenstveno u smislu jačanja fizičke sposobnosti, naročito muškaraca. Još od 1968. godine sprovode se brojne naučne analize, kod nas i inozemstvu, koje potvrđuju višestruku ljekovitost kladanjske mineralne vode: pozitivno djeluje na smanjenje krvnog pritiska i šećera u krvi, na brže izlučivanje vode i regeneraciju crijevnog i želudčanog trakta, poboljšava cirkulaciju krvi, jača vitalnost organizmu i uravnotežuje neurovegetativni sistem.

Jezero "Gorsko oko" - U neposrednoj blizini hotelskog kompleksa Muška voda nalazi se i šumsko jezero „Gorsko oko” u narodu poznatije kao Paučko jezero. Jezero se nalazi na 650 metara nadmorske visine. Različitost flore i faune čine ga zanimljivim i interesantnim za posjetioce. Jezero je veoma bogato ribom (šaran, amur, kljen i pastrmka).

Šumsko bogatstvo kladanjskog kraja, ugodna klima i snijeg koji se dugo zadržava pružaju povoljne uslove za razvoj planinarstva i zimskih sportova. Savremeni kladanjski ski lift je osamsto metara udaljena od centra grada, ima prelijepu stazu za skijanje povoljnu za slalom i veleslalom, čija je dužina 1.700 metara, dok je dužina usponske staze 1.110 metara. Visina

okretne stanice je 893 metra, odakle se pruža prelijep pogled na grad Kladanj. Kapacitet ovog savremenog ski lifta je 1.200 skijaša na sat. Lokalitet ski lifta Karaula veoma je povoljan i za planinarenje kao i za prikupljanje ljekovitog bilja i gljiva. Visoka i gusta četinarska šuma kroz koju prolazi staza za šetnju, a koju krase čisti izvori vode pružaju turistima pravi ugođaj za boravak na ovom lokalitetu.

Kladanj okružuju izrazito lijepi planinski predjeli koji svojom atraktivnošću izazivaju radoznalost planinara iz cijele Bosne i Hercegovine, kao i susjednih zemalja. Ljekovito bilje, gljive i ostali šumski plodovi rasprostranjeni su po svim predjelima općine.

Posebno su atraktivne planinske ture: Javorje, Konjuh, Ždrijepčev skok, Konjušić, Krabanjski krš, Papala, Jaračko brdo, Bratilo, Veliki zelenboj. Na lokalitetu Javorja izgrađen je planinarski dom. U očuvanju tradicije u planinarstvu ističe se planinarsko društvo „Muška Voda- Konjuh“ Kladanj, koje u dogovoru sa turistima organiziraju obilaske prelijepih predjela ove općine.

Konjuh	1328	mnv	Krabanjski krš	787	mnv
Zečiji vrat	1274	mnv	Veliki zelenboj	1053	mnv
Javorje	1190	mnv	Polovno brdo	1121	mnv
Konjušić	1116	mnv	Papala	1029	mnv
Ždrijepčev skok	1142	mnv	Jastrebić	1098	mnv
Jaračko	964	mnv	Butovski vrh	1082	mnv

Općina Kladanj posjeduje određene prirodne preduvjete (prirode i društvene faktore prostora) za razvoj vjerskog, zdravstvenog i rekreacijskog turizma.

Ponudu prirodnih faktora prostora treba fokusirati na jedinstvene faktore koji se pojavljuju u iznimnim oblicima.

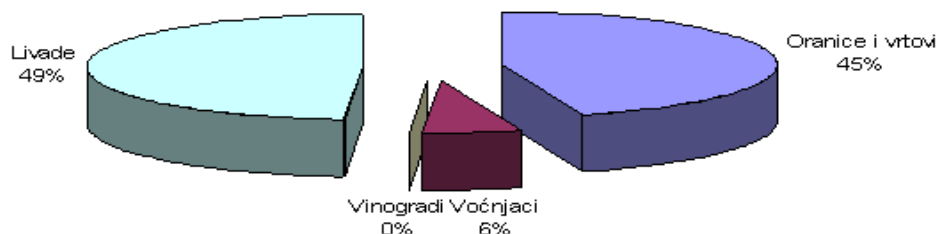
U lokalnim okvirima Kladanj je razvio i relativno prepoznatljiv brend Muške vode čiji potencijal treba istražiti i osmisliti njegov daljnji razvoj i promociju koju treba vezati za zdravstvenu komponentu turizma.

Prirodne i društvene faktore prostora potrebno je unaprijediti povezivanjem sa drugim osnovnim turističkim faktorima od koji je većina identificirana kao trenutni nedostatak u smislu potreba razvoja turizma.

Glavni nedostaci su: (i) nepostojanje ili neadekvatnost osnovne fizičke infrastrukture (transportna, smještajna, uređena infrastruktura za sport, rekreaciju, zabavu, zdravstvene usluge, itd.); (ii) osmišljen i zaokružen paket turističke ponude koji osim smještaja, prehrane sadrži značajne van pansionerske elemente ponude, (iii) neadekvatni institucionalni kapaciteti za strukturiran pristup razvoju turizma, (iv) niska razina uvezanosti sa turističkim agencijama i institucijama i drugim turističkim destinacijama na području BiH, (v) odsustvo promocije

III. 1.5.5. Poljoprivreda

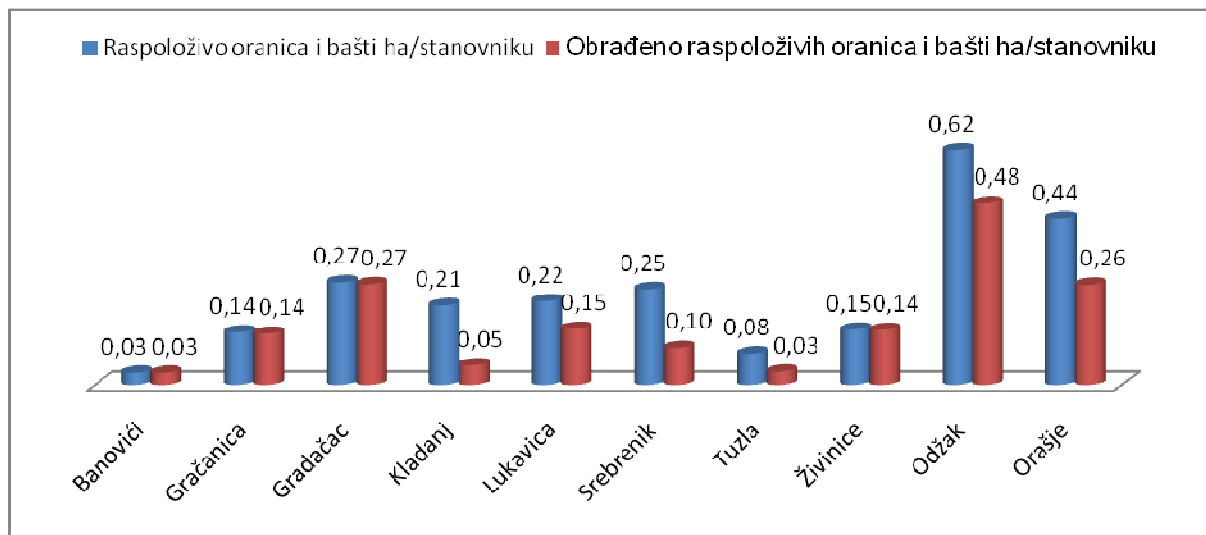
Generalno je stanje u Bosni i Hercegovini da poljoprivredno zemljište i zemljište uopšte kao resurs nisi iskorišteni na odgovarajući način kao prirodni resurs, što je stanje i u općini Kladanj.

Slika 3.19. Struktura obradivog zemljišta

Slika 3.19. nam daje prikaz ukupno obradivog zemljišta gdje najveći dio otpada na livade 49% i oranice i vrtovi sa 45 %, dok manji dio od 6 % čine voćnjaci.

Primarna poljoprivredna proizvodnja je sirovinska osnova za prehranu stanovništva u izvornom ili prerađenom obliku, ali se ovom proizvodnjom obezbjeđuje i značajan dio sirovina za prerađivačku industriju. Radi toga i općina Kladanj donosi program za unapređenje primarne poljoprivredne proizvodnje a u svrhu razvoja i osavremenjavanja proizvodnje kako bi se ova proizvodnja učinila konkurentnom na tržištu i povećalo zadovoljenje vlastitih potreba.

Slika 3.20. Usporedba raspoloživih i obrađivanih površina oranica, vrtova i bašti po stanovniku (ha/ po stanovniku)

Prirodni uslovi koje imamo i velika nezaposlenost, poljoprivrednoj proizvodnji daje izuzetan značaj. Usljed niza objektivnih i subjektivnih faktora, mogućnost intenzivnije poljoprivredne proizvodnje na ovim prostorima se do sada minimalno koristila, zbog čega smo dovedeni u poziciju da uvozimo velike količine poljoprivrednih proizvoda veoma sumnjivog porijekla te na taj način izvozimo novac, odnosno radna mjesta. Općina Kladanj ima resursne preduslove (klima, zemljište i voda) za ovu proizvodnju ali je potrebno da individualni poljoprivredni proizvođači

promijene način proizvodnje odnosno pređu na robnu proizvodnju. To zahtijeva podršku svih organa vlasti kojom će se obezbijediti održivost zasnovane proizvodnje, razvoj novih kapaciteta, povećati konkurentnost individualnih proizvođača na tržištu, te pružiti neophodnu edukaciju. Novčana podrška u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji za 2010. godinu je planirana u Budžetu općine Kladanj i njena raspodjela će se vršiti na osnovu Programa poticaja poljoprivredne proizvodnje.

U općini kladanj se krenulo u uspostavu Registra poljoprivrednih gazdinstava – RPG i Registra klijenata – RK. na osnovu zakona o poljoprivredi (Sl. novine FBiH 88/07 i Sl. glasnik BiH BR. 50/08.) donešen je pravilnik o upisu u Registar poljoprivrednih gazdinstava – RPG i Registar klijenata – RK sa obrascima (Sl. novine FBiH 42/08) i odluka o harmoniziranim RPG i RK u BiH (Sl. glasnik BiH 85/07).

Osnov za upis u RPG i RK je mjesto prebivališta klijenta. Unos podataka i podnošenje zahtjeva je u općini i do sada je podnešeno 170 zahtjeva. Upis uglavnom vrše poljoprivredni proizvođači koji podnose zahtjev za novčanu podršku sa kantonalnog i federalnog nivoa jer je to uslov za ostvarivanje novčane podrške propisane pravilnikom federalnim i kantonalnim.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Kantonalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva obavještavalo je građanstvo putem TV-a i radija, i općina je takođe vršila medijsku kampanju putem radija, pisanih obavještenja, putem MZ da se izvrši upis u RPG i RK.

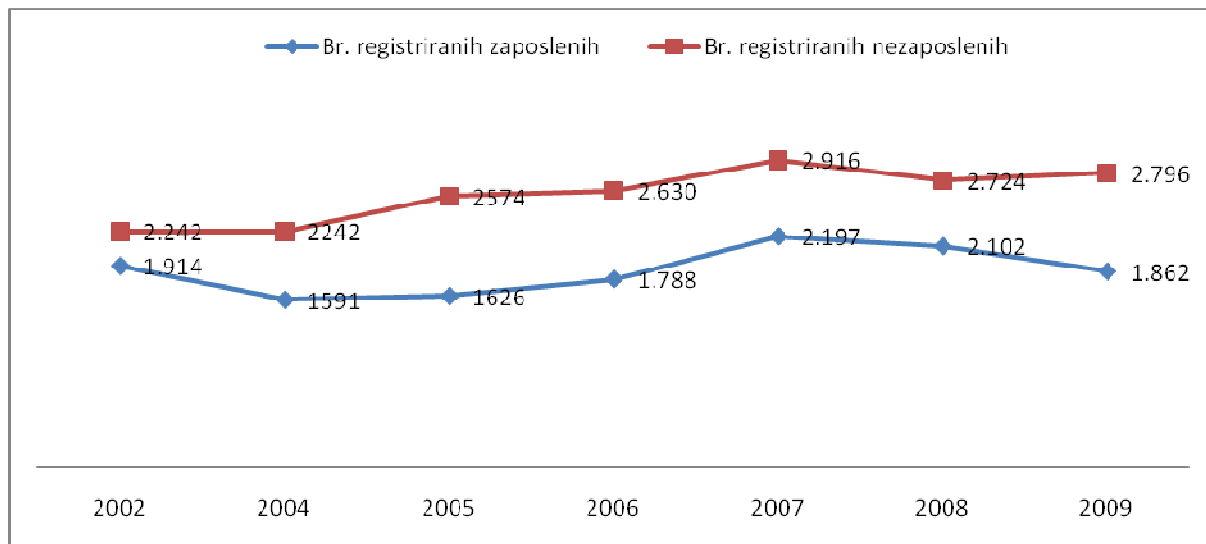
Može se samo pretpostaviti da djelatnost poljoprivrede na području općine Kladanj dijeli iste probleme koje ima ova djelatnost u BiH: (i) usitnjenost zemljišta i većinom mali proizvođači koji proizvode uglavnom za sopstvene potrebe, (ii) niska tehnološka razina proizvodnje, (iii) neorganizirani poljoprivredni proizvođači, (iv) neorganiziran nastup na tržištu, (v) slaba povezanost primarnih proizvođača sa prerađivačkim sektorom, (vi) dostupnost finansijski sredstava i (vii) nedovoljne subvencije i razina tehničke potpore.

Ako općina prepoznaje poljoprivrednu djelatnost kao potencijal, gore navedeni problemi su neki od osnovnih na koje se trebaju fokusirati razvojne inicijative.

III. 1.6. Tržište rada

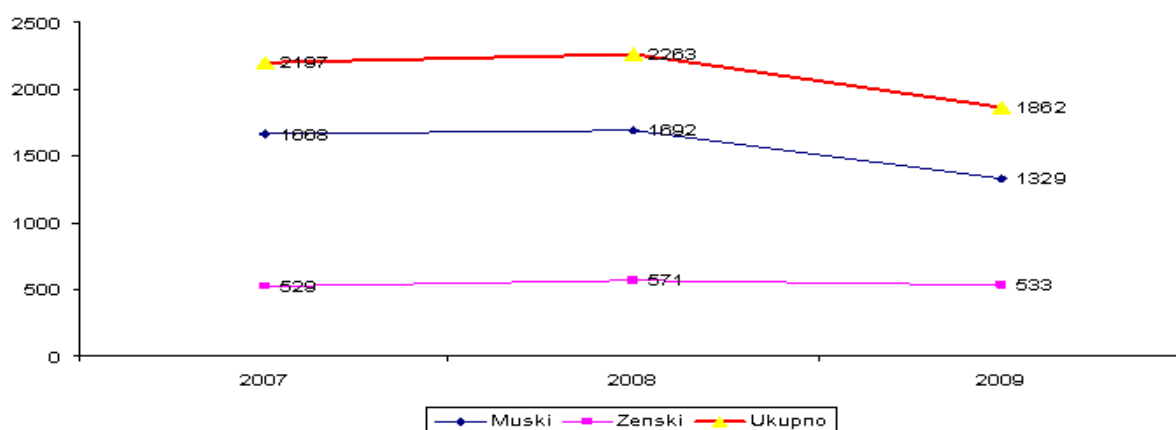
III. 1.6.1. Zaposlenost i nezaposlenost

Jedan od najvećih problema koji je prisutan u BiH pa i u općini Kladanj je visoka stopa nezaposlenosti. Prema podacima Zavoda za zapošljavanje Kladanj sa 31.12. 2009. godine na birou se nalazilo ukupno 2.796 nezaposlenih osoba što ukazuje na veoma tešku situaciju na tržištu rada na području općine Kladanj. Zvanični podaci iz zavoda za zapošljavanje se odnose na formalnu nezaposlenost.

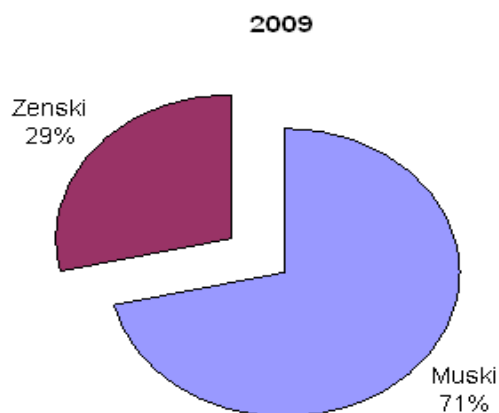
Slika 4.1. Kretanje zaposlenosti i nezaposlenosti

Analizirajući podatke u posljednje tri godine evidentno je da je u 2007. godini od ukupno raspoložive radne snage (5.107 osoba) stopa zaposlenosti u 2007 godini iznosila 43 %, dok je u 2008. godini je došlo do blagog rasta zaposlenosti i iznosila je 45 %, da bi u 2009. godini, kao posljedica globalne ekonomske recesije, koja se odrazila i na našu zemlju, i zbog rasta broja nezaposlenih u svijetu došlo do smanjenja broja zaposlenih na području općine Kladanj na 40 %.

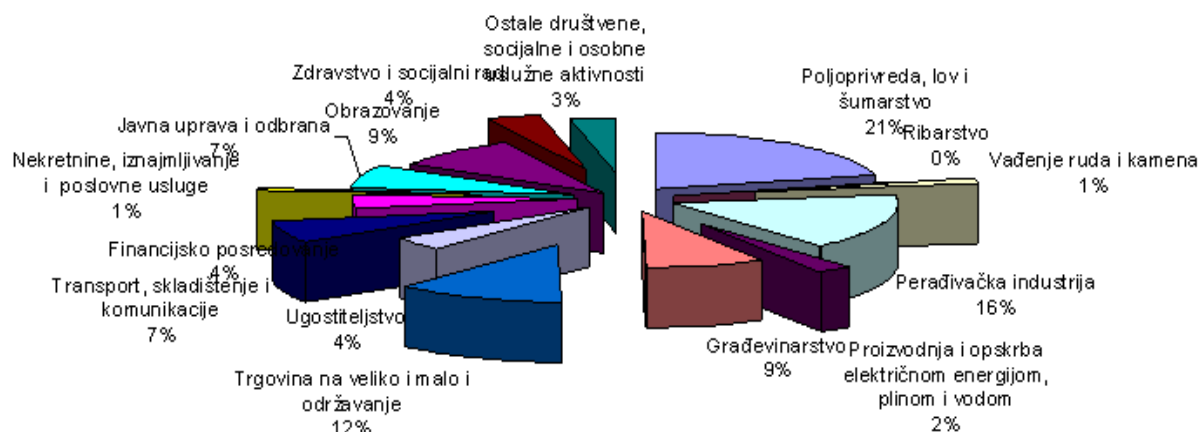

Slika 4.2. Promjena ukupnog broja zaposlenih

Zaposlenost. Bitno je naglasiti da zaposlenost nije podjednako uticala na oba spola. Posmatrajući 2007. godinu vidimo da žene od ukupnog broja zaposlenih osoba (2197) čine 24%, dok u 2008. godini ta stopa iznosi 25,23 % a u 2009. godini žene su od ukupnog broja zaposlenih činile oko 29 %.

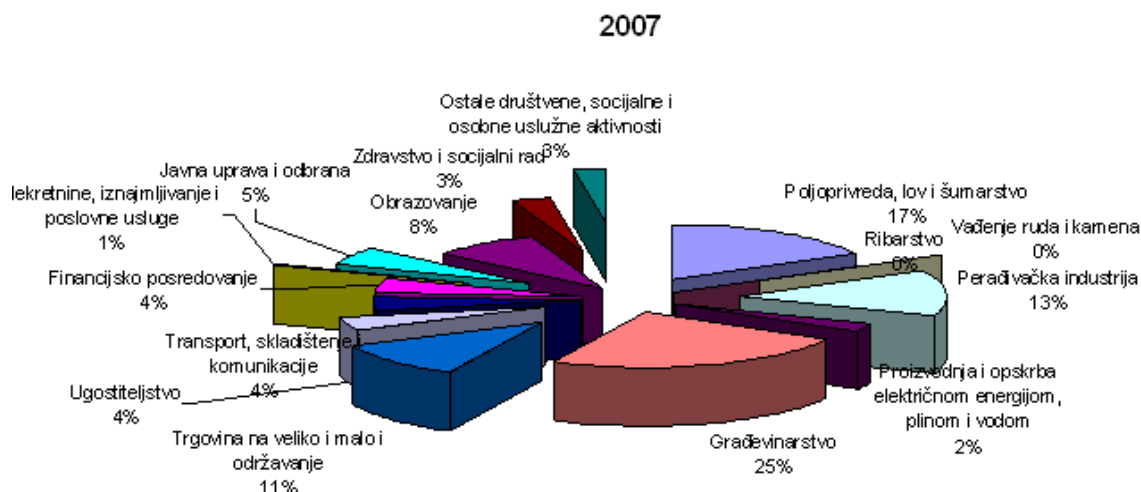

Slika 4.3. Spolna struktura zaposlenih (2009)

Slika 4.4. Koncentracija zaposlenosti po SKD (2009)

Podaci za 2009. godinu pokazuju da se najveći broj zaposlenih nalazi u sektoru poljoprivrede, lova i šumarstva i iznosi 21% budući da je na području općine Kladanj glavni nosilac razvoja drvna industrija, zatim slijedi prerađivačka industrija sa 16%, trgovina na veliko i malo i održavanje sa 12%, građevinarstvo i obrazovanje sa 9%, transport, skladištenje i komunikacije, javna uprava i odbrana sa 7%, zdravstvo i socijalni rad, finansijsko posredovanje, ugostiteljstvo sa 4%, ostale društvene, socijalne i osobne uslužne aktivnosti sa 3%, proizvodnja i opskrba plinom, vodom i električnom energijom 2%, vađenje ruda, kamena, nekretnine, iznajmljivanje i poslovne usluge sa 1%.

Slika 4.5. Koncentracija zaposlenosti po SKD (2007)

Posmatrano za 2007. godinu najveći procenat učešća u ukupnoj strukturi zaposlenosti ima građevinarstvo sa 25%, poljoprivrede, lova i šumarstva 17%, prerađivačka industrija sa 13%, trgovina na veliko i malo i održavanje sa 11%, obrazovanje 8%, javna uprava i odbrana sa 5%, finansijsko posredovanje, ugostiteljstvo, transport, skladištenje i komunikacije sa 4%, zdravstvo i socijalni rad, ostale društvene, socijalne i osobne uslužne aktivnosti sa 3%, proizvodnja i opskrba plinom, vodom i električnom energijom 2%, nekretnine, iznajmljivanje i poslovne usluge sa 1%. Upoređujući 2007. i 2009. godinu vidimo da su se najveće promjene dešavale u oblasti građevinarstva gdje je postotak učešća u 2007. godinu iznosio 25% a da bi u 2009. godini došlo do značajnog pada na svega 9%. Što se tiče poljoprivrede, lova i šumarstva procenat učešća u ukupnoj strukturi zaposlenih u 2009. godini u odnosu na 2007. godinu je došlo do povećanja od 4%, u oblasti prerađivačke industrije u 2009. godini u odnosu na 2007., je došlo do povećanja od 3%, učešće transporta skladištenja i komunikacija u 2009. godini u odnosu na 2007. godinu je veće za 3% dok su ostale oblasti poprilično ujednačene¹⁷. Ako se podaci koji su predstavljeni slikama 8 i 9 predstave kao zaposlenost u primarnom, sekundarnom i tercijarnom sektoru¹⁸ dolazimo do slijedećih podataka:

Tabela 2. Struktura zaposlenosti po sektorima

Sektor	2007	2009
Primarni	17 %	21,00 %
Sekundarni	40 %	28,00 %
Tercijarni	43 %	51,00 %

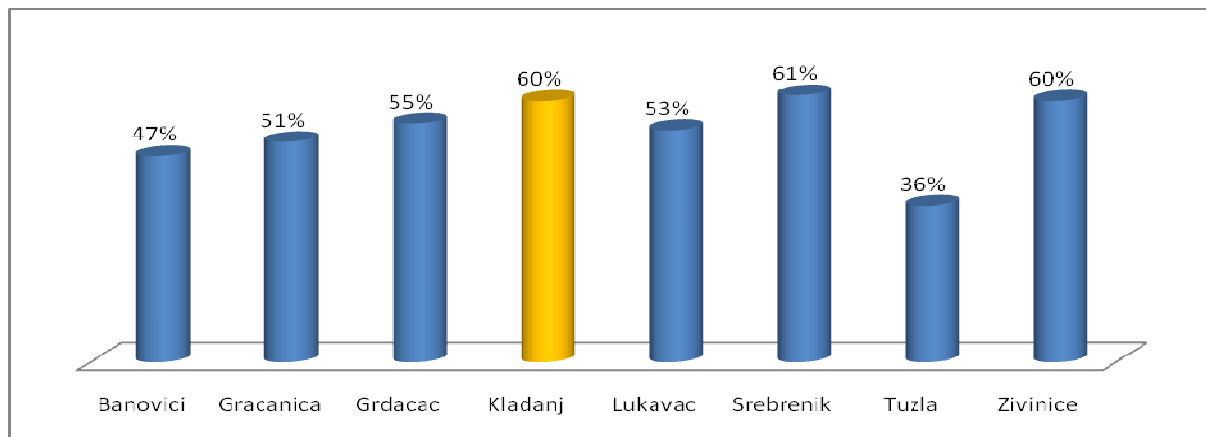
Podaci iz tabele nam pokazuju da je u 2009 godini u odnosu na 2007. godinu došlo da povećanja broja zaposlenih u primarnim i tercijarnim djelatnostima, dok je u sekundarnim djelatnostima u

¹⁷ Federalni zavod za statistiku

¹⁸ **Primarni sektor:** Poljoprivreda, lov i šumarstvo; Ribarstvo; **Sekundarni sektor:** Rudarstvo; Prerađivačka industrija; Opskrba električnom energijom, plinom i vodom; Građevinarstvo. **Tercijarni sektor:** Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo; Ugostiteljstvo; Saobraćaj, skladištenje i veze; Financijsko posredovanje; Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge; Javna uprava i obrana; Obrazovanje; Zdravstvena zaštita i socijalna skrb; Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti; Privatna kućanstva sa zaposlenim osobljem; Izvanteritorijalne organizacije i tijela

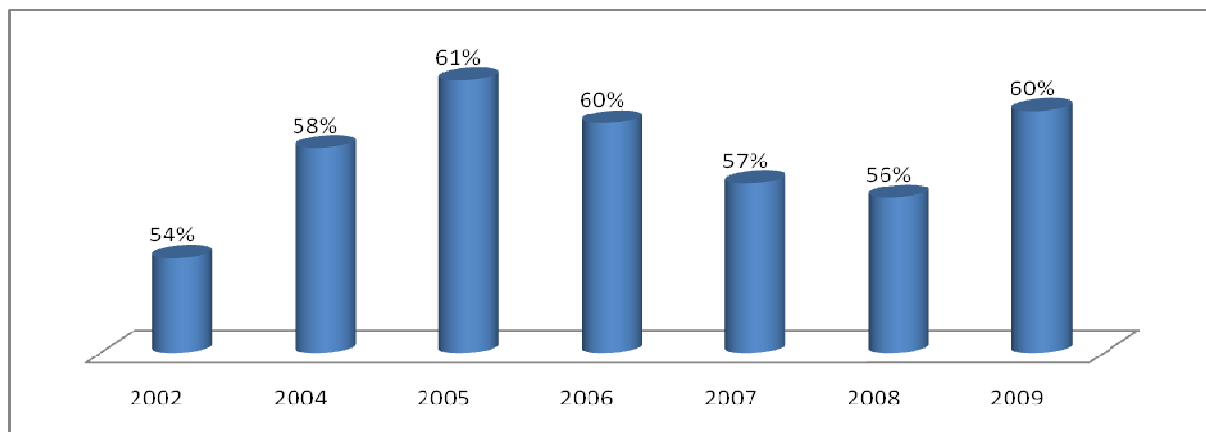
2009. godini došlo do značajnog pada broja zaposlenih u odnosu na 2007. godinu. Razlog ovako velikog pada u oblasti sekundarnih djelatnosti leži u činjenici da je u 2009. godini došlo do značajnog smanjenja broja uposlenih u oblasti građevinarstva za 16%.

Nezaposlenost. Na području općine Kladanj u 2009. godini ukupan broj nezaposlenih, prema podacima zavoda za zapošljavanje Kladanj, iznosi 2.796 osoba. U daljem tekstu je analizirana struktura nezaposlenih i prezentirani su uporedni pokazatelji nezaposlenosti u odnosu na FBiH, TK, nezaposlenost prema obrazovnoj strukturi itd. za period 2005-2009. godina.

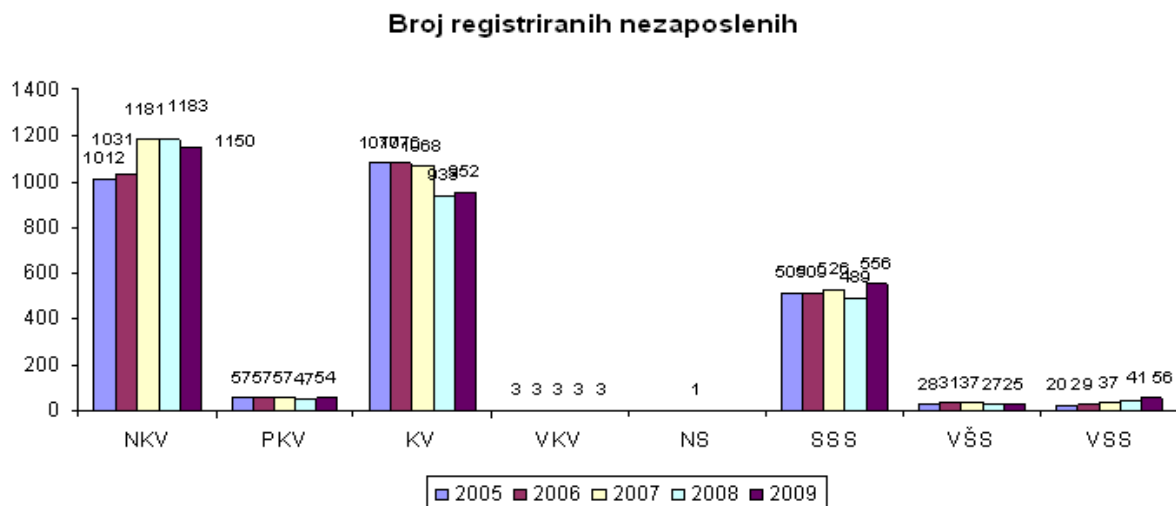
Slika 4.6. Stopa registrirane nezaposlenosti

Stopa nezaposlenosti se u 2008. godini kretala znatno iznad prosjeka Federacije BiH a u nešto manjem stepenu je bila iznad prosjeka Tuzlanskog kantona. U 2009. godini trend rasta nezaposlenosti na području općine Kladanj se nastavio, i to općinu Kladanj svrstava u red općina i u FBiH i TK, sa visokim stepenom nezaposlenosti.

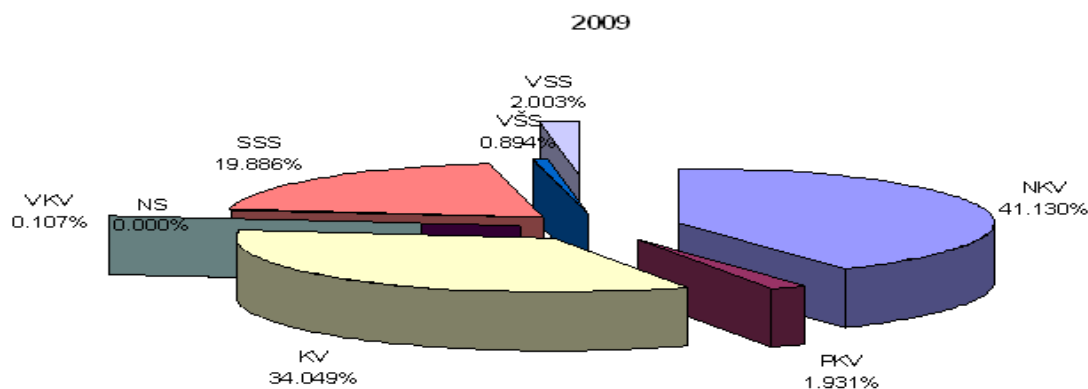
Slika 4.7. Kretanje stope registrirane nezaposlenosti

Stopa nezaposlenosti je nakon dvije godine smanjenja ponovno dosegla razinu nezaposlenosti iz 2006. godine. prvenstveno zbog značajnog smanjenja zaposlenosti u građevinskom sektoru.

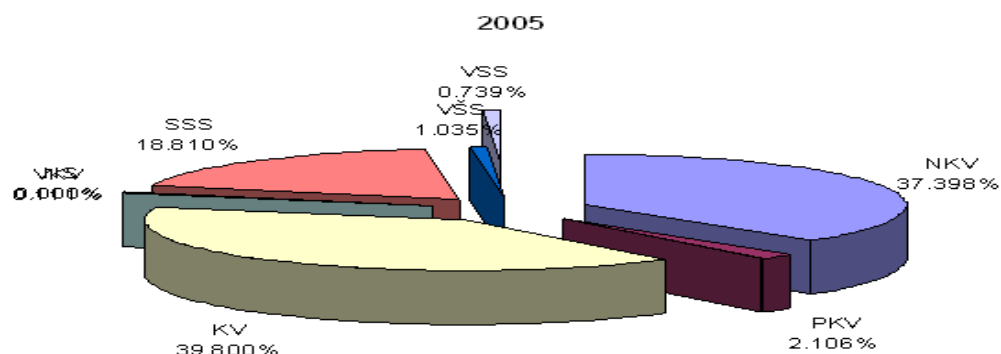
Slika 4.8. Broj registriranih nezaposlenih osoba prema obrazovnoj strukturi 2005-2009

Ako analiziramo strukturu nezaposlenih u odnosu na školsku spremu za period 2005-2009 godina dolazimo do slijedećih podataka. Naime, posmatrano po godinama za svaku školsku spremu dolazimo da podataka da se broj nekvalifikovane radne snage (NKV) u periodu 2005-2009 povećavao. Grafikon 11. takođe pokazuje kako se broj nezaposlene kvalifikovane radne snage (KV) u posmatranom periodu smanjivao, a broj nezaposlenih koji se odnosi na (PKV) polukvalifikovanu radnu snagu, (VKV) visokokvalifikovanu radnu snagu i (NS) nema stručne spreme kroz posmatrani period uvijek držao na približnom nivou sa manjim oscilacijama u broju nezaposlenih. Ako posmatramo broj nezaposlenih sa (VŠS) Višom stručnom spremom vidimo da je u tom dijelu broj nezaposlenih rastao od 2005 do 2007 godine da bi zatim nastavio sa opadanjem i na kraju 2009 godine taj broj je iznosio 25, dok je broj nezaposlenih, prema podacima zavoda za zapošljavanje Kladanj, sa VSS u 2009. godini iznosio 56.

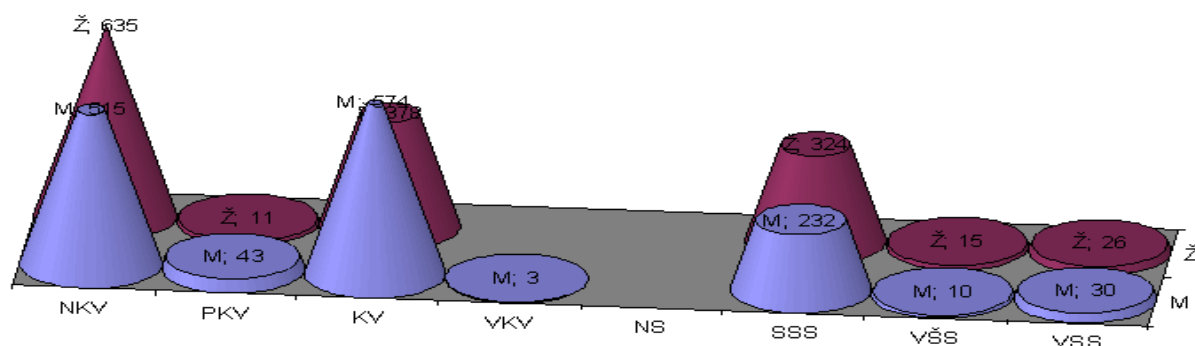
Slika 4.9. Obrazovna struktura nezaposlenih (2009)

Iz slike 4.9. vidimo da nekvalificirana i kvalificirana radna snaga sa 75,179% čine najveći dio od ukupnog broja nezaposlenih na području općine Kladanj.

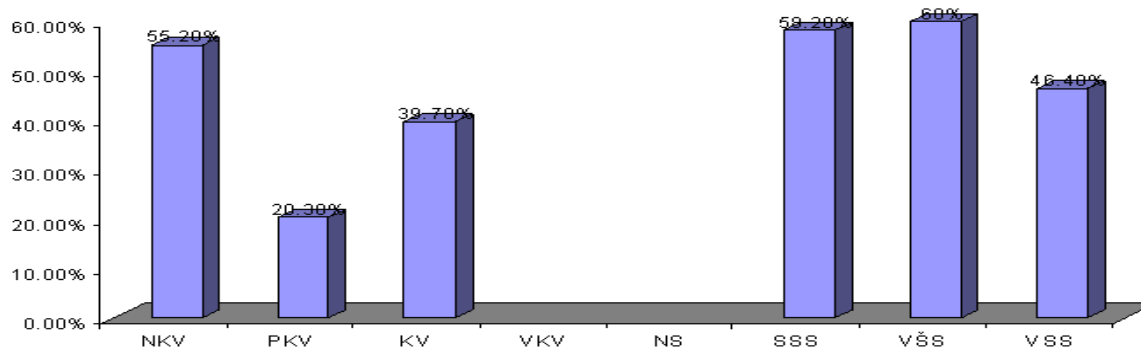
Slika 4.10. Obrazovna struktura nezaposlenih (2005)

Isto kao na prethodnoj slici najveći broj nezaposlenih na području općine Kladanj u 2005. godini činili su nekvalificirana i kvalificirana radna snaga sa 77,2%.

Slika 4.11. Broj registriranih nezaposlenih po obrazovnoj strukturi (2009)

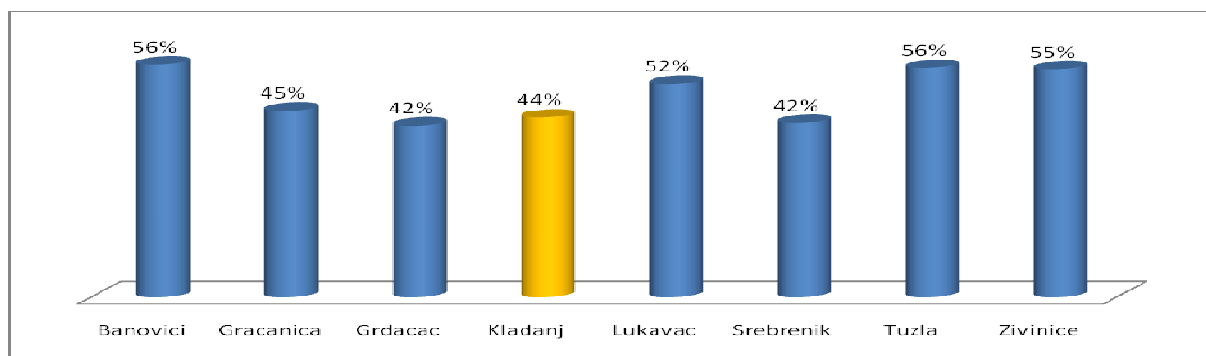
Slika 4.11. nam pokazuje da se u 2009 godini na evidenciji zavoda za zapošljavanje Kladanj nalazilo u sumi više nezaposlenih muškaraca. Žene su po obrazovnoj strukturi po broju nezaposlenih bile više zastupljene u dijelu nekvalifikovane radne snage, srednje stručne spreme i sa višom stručnom spremom.

Slika 4.12. Učešće žena u ukupnoj registriranoj nezaposlenosti po obrazovnoj strukturi (2009)

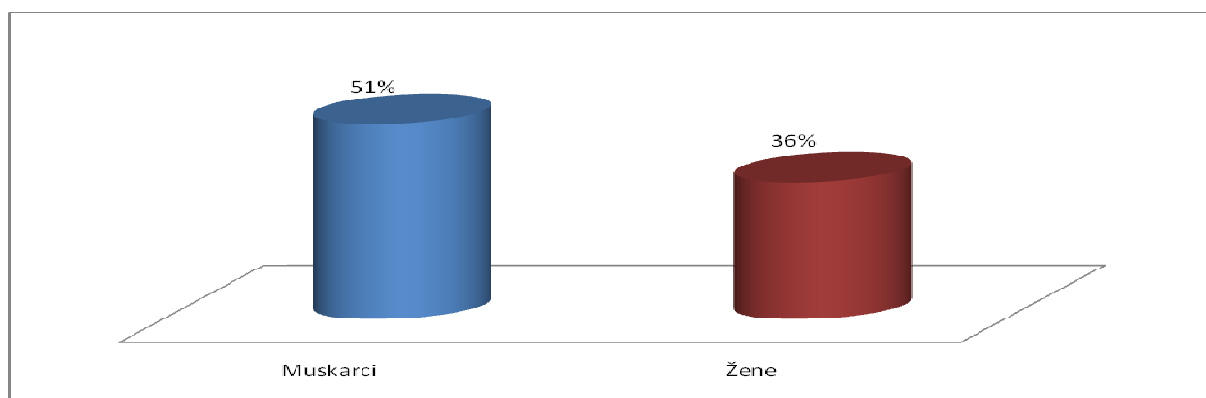
Sa slike 4.12. vidimo da je procentualno učešće¹⁹ ženske populacije u broju nezaposlenih posebno izraženo za NKV, SSS, VŠS i značajno je veće u odnosu na muški dio populacije.

¹⁹ Zavod za zapošljavanje – Biro Kladanj

Slika 4.13. Usporedba stope ekonomske aktivnosti stanovništva radne dobi (2009)

Stopa participacije stanovništva radne dobi na tržištu rada je među najnižim u BiH. Ova informacija govori o malim mogućnostima zapošljavanja na tržištu rada, o potencijalno značajnom velikom obimu neregistrirane ekonomije, neadekvatnoj obrazovnoj strukturi radne snage i socijalnim i kulturološkim uzrocima niske ekonomske aktivnosti žena.

Slika 4.14. Stopa ekonomske aktivnosti muškaraca i žena (2009)

Iako je opća stopa ekonomske aktivnosti stanovništva radne dobi niska, ona je mnogo niža za žensku populaciju i iznosi 36%. To znači da samo 36% žena u dobi između 15 i 65 godina (korektna analiza bi bila za dob od 15 do 60 godina starosti) je ili zaposleno ili nezaposleno i registrirano pri birou za zapošljavanje.

Osnovni identificirani problemi na tržištu rada su:

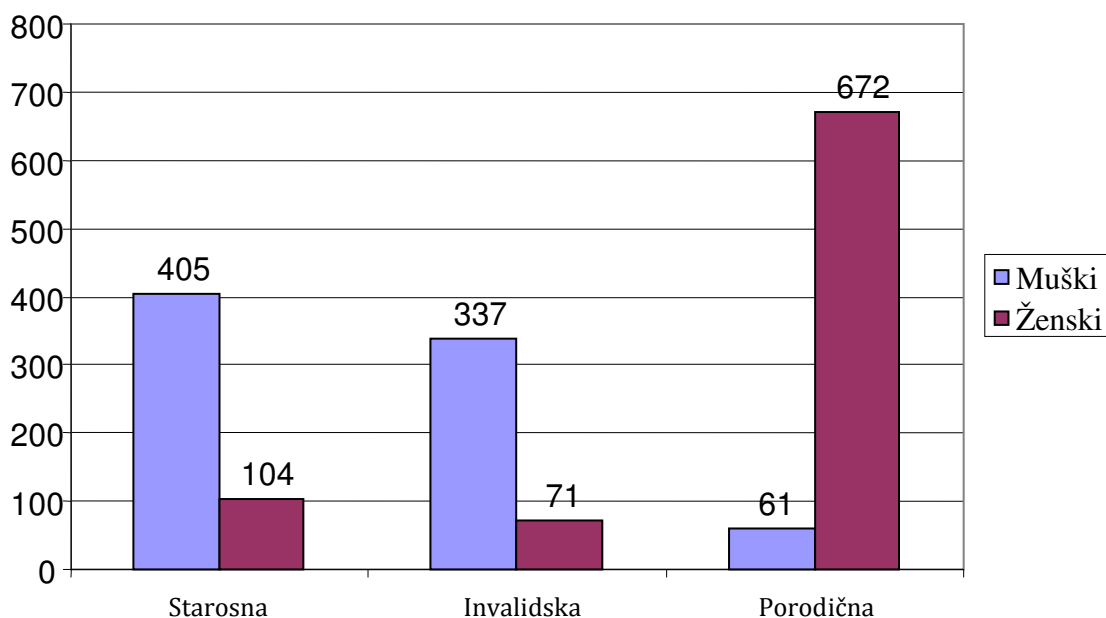
- Enormno visoka stopa nezaposlenosti (60%) koja je među najvišim u BiH;
- Izuzetno niska stopa participacija stanovništva radne dobi na tržištu rada (44%);
- Značajno niža stopa ekonomske aktivnosti žena (36%) od stope ekonomske aktivnosti muškaraca (51%);
- Od ukupnog broja zaposlenih žene čine samo 29%;
- Nezadovoljavajuća kvalifikacijska struktura nezaposlenih od koji 43% imaju razinu obrazovanja osnovne škole ili manje od osnovne škole;

Na identificirane probleme općina Kladanj, kroz suradnju sa drugim institucijama i organizacijama (škole, zavod za zapošljavanje, razvojne agencije, itd.) može djelovati kroz;

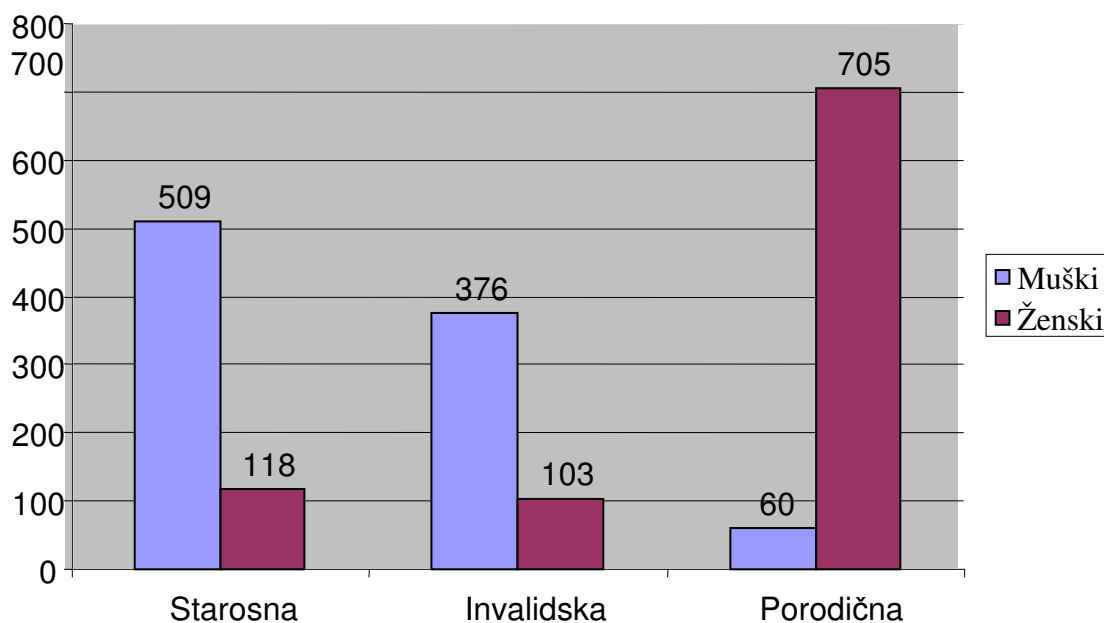
- Pokretanje programa samozapošljavanja;
- Pokretanje programa subvencioniranog zapošljavanja u privatnom sektoru za teže zapošljive kategorije;
- Dodatnim zapošljavanjem u uslugama potrebnim građanstvu (npr. njega za stare i onemoćale osobe, itd.);
- Volonterski program;
- Programi dodatne edukacije i prekvalifikacije.

III 1.6.2. Penzioneri - broj, spolna struktura, struktura po vrsti penzije/mirovine

Penzioneri su posebno osjetljiva grupa u Bosni i Hercegovini i općini Kladanj, obzirom na visinu primanja i stanje penzinog sistema FBiH koji mora proći značajnu reformu. No, mada skromna, penzionerska primanja ipak predstavljaju značajan finansijski priliv u općinu Kladanj, obzirom na ukupan broj penzionera.

Slika 4.14. Broj penzionera/umirovljenika 2005

Slika 4.15. Broj penzionera/umirovljenika 2009

Analizirajući podatke koji se odnose na broj umirovljenika u 2005 i 2009 godine vidimo da je prisutan trend porasta broja umirovljenika. U 2005 godini je bilo 1650 umirovljenika, od čega 803 muškarca a 847 žena. U 2009 godini taj broj je iznosio 1871, što je povećanje broja umirovljenika za oko 11% u odnosu na 2005 godinu. Takođe vidimo da je u 2009 godini veći broj muškaraca umirovljenika nego žena. U dijelu koji se odnosi na starosnu i invalidsku penziju

vidimo da je veći broj umirovljenika koji su muškog pola, dok su žene veći korisnici u dijelu porodične penzije.

U 2005. godini prosječna starosna penzija je iznosila 226,34 KM a u 2009. godini 340,76 KM. Prosječna Invalidska penzija u 2005 je iznosila 181,27 KM, a u 2009 297,85 KM. Prosječna porodična penzija u 2005 godini 170,39 KM a u 2009 292,55 KM.²⁰

III. 1.7. Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja

III. 1.7.1. Obrazovanje

Na području Općine Kladanj imaju dvije osnovne škole i to: JU Osnovna škola „Kladanj“ u Kladnju i JU Osnovna škola „Stupari“ u Stuparima .

Matičana škola „Kladanj“ u Kladnju ima dugu tradiciju, osnovana je 1876. godine. U sastavu ove Osnovne škole djeluju: matična škola u Kladnju i područne škole u Stariču, Tuholju, Brateljevićima - četvororazredna i Gojakovićima - četvororazredna. Područne škole su od matične udaljene od 5 do 12 kilometara. Osnovna škola „Kladanj“, prema kvadraturi ima optimalne uvjete za rad, prostorni kapacitet u odnosu na broj upisanih učenika je više nego dovoljan jer Pedagoški standardi podrazumijevaju 1,8 m² učioničkog prostora po učeniku, a Osnovna škola „Kladanj“ obezbjeđuje 2,29 m² po učeniku. Učionice nemaju dovoljan broj đačkih klupa i stolica, a postojeći namještaj je amortizovan prije više godina. U svim učionicama su školske table stare i nedostaju ormari za učila, a opremljenost nastavnim sredstva je nezadovoljavajuća. Fiskulturna sala je adaptirana i zadovoljava potrebe Škole. Osnovnu školu „Kladanj“ pohađa 955 učenika u 44 odjeljenja.

U sastavu Osnovne škole „Stupari“ djeluju centralna škola u Stuparima i područne škole u Tarevu, Crijevićima i Brlošcima. Nastava u centralnoj školi se izvodila u dvije zgrade i to: zgradi Stare škole i renoviranoj zgradi škole na Dubravi. Nastava u područnim školama u Crijevićima i Brlošcima se izvodila u neopremljenim objektima. Osnovna škola „Stupari“, prema kvadraturi ima optimalne uvjete za rad jer obezbjeđuje 1,78 m² po učeniku. Škola je opremljena namještajem koji uglavnom ispunjava propisane pedagoške normative. U pogledu nastavnih učila, ostale opreme i lektire, stanje je u granici zadovoljavajućeg. U područnim školama u Crijevićima i Brlošcima nije riješeno pitanje grijanja, rasvjete i patosa kao i mokrih čvorova. Fiskulturna sala centralne škole je u dobrom stanju, ali nedostaju sportski rekviziti za nastavu. Osnovnu školu „Stupari“ pohađa 591 učenik u 26 odjeljenja.

Ukupan broj osnovaca, uključujući obadvije osnovne škole sa područnim školama, upisanih u školsku 2009./2010. godinu iznosi 609 učenika. Na području općine ima jedna srednja škola, MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“ koju je u školskoj 2009./2010. godini pohađalo 423 učenika, sa jednim općim usmjerenjem (opća gimnazija) i više stručnih usmjerenja.

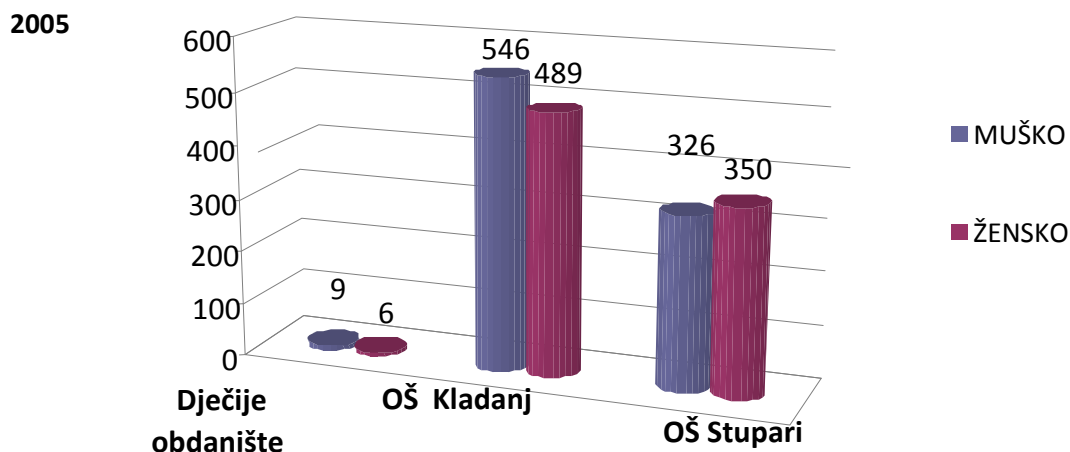
Mješovita srednja škola „Musa Ćazim Ćatić“ nastavu izvodi u namjenski izgrađenom objektu. Opremljenost škole je u skladu sa pedagoškim standardima i normativima. Ova škola ima fiskulturnu salu koju je neophodno adaptirati. Nastava se odvija u dvije smjene kroz rad u 17 odjeljenja sa 443 učenika.

Takođe u Kladnju postoji jedno obdanište, JU Dječije obdanište „Edina Čamdžić“ sa ukupno 33 mališana u školskoj 2009./2010. godini. Dječije obdanište je smješteno u jednom namjenski izgrađenom objektu. Dobar dio namještaja je star. Ustanova trenutno ima problem sa namjenom prostora za ručavanje djece te djeca ručaju i užinaju u svojim radnim sobama gdje i spavaju. Objekat je nedavno adaptiran od strane Vlade Republike Turske i uz pomoć namjenskih sredstava obezbijedenih posredstvom Kabineta Potpredsjednice Federacije Bosne i Hercegovine. Tom prilikom je adaptiran sistem za zagrijavanje, mokri čvorovi, jedna učionica, sprave za igru u

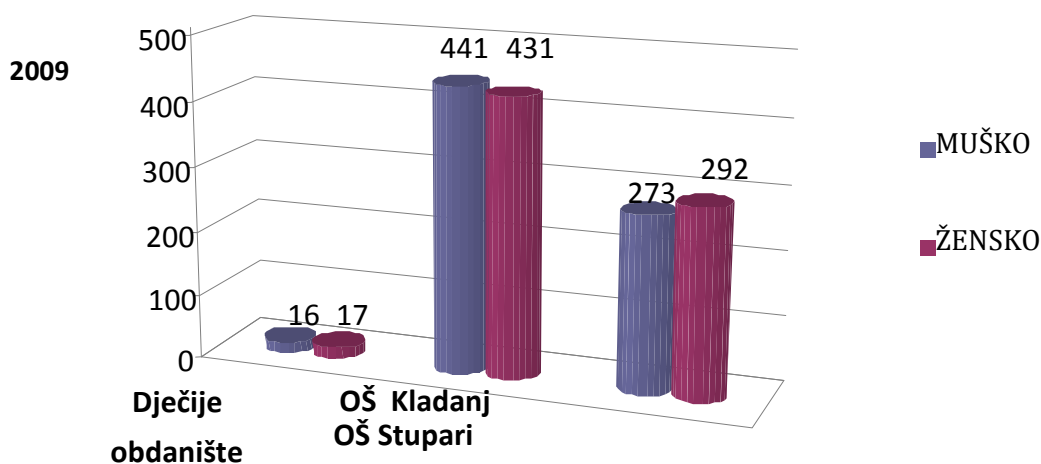
²⁰ Federalni zavod MIO/PIO Mostar

parku obdaništa te je izvršeno ograđivanje dvorišta dječijeg obdaništa. Izražen je nedostatak didaktičkog materijala. U školskoj 2008./2009. godini broj djece koja su koristila usluge predškolske ustanove je varirao od 36-oro do 52-oje djece. Neka djeca su bila uključena u cjelodnevni odgojni rad, a neka u poludnevni odgojni rad. Djeca su prema starosti raspoređena u dvije odgojne grupe i to: od 2 do 4 godine u jednu i od 4 do 6 godina u drugu odgojnu grupu.

Ukupan broj nastavnog osoblja na području općine Kladanj u 2009. godini je iznosio 135 zaposlenih od čega je u predškolskom odgoju 2 zaposlena, u osnovnom obrazovanju, uključujući obadrije osnovne škole sa svojim područnim školama, 106 zaposlenih i srednjem obrazovanju je 27 zaposlenih.

Slika 5.1. Broj učenika (predškolsko i osnovno obrazovanje)

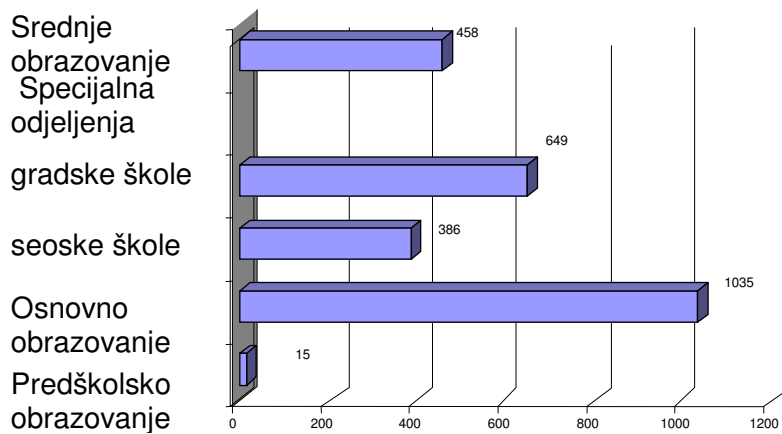

Slika 5.2. Broj učenika (predškolsko i osnovno obrazovanje)

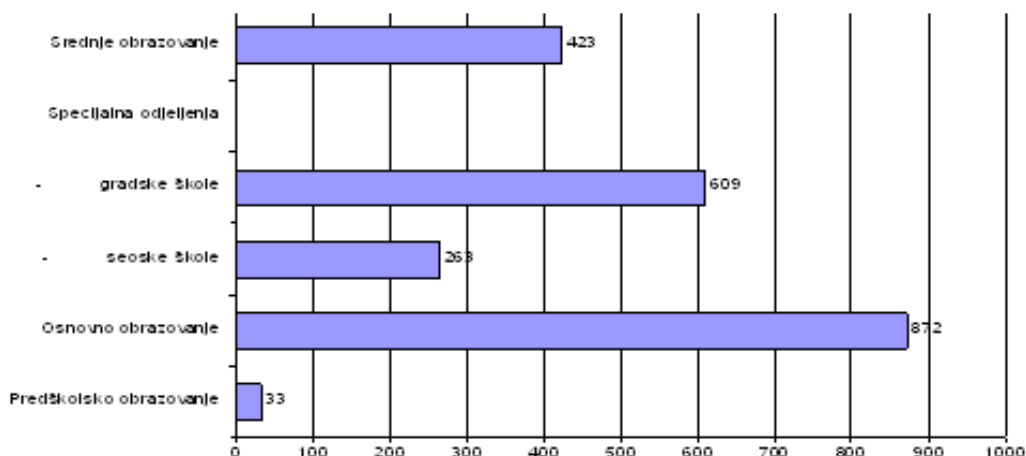
Analizirajući podatke koje nam pokazuju slike 1. i 2. o broju učenika koji su pohađali predškolsko i osnovno obrazovanje, vidimo da je u 2009. godini došlo do značajnog povećanja u broju mališana koji su upisani u predškolsko obrazovanje.

U dijelu osnovnog obrazovanja, vidimo da je u Osnovnoj školi u Kladnju u 2009. godini broj učenika manji nego u 2005. godini za 163 učenika. Isti trend smanjenja broja učenika je prisutan i u Osnovnoj školi u Stuparima, gdje je manji za 111 učenika.

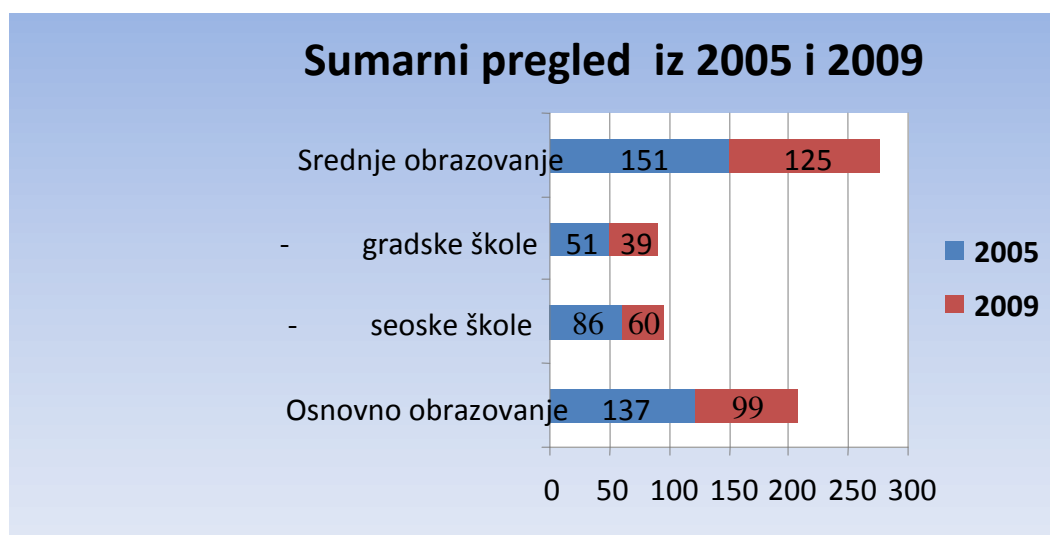
Posmatrano po spolu u osnovnoj školi u Kladnju procentualno izraženo u 2005. je bilo 52,75% muških, a u 2009. godini 50,57%. U osnovnoj školi u Stuparima situacija je obratna, i učenice su u 2005. godini činile 51,77 %, a u 2009. godini 51,68 %.

Slika 5.3. Broj učenika koji pohađaju škole na području općine u 2005

Slika 5.4. Broj učenika koji pohađaju škole na području općine u 2009. godini

Slika 5.5. Broj upisanih u prvi razred/prvu godinu u školama na području općine

Iz slike 5.5. vidimo da je na području općine Kladanj prisutan trend smanjenja broja učenika koji su prvi put upisani u prvi razred u školama na području općine. Poredeći 2009. godinu sa 2005. godinom vidimo da je upisano manje učenika za oko 17,22% u srednjem obrazovanju. Razlog ovome može biti činjenica da veliki broj učenika koji završe osnovno obrazovanje na području općine Kladanj nastavljaju sa srednjim obrazovanjem u drugim općinama.

U centralnim školama u 2009. godini upisano je manje u odnosu na 2005. godinu 23,53 %, a u područnim školama taj je procenat isti, a posmatrajući sve osnovne škole na području općine upisano je 27,74% učenika manje.²¹

²¹ JU MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“ Kladanj
 JU Osnovna škola „Kladanj“
 JU Osnovna škola „Stupari“
 JU Dječije obdanište „Edina Čamdžić“ Kladanj

Prijevoz djece koja pohađaju osnovnu školu se organizuje po utvrđenoj proceduri. Na prijedlog Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, Vlada TK za svaku budžetsku godinu donosi odluku kojom se odobrava subvencioniranje troškova linijskog i vanlinijskog prijevoza učenika osnovnih škola Tuzlanskog kantona koji putuju od kuće do najbliže škole 4 km i više, a nisu obuhvaćeni subvencijama po drugim propisima i općim aktima. Za učenika se može organizirati i vanlinijski – namjenski prijevoz u slučaju nepostojanja redovnog linijskog prijevoza. Troškovi se realiziraju preko osnovnih škola, koje utvrđuju pravo na subvencioniranje prijevoza za svoje učenike u saradnji sa Centrima za socijalni rad. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta daje saglasnost na utvrđene spiskove korisnika prava na subvencioniranje prijevoza. Osnovne škole nakon dobijanja saglasnosti na utvrđeni spisak korisnika prava provode proceduru odabira najpovoljnijeg prijevoznika u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine, a prije zaključivanja ugovora sa najpovoljnijim prijevoznikom, dužne su zatražiti saglasnost Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, u smislu raspoloživih sredstava u Budžetu Tuzlanskog kantona.

Iz Budžeta Općine Kladanj, u skladu sa odlukom Općinskog vijeća, a na prijedlog Općinskog načelnika vrši se subvencioniranje prijevoza za učenike iz povratničkih naselja, a koji pohađaju Srednju mješovitu školu „Musa Ćazim Ćatić” u Kladnju.

Inkluzivno obrazovanje na području općine Kladanj

Općina Kladanj je Odlukom o uključivanju u Projekat “Inkluzivno obrazovanje – provođenje nacionalnih strategija i politika u praksu na lokalnom nivou” koju je donio Općinski načelnik Općine Kladanj u martu 2009. godine, uključena u Projekat iniciran od strane OSCE-a Misija u Bosni i Hercegovini, Odjel za obrazovanje, i organizacije “Save the Children”. Cilj uključivanja u Projekat “Inkluzivno obrazovanje – provođenje nacionalnih strategija i politika u praksu na lokalnom nivou”, jeste unapređenje inkluzivne kulture, politike i prakse u školama radi boljeg pristupa i kvaliteta obrazovanja, naročito za marginalizovane grupe djece, a putem jače saradnje škola i lokalne zajednice na rješavanju pitanja prevazilaženja prepreka u obrazovanju djece. U obrazovnim ustanovama provedena su istraživanja kojima je bio cilj utvrđivanje potreba i prioriteta za razvoj svake pojedine ustanove. Na osnovu dobivenih rezultata kreirani su razvojni planovi koji su dalje poslužili kao osnova za izradu općinskog plana za razvoj inkluzivnog obrazovanja kao strateškog dokumenta. U tom cilju je formirana Koordinaciona grupa za područje općine Kladanj sa zadatkom da prođe edukacione treninge, odnosno obuke te da izradi Općinski plan aktivnosti za unapređenje inkluzivnog obrazovanja. Ova grupa okuplja predstavnike lokalne zajednice, direktore i pedagoge škola i obdaništa, direktore drugih ustanova, predstavnike nevladinog sektora, predstavnike učenika i njihovih roditelja. Implementiranje Indeksa inkluzivnosti na području općine Kladanj usklađeno sa ciljevima, sadržajem i metodologijom kojom se želi poboljšati kvalitetno inkluzivno obrazovanje za svu djecu, a samim tim će se povećati inkluzivnost uopće. Partnerstvo nevladinog sektora, obrazovnih ustanova i općinskih struktura vlasti ima za cilj implementiranje inkluzivnog obrazovanja na području općine Kladanj u skladu sa realnim potrebama obrazovnih ustanova, a po mjeri svakog djeteta. Rukovodeći se razvojnim planovima škola uz korištenje metodologije Indeksa inkluzivnosti, kao temeljne studije, izrađen je ovaj Općinski plan razvoja inkluzivnog obrazovanja na području općine Kladanj za period 2009. - 2014. godina.

Stanje naprijed navedenim odgojnim i obrazovnim ustanovama je sljedeće:

KARAKTERISTIKE	OBDANIŠTE		OSNOVNA ŠKOLA KLADANJ		OSNOVNA ŠKOLA STUPARI		MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA MUSA ĆAZIM ĆATIĆ		UKUPNO
	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
UKUPAN BROJ UČENIKA	49		955		588		444		2036
OŠTEĆENJE VIDA			1		2		8	12	23
OŠTEĆENJE SLUHA									
POREMEĆAJI GOVORNO-GLASOVNE KOMUNIKACIJE	1					1	1	1	4
SPECIFIČNE TEŠKOĆE U UČENJU					1	1	1	1	4
TJELESNI INVALIDITET I KRONIČNE BOLESTI			2	1			2	1	6
POTEŠKOĆE U MENTALNOM RAZVOJU				4				2	6
POREMEĆAJI U PONAŠANJU		1					4	7	12
POSTOJANJE VIŠE VRSTA I STEPENA TEŠKOĆA U PSIHOFIZIČKOM RAZVOJU									
DJECA ROMI			4	8					12
DJECA POVRATNICI					10	5	9	9	33
DJECA KOJA ŽIVE U SIROMAŠTVU			2	2	11	9	14	16	54
NADARENA DJECA				1					1
DJECA BEZ JEDNOG RODITELJA							65		65
DJECA BEZ OBA RODITELJA							6		6

Napomena: Pojedina djeca imaju kombinirane teškoće stoga su svrstana u više navedenih kategorija.

Evidentno je da postoji znatan broj djece koja nisu uključena u organizirani oblik predškolskog odgoja i obrazovanja, a razlog neuključenosti djece je prije svega udaljenost predškolske ustanove od mjesta prebivališta, a potom i loši socio-ekonomski uvjeti koji ne omogućavaju organizovane prijevoze djece niti organizovanje igraonica za djecu predškolskog uzrasta po mjestu stanovanja. Na području općine Kladanj 99-oro djece je rođeno u 2003. godini i toliko je

upisano u prvi razred devetogodišnje škole u školskoj 2009./2010. godini. Upoređujući podatke o ukupnom broju rođene djece i podatke o broju upisane djece u osnovne škole na području općine Kladanj može se konstatovati da su sva djeca blagovremeno uključena u sistem obrazovanja, računajući i na određen broj djece s teškoćama u razvoju.

Identificirani problemi u područjima predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja

Kroz analizu trenutnog stanja, a na osnovu provedenih upitnika, u pojedinim odgojno-obrazovnim ustanovama moguće je izdvojiti sljedeće probleme:

- Neprilagođenost školskih objekata fizičkim potrebama učenika – arhitektonske barijere, dotrajali i klizavi podovi i slično;
- Nedovoljna opremljenost postojećih prostora nastavnim sredstvima i pomagalima;
- Mali broj nastavnika na broj djece (pedagoški standardi nisu dobri);
- Nemogućnost organizovanja individualizirane nastave zbog velikog broja djece u odjeljenjima;
- Nedovoljna educiranost nastavnika i odgajatelja o radu s djecom s poteškoćama u razvoju;
- Nedostatak stručne pomoći (defektolog, psiholog, logopedi slično);
- Nedovoljna materijalna sredstva za funkcionisanje škola;
- Nedovoljna educiranost i uopće zainteresovanost roditelja za saradnju sa odgojno-obrazovnim ustanovama, potrebama i značaju inkluzivnog obrazovanja;
- Nedovoljna obuhvaćenost djece predškolskog uzrasta organiziranim odgojno-obrazovnim radom;
- Nedostatak tolerancije drugog i drugačijeg;
- Pojava nasilja djece nad djecom i maloljetnička delikvencija.

Glavni cilj

Stvoriti okruženje u kojem će sva djeca imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti uz pomoć i aktivno sudjelovanje svih učesnika u obrazovnom procesu u promijenjenim i prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje za svu djecu.

Specifični ciljevi

Na osnovu provedenih upitnika, izvršenih procjena stanja i procjena potreba odgojno – obrazovnih ustanova na području općine Kladanj, a u svrhu realiziranja glavnog cilja, izdvojeni su specifični ciljevi i to kako slijedi:

1. Pokretanje i realizacija projekata za uklanjanje arhitektonskih barijera i drugih prepreka u i oko obdaništa i školskih objekata Neophodno je objekte i dvorišta prilagoditi fizičkim potrebama učenika jer se svakodnevno javljaju problemi vezani za prostor pri realizaciji različitih nastavnih i vannastavnih aktivnosti. Dugogodišnji problemi oštećenih i klizavih podova, dotrajalih prozorskih otvora na ovaj način bi bili planski otklonjeni što bi doprinjelo kvalitetnijem odgojno-obrazovnom radu ali i bezbjednosti djece naročito one sa poteškoćama u kretanju i slabovidnoj djeci.

2. Opremanje postojećih prostora nastavnim sredstvima i pomagalima Kvaliteta obrazovanja između ostalog ovisi i od nastavnih sredstava, didaktičkog materijala i stručne literature i ostalih stručnih pomagala, a kako je evidentno da su odgojno-obrazovne ustanove na području općine Kladanj oskudno opremljene veoma je bitno realizovati ovaj cilj jer će se na taj način otkloniti nedostaci koji otežavaju i negativno utječu i na kvalitet rada ovih ustanova.

3. Izrada individualiziranih prilagođenih programa za djecu Zbog velikog broja djece u grupama u dječijem obdaništu ako i velikog broja djece u odjeljenjima, odgajatelji i nastavnici ne uspijevaju posvetiti dovoljno pažnje svakom djetetu prilikom realizacije nastavnog programa. Problem postaje veći ukoliko su prisutna i djeca sa posebnim potrebama. Važno je da se odgajatelji i nastavnici educiraju o izradi individualiziranih prilagođenih programa. Na taj način će se omogućiti optimalan razvoj svakog djeteta u skladu sa njegovim specifičnim sposobnostima i mogućnostima.

4. Edukacija odgajatelja i nastavnika o radu sa djecom sa posebnim potrebama Odgajatelji i nastavnici imaju potrebu i obavezu da se stručno usavršavaju, a naročito kada je rad sa djecom sa posebnim potrebama u pitanju. Bez obzira na trenutno stanje, postoji mogućnost da se u obdaništu, u osnovnim školama i u srednjoj školi nađe određeni broj djece sa različitim poteškoćama, odgajatelji i nastavnici moraju biti spremni da ih dočekaju sa stručnim znanjem i stručnim vještinama te je zbog toga evidentna potreba odgajatelja i nastavnika za razvijanjem znanja i vještina za rad sa ovom djecom.

5. Uključenost stručnog kadra (defektolog, psiholog i logoped) u rad sa djecom s posebnim potrebama Sva djeca sa posebnim potrebama osim uključenosti u odgojno-obrazovni proces imaju potrebu i za dodatnim radom sa defektologom, psihologom, logopedom, odnosno drugom odgovarajućom stručnom osobom. Osim toga, ovaj stručni kadar bio bi od velike pomoći odgajateljima i nastavnicima pri samom planiranju i realizaciji nastavnog procesa sa djecom sa posebnim potrebama.

6. Aktivnije uključivanje lokalne zajednice u realizaciju odgojno-obrazovnog rada Kako bi se ostvarilo kvalitetno inkluzivno obrazovanje potrebno je da se u realizaciju odgojno-obrazovnog rada aktivno uključe ne samo odgojno - obrazovne ustanove nego i različiti resursi lokalne zajednice. Zajedničkim naporima bi se stvorilo kvalitetnije i finansijski jače okruženje koje bi omogućilo materijalna sredstva za funkcionisanje škola za bolji i efikasniji napredak odgojno - obrazovnih ustanova na području općine Kladanj.

7. Razvijanje partnerskih odnosa sa roditeljima Zainteresovanost roditelja za saradnju sa odgojno - obrazovnim ustanovama je nedovoljna i veoma su česti problemi koji se javljaju zbog nedostatka komunikacije na relaciji roditelj - nastavnik. Kvalitetno obrazovanje podrazumijeva ostvarivanje partnerskih odnosa između odgojno - obrazovne ustanove i roditelja, što znači njihovo veće uključivanje u različite aktivnosti odgojno - obrazovnog rada.

8. Povećati obuhvaćenost djece organiziranim oblikom predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u školu S obzirom na zakonske odredbe o predškolskom odgoju i obrazovanju BiH kojima se nalaže obavezno pohađanje predškolske ustanove u godini pred polazak u školu važno je da se unaprijed prave planovi i stvore materijalni i drugi uvjeti za ostvarivanje tog cilja.

9. Organiziranje aktivnosti kojima će se poticati međusobno razumijevanje i uvažavanje različitosti Obzirom da se naročiti problemi javljaju kada odgajatelj ili nastavnik treba da saopšti roditelju da njegovo dijete ima određene smetnje što iziskuje pohađanje nastave po prilagođenom programu, potreba i značaj inkluzivnog obrazovanja dolazi u prvi plan. Sama važnost razumijevanja i uvažavanja drugog i drugačijeg, poštovanje i prihvaćanje međusobnih različitosti je potrebno i u odgojno-obrazovnim ustanovama i u porodici i u društvu uopće. Neophodno je organizovanim djelovanjem i provođenjem planskih aktivnosti uticati na njihovu educiranost o tome. Takvim djelovanjem će se kod djece, mladih i njihovih roditelja razvijati tolerancija i spremnost da se prihvate razlike ma kakve bile.

10. Smanjenje svih oblika nasilja među učenicima i prevencija maloljetničke delikvencije Različiti oblici vršnjačkog nasilja (verbalno, emocionalno, fizičko i dr.) sve su češća pojava među

djecom. Posljedice nasilja su ozbiljne i dugotrajne, a često nasilničko ponašanje vodi do delikvencije i drugih problema ponašanja.

Ciljevi	Metode i aktivnosti	Neophodni resursi	Vremenski okvir	Nadležna/odgovorna osoba	Mjerljivi pokazatelji ostvarivanja ciljeva
Uklanjanje arhitektonskih barijera i drugih prepreka u i oko obdaništa i školskih objekata	- Uklanjanje arhitektonskih barijera i drugih prepreka u svim odgoj.-obrazov. ustanovama	1.000,00 x 5=5.000,00	2011.-2015.	Općina Kladanj	- Uklonjene arhitektonske barijere,
	- Dječje obdanište Vratiti u posjed i staviti u funkciju sve prostorije objekta radi stvaranja mogućnosti za jasličku grupu, opremanje nadograđenog prostora za realizaciju slobodnih aktivnosti djece po izboru	5.000,00 x 2= 10.000,00	2012.-2013.	PPZ TK Resorno ministarstvo	- Preuređeni i funkcionalni dodatni prostori
	- OŠ Stupari Rekonstrukcija postojeće prostorije u školi od koje bi se jedan dio koristio kao informatički kabinet sa pristupom internetu a drugi za održavanje različitih nastavnih i vannastavnih aktivnosti za učenike koji stanuju daleko od škole	5.000,00 x 2= 10.000,00	2012.-2013.		

	- OŠ Kladanj Popraviti toalete, ukloniti klizave podove, loše svijetle površine i slično kako bi se omogućilo bezbjedno kretanje za sve	5.000,00 x 2= 10.000,00	2012.-2013.		
	- Mješovita srednja škola Opremanje radionica za praktičnu nastavu, opremanje kabineta, sanacija fiskulturne sale i uređenje sanitarnih prostorija	5.000,00 x3= 15.000,00	2012.-2014.		
Opremanje postojećih prostora nastavnim sredstvima i pomagalima	-Osigurati potrebnu stručnu literaturu, didaktička i audio-vizualna sredstva	- Financijska podrška Općine - Sredstva ostvarena projektima kod viših nivoa vlasti - Sredstva potencijalnih donatora - Ulaganja NVO i lokal. Poduzetn. 2.500 x 4 =10.000,00 KM	2012.-2015.	Općina Kladanj PPZ TK Resorno ministarstvo	-Obezbijeđena stručna literatura, didaktička i audio-vizualna sredstva i druga nastavna sredstva i pomagala

Izrada individualiziranih prilagođenih programa za djecu	- Organizovati edukaciju odgajatelja i nastavnika o izradi individualiziranih prilagođenih programa	Za voditelje predavanja i radionica angažirati stručnjake Potreban je materijal, prostor (mogu se iskoristiti prostori škola, obdaništa, Doma kulture i sl.) i kontinuirana nabavka stručne literature. $100,00 \times 4 \text{ radion} = 400,00 \times 4 \text{ ustan} = 1.600,00 \times 4 \text{ god} = 6.400,00 \text{ KM}$	2012.-2015.	- Općina Kladanj PPZ TK Resorno ministarstvo	4 predavanja radionice godišnje za svaku ustanovu Pokazatelje možemo imati u: 1. Zapisniku sa predavanja i radionica 2. Pismenim radovima za individualno stručno usavršavanje
Edukacija odgajatelja i nastavnika o radu sa djecom sa posebnim potrebama	- Individualno stručno usavršavanje odgajatelja i nastavnika usmjeriti na teme iz područja inkluzivnog obrazovanja	Za voditelje predavanja i radionica angažirati stručnjake Potreban je materijal, prostor (mogu se iskoristiti prostori škola, obdaništa, Doma kulture i sl.) i kontinuirana nabavka stručne literature. $100,00 \times 4 \text{ radion} = 400,00 \times 4 \text{ ustan} = 1.600,00 \times 4 \text{ god} = 6.400,00 \text{ KM}$	2012.-2015.	Općina Kladanj PPZ TK Resorno ministarstvo	4 predavanja radionice godišnje za svaku ustanovu Pokazatelje možemo imati u: 1. Zapisniku sa predavanja i radionica 2. Pismenim radovima za individualno stručno usavršavanje

Uključenost stručnog kadra (defektolog, psiholog i logoped) u rad sa djecom s posebnim potrebama	<p>- Individualni rad stručnog kadra (defektolog) s djecom s posebnim potrebama, sa odgajateljima i nastavnicima pri izradi individualiziranih programa, edukacija odgajatelja i nastavnika praćenje i ocjenjivanje djece s posebnim potrebama i rad stručnog kadra sa roditeljima djece s posebnim potrebama</p> <p>KOLIKO KOŠTA DEFEKTOLOG GODINŠNJE? _____ KM</p>	<p>Obzirom da sve odgojno-obrazovne ustanove na području općine imaju potrebu za stručnim kadrom kao realnu i ostvarivu mogućnost vidimo u zaposlenju stručnog kadra u bilo kojoj ustanovi općine koji bi bio angažovan u svim odgojno-obrazovnim ustanovama.</p>	<p>2014.-2015.</p>	<p>Općina Kladanj</p>	<p>- Uposleni stručni kadar</p> <p>- Plan rada stručnog kadra</p>
Aktivnije uključivanje lokalne zajednice u realizaciju odgojno-obrazovnog rada	<p>- Sudjelovanje lokalne zajednice u radu i pružanje pomoći djeci s posebnim potrebama</p> <p>- Uključivanje stručnih lica iz lokalne zajednice u vannastavne aktivnosti (Dom zdravlja, Policijska stanica, Centar za soc.rad</p> <p>- Obilježavanje važnijih datuma iz oblasti zaštite dječjih prava uz koordinaciju svih predstavnika lokalne zajednice</p> <p>- učešće lokalnih poduzetnika u financiranju dijela općinskog razvojnog plana</p>	<p>- Ljudski resursi</p> <p>1.000,00 X 4 KM=4.000,00</p>	<p>2012.-2015.</p>	<p>Općina Kladanj</p> <p>PPZ TK</p> <p>NVO</p> <p>mediji</p>	<p>- Zapisnici sa raznih aktivnosti</p>

Razvijanje partnerskih odnosa sa roditeljima	<ul style="list-style-type: none"> - Uključivanje roditelja u život škole - Edukacija roditelja od strane nastavnika o značaju suradnje između roditelja i odgojno obrazovne ustanove - Unapređenje rada Vijeća roditelja (pedagog) 	<ul style="list-style-type: none"> -Vlastita ustanova, angažman menadžmenta ustanova, odgajatelja, nastavnika i roditelja - Materijalna pomoć Općine pri organizaciji određenih aktivnosti <p>500,00 X 4= 2.000,00 KM</p>	<p>2012.-2015.</p>	<p>Uprave ustanova</p> <p>Općina Kladanj</p> <p>PPZ TK</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Evaluacijski listovi o sudjelovanju roditelja u nastavi i vannasta vnm aktivnostima - Zapisnik sa održanog predavanja/radionice za roditelje I Zapisnik o održanoj edukaciji nastavnika o značaju suradnje sa roditeljima
Povećati obuhvaćenost djece organiziranim oblikom predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u školu	<ul style="list-style-type: none"> - Informirati javnost o značaju organiziranog oblika predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u školu, o načinu i uvjetima upisa djece - Organiziranje obavezne predškolske nastave - Zaposliti, angažovati odgajatelja koji će raditi sa tom djecom, osigurati prostor za realizaciju obavezne predškolske nastave - izraditi Studiju procjene postojećih prostornih i drugih kapaciteta za otvaranje obavezne predškolske nastave na području općine (formiranje radne grupe) 	<p>Ljudski resurs predstavlja odgajatelj koji će raditi sa djecom i pedagog</p> <p>Financiranje ovog programa planira se iz pomoći Općine, projekata NVO i eventualne participacije roditelja djece.</p> <p>20.000,00 KM</p>	<p>2011.-2015.</p>	<p>uprava obdaništa</p> <p>Općina Kladanj</p> <p>Roditelji</p> <p>PPZ TK</p> <p>NVO</p> <p>mediji</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Podatak o broju djece koja su u godini pred polazak u školu na području općine; -Evidencijska lista djece koja pohađaju obdanište; -Uposlen stručni kadar za rad u obaveznoj predškolskoj nastavi -Plan i program obavezne predškolske nastave i Podaci Studije procjen

<p>Organiziranje aktivnosti kojima će se poticati međusobno razumijevanje i uvažavanje različitosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Edukacija roditelja o inkluzivnom obrazovanju, Realizacija projekta- radionice za djecu i roditelje - Obilježavanje vjerskih blagdana (uređenje panoa, organizacija priredbi...) -Obilježavanje Dana tolerancije na nivou općine - Uključenost i pratnja medija - Obilježavanje Dječje nedjelje 	<ul style="list-style-type: none"> -Vlastita sredstva ustanova, angažman pedagoga, odgajatelja i razrednika - Pomoć Općine prilikom obilježavanja Dana tolerancije <p>200,00 X 4 ustanove= 800,00 x 5 godina = 4.000,00KM</p>	<p>2011.-2015.</p>	<p>Pedagozi, uprave, odgajatelji</p> <p>Podrška medija,</p> <p>Općina Kladanj NVO</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dokumentacija o realizaciji projekta - godišnji planovi rada - - - Program obilježavanja važnijih datuma
--	--	---	--------------------	---	---

<p>Smanjenje svih oblika nasilja među učenicima i prevencija maloljetničke delikvencije</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Provođenje istraživanja među učenicima o prisutnosti različitih oblika vršnjačkog nasilja - Predstavljanja rezultata istraživanja kao i prijedloga odgovarajućih pedagoških mjera na Nastavničkom vijeću - Izrada radionica o temama vršnjačkog nasilja - Edukacija roditelja na roditeljskim sastancima o problemima vršnjačkog nasilja - Zapažanje i registriranje simptoma delikventnog ponašanja kod djece 	<ul style="list-style-type: none"> -Vlastita sredstva ustanova, angažman pedagoga, nastavnika i roditelja - Pomoć Centra za socijalni rad i roditelja <p>200,00 X 4 ustanove= 800,00 x 4 godina = 3.200,00KM</p>	<p>2012.-2015.</p>	<p>Općina Kladanj, odgojno obrazovne ustanove NVO mediji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dokumentacija o provedenom istraživanju i analizi rezultata - Izrađeno predavanje za pomoć nastavnicima pri realizaciji roditeljskog sastanka - Zapisnici o realizaciji radionica
--	--	--	--------------------	--	---

III. 1.7.2. Kultura i sport

Kulturni život u općini Kladanj se zasniva na radu udruženja građana, Agencije za razvoj kulture, Sportskog saveza, Javne biblioteke, Informativno kulturnog centra i škola kao glavnih nosioca razvoja kulturne svijesti. Na ovim prostorima egzistira veliki broj udruženja i to:

- Bošnjačka zajednica kulture "Preporod" Kladanj,
- Kulturno umjetničko društvo „Gostelja“ Stupari,
- Udruženje građana "Harmonija" Kladanj,
- Udruženje građana "Sunce na dlanu" Kladanj,
- Agencija za razvoj kulture "Bacck Stage" Kladanj, vl. Halilović Š.;
- Planinarsko društvo «Muška voda-Konjuh» Kladanj
- Udruženje građana radio klub «Kladanj»
- Moto klub «Dragon» Kladanj
- Udruženje građana «Centar za mlade, ekologiju i kulturu općine Kladanj
- Udruženje građana «Djevojačka pećina «Brateljevići Kladanj
- Udruženje građana Lovačko društvo «Sokolina» Kladanj
- Udruženje građana "Josip Broz Tito" Kladanj
- Udruženje mladih općine Kladanj
- UG. "Omladinski krug" Kladanj

Devastirani objekat Doma kulture, zvanično je stavljen u funkciju nakon rekonstrukcije i adaptacije, u maju 2008. godine. U okviru Doma kulture je i kino dvorana koja trenutno samo nosi pomenuti naslov, a u stvari kino-predstave su prava rijetkost, razlog za to je nizak standard stanovništva ili nedostatak navike da se slobodno vrijeme koristi na taj način, na kulturno uzdizanje, što je isključilo komercijalni moment ovog zdanja, ali i pored toga se održao nivo kontinuiteta, kvaliteta pa i kvantiteta ukupnih organizacionih djelovanja.

U zgradi Doma kulture je smještena i JU Javna biblioteka Kladanj koja raspolaže sa 18.000 inventarnih jedinica. U Biblioteci je iz ukupnog fonda, izdvojeno 16 raritetnih knjiga i 500 knjiga na engleskom jeziku. Biblioteka raspolaže sa jednim računarom. Nove knjige se nabavljaju prema listama popularnosti i liste želja čitalaca te se upotpunjavaju lektirski fondovi. Učlanjeno je oko 1.000 korisnika s tim da je broj članova sigurno veći jer se na jedan broj učlanjuje više djece iz jedne porodice ili su roditelji i djeca na jednom broju. U prostorijama Biblioteke je i čitaonica sa 20 čitaoničkih mjesta. Stanje knjižnog fonda bi trebalo poboljšati, ali shodno broju stanovnika, koji žive s navikom čitača, ovaj fond je dostatan s tim da se knjižni fond u izvjesnoj mjeri i u kontinuitetu povećava.

U oblasti bibliotečke djelatnosti pored JU Javna biblioteka Kladanj djeluju i školske biblioteke s tim da i u područnim školama postoji obezbijeđen najnužniji knjižni fond što znači da biblioteke tih ustanova mogu da prate nastavne planove i programe.

Značajno je i učešće JU Informativno kulturni centar. Putem radio emisija redovno se emituju servisne informacije građanima, obezbijeđeno je gostovanje aktuelnih i interesantnih ličnosti. Za IKC Kladanj je bitno istaći da je uspio da ispuni i održi uvjete neophodne za rad na datoj frekvenciji koje određuje nadležna Agencija. JU Informativno kulturni centar je smješten u prostorijama Doma kulture u kojima je 1992. godine osnovan Radio Kladanj.

U okviru intenzivnih kulturnih aktivnosti i djelovanja, neizostavno treba naznačiti i veoma bogatu i sadržajnu saradnju sa osnovnim i srednjim školama, ali i sa predškolskom ustanovom, koje su dale svoj doprinos kroz nastupe horova, recitatora, folklor, literarnog i likovnog stvaralaštva, dramskog i tehničkog stvaralaštva te kroz razvoj fizičke kulture i sporta.

U cilju stvaranja pretpostavki za razvoj sporta, Općina Kladanj je pristupila realizaciji jednog od najznačajnijih projekata na području općine Kladanj, izgradnja objekta Sportske dvorane u Kladnju.

Na području općine Kladanj djeluju udruženja građana koja se bave razvojem sporta i fizičke kulture i Sportski savez općine Kladanj čije su članice:

- Školsko sportsko društvo JU Osnovna škola „Kladanj“ u Kladnju,
- Školsko sportsko društvo JU Osnovna škola „Stupari“ u Stuparima,
- Školsko sportsko društvo JU Mješovita srednja škola „Musa Ćazim Ćatić“,
- Nogometni klub "Konjuh" Kladanj,
- Skijaški klub "Kladanj - 82" Kladanj,
- Košarkaški klub „Kladanj – 72“ Kladanj,
- Rukometni klub „Kladanj“ Kladanj,
- Rukometni klub „Saruk“ Kladanj,
- UG za sport i rekreaciju invalida općine Kladanj,
- Društvo pedagoga fizičke kulture općine Kladanj,
- Nogometni savez općine Kladanj,
- Šahovski klub „Konjuh“ Kladanj,
- Sportsko-ribolovno društvo „Drinjača“ Kladanj.

U okviru školskih programa djeluju škole fudbala, rukometa, odbojke, košarke i slično koje vode nastavnici fizičke kulture i istaknuti sportski radnici. Škole organizuju školska i općinska takmičenja u sportskim igrama i disciplinama, ali nisu rijetka ni učešća na kantonalnim takmičenjima. Sportske sekcije osnovnih i srednje škole okupljaju oko 400 učenika i učenica.

Udruženja građana, škole i škole sporta uzimaju učešća u razvoju sporta i sportske kulture na području općine Kladanj, kao i obilježavanju značajnih datuma u sportskom dijelu programa, organizovanjem mnogobrojnih turnira koji se već dugi niz godina održavaju u isto vrijeme sa sve većim učešćem i interesovanjem tako da su dio naše tradicije. Na području općine Kladanj se svake godine tradicionalno održava niz memorijalnih turnira kao što su:

- Memorijalni turnir „Mašo – Meša“
- Memorijalni turnir „Edina Čamdžić“
- Memorijalni turnir „Hemed – Feho“
- Memorijalni turnir „Sulejman Kuluglić“
- Memorijalni turnir „Rustemović Asmir“
- Memorijalni turnir „Ismet Rustemović – Belja“

Dio tradicije su i Radničke sportske igre kao i Sportsko veče, odnosno proglašenje najuspješnijih sportista i ekipa općine Kladanj, koje se održava svake godine u januaru mjesecu.

Općina Kladanj je realizirala niz projekata koji se odnose na rekonstrukciju, odnosno izgradnju sportskih poligona na otvorenom. Do sada su urađeni sportski poligoni u Tuholju, Gojakovićima, Brateljevićima, Kladnju, Stariču, Ravnama, Brlošcima, Stupari Centaru i Tarevu, čime Općina direktno podržava razvoj masovnog sporta i fizičke kulture. Postojeći broj sportskih objekata ne može u potpunosti zadovoljiti sve potrebe za raznovrsnim sportskim aktivnostima i sadržajima. Završene su i aktivnosti na rekonstrukciji Ski lifta „Karaula“ Kladanj. Ne treba posebno naglašavati značaj ovog projekta koji doprinosi razvoju zimskog sporta, kao i razvoju turizma na našoj općini.

III. 1.7.3. Zdravstvena zaštita

Na području općine Kladanj zdravstvena zaštita se organizira putem JZU Dom zdravlja Kladanj koja ima ukupno 55 uposlenih od toga: liječnik opće prakse 3, specijalista 6, stomatolog 1, medicinski tehničar 25 i ostalo osoblje 20. Budžet JZU Dom zdravlja Kladanj u 2009. godini je iznosio 1.885.534,00 KM.

U okviru JZU Dom zdravlja Kladanj djeluje:

- Služba porodične medicine koja uključuje sedam timova,
- Služba za hitnu medicinsku pomoć
- Služba za predškolsku i školsku djecu i omladinu
- Služba za plućne bolesti i radiologiju
- Služba za zdravstvenu zaštitu žena
- Služba za fizikalnu medicinu
- Stomatološka služba
- Higijensko-epidemiološka služba
- Laboratorija
- Konsultativna specijalistička zdravstvena zaštita

Ako uporedimo podatke o broju stanovnika, pa prosječnu gustinu naseljenosti od cca 46,9 stanovnika po km² te da je teritorija općine Kladanj podijeljena je na šest mjesnih zajednica i da je stanovništvo raspoređeno u 25 naselja od čega je: 12 naselja do 300 stanovnika, 9 naselja do 500 stanovnika, 2 naselja do 1.000 i 2 naselja preko 1.000 stanovnika, pa onda neuravnoteženost starosne strukture stanovništva jer cca 12,1% otpada na djecu do 7 godina, cca 13,0% čine djeca do 14 godina dok cca 74,9% čini populacija starija od 14 godina. Upoređujući navedene pokazatelje možemo konstatovati da postojećih sedam timova porodične medicine možda i nije dovoljno, naročito ako se uzme u obzir razuđenost teritorija pa i zdravstvena situacija stanovništva koje je naročito opterećeno oboljenjima koja spadaju u grupu hroničnih nezaraznih degenerativnih oboljenja koja su dijelom rezultat životne sredine, dijelom rezultat nasljednih faktora i faktora koji su vezani za zdrav stil življenja. U ovu grupu spadaju oboljenja srca i krvnih sudova, maligna oboljenja, šećerna bolest i druge bolesti poremećaja metabolizma, karijes, bolesti jetre, bubrega, lokomotornog sistema, kamenci u žuči i bubregu i slično.²²

Tabela 3. Pokrivenost stanovništva općine zdravstvenom zaštitom

	2005	2006	2007	2008	2009
Nositelji osiguranja	6.137	6.071	6.298	6.447	6.323
Članovi obitelji nositelja osiguranja	5.865	5.629	6.098	5.910	5.769
Ukupno osiguranika	12.002	11.700	12.396	12.357	12.092

III. 1.7.4. Socijalna zaštita

Djelatnost JU Centar za socijalni rad se najvećim dijelom finansira iz općinskog budžeta oko 69%, Kantona 27%, prihodi ostvareni vlastitom djelatnošću 1% i drugi izvori 3%. Jedan od najvećih nedostataka sa kojima se susreće Centar za socijalni rad je nedostatak stručnih kadrova. Broj korisnika novčane pomoći koja se isplaćuje putem Centra za socijalni rad na području općine u 2009. godini je 1138 osoba. Od toga su bile 481 muške osobe a 657 ženskih osoba. U 2005. godini taj broj je iznosio 1255 osoba, od čega 593 muške, a 632 ženske osobe. Poredeći ove dvije godine vidimo da je u 2009. godini došlo do smanjenja broja korisnika pomoći oko 9,33%, takođe iz ovih podataka vidimo da su ženske osobe veći korisnici socijalne pomoći.

Što se tiče ranjivih grupa, kada su u pitanju maloljetnici na području općine je evidentirano 17 djece bez roditeljskog staranja, 20 djece koja su odgojno zanemarena i zapuštena, 66 djece čiji je razvoj ometan obiteljskim problemima i 41 dijete sa mentalnim i fizičkim smetnjama.

Kod starijih osoba evidentirane su 293 osobe ometane u fizičkom i psihičkom razvoju i osobe sa invaliditetom, 70 osoba koje su materijalno neosigurane i nesposobne za rad, 8 starijih osoba bez obiteljskog staranja, 20 osoba društveno negativnog ponašanja i 447 osoba u stanju socijalne potrebe.

²² JZU "Dom Zdravlja" Kladanj

U 2009. godini je došlo do porasta broja evidentiranih sa 12-oro na 15-oro djece koja se nalaze na porodičnom smještaju i 23 djece bez roditeljskog staranja je pod starateljstvom, a naknada iznosi 440,00 KM po djetetu. Pravo na uvećani dječiji dodatak, odnosno dodatak za djecu sa smetnjama u razvoju koriste 42 osobe u pojedinačnom iznosu od 50,00 KM. Pravo na subvenciju prijevoza djece korisnika stalne novčane pomoći, djece sa smetnjama u razvoju i njihovi pratioci te djeca bez roditeljskog staranja smještena u hraniteljske porodice ostvaruje 17-toro djece i 7 pratilaca. U ustanovama socijalne zaštite smješteno je sa područja naše Općine, 8 (osmoru) djece. Evidentirano je 18 lica sa društveno negativnim ponašanjem te 38 intervencija u postupcima kod maloljetničke delikvencije.

U 2010. godini podatak o broju korisnika koji iznosi oko 70 i njihova 32 člana blago oscilira za 1 do 2 korisnika u odnosu na prethodni period. Tuđu njegu i pomoć koju obezbjeđuje Kanton u visini od 75,00 KM primaju 2 korisnika. Putem ovog Centra obezbijeđena je naknada u iznosu od po 440,00 KM za porodični smještaj 12-oro djece u 9 porodica dok je evidentan samo jedan slučaj obezbjeđenja porodičnog smještaja odraslih uz naknadu od 370,00 KM. Uvećani dječiji dodatak koji primaju djeca ometena u razvoju obezbijeđen je za 49 djece. Ovaj broj je u porastu u odnosu na novembar mjesec 2009. godine kada je bilo ukupno 42 takve djece. Naknada za ovu kategoriju iznosi 50,00 KM. Naknada za civilne žrtve rata je različita i zavisi od stepena utvrđenog invaliditeta i kreće se od 91,36 KM do 517,71 KM. Kod Centra za socijalni rad Kladanj je evidentirana 71 civilna žrtva rata. Pravo na jednokratnu novčanu pomoć za lica koja se nađu u stanju socijalne potrebe ostvarilo je 59 lica u novembru 2009. godine, 18 lica u decembru iste godine dok je u prvih pet mjeseci ove godine to pravo ostvarilo 214 lica, što znači da je u periodu za koji se Informacija odnosi bilo 291 lice u stanju socijalne potrebe. Visina jednokratne pomoći se pojedinačno utvrđuje i ne može preći iznos od 190,00 KM. U posljednja dva mjeseca 2009. godine pravo na naknadu za ishranu djeteta u iznosu od 100,00 KM za prvih 6 mjeseci majkama koje nisu u radnom odnosu ostvarilo je 40 korisnica dok navedeni oblik pomoći za 2010. godinu nije uveden. Pravo na subvenciju prijevoza koju ostvaruju djeca korisnika stalne novčane pomoći, zatim djeca sa smetnjama u razvoju i njihovi pratioci, djeca bez roditelja koja su smještena u hraniteljske porodice u zavisnosti od dokaza o uplati ostvaruje cca 17 učenika i 7 pratilaca. Dječiji dodatak za djecu nezaposlenih roditelja u iznosu od 30,00 KM za novembar i decembar 2009. godine ostvarilo je 178 roditelja za 345 djece, dok je u maju 2010. godine ponovo uspostavljen ovaj oblik koji uživa 347 roditelja za 637 djece. Pravo na naknadu za tjelesno oštećenje, tuđu njegu, pomoć i ortopedski dodatak je u postupku revizije u okviru koje je u novembru 2009. godine okončano 17. predmeta, a zaključno sa majem 2010. godine reviziju je završilo 270 korisnika.

U kategoriji civilnih žrtava rata su evidentirane 33 osobe, 16 muških i 17 ženskih osoba. A u kategoriji vojnih invalida je evidentirano 268 osoba, od čega 265 muškaraca i 3 ženske osobe.

III. 1.7.4. Analiza stanja mladih

Nivo učešća mladih sa područja općine Kladanj u svakodnevnim društvenim procesima je u godinama nakon posljednjeg rata minimiziran i doveden na sami rub postojanja. Kohezija između sadržaja koje Općina nudi i aktivnog interesa i učešća mladih u njima je znatno oslabila zahvaljujući raznim faktorima. Kao rezultat javlja se ili nedostatak društvenih sadržaja ili nedovoljna zainteresovanost od strane mladih. Ukoliko se stave na stranu pokazatelji dobijeni u provedenim anketama i neformalno pristupi analiziranju navedenog stanja ponovo se dolazi do istog rezultata, a to je da mladi trenutno stanje komentarišu kao gotovu stvar, veoma inferiorno, a nikako kao društveni problem sa kojim se treba suočiti i otkloniti ga.

Dalje, tvrdnja da "Mladi u veoma niskom procentu posjećuju kulturne sadržaje" i pored toga što se mladima nude različiti kulturni sadržaji, veliki izbor sportskih klubova, raznolika druženja

edukativnog karaktera, i uz to nisu im potrebna gotovo nikakva novčana sredstva zahtijeva da se pronađe odgovor zašto je i dalje odziv mladih veoma slab do nikakav. More je prepreka ispred koraka u aktivan društveni život. Kada je u pitanju podrška lokalnih vlasti u kreiranju kulturnih i sportskih sadržaja mladi su u maloj mjeri zadovoljni, ali na problem ukazuje i tvrdnja da je veće zadovoljstvo kada je u pitanju podrška lokalne vlasti za razvoj sporta pa i kulture.

Iako se situacija na prostoru općine Kladanj popravila u posljednjih par godina, stanje je još uvijek daleko od pristojnog, jer mladima još uvijek manjkaju realna rješenja na planu kvalitetnijeg upražnjavanja slobodnog vremena i uključivanja u društvene procese. Kroz adaptaciju Doma kulture, sportsko-rekreativnih terena (poligoni u naseljenim mjestima), izletišta, parkova, prostora za najmlađu populaciju, info-ispostava (oglasne table po naseljenim mjestima) očekivalo se da će nevladin sektor uspjeti da se uključi u dalje provođenje i razvijanje ideje komunikacije kako bi se napravio korak naprijed u zbrinjavanju potreba mladih, što se ipak nije dogodilo u željenoj mjeri.

Više od drugih kulturnih sadržaja, Budžetom se podržava sport i fizička kultura, a ipak gotovo trećina mladih uopće se ne bavi rekreativnim aktivnostima, a veoma mali broj mladih se redovno bavi ovim aktivnostima. I ove tvrdnje mladih iskazane kroz anketu su način da se djeluje u pravom smjeru te da se definišu problemi i savladaju prepreke zbog kojih su sport i rekreacija, kao stil zdravog života, tako slabo zastupljeni.

Organizacija GTZ Tuzla uz saradnju sa Općinom Kladanj izvršila je istraživanje na području općine Kladanj. Rezultati istraživanja, između ostalog, pokazuju:

- Procenat učešća mladih od 15 do 24 godine u radnoj snazi u Kladnju je 19%.
- Svaka druga osoba od 15 do 24 godine je nezaposlena, odnosno 47% mladih u Kladnju je nezaposleno
- 8% mladih je čulo za neki vladin program za zapošljavanje, a 6% je bilo korisnik nekog programa
- 46% mladih je prekinulo školovanje zbog finansijskih razloga,
- 25% mladih prekinulo školovanje „jer u tome nije vidjelo neki smisao“
- 5% prima stipendiju za školovanje koja ne prelazi 200 KM.
- Nedovoljno poznavanje tržišta rada; Mladi nisu dovoljno upoznati sa informacijama o potrebama tržišta rad (koja zanimanja se traže a koja su višak) te odabiru zanimanje, škole i studije bez razmišljanja i prethodnog ispitivanja potreba tržišta rada i odabiru suficitna zanimanja koja im ne mogu obezbjediti zaposlenje.
- Neinformisanost; Mladi nisu informirani o aktivnostima pronalazjenja posla, ne koriste info portale i ne znaju na pravi način prezentirati poslodavcu svoja znanja, vještine i sposobnosti kao i napisati adekvatan i potpuno istinit CV. Istina je takođe da ne postoje ustanove niti organizacije koje nude ovakav vid neformalne edukacije.
- Nedovoljna edukacija; Mladi su neadekvatnom tehnološkom napretku vremena u kojem žive, educirani sa modernim načinima i uslovima rada (rad na računaru, internet, strani jezici) koji zahtjevaju certifikate kao dokaze o poznavanju istih.
- Nepovjerenje; Mladi ne vjeruju jer ne poznaju legalne zakonske procedure kao ni prednosti pri zapošljavanju i prikupljanju dokumenata koji se traže, te vrlo često ne apliciraju na radna mjesta za koja imaju potrebne kvalifikacije.
- Nepoznavanje poduzetničkih prednosti i mogućnosti edukacije; Mladi nisu poduzetnički educirani i ne poznaju mogućnost poduzetništva i pokretanje vlastitog biznisa. Ne znaju kako od svoje ideje napraviti poslovni plan i pokrenuti vlastiti biznis isto kao što ne znaju dovoljno o poticajima i mogućnostima koje im se daju kao mladim biznismenima.
- Nemobilnost; Mladi nerado odlaze iz svoje općine u neku drugu općinu zbog osjećaja sigurnosti roditeljskog doma i dodatnih troškova koje bi zbog samostalnog življenja u drugom gradu proizašli i povećali njihova izdavanja koja uglavnom vide ka balast ugodnijem životu.

- Nepoznavanje prednosti volonterskog rada; Mladi ne poznaju sticanje dodatnih sposobnosti, vještina i znanja kroz volonterski rad.

III. 1.7.5. Organizacije civilnog društva

Na području Općine Kladanj djeluje trideset tri organizacije građanskog društva:

Ekološko udruženje građana «Eko zeleni»Kladanj, Udruženje logoraša Kladanj, Planinarsko društvo «Muška voda-Konjuh» Kladanj, Udruženje građana «Sunce na dlanu» ul. Avdage Hasića bb., Udruženje poljoprivrednika u BiH Udruženje poljoprivrednika Tuzlanskog kantona Udruženje poljoprivrednika općine Kladanj, Udruženje dobitnika najvećih ratnih priznanja općine Kladanj, Košarkaški klub «Kladanj -72», Udruženje građana radio klub «Kladanj», Sportsko ribolovno društvo «Drinjača» Kladanj, Nogometni klub «Konjuh», Crveni križ općine Kladanj, Udruženje građana za sport i rekreaciju invalida općine Kladanj, SKI KLUB «KLADANJ», Organizacija ratnih vojnih invalida općine Kladanj, Udruženje građana penzionera općine Kladanj, Udruženje pčelara «Veresika» Kladanj, Sportski savez općine Kladanj, Moto klub «Dragon» Kladanj, Udruženje građana «Centar za mlade, ekologiju i kulturu općine Kladanj», Auto-moto klub «Karaula» Kladanj, Udruženje građana «Djevojačka pećina» Brateljevići, Organizacija porodica šehida i poginulih boraca Kladanj, U.G. boraca narodnooslobodilačkog antifašističkog rata opštine Kladanj, U.G. «Harmonija», Udruženje građana Lovačko društvo «Sokolina», Udruženje građana srpsko građansko vijeće –pokret za ravnopravnost općine Kladanj, Udruženje građana Josip Broz Tito, Udruženje mladih općine Kladanj, Udruženje privrednika Kladanj, Udruženje za ugostiteljstvo i turizam Kladanj, UG. “Omladinski krug Kladanj”, BZK Preporod Kladanj.

III. 1.7.5. Javne usluge i infrastruktura

Općinsko vijeće (u daljem tekstu: Vijeće) je predstavnički organ građana Općine. Vijeće donosi opće akte i druge akte u okviru samoupravnog djelokruga Općine te obavlja druge poslove u skladu sa ustavom, zakonom i Statutom Općine Kladanj. Vijeće ima 17 (sedamnaest) vijećnika. Mandat vijećnika je četiri godine.

Općinski načelnik (u daljem tekstu: Načelnik) je izvršni organ Općine, koji svoju funkciju vrši u skladu sa Ustavom, zakonom i Statutom Općine Kladanj. Načelnik svoju dužnost obavlja profesionalno i odgovoran je za ustavnost i zakonitost akata koje donosi, odnosno predlaže Vijeću. Za vršenje upravnih i stručnih poslova kao i poslova lokalne samouprave iz nadležnosti općine postoje službe za upravu i to:

1. Služba za finansije, poduzetništvo i lokalni ekonomski razvoj
2. Služba za društvene djelatnosti i opću upravu
3. Služba za civilnu zaštitu i poslove BIZ
4. Služba za geodetske, imovinsko pravne poslove i prostorno uređenje
5. Stručna služba Općinskog vijeća i Općinskog načelnika

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji organa uprave predviđeno je da organ uprave ima 66 zaposlenih. Tehnička opremljenost općine je zadovoljavajuća.

Svake godine u budžetu općine se planiraju sredstva za stručno obrazovanje i profesionalno usavršavanje sa ciljem napredovanja u izvršavanju postavljenih zadataka putem seminara, konvencija i drugih usluga stručnog obrazovanja. U 2008. godini od strane OSCE-a, Općini Kladanj je dodijeljen “MAP” certifikat, a povodom uspješnog završetka programa reforme općinske uprave koji podrazumijeva: Postignuća u polju pružanja usluga, postignuća u polju upravljanja ljudskim resursima, reorganizaciju interne strukture općinske administracije, pravičan i transparentan proces zapošljavanja, profesionalno usavršavanje, postignuća u upravljanju javnim finansijama, upravljanje prihodima, kontrolu rashoda i učešće građana u pripremi budžeta.

Uspješnim okončanjem programa reforme općinske administracije, Općina je uspostavila mehanizme pomoću kojih će se kontinuirano vršiti pregled i poboljšanje funkcioniranja administracije sa ciljem što kvalitetnijeg pružanja usluga građanima.

Realizacijom projekta približavanja usluga građanima kroz projekat rekonstrukcije zgrade Općine, uspostave informacionog sistema, Šalter sale, građanima se pružila mogućnost ostvarivanja njihovih prava na jednom mjestu. U tom cilju u februaru 2007. godine otvorena je Šalter sala Općine, koja predstavlja jedan novi način rada i za uposlenike Općine, a i za građane kao korisnike usluga. U isto vrijeme, nastojao se ovaj projekat predstaviti svima koji bi mogli pružiti finansijsku i drugu podršku za konačnu realizaciju ovog projekta. Ove aktivnosti nisu ostale nezapažene, SNV organizacija izvršila je procjenu uložених vlastitih napora kroz finansijska sredstva i ljudske resurse, u cilju davanja preporuke za prijem Općine u drugi krug GAP općina. Projekat modernizacije Općine ocijenjen je kao izuzetno dobar i na preporuku SNV organizacije Općina Kladanj je dobila status GAP općine u drugom krugu sa još 14 drugih općina iz BiH, čime je uspostavljen Centar za pružanje usluga građanima u sastavu kojeg djeluje Centar za izdavanje dozvola.

U 2010 godini planiran je budžet općine u iznosu od 5.466.942,36KM.

Općina Kladanj je svojim pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji predvidila dva radna mjesta – viši referent sekretar mjesne zajednice, koji vodi administrativno tehničke poslove mjesnih zajednica.

III. 1.7.5. Cestovna mreža

Cestovnu mrežu na području općine Kladanj čine magistralne ceste koje prolaze kroz općinu Kladanj, lokalne ceste i ulice u naseljima. Magistralne ceste su M-18 dužine 31 km i M-17 dužine 17 km. U cestovnu mrežu na području općine spadaju lokalne ceste i ulice u gradu koje se svrstavaju u nekategorisane ceste. Ukupna dužina lokalnih cesta na području općine iznosi cca 105 km. Takođe u budžetu općine svake godine se planiraju značajna sredstva za rekonstrukciju postojećih i asfaltiranje novih putnih pravaca.

Na teritoriji općine Kladanj indentifikovani su sljedeći lokalni putevi:

- Žedno Brdo – Vrh Konjuha ... L-1.
- Brateljevići – Djevojačka pećina ... L-3.
- Brateljevići – Tuholj – Brdelji ... L-4.
- M-18. – Kladanj – SKI lift (Rosulje) ... L-5.
- Kladanj – Vranovići ... L-6.
- M-18.(Hrastić) – Olovci ... L-7.
- M-18. – Tarevo ... L-8.
- Stupari – Suha – Gr. TK ... L-9.
- Stupari – Noćajevići – Tolisa ... L-10.
- M-18. – Pelemiš – Gr. TK ... L-11.
- M-18. – Konjevići ... L-12.

III. 1.7.6. Javna rasvjeta , pokrivenost elektromrežom, telefonija

Na području općine Kladanj postotak pokrivenosti stanovništva općine javnom rasvjetom u 2009 godini prema podacima Elektroprivrede BiH, podružnica „Elektrodistribucija“ Tuzla iznosio je oko 45% što je znatno povećanje u odnosu na 2005 godinu kada se taj procenat kretao oko 10%. Prema istim procjenama na području općine Kladanj broj kupaca potrošača električne energije na visokom naponu, na niskom naponu, domaćinstva, javna rasvjeta i ostala potrošnja kretao se oko 4615. Ovdje je važno napomenuti da svake godine postoji znatan broj

domaćinstava potrošača električne energije koji podnose zahtjev za priključak električne energije.²³

U budžetu Općine Kladanj za svaku budžetsku godinu se izdvajaju sredstva za sanaciju, održavanje i izgradnju ulične rasvjete.

Na području općine Kladanj postoji 2.928 aktivnih fiksnih priključaka. Na području općine ima 321 mobilni postpaid priključak (pretplatnički priključci), dok nije moguće dati podatak koliko je prepaid (Ultra) korisnika na području općine. Broj ADSL priključaka je 639 i 928 portova²⁴.

III. 1.7.7. Vodosnabdjevanje i kanalizaciona mreža

Javni vodovodni sistem u Kladnju postoji od 1972. godine, godine uz kontinuirano širenje i razvoj u skladu sa porastom potreba koje su se dešavale vremenom.

Vodosnabdjevanje svih korisnika na području centralnog dijela općine obezbjeđuje se zahvatanjem vode sa 2 glavna izvorišta (Gluha Bukovica i Starička rijeka) i nekoliko manjih izvora: Bojranica, Sanduk, Begova voda, Stolice, Selište, Vojnik, Alićevića česma, Hrastovac i Duga mahala. Mjesna zajednica Stupari snabdijeva se sa izvorišta Tarevčica i Zatoča. Ova dva izvora se nalaze na teritoriji Općine Kladanj ali su dio tuzlanskog sistema vodosnabdjevanja. Osim toga, postoji nekoliko nezavisnih sistema vodosnabdjevanja u ruralnim dijelovima sljedećih lokalnih zajednica: Starić, Turalići, Tuholj, Tarevo kao i dijelovima lokalnih zajednica Kladanj i Stupari. Svi sistemi su gravitacijski izuzev jednog dijela u Stuparima gdje postoji potreba za korištenjem pumpi.

Upravljanje, korištenje i održavanje navedenog vodovodnog sistema odgovornost je Javnog preduzeća *Komunalac* DD Kladanj, koje je osnovano 1972. godine. Pored javnog, postoji nekoliko lokalnih vodovoda kao što je već navedeno. Ovi sistemi nemaju razvijen sistem upravljanja, odnosno nisu pod kontrolom odgovorne pravne institucije.

Javno preduzeće ima 1.218 priključaka u javnoj mreži u Kladnju (1.036 domaćinstva i 182 preduzeća), kao i 143 priključka u javnoj mreži Stupari (140 domaćinstava i 3 preduzeća). Javna mreža pokriva oko 35% stanovništva, dok se 65% potrošača u ruralnim područjima snabdijeva sa lokalnih sistema.

Tokom prethodnih godina nije bilo mjerenja fizičkih gubitaka u mreži. Procjenjuje se da su trenutni fizički gubici u javnoj mreži čak do 65%. Administrativni gubici iznose oko 20% što ima za posledicu količinu neobračunate vode od oko 85%.

Dužina distributivne javne mreže iznosi 30km. Cijevni materijal je PVC, AC, cink, olovo i liveno željezo (distributivni okvir je u dužini od 4km). Kvaliteta sirove izvorske vode je dobra, izuzev u periodima sa padavinama. Dezinfekcija se vrši u svim postojećim rezervoarima. Kontrolu ispravnosti vode svake dvije sedmice vrši Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona.

Najznačajniji problemi vezani za rad sistema vodosnabdjevanja su sljedeći:

- veliki procenat neobračunatih količina vode (gubici) i veliki troškovi električne energije za pumpne stanice u Stuparima.
- dotrajala razvodna mreža i loš kvalitet ugrađenih materijala.

²³ JP Elektroprivreda BiH, Podružnica "Elektrodistribucija" Tuzka, poslovnica Kladanj.

²⁴ Dioničko društvo BH Telecom Sarajevo

- neadekvatni profili cjevovoda na sekundarnim mrežama uzrokuju velike linijske gubitke što rezultira smanjenim protokom i padom pritiska u ljetnim mjesecima.
- kvalitet vode na izvorima nije ujednačen – dva glavna su ponornice i postoji potreba za izgradnjom brana.
- automatski nadzor i upravljanje sistemom (telemetrija) ne postoji zbog čega značajno rastu troškovi održavanja mreže.
- nedostatak vodomjera za potrošače i dijelove mreže.

Postoji nekoliko podsistema vodosnabdjevanja koji nisu završeni u tehničkom smislu i nisu dati na upravljanje komunalnom preduzeću, rezultat čega je nesigurno vodosnabdjevanje u ruralnim područjima.

Inicijalni podaci²⁵ za projektovanje su:

- prosječno dnevno zahvatanje vode na izvorištima je 1.000 m³/dn
- prosječna dnevna potrošnja industrije 50 m³/dn
- prosječna ukupna potrošnja vode po stanovniku 266 l/st/dn

Općina Kladanj je u fazi realizacije projekta Vodovod Zlaća. Cilj ovog projekta je izgradnja distributivnog cjevovoda i objekata u mreži snabdjevanja vodom a za potrebe snabdjevanja vodom naselja Noćajevići, Trnovače, Rujići, Dubrave, Stupari-selo i dio Prijanovića u MZ Stupari, Općina Kladanj.

U budžetu Općine su predviđena značajna sredstva za rekonstrukciju primarne i sekundarne vodovodne mreže u naseljenom mjestu Kladanj i povećanje dotoka vode na izvorištu Starička rijeka, pošto u sušnom periodu dolazi do nedovoljnog dotoka vode a i veliki su gubici u distributivnoj mreži.

Naseljeno mjesto grad Kladanj posjeduje parcijalno riješeni kanalizacioni sistem, što potencijalno predstavlja zagađivanje rijeke Drinjače. Ukupna dužina zatvorene kanalizacione mreže je oko 5.000 m. Broj kanalizacionih priključaka je 1247, a uličnih slivnika ima oko 20.

Na teritoriji općine Kladanj postoji samo jedan uređaj za prečišćavanje otpadnih voda koji je lociran u fabrici namještaja u Stariću. Svi ostali industrijski pogoni otpadne vode sa blažim tretmanom ispuštaju u vodotoke.

Zbog nedostatka mjernih uređaja postoje problemi oko mjerenja protoka i pritiska vode, nedostatka tehničke i projektne dokumentacije, tako da su podaci dati na osnovu procjene.

III. 1.7.8. Upravljanje otpadom

Što se tiče odlaganja smeća postoji jedna deponija na području općine kojom upravlja JP Komunalac DD Kladanj. Postoji organizovan odvoz smeća na deponiju u koji je uključeno oko sedam naselja na području općine, procentualno oko cca 70% stanovnika općine.

Broj korisnika usluga odvoza smeća po naseljenim mjestima.

Fizička lica

Pravna lica

Ukupno

²⁵ Podaci dostupni samo za javnu mrežu

Kladanj	1.153	146	1299
Stupari	308	34	342
Ukupno	1.461	180	1.641

Ukupno procijenjena količina skupljenog otpada za godinu dana je oko 9.000 m³²⁶.

Procijenjena dnevna količina sakupljenog otpada se kreće oko 22-25 m³/dnevno, a procijenjeni kapacitet deponije oko 240.000 m³ sa mogućnošću proširenja.

Također, s obzirom da se ne vrši razdvajanje otpada podaci su paušalni na osnovu procijenjenog broja prikupljenog i deponovanog otpada i otpada koji odlažu fizička i pravna lica o svom trošku.

²⁷

Programom finansiranja komunalnih djelatnosti koji se donosi za svaku godinu, JP Komunalac se povjeravaju poslovi komunalne djelatnosti kao i kvalitet komunalnih usluga koje su od društvenog interesa:

- Održavanje čistoće što podrazumjeva čišćenje i pranje javnih površina, uklanjanje snijega i poledice sa javnih površina, te sakupljanje i odvoz komunalnog otpada sa javnih površina na uređene pretovarne stanice ili sanitarnu deponiju.
- Održavanje javnih površina što podrazumijeva održavanje prometnih površina, pješačkih staza i pješačkih zona van zelenih površina, trgova, vodotoka, javnih zelenih površina, hortikultura, urbani mobilijar (javne česme i nužnici), spomen parkova, parkovskog mobilijara, žardinjera i dr.
- Dekorisanje podrazumjeva ukrašavanje javnih površina i prostora povodom državnih i vjerskih praznika, održavanje kulturnih, zabavnih, sportskih, sajamskih i drugih manifestacija prigodnim ukrasnim rekvizitima.
- Ostali radovi vezani za održavanje i uređivanje javnih površina u skladu sa društvenim interesom.

III. 1.8.Okoliš

III. 1.8.1. Kvalitet zraka

Na području općine Kladanj u periodu od 16.03.2010. do 08.04.2010 godine postavljena je mobilna stanica za praćenje kvaliteta zraka. Stanica je locirana u krugu JP Komunalac Kladanj, u skladu sa prijedlogom općine Kladanj. Mobilna stanica je opremljena sa analizatorima i meteorološkim senzorima za mjerenje polutanata u zraku (sumpordioksida, azotdioksida, ugljenmonoksida, ozona i lebdećih čestica) kao meteoroloških parametara (temperature zraka, vlažnost zraka, sunčevo zračenje, pravac i smjer vjetra).

Na osnovu člana 9. Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka („Sl.novine FbiH“,broj:12/05) nadležno Ministarstvo za poslove zaštite okolice informira javnost o kvalitetu zraka na osnovu podataka dobivenih iz instaliranog Sistema za praćenje kvalitetazraka na području Tuzlanskog kantona.

Na osnovu prikupljenih podataka o kvalitetu zraka na području općine Kladanj, za period mjerenja od 16.03.2010.do 08.04.2010.godine,može se zaključiti slijedeće:

²⁶ Zbog nedostatka tehničke i projektne dokumentacije, podaci su dati na osnovu procjene

²⁷ Podaci su preuzeti iz Godišnjeg izvještaja o javnom vodovodu za 2009. godinu (VOD-2V), Godišnjeg izvještaja o javnoj kanalizaciji za 2009. godinu (VOD-2K) i Godišnjeg izvještaja o komunalnom otpadu za 2009. godinu (KOM-6As i 6Ad)

Utvrđene dnevne koncentracije lebdećih čestica, sumpordioksida i azotdioksida nisu prelazile prosječne godišnje ciljane i granične vrijednosti utvrđene Pravilnikom.

Koncentracije lebdećih čestica, azotdioksida i sumpordioksida nisu prelazile vrijednosti za epizode pripravnosti, upozorenja i uzbune utvrđene planom interventnih mjera u slučajevima prekomjernog zagađenja zraka²⁸.

III. 1.8.2. Upravljanje vodama

U naselju Kladanj izvedena je regulacija rijeke Drinjače u dužini od 470m, sa kamenom oblogom i širinom dna korita od 17 m. Na ovoj dionici dolazi do intenzivnog taloženja nanosa, koga je potrebno povremeno čistiti.

Za rijeku Drinjaču i desnu pritoku Ujču urađena je dokumentacija na nivou idejnog rješenja, kojom je obuhvaćena dionica rijeke Drinjače u dužini od oko 3.150m (od mosta na putu Kladanj – Vlasenica, do profila uzvodno od pregrade na istoj) i rijeke Ujče uzvodno od ušća u rijeku Drinjaču u dužini od oko 470m. Za rijeku Drinjaču razmatrane su tri varijante proticajnih profila, a za rijeku Ujču dvije. Trasa razmatranih varijanti su uglavnom iste, a normalni proticajni profil dimenzioniran je na vode ranga 1/100. Za rijeku Drinjaču predloženo je trapezno korito, širine u dnu 7m, nagibom kosina 1:1,50 do visine od 2,0m, a zatim se prelazi na vertikalni zid. Širina reguliranog korita u kruni iznosi 13m. Proticajni profil se oblaže kamenom. Za rijeku Ujču predložena je varijanta koja predviđa trapezno korito širine u dnu 2,50m, nagiba kosina 1:1,5, širinom reguliranog korita u kruni 11,50m, i sa kamenom oblogom proticajnog profila.

III. 1.8.3. Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem

Područje općine Kladanj karakteriše brdovito-planinska konfiguracija koja obiluje velikim brojem nestabilnih padina, pa klizanje tla ugrožava građevinske i infrastrukturne objekte i živote ljudi. Prema podacima iz 2009. godine bilo je registrovano oko 77 lokacija zahvaćenih procesom kretanja masa u vidu klizišta i odrona, od čega je preko 50% aktivno dok su ostala u fazi mirovanja. To su uglavnom manja i srednja klizišta. U proteklom periodu poduzimane su preventivne mjere na određenim klizištima, ali je pojava novih obilnih padavina u prieteklom periodu dovela do stvaranja novih klizišta. Evidentiranje klizišta trenutno vrši Služba za civilnu zaštitu i poslove BiZ-a. Strukture civilne zaštite prve pokreću mehanizme zaštite jer se građani prvo obraćaju njima.

III. 1.8.4. Korištenje, zaštita i upravljanje šumama

Državne šume na području tuzlanskog kantona su u vlasništvu Federacije. U ostvarivanju prava po osnovu vlasništva nad šumom i šumskim zemljištem u državnom vlasništvu Federaciju zastupa Federalno ministarstvo. Federalno ministarstvo Ugovorom prenosi poslove gospodarenja šumama i šumskim zemljištem na kantonalno ministarstvo, a isti na šumsko gospodarsko društvo. Skupština kantona osnovala je jedno kantonalno šumsko gospodarsko društvo i to: JP "Šume TK" dd Kladanj unutar kojeg su formirana ŠG "Konjuh" Kladanj, ŠG "Sprečko" Živinice, ŠG "Majevičko" Srebrenik i ŠG „Vlaseničko" Turalići.

ŠG „Konjuh" najvećim dijelom obavlja poslove u pogledu gospodarenja šumama na općini Kladanj, dok ŠG Sprečko i ŠG Vlaseničko manjim dijelom gazduje na području Općine. ŠGP „Konjuh" Kladanj nalazi se na sjeveroistočnom dijelu BiH i zahvata sjeverne dijelove planine Javor. Najveći dio Javornika i centralni i jugoistočni dio masiva Konjuha. pripada brdsko-

²⁸ Članom 2. Zakona o zaštiti zraka („Službene novine FBiH“, broj:33/03) definisane su granične vrijednosti kvaliteta zraka, ciljane vrijednosti kvaliteta zraka, pragovi upozorenja i pragovi uzbune.

planinskom regionu sa apsolutnim visinama od 300-1328 m nadmorske visine sa uplivom umjereno kontinentalne klime u nižim dijelovima do planinskog tipa klime na većim visinama. Najvažniji vodotoci na ovom području su rijeke Drinjača i Gostelja.

ŠGP "Sprečko" Živinice nalazi se na sjeveroistočnim dijelu BiH i čine ga rubni dijelovi planinskog masiva Majevice, Ozrena, Konjuha, Javornika koji s južne strane zatvaraju panonski bazen. Vodotoci su prilično ravnomjerno raspoređeni i čine ga rijeka Spreča, Oskova, Turija, Jala i Bukovica. Pripada brdsko-planinskom regionu sa apsolutnom visinom od 150 do 1326 m.

ŠGP "Vlaseničko" Turalići nalazi se na sjeveroistočnim dijelu BiH. Administrativno pripada Tuzlanskom kantonu. Na sjeveru graniči sa ŠGP Majevičko, na zapadu sa ŠGP „Konjuh“, dok je istočna i južna granica područja ujedno i entitetska granica. Glavne vodotoke čine rijeka Drinjača, Sapna, Lokanjska rijeka i dr.

Ukupna površina državnih šuma i šumskog zemljišta na području općine Kladanj

ŠGP "Konjuh"

Kategorija šuma	Visoke šume	Šumske kulture	Izdanačke šume	Goleti	Neproduktivne površine	Sporna zem.-
Neminirana površina	18.106,8	459,0	798,4	192,3	755,0	101,3
Minirana površina	1.768,2	124,7	64,9	4,8	79,5	
Ukupno	19.875,0	583,7	863,3	197,1	834,5	101,3

Ukupna površina šuma kojim gospodari ŠGP "Konjuh" iznosi 22.454,9 ha

ŠGP "Vlaseničko"

Neminirana površina	847,4	29,1	30,7	3,5	122,1	19,2
Minirana površina	75,1			-	6,4	
Ukupno	922,5	29,1	30,7	3,5	128,5	19,2

Ukupna površina šuma kojim gospodari ŠGP "Vlaseničko" iznosi 1.133,50 ha

ŠGP "Sprečko"

Neminirana površina	1.667,2			13,3	22,5	
Minirana površina				-		
Ukupno	1.667,2			13,3	22,5	

Ukupna površina šuma kojim gospodari ŠGP "Sprečko" iznosi 1.703,0 ha

Ukupna površina državnih šuma i šumskog zemljišta na opštini Kladanj iznosi: 25.291,40 ha od čega kategoriju visokih šuma čine površine od 22.464,0 ha, šumske kulture površinu od 612,8 ha, izdanačke šume površinu od 894,0 ha, goleti ispod gornje granice privredne šume površinu od 213,9 ha, neproduktivne površine u šumarskom pogledu površinu od 985,5, te sporne površine od 120,5 ha.

Ukupna površina privatnih šuma i šumskog zemljišta na opštini Kladanj: 1.354,00 ha

Vrijednost šume i šumskog zemljišta na području kojim gazduje preduzeće, a samim tim i na području gazdovanja na teritoriji općine Kladanj je isknižena u početnom bilansu preduzeća i kao takva se ne vodi u imovini preduzeća jer su šume i šumsko zemljište opšte dobro koje pripada državi.

Planiranje u šumarstvu

Šume i šumska zemljišta podliježu planskom gospodarenju koja se provode preko šumsko gospodarske osnove (ŠGO) kao zvaničnog dokumenta utemeljenog na zakonskim propisima koje se izrađuju za uređajni period od 10 godina po kojim se gospodari na jednom šumsko gospodarskom području (ŠGP) i projekata za izvođenje.

JP "Šume" TK izrađuje trogodišnje planove poslovanja rukovodeći se postavkama ŠGO i jednogodišnje planove poslovanja koji se usvajaju na nadzornom odboru i skupštini preduzeća.

Planovi gazdovanja šumama bazirani su na principima trajnosti gazdovanja i sadrže obim sječa, obim šumsko uzgojnih radova, aktivnosti zaštite šuma, plan šumskih komunikacija i drugih investicionih ulaganja, te ekonomsku finansijsku analizu po ŠGP. U preduzeću se navedeni planovi izrađuju po ŠGP koji odgovaraju organizacionom obliku šumskih gazdinstava i šumarija

Uzgoj i zaštita šuma

Šume na području Općine Kladanj su najvećim dijelom prirodna tvorevina. Oponašajući snagu prirode podstiče se prirodna obnova šumskih sastojina. Tamo gdje to nije moguće pristupa se podizanju, njezi i održavanju višegodišnjih biljnih nasada tzv. «šumskih kultura» u svim razvojnim fazama. U tom smislu, što je više moguće, podižu se mješovite šumske kulture lišćara i četinarara primjenjujući savremene metode uzgoja uglavnom autohtonih vrsta šumskog sadnog materijala.

Prema ŠGO, plan pošumljavanja/popunjavanja na području ŠGP "Konjuh" ukupno iznosi 63,30 ha (četinarara 34,80 ha i lišćara 28,50 ha), a Plan njega ukupno iznosi 74,60 ha (prirodnih sastojina 11,30 ha i kultura 63,30 ha).

Prema Planu poslovanja, planirane vrijednosti pošumljavanja/popunjavanja za 2010. godinu iznose 42,67 ha, a planirane vrijednosti njega 207,72 ha za 2010. godinu.

Veličine koje se odnose na njege planirane su planom poslovanja u većem obimu u odnosu na usvojene veličine prema ŠGO, jer se želi postići racionalnije djelovanje u cilju proizvodnje što kvalitetnijih drvnih sortimenata, unapređenja zdravstvenog stanja, smanjenja rizika od šteta i uz to održati i proširi posredna uloga šume (zaštita vode i tla, poboljšanje klime, turizma i rekreacije).

Zaštitne mjere koje se provode (preventivne i represivne) ogledaju se u mjerama borbe protiv insekata i biljnih bolesti, protiv bespravnog prisvajanja šume i šumskog zemljišta, protiv bespravne sječe kao i zaštiti šuma od šumskih požara, JP "Šume" - , ŠG "Konjuh" na općini Kladanj, svake godine postavlja klopke sa feromonskim mamcima za potkornjake smrče, a u cilju unapređenja zdravstvenog stanja i sprečavanju širenja insekata i biljnih bolesti. Posebnu pažnju posvećuje kontroli prometa drveta, bespravnim sječama, bespravnom zauzeću zemljišta, tako da, se pored interne kontrole, pomenute aktivnosti vrše u koordinaciji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova TK i Kantonalnom upravom za inspekcijske poslove.

Zaštita šuma od požara odvija se preko službe za uzgoj i zaštitu šuma i referenta za protiv-požarnu zaštitu. Požari se blagovremeno otkrivaju i lokalizuju. Osmatrači požara su opremljeni radio stanicama i mobilnim telefonima što omogućava brzu i efikasnu dojavu požara. U gašenju požara učestvuju zaposlenici JP "Šume", kao i dobrovoljna vatrogasna društva.

Rasadnička proizvodnja

Za proizvodnju sadnog materijala smrče, bijelog bora i crnog bora egzistira rasadnik „Budim potok" koji je osnovan 1965 godine. Nalazi se na području općine Kladanj, gospodarska jedinica „Gornja Drinjača". Površina rasadnika je 3,6 ha. Nalazi se na nadmorskoj visini od 747-752 m, sa

karakteristikama tipične kontinentalne klime do povremenih karakteristika klime brdsko planinskog područja. Danas je to moderan rasadnik opremljen sa kompletnom infrastrukturom i potrebnom opremom za rad. Sve navedeno pogoduje za rasadničku proizvodnju četinarskog kvalitetnog materijala sa proizvodnim kapacitetima od 800.000 do 1.000.000 kom, što zadovoljava potrebu tržišta kantona i šire. U 2010 godini, planom poslovanja planirane su pripreme aktivnosti na formiranju rasadnika za proizvodnju sadnog materijala lišćara. Preduzeće je 2001. godine pokrenulo aktivnosti oko izdvajanja sjemenskih sastojina jele, smrče, bijelog i crnog bora i bukve, kao i sjemenskih stabala javora, jasena, brijesta i divlje trešnje. Redovnu kontrolu nad stanjem sjemenskih objekata provodi Šumarski fakultet u Sarajevu.

Lovstvo

1977 godine ustanovljeno je posebno lovište „Konjuh“ koje se sastoji od dva prirodno podudarna površinski skoro identična lovna revira: „Drinjača“ i „Oskova“. Lovni revir „Drinjača“ u cjelosti je smješten na obroncima planine „Konjuh“ u gornjem toku rijeke Drinjača na površini od 6202 ha, a rasprostire se na teritorije dvije općine većim dijelom na općini Kladanj i manjim na općini Živinice. Sa izgrađenim lovno tehničkim objektima (lovačka koliba, visoke i bunker čeke, magacini za hranu, lovačke staze) i lovno-uzgojnim objektima (hranilišta, solila, pojilišta, kaljuže) omogućuje se razvoj što većeg broja jedinki srneće divljači, divlje svinje, mrkog medvjeda, tetrijeba, itd. Do danas, nisu ostavreni nikakvi prihodi, već se samo vrši ulaganje u razvoj i unapređenje posebnog lovišta „Konjuh“.

Certificiranje u šumarstvu

JP „Šume TK“dd Kladanj je 2007. godine započelo proceduru certifikacije šuma na području ŠG „Konjuh“ gospodarska jedinica „Srednja Drinjača“ na općini Kladanj, po međunarodno priznatom programu certificiranja - FSC standardima. Pripreme aktivnosti provedene su zajedno sa Šumarskim fakultetom u Sarajevu, a po završetku pripremnih aktivnosti u oktobru 2010. godine slijedi izbor akreditovanog certifikatora koji će vršiti nadzor implementacije FSC standarda do konačnog dobijanja certifikata.

Minirana površina šumskog zemljišta na području općine Kladanj

Posljedica ratnih dejstava je i velika minirana površina šume i šumskog zemljišta od 2.123.6 ha na općini Kladanj. Ta površina je za duži vremenski period izgubljena za gospodarenje, a obzirom na oštećenost predstavlja potencijalno žarište za razvoj biljnih bolesti i insekata. Radi sigurnosti radnika, JP „Šume TK“dd Kladanj je interno i privremeno obilježilo plastičnim oznakama upozorenje na minirana područja. Izvještaj o urađenom je dostavljen i Civilnoj zaštiti općine Kladanj.

III. 1.8.5. Biodiverzitet, prirodno naslijeđe

Biodiverzitet

Prostornim planom za područje T.K. kvalitetenija izvorišta nalaze se u zaštićenom području Planine Konjuh. Cijeneći navedeno i na osnovu režima zaštite postignut je i veći stepen zaštite flore i faune područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“.

Prirodno naslijeđe

Zaštićeni pejzaž „Konjuh“

Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ u širem geografskom smislu smješten je u centralnim dijelovima planine Konjuh. U hidrografskom pogledu Zaštićeni pejzaž obuhvata u svom sjevernom dijelu slivno područje rijeke Oskove, a u južnom dijelu slivno područje rijeke Drinjače-gornji dio sliva rijeke Drinjače i slivna područja Krabanje i Velike Zlaće. U topografskom pogledu pripada brdsko - planinskom regionu sa apsolutnim nadmorskim visinama od 300 do 1328 m n.v. Ukupna površina Zaštićenog pejzaža „Konjuh“ iznosi 8.016,61 ha i prostire se na

dijelovima ŠGP „Konjuh“ i ŠGP „Sprečko“. a obuhvata 5.109,0 ha površine općine Kladanj. Ovo područje proglašeno je Zaštićenim pejzažom u decembru 2009. godine. U skladu sa članom 33. Zakona o proglašenju dijela planine „Konjuh“ zaštićenim pejzažom „Konjuh“ („Službene novine TK“, broj 13/10), upravljanje Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ povjerava se JP „Šume TK“ DD Kladanj do 15 mjeseci od dana stupanja zakona na snagu.

Zavisno od stepena zaštite u okviru Zaštićenog pejzaža, utvrđene su tri zaštićene zone: Zona A (strogo zaštićeno područje), Zona B (blago zaštićeno područje) i Zona C (turističko-rekreaciona zona). Pored gustih kompleksa listopadnih i četinarskih šuma atraktivnost ove planine povećavaju i mnogobrojni bistri planinski izvori (npr. Muška voda) i potoci, kao i kulturno-istorijska dobra i to: arheološko i memorijalno - sakralno kulturno dobro „Djevojačka pećina“, arheološko dobro „Pećina Bebrova“, nekropola stećaka i arheološki lokalitet „Kuman“, memorijalna spomen obilježja ratnih stradanja naroda BiH - lokacija „Korita“ i „Miljkovac“ i dr.

Područje Općine Kladanj nije posredno ugroženo velikim zagađivačima, tako da bi se moglo konstatovati da je stanje kvaliteta okoliša relativno povoljno.

III. 1.8.6. Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije

Korištenje drugih izvora energije za proizvodnju električne energije, kao što su: hidroenergija, nafta, gas, energija vjetra, sunčeva energija, biomasa – otpad, na području Tuzlanskog kantona, a samim tim i u općini Kladanj, do sada je malo zastupljeno. Obzirom da su ovi izvori energije uglavnom obnovljivi i ekološki čisti potrebno je u narednom periodu intenzivirati istraživanja koja su do sada bila nedovoljna i može se reći da su u početnoj fazi.

Od svih naprijed navedenih primarnih izvora energije ipak je najinteresantnija hidroenergija kojom raspolaže Tuzlanski kanton. I hidropotencijali vodotoka na području kantona nisu do sada ispitani u toj mjeri da bi se mogle odrediti najpovoljnije lokacije energena za proizvodnju električne energije.

Od rijeka na prostoru Tuzlanskog kantona dosta je interesantna Drinjača, jer se o iskorištenju njenih potencijala za proizvodnju električne energije već od davna spominje, ali nikada nije određena lokacija elektrane ni približno, a pogotovo nije bilo podataka za određivanje karakteristika agregata. Vjerovatno će u određenim uslovima izgradnja MHE na Drinjači biti najprije aktuelna.

Bez obzira što je voda obnovljivi izvor energije, potrebne investicije za izgradnju hidroelektrana nije jednostavno obezbjediti, jer one gotovo obavezno imaju utjecaj na prostor, nekretnine i ekologiju, što zahtjeva relativno velika finansijska sredstva.

III. 1.9. Prostorno planska dokumentacija

Općina Kladanj nema prostorni plan kojim bi bile određene namjene površina na području općine. Općina Kladanj pristupila je donošenju Odluke o Pristupanju izradi Prostornog plana općine Kladanj za period 2009-2029.godine. Prostorni plan izradit će se u skladu sa sadržajem koji je za ovu vrstu planova utvrđen Zakonom o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/06, 72/07 i 32/08), Zakona o prostornom uređenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 3/05) i Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 50/07).

Do donošenja Prostornog plana općine Kladanj primjenjivat će se Prostorni plan Tuzlanskog kantona 2005-2025 i važeći planski dokumenti.

Općina Kladanj ima regulacione planove za Staru čaršiju Kladanj, Bare etapa I Drinjača, Ravne stanove i Stupare centar. Donesene su odluke za provedbu ovih regulacionih planova kojim se utvrđuju uslovi korištenja, izgradnje, uređenja, zaštite prostora i objekata unutar obuhvata Regulacionog plana.

Prostornim planom Kantona za razvoj privrednih djelatnosti određene su privredne zone u sklopu urbanih područja ili izvan njih, koje zauzimaju površinu od 2702,01 ha. U odnosu na postojeće stanje ove su površine povećane za 1622,11ha, što znači da su zadovoljene prognozne potrebe za površinom namijenjenom za razvoj privrede. Definirane su privredne zone i privredni kompleksi za svaku općinu pojedinačno, koje obuhvataju postojeće i planirane površine za razvoj privrednih djelatnosti.

Na području općine Kladanj planirano je, u granicama urbanih područja i na građevinskom zemljištu izvan urbanih područja, 21 privredni kompleks (2 privredne zone), ukupne površine od 97,60ha.

1. Urbano područje Kladanj: 4 (četiri) privredna kompleksa - P= 6,91 ha
2. Urbano područje Starić: 10 (deset) privrednih kompleksa - P= 40,54 ha
3. Urbano područje Brateljevići: 1 (jedan) privredni kompleks - P= 0,73 ha
4. Urbano područje Tuholj: 1 (jedan) privredni kompleks - P= 0,97 ha
5. Urbano područje Stupari: 1 (jedan) privredni kompleks - P= 3,04 ha
6. Naseljeno mjesto Gojsalići: 1 (jedan) privredni kompleks - P= 1,13 ha
7. Naseljeno mjesto Kovačići: 1 (jedan) privredni kompleks - P= 0,83 ha
8. Naseljeno mjesto Gojakovići: 1 (jedan) privredni kompleks - P= 1,43 ha
9. Naseljeno mjesto Brločci: 1 (jedan) privredni kompleks - P= 0,73 ha
10. Urbano područje Gojsalovići 1 (jedan) privredni kompleks - P= 41,28 ha

III. 1.10. Budžet

Budžet je akt kojim se utvrđuje plan finansijskih aktivnosti budžetskih korisnika za razdoblje od jedne fiskalne godine. Budžet donosi zakonodavno tijelo Federacije, kantona, gradska i općinska vijeća.

U 2009 godini budžet općine Kladanj je planiran u iznosu od 4.354.453,85, bez prenesenih sredstava koja iznose 489.110,00 KM. U 2010 godini budžet je planiran u iznosu od 5.466.942,36, od čega su prenesena sredstva 1.342.806,74.

Ako posmatramo poreske prihode u strukturi ukupnih prihoda i primitaka, bez prenesenih sredstava, oni su planirani u iznosu od 2.586.000,00 (59,39%), neporeski prihodi 532.000,00 (12,22%). U 2010 godini taj se odnos kretao 2.129.000,00 (51,62%) prihodi od poreza, a neporeski prihodi 457.000,00 (11,08%).

U 2009 godini u strukturi rashoda bruto plaće zaposlenih su planirane u iznosu od 866.288,67 KM a doprinosi poslodavca 90.060,32, a naknade troškova zaposlenih i vijećnika (Naknade za prevoz sa posla i na posao, topli obrok tokom rada, Naknade vijećnicima itd.) su planirani u iznosu od 389.061,60 KM.

Izdaci za material i usluge su planirani u iznosu od 932.760,00, a kapitalni izdaci u iznosu od 1.369.493,26 KM.

U 2010 godini bruto plaće zaposlenih su planirane u iznosu od 876.776,91 KM a doprinosi poslodavca 92.411,34 KM. Naknade troškova zaposlenih i vijećnika (Naknade za prevoz sa posla i na posao, topli obrok tokom rada, Naknade vijećnicima itd.) su planirani u iznosu od 383.684,00 KM.

Izdaci za material i usluge su planirani u iznosu od 788.887,93 KM a kapitalni izdaci u iznosu od 2.340.310,54 KM.

Iz prezentiranih podataka vidimo da su u 2010 godini planirana znatno manja sredstva za izdatke materijala i usluga za 143.872,07 KM, da su Kapitalni izdaci planirani u većem iznosu od 970.817,28 KM.

Udjelu kapitalnih izdataka najviše sredstava je planirano za izgradnju sportske dvorane u Kladnju 1.000.270,86, Rekonstrukcija primarne i sekundarne vododovodne mreže u naseljenom mjestu Kladanj i vodovod Aličevića česma 276.814,54 i vodovod u Zlaču 145.740,00, Rekonstrukcija i asfaltiranje puteva 164.231,50 KM.

III.2. STRATEŠKO FOKUSIRANJE

Najznačajniji resurs kojim raspolaže općina Kladanj je prostor, šumsko bogatstvo i poljoprivredno zemljište. Ovi resursi su identificirani kao „snaga“ odnosno osnova za daljni razvoj općine.

Pored toga, područje je ekološki očuvano što je potencijal koji bi se mogao iskoristiti u razvoju turizma i ekološke proizvodnje hrane.

Procent stanovništva radne dobi je velik, međutim stopa ekonomske aktivnosti stanovništva je iznimno niska. U svrhu iskorištavanja ljudskog resursa za ekonomski razvoj težište treba staviti na programe ekonomskog aktiviranja stanovništva i povećanja mogućnosti uključivanja na tržište rada.

Pored djelatnosti šumarstva i potencijala za razvoj drvno-prerađivačke industrije, općina posjeduje osnovne prirodne faktore za razvoj zdravstvenog, rekreativnog i vjerskog turizma. Iskorištavanje postojećih prirodnih faktora i njihovo stavljanje u funkciju razvoja turizma zahtijeva struktuiran pristup razvoju ove djelatnosti i osmišljen koncept značajnih ulaganja u infrastrukturne faktore ponude kao i ulaganje u razvoj van pansionske turističke ponude.

OPĆA SWOT ANALIZA OPĆINE KLADANJ

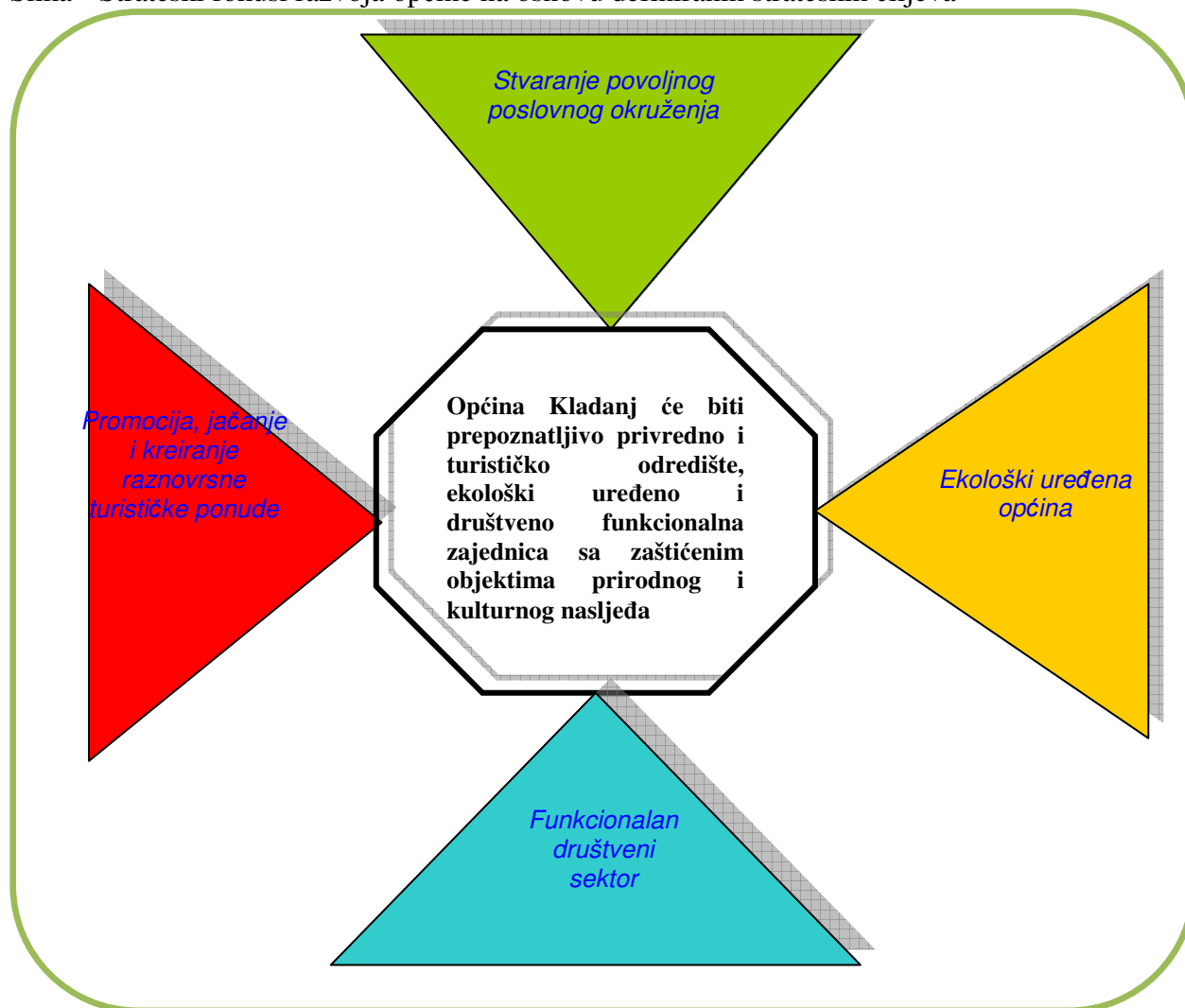
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Prirodno bogatstvo, ❖ Ekološki sačuvano područje općine, ❖ Povoljan procenat stanovništva radne dobi, ❖ Transport kao uslužna djelatnost, ❖ Turistički potencijal, ❖ Opredjeljenost općinske uprave za podršku razvoju, ❖ Pokrivenost uvoza izvozom 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Nezaposlenost, ❖ Nepovoljna prirodna konfiguracija terena, ❖ Negativan prirodni priraštaj, ❖ Odlazak stanovništva usljed nezaposlenosti, ❖ Nepostojanje prostorno planske dokumentacije, ❖ Neodgovarajuća vodovodna i kanalizaciona infrastruktura, ❖ Nizak nivo ekološke svijesti, ❖ Nenadležnost općine u osnovnim razvojnim potencijalima, ❖ Nedovoljno funkcionalan NVO, ❖ Nepostojanje infrastrukture u poslovnoj zoni, ❖ Nepostojanje zaokruženog proizvodnog ciklusa,
ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Apliciranje prema fondovima EU i drugim finansijskim institucijama, ❖ Izrada prostorno planske dokumentacije, ❖ Promocija turističkog i ekološkog potencijala općine, ❖ Mogućnost proizvodnje eko goriva, 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Finansijska kriza, ❖ Nepovjerenje građana u finansijske institucije, ❖ Vizni režim, ❖ Klimatske promjene, ❖ Neujednačenost poticaja za razvoj turizma na nivou kantona I FBiH,

Većina navedenih slabosti su posljedice loše ekonomske situacije i nerazvijenosti općine. One na koje se može utjecati direktnim intervencijama su nepostojanje prostorno-planske dokumentacije, nizak nivo ekološke svijesti, nerazvijena infrastruktura kako za usluge koje se pružaju stanovništvu tako i za usluge koje se pružaju privatnom sektoru, nerazvijeno civilno društvo, itd.

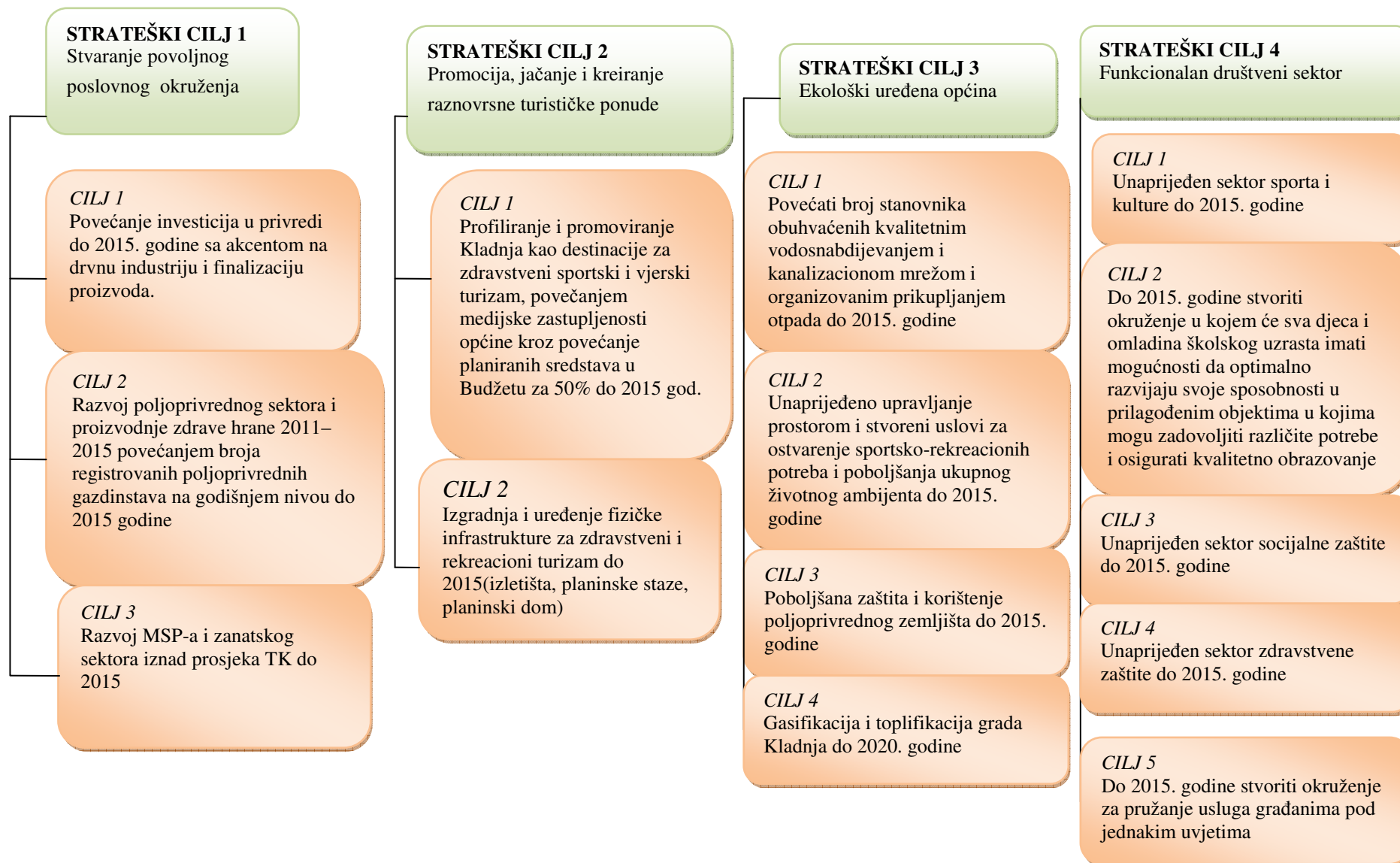
Socio-ekonomska i SWOT analiza ukazuju na slijedeće razvojne fokuse općine Kladanj:

- Izgradnja institucionalnih kapaciteta za upravljanje razvojem općine
- Kreiranje povoljnog i poticajnog poslovnog okruženja, razvoj poduzetništva i obrta sa posebnim fokusom na drvno-prerađivački sektor i proizvodnju zdrave hrane;
- Razvoj uslužnih djelatnosti (trgovina, ugostiteljstvo i turizam, transport, itd.)
- Značajan fokus na ekologiju i zaštitu prirodnih resursa koja će biti usko vezana sa razvojem poljoprivrede i turizma;
- Razvoj fizičke infrastrukture i to: (i) za usluge koje se pružaju građanima, (ii) za razvoj privatnog sektora, (iii) za razvoj turizma, (iv) za razvoj društvenih djelatnosti
- Ekonomsko aktiviranje stanovništva

Slika Strateški fokusi razvoja općine na osnovu definiranih strateških ciljeva

Općina Kladanj će biti prepoznatljivo privredno i turističko odredište, ekološki uređeno i društveno funkcionalna zajednica sa zaštićenim objektima prirodnog i kulturnog nasljeđa .

III.3 VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA

Vizija općine Kladanj

Općina Kladanj će biti prepoznatljivo privredno i turističko odredište, ekološki uređeno i društveno funkcionalna zajednica sa zaštićenim objektima prirodnog i kulturnog nasljeđa .

Iz vizije općine Kladanj se iščitavaju osnovne smjernice razvoja općine koja želi imati snažnu privrednu osobu, snažnu turističku djelatnost a sve to unutar okvira koji će osigurati da općina bude prepoznatljiva po brizi o ekologiji i očuvanju prirodnih i kulturnih resursa.

STRATEŠKI CILJEVI :

- ☞ Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja
- ☞ Promocija, jačanje i kreiranje raznovrsne turističke ponude
- ☞ Ekološki uređena općina
- ☞ Funkcionalan društveni sektor

Opis strateškog cilja 1

Stvoriti povoljno poslovno okruženje kroz smanjenje administrativnih prepreka pri registraciji i poslovanju obrta i poduzeća, programi politike zapošljavanja, potpora rastu i razvoju malih i srednjih poduzeća i razvijena infrastruktura potrebna za razvoj malih i srednjih poduzeća.

Veza sa ciljevima Strategije razvoja Tuzlanskog kantona

Podršku razvoju malih i srednjih preduzeća, općina Kladanj može očekivati i sa kantonalnog nivoa vlasti.

Jedan od sektorskih ciljeva strategije Tuzlanskog kantona jeste „*Ubrzanje rasta sektora MSP-a, unapređenje konkurentnosti sektora MSP-a, unaprijeđenje infrastrukture za razvoj sektora MSP-a, internacionalizacija MSP-a, i unaprijeđenje institucionalnih kapaciteta za upravljanje MSP-a na Tuzlanskom kantonu*“.

Kada se govori o “**Unapređenju konkurentnosti sektora MSP-a**” prvenstveno se misli na: ulazak MSP-a u oblasti tehnološki naprednih proizvodnji, podrška rastu naprednih MSP-a, podrška restrukturiranju MSP-a, unapređenje edukacije i kvaliteta menadžmenta, asocijativno, partnersko i klustersko povezivanje MSP-a. Kada govorimo o internacionalizaciji MSP-a misli se na rast izvoza, povezivanje sa izvozno orijentiranim kompanijama u BiH, povezivanje sa stranim kompanijama, otvaranje za prenos licenci i tehnologija i slično.

Kada govorimo o “**Unapređenje infrastrukture za razvoj MSP-a**” misli se na pružanje podrške osnivanju industrijskih i poduzetničkih zona, istraživačkih centara, tehnoloških parkova i inkubatora, osnivanje profesionalnog centra za edukaciju i slično.

Kada govorimo o “**Podizanje institucionalnog kapaciteta za upravljanje MSP-a**” treba imati u vidu uvođenje i unapređenje statističke osnove za praćenje MSP-a, osnivanje agencije za MSP-a, koordinacija u djelovanju Vlade i NERDA, kreiranje projekata za evropske fondove, povećanje garantnih sredstava za kreditiranje MSP-a u okviru NERDA garantnog fonda itd.

Svaki cilj koji se tiče ekonomskog razvoja treba da ima u sebi jačanje institucionalnog odnosno administrativnog okvira koji će biti fleksibilan odnosno doprinositi razvoju tržišne ekonomije. Između ostalih „institucionalno jačanje kapaciteta za planiranje i usmjeravanje razvoja“ je jedan od prioritarnih projekata razvojne strategije kantona iz oblasti jačanja ekonomske strukture i

razvoja. Takođe projekat „unaprijeđenje regulatornog i institucionalnog okvira“ u strategiji razvoja TK podrazumjeva „*Kreiranje modela privatno-javnog partnerstva u cilju finansiranja javnih investicija*“ tako da će se programi i projekti iz ovog cilja koji se tiču unaprijeđenja administrativno-institucionalnog okvira uklapati sa kantonalnom strategijom razvoja.

Strategija razvoja TZ kantona je identifikovala 3 podregije sa svim kantonalnim općinama a po toj klasifikaciji Kladanj spada u **poljoprivredno-ruralnu podregiju zajedno sa općinama Sapna, Teočak, Čelić, Doboj-Istok i Kalesija**. Općine u ovoj podregiji karakterizira iznimno visoka stopa registrirane nezaposlenosti te raspoloživi prirodni resursi i nezagađena okolina.

Ovdje su identificirane slijedeće strateške intervencije: (i) kreiranje novih radnih mjesta putem podrške za otvaranje novih SME u oblastima u kojima ove općine imaju komparativne prednosti (građevinarstvo, šumarstvo i prerada drveta), zanatstvo i usluge, tekstilna i industrija obuće, prehrambena industrija (mali pogoni) i turizam.

Kao razvojne šanse su prepoznate: (1) primarna proizvodnja hrane, posebno zdrave hrane, prije svega u ratarstvu, stočarstvu, voćarstvu i peradarstvu, (2) uzgoj ljekobilja i prikupljanje šumskih plodova, (3) uspostavljanje zaokruženih proizvodno-trgovačkih lanaca, uključujući mini hladnjače, koji olakšavaju i/ili obezbjeđuju konačan plasman, na način kako to rade, npr. “Vegafruit” i “Frutex”, (4) formiranje zadruga i udruženja poljoprivrednika.

Valja napomenuti da je zbog strukture posjeda, kao i odsustva visokih znanja u proizvodnji i preradi hrane, ovdje manje moguć “razvoj poljoprivrede”, pa je realnije bazirati se na razvoju mini farmi, odnosno konceptu tzv. “ruralnog razvoja” i razvoja poduzetništva na selu.

Opis strateškog cilja 2

Razvoj i jačanje turističkih potencijala – stvaranje preduslova za promoviranje, jačanje i kreiranje raznovrsne turističke ponude za segment kulturnog, vjerskog, seoskog i eko turizma, povećati konkurentnost na turističkom tržištu i privlačenje privatnog sektora i finansijskih institucija u investicije u oblasti turizma i ekologije.

Veza sa ciljevima Strategije razvoja Tuzlanskog kantona

Vizija razvoja turizma na području Tuzlanskog kantona je kreiranje višedimenzionalne turističke ponude za generiranja pozitivnih ekonomskih i društvenih efekata u okviru usvojene vizije ekonomskog razvoja, te za unapređenja uslova za uravnotežen i kvalitetan život lokalnog stanovništva. Ništa ne prodaje lokalne vrijednosti tako uspješno kao turizam. Razvoj turizma, utemeljen na kulturološko-istorijskom naslijeđu, nudi brojne razvojne efekte. On privlači nove investicije, stvara nova radna mjesta, privlači kupovnu moć iz drugih područja na TK, a istovremeno stvara sinergijske efekte sa svime onim što stvara turistički proizvod na kantonalnom ili lokalnom nivou. Savremeni turizam odlikuje transformacija masovnog u individualizirani turizam, koji je usmjeren na kreiranje zajedničkih vrijednosti i aktivan odnos prema destinaciji. Na liniji ovih trendova moguće je iskoristiti turističke potencijale Tuzlanskog kantona. Pri tome se misli prije svega na kulturno-istorijsko naslijeđe kao podlogu za kreiranje ponude u oblasti kulturnog turizma i na mineralne izvore kao podlogu za kreiranje ponude zdravstvenog turizma i wellness turizma, čije učešće raste iz godine u godinu. Kao izuzetno značajna mogućnost u kreiranju ponude zdravstvenog turizma na raspolaganju je i ponuda kombinacije kliničkih zdravstvenih usluga – kardiovaskularne operacije i intervencije, dermatološke i slično, u kojima su klinički centar i privatne ordinacije daleko cjenovno konkurentnije u odnosu na iste u inostranstvu, a kvalitetom usluge nimalo ne zaostaju. U poređenju sa ostatkom BiH naravno da su ove prednosti još više izražene.

Opis strateškog cilja 3

Unapređenje zaštite okoliša – stvaranje preduslova na zaštiti vodovoda i vodnih objekata u prigradskim i gradskim naseljima, na uklanjanju divljih deponija, na rekonstrukciji kanalizacionih sistema.

Ključni izazov koji se nalazi pred akterima i nosiocima turističke ponude i donosiocima prostornih planova na području općine Kladanj jest zaštita okoliša. Ovo je posebno značajno u svjetlu rastućih aktivnosti na kreiranju turističkih atrakcija čiji zahvati neminovno djeluju u pravcu destabilizacije prirodne ravnoteže.

Veza sa ciljevima Strategije razvoja Tuzlanskog kantona

Za postavljanje koncepta sprječavanja negativnog uticaja na životnu okolinu, veoma je bitno znati šta je **dugoročni cilj zaštite životne okoline na prostoru Tuzlanskog kantona**. Za Kanton Tuzla, imajući u vidu sadašnje stanje kvaliteta životne okoline, dugoročni cilj bi bio: pratiti stanje okoline i upravljati pritiscima na okolinu na takav način i u onoj mjeri u kojoj se jamči dugoročna i cjelovita zaštita okoline, s tim da se zaštita okoline temelji na načelima prihvatnog kapaciteta okoline, integralnog pristupa zaštiti i razvoju, te sprječavanju zagađenja okoline. U okviru kantonalnog Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša prikupljaju se namjenska sredstva za zaštitu okoliša. Dosada je godišnje preko ovog Ministarstva realizirano oko 2,5 mil KM na projekte vezane za zaštitu okoliša, te očekujemo da je to iznos sredstava iz budžeta Kantona sa kojim se i u narednom periodu može računati za ovu namjenu. U pogledu infrastrukture vezane za vodu neophodno je modernizirati i proširiti vodoopskrbnu mrežu i kanalizacionu mrežu.

U pogledu zbrinjavanja čvrstog otpada osnovni cilj bi bio: uspostaviti sistem za integralno upravljanje otpadom i infrastrukturu za cjelovit sistem upravljanja otpadom. Pri tome posebnu pažnju treba posvetiti da se realizira: saniranje i eliminiranje brojnih "divljih" odlagališta, izgradnja kantonalne deponije u skladu sa važećim svjetskim standardima, sanacija i rekultivacija općinskih deponija, te njihovo postepeno ukidanje. U tom smislu korisno je ukazati na izvršenu kategorizaciju općinskih deponija na Tuzlanskom kantonu. Posebno interesantna je Kategorija I, jer su to deponije koje imaju mogućnost proširenja kapaciteta i na njih se može osloniti u prelaznom periodu od pet godina (2008-2013) do izgradnje regionalne sanitarne deponije (Kategorija II - Sanacija moguća po principima sanitarne deponije, za rad sa postojećim kapacitetom do 5 godina i konačnu likvidaciju. Tu spadaju općine: Srebrenik, Kladanj).

Neke od mjera za unaprijeđenje kvalitete životne okoline u razvojnoj strategiji Tuzlanskog kantona:

- Postojeća legislativa u oblasti zaštite okoliša mora biti dosljedno i bez izuzetaka primjenjivana, obaveze i norme se moraju poštovati, a oni koji ih se ne drže, moraju biti sankcionirani;
- Mora se izraditi detaljan Kantonalni plan zaštite okoliša na temelju usvojene Strategije zaštite okoliša, koji treba da sadrži sve potrebne elemente (problematiku, ciljeve, prioritete, rokove realizacije i dr);
- Mora doći do dijeljenja odgovornosti za stanje okoline - tek se punom suradnjom svih aktera (stanovništvo, zagađivači, operativne organizacije, regulatorna tijela, eksperti, nevladina udruženja itd.) mogu se ostvariti dogovorene mjere i program zaštite okoliša;
- Kanton mora izgraditi kapacitete potrebne da se cjelovito i sistemski prati stanje okoliša, da se informacije o okoliša prikupljaju i obrađuju, te učine dostupnima svim zainteresiranim;
- Mora se dogovoriti sistem praćenja okoliša takvih pokazatelja stanja okoliša, kojim se mogu pratiti rezultati primjene politike i provedbe programa zaštite okoliša;

Opis strateškog cilja 4

Funkcionalan društveni sektor – unaprijediti obrazovni, zdravstveni i sektor socijalne zaštite, stvoriti preduslove za razvoj kulture i sporta.

Veza sa ciljevima Strategije razvoja Tuzlanskog kantona

S obzirom da je društveni razvoj sveobuhvatan, ispod su neki od strateških ciljeva u sektoru zdravstva u kantonalnoj strategiji razvoja (do 2013 godine):

- Sektorski cilj 1. - Povećati obuhvat i dostupnost zdravstvene zaštite za sve stanovnike,
- Sektorski cilj 2. - Unaprijediti kvalitet i efikasnost zdravstvene zaštite stanovništva na cijelom području Tuzlanskog kantona,
- Sektorski cilj 3. - Održiv zdravstveni system,
- Sektorski cilj 4. - Jačanje preventivne zdravstvene zaštite,
- Sektorski cilj 5. - Tuzlanski kanton prepoznatljiv zdravstveni centar u regionu. sektor socijalne zaštite

To zahtjeva i potrebu implementacije europskih standarda u kontekstu socijalne uključenosti, ali znači i suštinsku reformu u ustavnoj, institucionalnoj i zakonodavnoj strukturi zemlje koja stvara opće uvjete neophodne za socijalnu uključenost. Strategija socijalnog uključivanja na nivou BiH koja je u izradi, sigurno je put ukupnih promjena u pravcu politika socijalne uključenosti, kao i drugih ekonomskih politika koje su komplementarne sa konceptom socijalne uključenosti.

U ovom kontekstu vizija socijalnog razvoja Tuzlanskog kantona je: Društvo u kojem je razvijen uključiv i održiv sistem socijalne zaštite temeljen na individualnim potrebama korisnika i razvijen sistem institucionalnih i vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite. (EU socijalnu isključenost definiraju kao „proces kojim se određeni pojedinci odguruju na rub društva te ih se, zbog njihovog siromaštva, neposjedovanja osnovnih vještina i znanja te nemogućnosti cjeloživotnog učenja, ili zbog diskriminacije, sprečava da u cjelosti sudjeluju u društvenim aktivnostima. Ovo ih udaljava od mogućnosti zapošljavanja, stvaranja dohotka i obrazovanja kao i od socijalnih mreža koje postoje unutar zajednice. Tako oni imaju malo mogućnosti pristupa moći i tijelima zaduženim za odlučivanje, te se često osjećaju nemoćnim i u nemogućnosti da na bilo koji način utječu na odluke koje se direktno tiču njihovog svakodnevnog života“. EU socijalnu uključenost definiraju kao, proces kojim se osigurava da oni koji su u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti dobiju mogućnosti i resurse potrebne kako bi u cjelosti sudjelovali u ekonomskom, društvenom i kulturnom životu i uživaju životni standard i blagostanje koji se smatraju normalnim u društvu u kojem žive. Njime se osigurava da potpuniye sudjeluju u procesu donošenja odluka koje se izvorno tiču njihovih života i pristupa temeljnim pravima.“)²⁹

Izvještaj o humanom razvoju za BiH- socijalna uključenost, UNDP, Sarajevo 2007. U ovom izvještaju je prvi put izvršena procjena indeksa opće socijalne isključenosti, prema kome je u BiH 50,32% stanovništva isključeno iz društva po različitim osnovama³⁰.

- Sektorski cilj 1 - Promicanje socijalne zaštite u socijalnu uključenost,
- Sektorski cilj 2 - Razvoj socijalnih usluga orjentiranih ka korisniku/klijentu,
- Sektorski cilj 3 - Razvoj institucionalnih i vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite,
- Sektorski cilj 4 - Održiv razvoj socijalne zaštite.

Ukoliko ovaj cilj bude sadržavao i sport i kulturu, bitno je naglasiti da sport i kultura imaju ključnu ulogu u afirmaciji i pojedinca i države, ističu vrijednost identiteta i različitosti, osobenosti, tradicije, doprinose zdravlju i razvoju turizma itd. Kultura, koja je poseban vid

²⁹ Papić, Ž. (2008): Socijalno uključivanje i filozofija razvoja, Forum Bosne, Ekonomija ubrzanog razvoja, Sarajevo., str. 263. Detaljnije o socijalnoj uključenosti vidjeti: IBHI/UNDP: (2007):

³⁰ Dostupno na web stranici www.undp.ba).

izražavanja ljudske kreativnosti, vještina i talenata, postaje alat razvoja kreativne industrije. U tom kontekstu vizija Tuzlanskog kantona je: Tuzlanski kanton je prepoznatljiv kulturni centar, centar kreativne industrije i osoben sportski centar u kojem je sport afirmiran kao djelatnost od najvišeg javnog interesa.

Sektorski cilj 1 - Afirmacija sporta kao djelatnosti od najvišeg javnog interesa, Sektorski cilj 2 - Dostupnost kulturnih sadržaja i programa na cijelom području Tuzlanskog kantona koji postaje prepoznatljiv kulturni centar

IV. SEKTORSKI RAZVOJNI PLANOVI

IV.1. PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA

IV.1.1. Sektorsko fokusiranje

Sinteza zaključaka socio-ekonomske analize i SWOT-a

Analiza identificiranih snaga i slabosti

Glavne identificirane snage na kojima općina Kladanj planira bazirati ekonomski razvoj su prirodni resursi kao osnova za razvoj turizma, iskustvo i konkurentnost drvne industrije i transportnog sektora i opredijeljenost općinske administracije za preuzimanje aktivne uloge u upravljanju razvojem općine.

Među indentificiranim slabostima su visoka stopa nezaposlenosti, mali broj MSP-a i nerazvijeno poduzetništvo, nerazvijen zanatski sektor i nerazvijena fizička infrastruktura za potrebe turizma.

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Opredjeljenost općinske uprave za podršku razvoju i zapošljavanju mladih, ❖ Pozitivan trend rasta i razvoja mikro i malih i srednjih ❖ Veliki turistički potencijal ❖ Stabilnost i tendencija razvoja grana privrede (transporta i drvne industrije) ❖ Rast iskustva i konkurentnosti transporta i drvne industrije u međunarodnim poslovima 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Nezaposlenost, ❖ Mali broj mikro i malih poduzeća po glavi stanovnika ❖ Nedostatak infrastrukture za valorizaciju turističkih destinacija ❖ Inertnost u poduzetništvu ❖ Slaba zastupljenost zanata u privredi ❖ Odliv školovanog i radno sposobnog kadra
ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ❖ IPA fondovi i druge finansijske institucije ❖ Razvoj seoskog turizma i turizma u opće ❖ Izgradnja industrijske zone i stvaranje preduslova za privlačenje investicija ❖ Promocija mogućnosti ulaganja u energetske sektor u dijelu mini elektrana i bio-energije. ❖ Plasman zdrave hrane 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Neefikasnost viših nivo vlasti u rješavanju problema privrede u njihovoj nadležnosti a koja se nalazi na području Općine Kladanj. ❖ Pitanje ekologije

Analiza identificiranih šanse i prijetnji

Pristup IPA fondovima i fondovima drugih bilateralnih i multilateralne organizacija je identificiran kao šansa koja se može iskoristiti za financiranje razvojnih projekata. Preduvjet za efikasno prikupljanje dostupnih financijskih sredstava je institucionalno jačanje administracije

sa adekvatnim ljudskim resursima koji su u stanju pripremiti i prezentirati kvalitetne razvojne projekte i programe.

Među identificiranim šansama su i stvaranje povoljnog poslovnog okruženja i poduzetničke infrastrukture kroz izgradnju industrijske zone. Također je identificirana prilika u proizvodnji zdrave hrane. Proizvodnja zdrave hrane bi se mogla uspješno kombinirati i sa identificiranim prilikama za razvoj ruralnog turizma.

Socio-ekonomska i SWOT analiza ukazuju na slijedeće razvojne fokuse općine Kladanj:

- ❖ Izgradnja institucionalnih kapaciteta za upravljanje ekonomskim razvojem općine
- ❖ Kreiranje povoljnog i poticajnog poslovnog okruženja, razvoj poduzetništva i obrta sa posebnim fokusom na drvno-prerađivački sektor i proizvodnju zdrave hrane;
- ❖ Razvoj uslužnih djelatnosti (trgovina, ugostiteljstvo i turizam, transport, itd.)
- ❖ Značajan fokus na ekologiju i zaštitu prirodnih resursa koja će biti usko vezana sa razvojem poljoprivrede i turizma;
- ❖ Razvoj fizičke infrastrukture za razvoj privatnog sektora i za razvoj turizma;
- ❖ Ekonomsko aktiviranje stanovništva.

IV.1.2. Sektorski (operativni) ciljevi

Ciljevi ekonomskog razvoja	Veza sa strateškim ciljevima*	Veza sa razvojnim ciljevima u drugim sektorima*
Povećanje investicija u privredi do 2015. godine sa akcentom na drvenu industriju i finalizaciju proizvoda.	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	Sektorski cilj br.2 u zaštiti okoliša
Razvoj MSP –a i zanatskog sektora iznad prosjeka TK po glavi stanovnika do 2015 godine	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	Sektorski cilj br.2 u zaštiti okoliša
Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnje zdrave hrane 2011–2015 povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na godišnjem nivou do 2015 godine.	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	Sektorski cilj br. 3 u oblasti zaštite okoliša Sektorski cilj br.2 u zaštiti okoliša
Profiliranje i promoviranje Kladnja kao destinacije za zdravstveni sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god.	Promocija, jačanje i kreiranje raznovrsne turističke ponude	Sektorski cilj br.2 u zaštiti okoliša

Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam do 2015 (izletišta, planinske staze, planinski dom)	Promocija, jačanje i kreiranje raznovrsne turističke ponude	Sektorski cilj br. 1 u oblasti životne sredine i br. 2 u oblasti zaštite okoliša
--	---	--

SEKTORSKI CILJEVI

Sektorski cilj 1: *Povećanje investicija u privredi do 2015. godine sa akcentom na drvnu industriju i finalizaciju proizvoda.*

Sektorski cilj 2: *Razvoj MSP –a i zanatskog sektora iznad prosjeka TK po glavi stanovnika do 2015 godine*

Program privrede, MSP-a i zanatskog sektora:

Projekti:

1. Uređenje infrastrukture poslovne zone Ravni Stanovi
2. Poticaj za zapošljavanje
3. Razvoj, podsticaj i promocija porodičnog obrta i starih zanata
4. Promocija investicionih mogućnosti u općini Kladanj
5. Edukacija mladih o poduzetništvu
6. Izrada studije za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora sa akcentom na hidro i vjetro potencijal

Program : Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj:

Projekti:

1. Rekonstrukcija i asfaltiranje puteva
2. Sanacija, održavanje i izgradnja ulične rasvjete,
3. Zgrade pod zaštitom
4. Uređenje trotoara od semafora do JU MSŠ „Musa Ćazim Ćatić”
5. Most Brateljevići
6. Most Stupari prema Dubravi
7. Most za Tarevo
8. Rekonstrukcija mosta u centru grada
9. Izgradnja Sahat kule
10. Uređenje lokaliteta raskrsnica ulica Luke i Kladanjske brigade

Sektorski cilj 3: *Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnja zdrave hrane, povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na području Općine Kladanj do 2015 godine*

Programi: sektor poljoprivrede:

Projekti:

1. Jačanje medijske promocije u cilju registracije poljoprivrednih gazdinstva na području Općine Kladanj
2. Izgradnja zelene pijace
3. Subvencija nabavka opreme za pčelarstvo (mašina za topljenje voska i izradu pogača za pčele)
4. Subvencija nabavke mini sušnica za voće kao i subvencija izgradnje objekata za sušenje voća
5. Subvencija i kreiranja sistema donacije voćki za izgradnju plantaža
6. Subvencija izgradnje mini farmi za tov uz subvenciju nabavke osnovnog stada
7. Organizovanje otkupa i prerade mlijeka

8. Projekat Sakupljanja i otkupa ljekovitog bilja i šumskih plodova
9. Projekat animiranja građana za razvoj ratarske i povrtlarske proizvodnje
10. Projekat pružanja pomoći u razvoju ribogojstva

Sektorski cilj: *Profiliranje i promoviranje Kladnja kao destinacije za zdravstveni, sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god.*

Sektorski cilj 2: *Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam do 2015(izletišta, planinske staze, planinski dom)*

Program sektora turizma:

Projekti

1. Uređenje izletišta studenac i dr.
2. Uređenje trim staza na područjima Ski Lifta i Muške vode
3. Stvaranje preduslova za Izgradnju 4 planinska doma do 2015 godine
4. Projekat uređenja lokaliteta ski lifta Karaula
5. Projekat uređenja lokaliteta djevojačke pećine
6. Izrada turističke WEB stranice Općine Kladanj
7. Projekat očuvanja i zaštite prirodnih vrijednosti i kulturnohistorijskog naslijeđa

IV.1.3. Programi, projekti i mjere

PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			Dinamika implementacije					
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
Privrede, MSP-a i zanatskog sektora	Uređenje infrastrukture poslovne zone Ravni Stanovi	- Povećanje investicija u privredi do 2015. godine sa akcentom na drvenu industriju i finalizaciju proizvoda. - Razvoj MSP –a i zanatskog sektora iznad prosjeka TK po glavi stanovnika do 2015 godine	x	x	x	x	x	Općina Kladanj i resorno federalno ministarstvo
Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Rekonstrukcija i asfaltiranje puteva	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	x	x	x	x	x	Općina Kladanj
Uređenje infrastrukture na području općine Kladnj	Sanacija, održavanje i izgradnja ulične rasvjete	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	x	x	x	x	x	Općina Kladanj
Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Zgrade pod zaštitom	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	x					Općina Kladan
Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Uređenje trotoara od semafora do JU MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	x					Općina Kladanj

PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA (2011 – 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			Dinamika implementacije					
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Most Brateljevići	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	x					Općina Kladanj
Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Most Stupari prema Dubravi	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	x					Općina Kladanj
Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Most za Tarevo	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	x					Općina Kladanj
Turizam	Uređenje izletišta studenac i dr.	- Profiliranje i promoviranje Kladnja kao destinacije za zdravstveni, sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god. - Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam do 2015 (izletišta, planinske staze, planinski dom)	x					Općina Kladanj
Privrede, MSP-a i zanatskog sektora	Poticaaj za zapošljavanje	- Povećanje investicija u privredi do 2015. godine sa akcentom na drvnu industriju i finalizaciju proizvoda. - Razvoj MSP –a i zanatskog sektora iznad prosjeka TK po glavi stanovnika do 2015 godine		x				Općina Kladanj

PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			Dinamika implementacije					
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Rekonstrukcija mosta u centru grada	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja		x				Općina Kladanj
Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Izgradnja Sahat kule	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja		x				Općina Kladanj
Turizam	Uređenje trim staza na područjima Ski Lifta i Muške vode	- Profiliranje i promoviranje Kladnja kao destinacije za zdravstveni, sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god. - Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam do 2015 (izletišta, planinske staze, planinski dom)		x				Općina Kladanj
Poljoprivreda	Jačanje medijske promocije u cilju registracije poljoprivrednih gazdinstava na području Općine Kladanj	Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnja zdrave hrane, povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na području Općine Kladanj do 2015 godine		x				Općina Kladanj
Poljoprivreda	Izgradnja zelene pijace	Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnja zdrave hrane, povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih		x				Općina Kladanj

PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			Dinamika implementacije					
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
		gazdinstava na području Općine Kladanj do 2015 godine						
Privrede, MSP-a i zanatskog sektora	Razvoj, podsticaj i promocija porodičnog obrta i starih zanata	- Povećanje investicija u privredi do 2015. godine sa akcentom na drvenu industriju i finalizaciju proizvoda. - Razvoj MSP –a i zanatskog sektora iznad prosjeka TK po glavi stanovnika do 2015 godine			x			Općina Kladanj
Privrede, MSP-a i zanatskog sektora	Promocija investicionih mogućnosti u općini Kladanj	- Povećanje investicija u privredi do 2015. godine sa akcentom na drvenu industriju i finalizaciju proizvoda. - Razvoj MSP –a i zanatskog sektora iznad prosjeka TK po glavi stanovnika do 2015 godine			x			Općina Kladanj
Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Uređenje lokaliteta raskrsnica Ulica Luke i Kladanjske brigade	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja			x			Općina Kladanj
Turizam	Stvaranje preduslova za Izgradnju 4 planinska doma do 2015 godine	- Profiliranje i promoviranje Kladnja kao destinacije za zdravstveni, sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god. - Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni			x			Općina Kladanj

PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA (2011 – 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			Dinamika implementacije					
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
		turizam do 2015 (izletišta, planinske staze, planinski dom)						
Poljoprivreda	Subvencija nabavka opreme za pčelarstvo (mašina za topljenje voska i izradu pogača za pčele	Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnja zdrave hrane, povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na području Općine Kladanj do 2015 godine			x			Općina Kladanj i nadležna ministarstva
Poljoprivreda	Subvencija nabavke mini sušnica za voće kao i subvencija izgradnje objekata za sušenje voća	Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnja zdrave hrane, povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na području Općine Kladanj do 2015 godine			x			Općina Kladanj i nadležna ministarstva
Privrede, MSP-a i zanatskog sektora	Edukacija mladih o poduzetništvu	Povećanje investicija u privredi do 2015. godine sa akcentom na drvnu industriju i finalizaciju proizvoda. Razvoj MSP –a i zanatskog sektora iznad prosjeka TK po glavi stanovnika do 2015 godine				x		Općina Kladanj i IPA fondovi
Turizam	Završetak projekta ski lifta Karaula	- Profiliranje i promoviranje Kladnja kao destinacije za zdravstveni, sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god. - Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam do 2015 (izletišta, planinske				x		Općina Kladanj

PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			Dinamika implementacije					
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
		staze,planinski dom)						
Turizam	Završetak projekta djevojačke pećine	-Profiliranje i promoviranje Kladnja kao destinacije za zdravstveni,sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god. - Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam do 2015 (izletišta, planinske staze,planinski dom)				x		Općina Kladanj
Poljoprivreda	Subvencija i kreiranja sistema donacije vočki za izgradnju plantaža	Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnja zdrave hrane, povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na području Općine Kladanj do 2015 godine				x		Općina Kladanj i nadležna ministarstva
Poljoprivreda	Subvencija izgradnje mini farmi za tov uz subvenciju nabavke osnovnog stada	Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnja zdrave hrane, povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na području Općine Kladanj do 2015 godine				x		Općina Kladanj i nadležna ministarstva
Poljoprivreda	Organizovanje otkupa i prerade mlijeka	Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnja zdrave hrane, povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na području Općine Kladanj				x		Općina Kladanj i nadležna ministarstva

PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			Dinamika implementacije					
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
		do 2015 godine						
Privrede, MSP-a i zanatskog sektora	Izrada studije za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora sa akcentom na hidro i vjetro potencijal	Povećanje investicija u privredi do 2015. godine sa akcentom na drvnu industriju i finalizaciju proizvoda. Razvoj MSP –a i zanatskog sektora iznad prosjeka TK po glavi stanovnika do 2015 godine					x	Općina Kladanj
Turizam	Izrada turističke WEB stranice Općine Kladanj	- Profiliranje i promoviranje Kladnja kao destinacije za zdravstveni, sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god. - Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam do 2015 (izletišta, planinske staze, planinski dom)					x	Općina Kladanj
Turizam	Projekat očuvanja i zaštite prirodnih vrijednosti i kulturno - historijskog naslijeđa	- Profiliranje i promoviranje Kladnja kao destinacije za zdravstveni, sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god. - Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam do 2015 (izletišta, planinske staze, planinski dom)					x	Općina Kladanj
Poljoprivrede	Projekat	Razvoj poljoprivrednog sektora i					x	Općina Kladanj i

PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			Dinamika implementacije					
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
	Sakupljanja i otkupa ljekovitog bilja i šumskih plodova	proizvodnja zdrave hrane, povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na području Općine Kladanj do 2015 godine.						nadležna ministarstva
Poljoprivrede	Projekat animiranja građana za razvoj ratarske i povrtlarske proizvodnje	Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnja zdrave hrane, povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na području Općine Kladanj do 2015 godine					x	Općina Kladanj i nadležna ministarstva
Poljoprivrede	Projekat pružanja pomoći u razvoju ribogojstva	Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnja zdrave hrane, povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na području Općine Kladanj do 2015 godine					x	Općina Kladanj i nadležna ministarstva

					x	20.000,00									
Projekat: Zgrade pod zaštitom	x					40.000,00	100%								
Projekat: Uređenje trotoara od semafora do JU MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“	x					74.267,00	20%								80%
Projekat: Most Brateljevići	x					10.000,00	100%								
Projekat: Most Stupari prema Dubravi	x					10.000,00	100%								
Projekat: Most za Tarevo	x					10.000,00	100%								
Program: Turizam															
Projekat: Uređenje izletišta studenac i dr.	x					30.000,00	100%								

Program: Privrede, MSP-a i zanatskog sektora														
Projekat: Poticaj za zapošljavanje		x				80.000,00	100%							
Program: Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj														
Projekat: Rekonstrukcija mosta u centru grada		x				20.000,00	100%							
Program: Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj														
Projekat: Izgradnja Sahat kule		x				94.000,00	50%							50%
Program: Turizam														
Projekat: Uređenje trim staza na područjima Ski Lifta i Muške vode		x				10.000,00	100%							
Program poljoprivrede														
Projekat: Jačanje medijske promocije u cilju registracije poljoprivrednih gazdinstva na području Općine Kladanj		x				5.000,00	100%							
Projekat: Izgradnja zelene pijace		x				10.000,00	100%							
Program: Privrede, MSP-a i zanatskog sektora														
Projekat: Razvoj, podsticaj i promocija porodičnog obrta i starih zanata			x			30.000,00	50%		50%					
Projekat: Promocija investicionih mogućnosti u općini Kladanj			x			20.000,00	100%							

Program: Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj														
Projekat: Uređenje lokaliteta raskrsnica Ulica Luke i Kladanjske brigade			x			60.000,00	100%							
Program: Turizam														
Projekat: Stvaranje preduslova za Izgradnju 4 planinska doma do 2015 godine			x			20.000,00	100%							
Program poljoprivrede														
Mjera: Subvencija nabavka opreme za pčelarstvo (mašina za topljenje voska i izradu pogača za pčele			x			20.000,00	50%		50%					
Mjera: Subvencija nabavke mini sušnica za voće kao i subevncija izgradnje objekata za sušenje voća			x			20.000,00	50%		50%					
Program: Privrede, MSP-a i zanatskog sektora														
Edukacija mladih o poduzetništvu				x		15.000,00	50 %							50%
Program: Turizam														
Projekat uređenja lokaliteta ski lifta Karaula				x		20.000,00	100%							
Projekat uređenja lokaliteta djevojačke pećine				x		20.000,00	100%							
Program poljoprivrede														
Mjera: Subvencija i kreiranja sistema donacije vočki za izgradnju plantaža				x		20.000,00	50%		50%					

Mjera: Subvencija izgradnje mini farmi za tov uz subvenciju nabavke osnovnog stada				x		30.000,00	50%		50%						
Projekat: Organizovanje otkupa i prerade mlijeka				x		20.000,00	50%		50%						
Program: Privrede, MSP-a i zanatskog sektora															
Projekat: Izrada studije za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora sa akcentom na hidro i vjetro potencijal					x	15.000,00	100%								
Program: Turizam															
Projekat: Izrada turističke WEB stranice Općine Kladanj					x	5.000,00	100%								
Projekat očuvanja i zaštite prirodnih vrijednosti i kulturnohistorijskog naslijeđa					x	20.000,00	100%								
Program poljoprivrede															
Projekat Sakupljanja i otkupa ljekovitog bilja i šumskih plodova					x	10.000,00	50%		50%						
Projekat animiranja građana za razvoj ratarske i povrtlarske proizvodnje					x	20.000,00	50%		50%						
Projekat pružanja pomoći u razvoju ribogojstva					x	20.000,00	50%		50%						

IV.1.5. Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima

Sektorski ciljevi	Indikatori na nivou sektorskog cilja	Indikatori na programsko-projektnom nivou
<p>- Povećanje investicija u privredi do 2015. godine sa akcentom na drvenu industriju i finalizaciju proizvoda.</p> <p>- Razvoj MSP-a i zanatskog sektora iznad prosjeka TK do 2015</p>	<p>- Povećanje investicija u privredi sa akcentom na drvenu industriju i finalizaciju proizvoda za 30% do 2015 godine.</p> <p>- Povećanje broja novoregistriranih MSP i obrta za 30% do 2015 godine.</p>	<p>-Infrastrukturno uređenje poslovne zone ravni stanovi</p> <p>- Povećanje broja zaposlenih i novoregistriranih preduzeća i obrta za 30% do 2015 godine</p>
<p>Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnje zdrave hrane 2011–2015 povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na godišnjem nivou do 2015 godine</p>	<p>Povećanje broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava do 2015 za 30%.</p>	<p>- Jačanje medijske promocije u cilju registracije poljoprivrednih gazdinstava i animiranja građana za poljoprivrednu proizvodnju</p> <p>- Uvezivanje i ojačavanje kapaciteta poljoprivrednih proizvođača i prerađivača.</p>
<p>Profiliranje i promoviranje Klادنja kao destinacije za zdravstveni sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god.</p> <p>Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam do 2015(izletišta, planinske staze, planinski dom)</p>	<p>Povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god.</p> <p>Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam</p>	<p>- Povećanje sredstava u budžetu za 50% za promociju turizma</p> <p>- Do 2015 godine razvijeni i izgrađeni infrastrukturni kapaciteti u turizmu sa kvalitetnom ugostiteljskom ponudom.</p>

IV.2. PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA

IV.2.1. SEKTORSKO FOKUSIRANJE

Sinteza zaključaka socio-ekonomske analize i SWOT-a

Analiza identificiranih snaga i slabosti

SWOT	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ ❖ Postojeća infrastruktura ❖ Postojeći visokoobrazovni stručni kadrovi ❖ Postojanje velikog broja udruženja građana ❖ Veliki broj radno aktivnog stanovništva ❖ Opredjeljenost općinske uprave za podršku razvoju ❖ Stipendiranje učenika i studenata 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Nezaposlenost ❖ Negativan prirodni priraštaj ❖ Nedovoljno funkcionalan NVO ❖ Odlazak stanovništva usljed nezaposlenosti ❖ Neusklađenost obrazovanja kadrova sa potrebama tržišta ❖ Nedovoljna opremljenost i ulaganje u održavanje i proširenje institucija kulture, sporta i obrazovanja ❖ Neravnomjerna koncentracija stanovništva ❖ Slaba saobraćajna komunikacija sa MZ
ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Veća ulaganja u obrazovanje kroz stipendiranje i ulaganje u nova zanimanja ❖ Izgradnja i opremanje sportske dvorane ❖ Apliciranje prema višim nivoima vlasti i EU fondovima za oblasti sporta, kulture, obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite ❖ Razvoj zdravstvenog i sportskog turizma 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Veliki troškovi održavanja sportskih, kulturnih i obrazovnih institucija ❖ Finansijska kriza ❖ Odlazak školovanog kadra ❖ Nedovoljan podsticaj razvoja u oblasti sporta i kulture sa viših nivoa vlasti

Analiza SWOT tabele za društveni sektor

Analiza snaga i slabosti

Postojeća struktura u društvenom sektoru iako je navedena kao snaga opštine Kladanj, posmatrajući realno, ona je i dotrajala i postoje realne potrebe za njenu obnovu. S tim u vezi, saobraćajna komunikacija sa mjesnim zajednicama je slaba, tako da ruralne sredine koje pripadaju opštine su izolirane. Općina Kladanj raspolaže sa velikim brojem radno aktivnog stanovništva (71%), međutim s druge strane velika stopa nezaposlenosti govori u prilog tome da ova grupa stanovništva nema dovoljno mogućnosti da privređuje, odnosno da je relativno neiskorištena. Jedan od razloga za ovu situaciju je i neusklađenost obrazovnih profila sa potrebama tržišta, jer mladi ljudi po završetku srednjeg obrazovanja nisu u stanju pronaći

adekvatan posao za stečeno znanje i/ili zvanje. Takođe, treba uzeti u obzir i negativan prirodni priraštaj općine kao i neravnomjernu koncentraciju stanovništva, faktore koji ne doprinose razvoju tržišta. Sve ovo dovodi do toga da veliki broj ljudi napušta općinu u potrazi za adekvatnim poslom. Međutim, ne treba ignorisati činjenicu da je u općini Kladanj zaposlen veliki broj visoko obrazovanog kadra koji je opredjeljen za podršku razvoju i ima za cilj povećati stopu efikasnosti općinske službe prema građanima, kao krajnjim korisnicima. Iako u općini egzistira veliki broj registrovanih nevladinih udruženja većina njih nije aktivno, a generalni problem u ovom sektoru jeste nedovoljna obučenost ovog kadra, odnosno nizak nivo kapaciteta osoblja u nevladinom sektoru. Kao slabost općine može se takođe istaći i nedovoljna zainteresiranost i spremnost općine da ulaže u sektore obrazovanja, kulture i sporta, a razlozi za to su brojni od nedovoljnih finansijskih resursa općine, do neznanja odnosno nepostojanja volje za ulaganje u ove sektore jer ih se ne smatra prioritetnim, do toga da se nadležnost prebacuje na viši nivo i općina ne osjeća odgovornost za ove sektore, s obzirom da oni pravno-formalno i jesu na kantonalnom odnosno entitetskom nivo. Međutim, općina Kladanj je prepoznala ovaj problem i odlučna je u njegovom rješavanju i sam razvoj integrisane strategije, koja uključuje budžetska sredstva za projekte društvenog sektora, jeste korak ka tom pravcu. Na kraju, kao pozitivnu karakteristiku općine ne treba zanemariti ni činjenicu da općina stipendira određeni broj učenika i studenata, koji ispunjavaju kriterije za stipendiranje, i ovim činom pokazuje spremnost za ulaganje u sektor obrazovanja.

Analiza mogućnosti i prijetnji

S obzirom da je ulaganje u obrazovanje mladih ljudi isplativa, dugoročna i održiva aktivnost, općine Kladanj je prepoznala veća ulaganja u ovaj sektor kao mogućnost koja se pruža u budućnosti i spremna je iskoristiti. Jedan od konkretnih primjera ove spremnosti jeste odlučnost da se izgradi i opremi nova sportska dvorana. Kako bi se ova, a i ostale pozitivne i konstruktivne inicijative mogle ostvariti u budućnosti, potrebno je ulaganje u kadrove koji će biti spremni pripremiti aplikacije općine prema EU razvojnim fondovima koji su već sada na raspolaganju zemljama u tranziciji, tako da je općina Kladanj i ovu inicijativu prepoznala kao realnu mogućnost koja je ostvariva u bližoj budućnosti. Međutim, jedan od najvećih razvojnih potencijala jeste svakako zdravstveni i sportski turizam, i općina je spremna da ulaže, kako u ljudske kadrove koji će doprinijeti ostvarenju ovog cilja, tako i da odvoji finansijska sredstva iz svog budžeta. Iako su sve ove mogućnosti realne i općina im namjerava pristupiti ozbiljno, trenutna finansijska kriza svakako ograničava budžet općine i samim tim odvajanja za društveni sektor, a posebno veliki troškovi održavanja sportskih, kulturnih i obrazovnih institucija su faktor koji ozbiljno treba uzeti u obzir. Nedovoljna finansijska podrška u oblasti sporta i kulture sa viših nivoa svakako doprinose lošoj trenutnoj situaciji u ovim sektorima. Kao ozbiljan budući problem o kojem općina treba već sad da razmišlja i priprema preventivni plan, jeste potencijalni odlazak visoko školovanog kadra koji je spreman napustiti općinu kako bi pronašao atraktivnije zaposlenje u većem urbanom centru.

IV.2.2. Operativni (sektorski) ciljevi

1. *Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine*

Kulturni život u općini Kladanj se zasniva na radu udruženja građana, Agencije za razvoj kulture, Sportskog saveza, Javne biblioteke, Informativno kulturnog centra i škola kao glavnih nosioca razvoja kulturne svijesti. Na ovim prostorima egzistira veliki broj udruženja, ali treba uzeti u obzir da nisu sva udruženja aktivna. Devastirani objekat Doma kulture, zvanično je stavljen u funkciju nakon rekonstrukcije i adaptacije, a u njemu je smještena i JU Javna biblioteka Kladanj. U cilju stvaranja pretpostavki za razvoj sporta, Općina Kladanj je pristupila realizaciji jednog od najznačajnijih projekata na području općine Kladanj, izgradnja objekta Sportske dvorane u Kladnju. Na području općine Kladanj djeluju udruženja građana koja se bave razvojem sporta i fizičke kulture i Sportski savez općine Kladanj. Kako bi se unaprijedio sektor sporta i kulture sljedeći programi i projekti su identificirani:

1. Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih sportskih objekata do 2015.
2. Ponovna uspostava ženskih sportskih klubova i za 20% poboljšani uvjeti u svim sportskim klubovima do 2015. godine
3. Za 30% povećan broj kulturnih sadržaja do 2012. godine

2. *Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina školskog uzrasta imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje*

Evidentno je da postoji znatan broj djece koja nisu uključena u organizirani oblik predškolskog odgoja i obrazovanja, a razlog neuključenosti djece je prije svega udaljenost predškolske ustanove od mjesta prebivališta, a potom i loši socio-ekonomski uvjeti koji ne omogućavaju organizovan prijevoz djece niti organizovanje igraonica za djecu predškolskog uzrasta po mjestu stanovanja. Identifikovani problem u predškolskom obrazovanju jeste i nedostatak didaktičkog materijala. U osnovnom obrazovanju učionice nemaju dovoljan broj đačkih klupa i stolica, a postojeći namještaj je amortizovan prije više godina. U svim učionicama su školske table stare i nedostaju ormari za učila, a opremljenost nastavnim sredstvima je nezadovoljavajuća. Na području općine Kladanj prisutan je trend smanjenja broja učenika koji su prvi put upisani u prvi razred i podaci govore da je od svih učenika koji završe osnovno obrazovanje, čak 17,22% manje učenika upisano u srednjem obrazovanju. S obzirom da veliki broj učenika koji završe osnovno obrazovanje na području općine Kladanj nastavljaju sa srednjim obrazovanjem u drugim općinama, ulaganje u obrazovanje i pružanje mogućnosti svoj djeci da nastave školovanje jeste dugoročni cilj opštine. Kako bi se unaprijedio sektor obrazovanja sljedeći programi i projekti su identificirani:

1. Do 2015. godine povećanje upisa broja djece u predškolske ustanove za 30%
2. Adaptirani i osobama sa posebnim potrebama prilagođeni svi prostori odgojnih i obrazovnih ustanova do 2020. godine
3. Potpuno opremljeni kabineti informatike u srednjoj i osnovnim školama uključujući i područne škole do 2015. godine
4. Obezbijeđen savremeni didaktički materijal za sve odgojne i obrazovne ustanove na području općine do 2015.

3. *Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. godine.*

Djelatnost JU Centar za socijalni rad se najvećim dijelom finansira iz općinskog budžeta tj. oko 70%. Općina planira da uloži dodatne napore u razvoj sistema socijalne zaštite, kako bi usluga prema krajnjim korisnicima bila efikasnija i kako bi se radilo više da prevenciji, posebno kod maloljetničke populacije. Takođe, kako bi Centar mogao da zadovolji potrebe ruralnog stanovništva i generalno potrebe savjetovanja sa različitim ciljnim grupama, potrebno je razmatrati lokacijsku situaciju Centra i uopšte koliko postojeća infrastruktura Centra može da zadovolji potrebe građana, a posebno onih sa fizičkim posebnim potrebama. Kako bi se unaprijedio sektor socijalne zaštite, sljedeći programi i projekti su identificirani:

1. Do 2015. godine obezbijedena infrastruktura i obezbijedeni stručni kadrovi koji funkcionalno rade na pružanju svih vidova socijalne pomoći, a naročito za starije osobe
2. Umrežen Centar za socijalni rad Kladanj sa drugim centima na nivou Kantona
3. Funkcionalna baza podataka o socijalnom stanju stanovništva
4. Stvoreni uslovi za rad stručnih savjetovališta za specifične kategorije (PTSP, narkomani, porodično,...) do 2015. Godine
5. Uključivanje socijalno isključenih kategorija stanovništva (Romi, povratnici i drugi)

4. Unaprijeđen sektor zdravstvene zaštite do 2015. godine

Na području općine Kladanj zdravstvena zaštita se organizira putem JZU Dom zdravlja Kladanj. Postojećih sedam operativnih timova porodične medicine koji egzistiraju na području općine se smatra nedovoljnim brojem ako se uzme u obzir razuđenost teritorija i zdravstvena situacija stanovništva koje je naročito opterećeno oboljenjima koja spadaju u grupu hroničnih nezaraznih degenerativnih oboljenja koja su dijelom rezultat životne sredine, dijelom rezultat nasljednih faktora i faktora koji su vezani za zdrav stil življenja. Kako bi se unaprijedio sektor zdravstva sljedeći programi i projekti su identificirani:

1. Stvoreni uslovi za rad specijalističkih kabineta do 2015. godine
2. Uspostavljen rad područnih ambulanti do 2015. godine
3. Proširen obim laboratorijskih analiza u Domu zdravlja Kladanj

5. Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima

Uspješnim okončanjem programa reforme općinske administracije, Općina je uspostavila mehanizme pomoću kojih će se kontinuirano vršiti pregled i poboljšanje funkcioniranja administracije sa ciljem što kvalitetnijeg pružanja usluga građanima. Realizacijom projekta približavanja usluga građanima kroz projekat rekonstrukcije zgrade Općine, uspostave informacionog sistema, Šalter sale, građanima se pružila mogućnost ostvarivanja njihovih prava na jednom mjestu. Svake godine u budžetu općine se planiraju sredstva za stručno obrazovanje i profesionalnom usavršavanje sa ciljem napredovanja u izvršavanju postavljenih zadataka putem seminara, konvencija i drugih usluga stručnog obrazovanja, i ukoliko općina namjerava da poboljša nivo pruženih usluga građanima, kontinuirane investicije u sektoru podizanja kapaciteta relevantno kadra se moraju nastaviti. S obzirom da je tehnička opremljenost općine zadovoljavajuća, nisu potrebna veća ulaganja za zadovoljenje tehničkih potreba. Kako bi se unaprijedio sektor lokalne uprave i samouprave sljedeći programi i projekti su identificirani:

1. Sanacija zgrada – društvenih domova do 2015.

Fokusi društvenog sektora:

1. Ulaganja u infrastrukturu (sportska i kulturna infrastruktura, Centar za socijalni rad, obrazovne institucije)
2. Ulaganja u ljudske resurse (usklađivanje obrazovnih profila sa potrebama tržišta, stalna edukacija općinskog osoblja, educiranje kadra iz sektora obrazovanja-rad sa djecom sa posebnim potrebama)
3. Unaprijeđenje lokalne samouprave generalno sa ciljem pružanja efikasnijih usluga građanima

Ciljevi ekonomskog razvoja	Veza sa strateškim ciljevima*	Veza sa razvojnim ciljevima u drugim sektorima*
1. Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine	Funkcionalan društveni sektor	Sektorski cilj 2 u zaštiti okoliša, Sektorski cilj br.1 i 2 strateškog cilja br.2
2. Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina školskog uzrasta imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje	Funkcionalan društveni sektor	Sektorski cilj 1 i 2 u zaštiti okoliša Sektorski cilj br.1 i 2 strateškog cilja br.2
3. Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. godine.	Funkcionalan društveni sektor	Sektorski cilj 2 i 3 u zaštiti okoliša, Sektorski cilj 1 i 2 u strateškom cilju 1
4. Unaprijeđen sektor zdravstvene zaštite do 2015. godine	Funkcionalan društveni sektor	Sektorski cilj 2 u zaštiti okoliša Sektorski cilj br. 2 strateškog cilja br.2
5. Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima	Funkcionalan društveni sektor	Povezanost sa svim ostalim ciljevima.

PROJEKTI I PROGRAMI

SEKTOR SPORTA I KULTURE

1. Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture

- Koordinacija svih sportskih klubova koji treninge obavljaju u sportskim salama Osnovne škole „Kladanj”, Osnovne škole „Stupari”, MSŠ „Musa Ćazim Ćatić” i Sportske dvorane kako bi se obezbijedili optimalni termini za treninge, rukovodeći se uzrastom selekcija.
- Koordinacija svih sportsko rekreativnih društava/klubova na obezbjeđenju optimalnih uvjeta za kontinuiran rad, a prije svega na obezbjeđenju finansijskih sredstava
- Stvaranje omladinskog centra u okviru Doma kulture ili Sportske dvorane sa optimalnim kapacitetima i višenamjenskim salama za realizaciju kulturnih i kreativnih sadržaja mladih i rad na planskom obezbjeđenju finansijskih sredstava za te namjene
- Kreirati i provesti obuku zainteresiranih mladih za upoznavanje kulturno historijskog naslijeđa grada koji će kroz vršnjačko obrazovanje prenijeti znanje na druge mlade
- Projekat Izgradnja, odnosno sanacija, i opremanje sportskih poligona u svim mjesnim zajednicama
- Projekat Izgradnja, odnosno sanacija i opremanje sportskih poligona u svim područnim školama
- Projekat sportske dvorane

- Projekat Adaptacija i opremanje prostora namijenjenih kulturnom sektoru u sklopu Doma kulture
- Projekat Opremanje prostora namijenjenih kulturnom sektoru u sklopu Sportske dvorane
- III Faza doma kulture

SEKTOR OBRAZOVANJA

1. Program poboljšanja stanja mladih u oblasti obrazovanja

- Sprovesti ankete među roditeljima o uključenosti djece u predškolske ustanove
- Provoditi kampanju putem letaka i plakata o važnosti predškolskog obrazovanja
- Upućivanje inicijativa Vijeća učenika i roditelja za rješavanje problema stanja u školama i analize stanja Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta TK
- Provesti kampanju o važnosti upisa na visoko školske ustanove, pružanje informacija mladima (posebno djevojkama) o fakultetima koje bi mogli upisati i šta oni nude
- Organizovanje takmičenja za učenike osnovnih i srednje škole
- Dostaviti srednjim i osnovnim školama informacije koja se zanimanja traže kao i informacije koliko je osoba koje struke nezaposleno te u lokalnoj zajednici provesti istraživanje koja će zanimanja dugoročno biti tražena a koja ne

2. Program Inkluzivnog obrazovanja

- Uklanjanje barijera u svim objektima odgojno obrazovnih ustanova (Dječije obdanište, OŠ Kladanj, OŠ Stupari i Mješovita srednja škola), računajući i objekte područnih škola
- Adaptacija i opremanje prostorije za jasličku grupu, trpezarije i dograđenog prostora za izborne aktivnosti djece (Dječije obdanište)
- Rekonstrukcija prostorije za informatički kabinet sa pristupom internetu i održavanje različitih nastavnih i vannastavnih aktivnosti (OŠ Stupari)
- Popraviti toalete, ukloniti klizave podove i zamijeniti loše svijetle površine (OŠ Kladanj)
- Opremanje radionica za praktičnu nastavu, opremanje kabineta (hemija, biologija, fizika i fonolaboratoriju), sanacija fiskulturne sale (parket) i uređenje sanitarnih prostorija (Mješovita srednja škola)
- Osigurati potrebnu stručnu literaturu, didaktička i audio-vizualna sredstva i druga nastavna sredstva i pomagala u svim odgojno obrazovnim ustanovama (Dječije obdanište, OŠ Kladanj, OŠ Stupari i Mješovita srednja škola)
- Organizacija edukacije odgajatelja i nastavnika o izradi individualiziranih prilagođenih programa koristeći raspoloživi prostor (Doma kulture i sl.) i kontinuirana nabavka stručne literature
- Individualno stručno usavršavanje odgajatelja i nastavnika na temu inkluzivnog obrazovanja koristeći raspoloživi prostor (Doma kulture i sl.) i kontinuirana nabavka stručne literature
- Zaposlenje stručnog kadra u bilo kojoj ustanovi općine (Dom zdravlja, Centar za socijalni rad, i sl.) koji bi bio angažovan u svim odgojno-obrazovnim ustanovama
- Sudjelovanje lokalne zajednice u radu i pružanje pomoći djeci s posebnim potrebama tako što će se uključivati stručna lica iz lokalne zajednice u vannastavne aktivnosti (Dom zdravlja, Policijska stanica, Centar za socijalni rad, i dr.), zajedničkim radom na obilježavanju važnijih datuma iz oblasti zaštite dječjih prava i uz učešće lokalnih poduzetnika u financiranju dijela općinskog razvojnog plana
- Sudjelovanje roditelja u realizaciji nastavnih aktivnosti, u vannastavnim aktivnostima, edukacija roditelja od strane nastavnika o značaju suradnje između roditelja i odgojno obrazovne ustanove (pedagog) i rad na unapređenju aktivnosti Vijeća roditelja
- Zaposliti ili angažovati odgajatelja/e koji će raditi sa djecom po Programu obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja

- Edukacija roditelja o inkluzivnom obrazovanju kroz radionice za djecu i roditelje u povodu obilježavanja praznika/blagdana (uređenje panoa, organizacija priredbi...), Dana tolerancije na nivou općine, Dječje nedjelje i slično da sve bude medijski praćeno
- Anketiranje ućenika o prisutnosti razlićitih oblika vršnjaćkog nasilja i predstavljanje rezultata i prijedloga mjera na Nastavnićkom vijeću i rad u radionicama na temu vršnjaćkog nasilja uz edukaciju roditelja i zapaženim i registriranim simptomima delikventnog ponašanja kod djece (na roditeljskim sastancima)
- Projekat osnivanja odjeljenja predškolske ustanove u MZ Stupari

SEKTOR SOCIJALNE ZAŠTITE

1. Program poboljšanja stanja mladih u oblasti socijalne zaštite

- Organizovati predavanja i okrugle stolove na temu prevencije bolesti ovisnosti, educirati mlade putem medija i štampanih materijala i organizovati ulićne kampanje i akcije, edukativne filmove
- Organizovati edukaciju o pravima mladih i djece, roditelja i pedagoga, pokrenuti i podržati rad savjetodavnog multidisciplinarnog tima (po potrebi pokrenuti mobilni tim za rad na terenu u udaljenim mjesnim zajednicama)
- Pokrenuti i podržati rad sa djecom i mladima u okviru svih nadležnih ustanova i organizovati redovnu edukaciju, praćenu adekvatnim akcijama usmjerenim na zajednićki rad djece i omladine sa i bez posebnih potreba
- Projekat sanacije zgrade JU Centar za socijalni rad Kladanj
- Projekat „Stari, al' ne sami“ koji se odnosi na evidentiranje porodica u kojima nema mlađih osoba i pružanje pomoći starijim osobama u saradnji sa Centrom za socijalni rad i Crvenim križom Kladanj i NVO
- Uspostavljanje savjetovališta za osobe koje boluju od PTSP-ja, osobe koje imaju problema sa ovisnosti, za maloljetnike koji prerano stupaju u seksualne odnose, za braćne parove i drugo
- Izgradnja baze podataka o socijalnom stanju stanovništva
- Raćunarsko umrežavanje Centra za socijalni rad sa svim centrima na nivou Kantona

SEKTOR ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

1. Program poboljšanja stanja mladih u oblasti zdravstvene zaštite

- Osmisliti i distribuirati brošure i organizovati edukaciju za različite razvojne faze: pubertet, adolescencija
- Osmisliti i pokrenuti redovne radio emisije na lokalnom radiju o temama iz kulture življenja i organizovati redovnu edukaciju, praćenu adekvatnim akcijama sa ciljem jaćanja veze između očuvanja zdravlja i okoliša
- Opremanje specijalistićkih kabineta u Domu zdravlja Kladanj
- Opremanje podrućnih ambulanti
- Opremanje laboratorijskog kabineta neophodnom nedostajućom opremom

SEKTOR LOKALNE ZAJEDNICE

1. Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice

- Obezbuđenjem grant sredstava za mini projekte mladih podržati rad muzićkih, dizajnerskih, likovnih i drugih sekcija i koje će imati javnu prezentaciju za druge mlade putem izložbi, nastupa, učestvovanja
- Edukacija mladih o uticaju mas-medija i stalne radio emisije na lokalnom radiju o znaćaju i zloupotrebi medija i provođenje kampanje kojom bi se traćila korekcija medijskih sadržaja
- Ućeće u izradi Strategije razvoja kojom je omogućen planski razvoj i usmjeravanje mladih, zapošljavanje, kulturno uzdizanje i jaćanje uloge porodice
- Pružanje informacija mladima (lice u Općini zadužno za rad s mladima) i organizovati kurs stranih jezika i informatike, organizovati radionice profesionalne orijentacije

- Organizovanje obuke o načinu, metodu aktivnog traženja posla (korištenju WEB portala) pisanju CV-a, prijavnog pisma i načina predstavljanja na intervijujima
- Kreirati vodič o načinu traženja posla
- Organizirati predavanja na temu „Zakonski okvir pri zasnivanju radnog odnosa“
- Organizirati edukaciju mladih iz oblasti poduzetništva i izrade BIZNIS PLANA i inicirati subvencije i olakšice od strane općine za mlade koji prvi puta pokreću biznis
- Educiranje mladih putem tribina, organizovati susrete sa mladim iz drugih općina i upoznati mlade sa potrebama drugih općina i kantona, sa deficitarnim strukama, cijenom stanovanja kao i prosječnim troškovima života u tim gradovima
- Uvesti mehanizme (pogodnosti i prednosti) za mlade koji se aktivno i volonterski uključuju u zajednicu i štampati omladinski bilten za mlade koji se aktivno uključuju u volonterski rad zajednice
- Sanacija zgrada, objekata u MZ i naseljenim mjestima

IV.2.3. Programi, projekti i mjere

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih sportskih objekata do 2015.	Projekat sportske dvorane	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine	x	x	x	x	x	Općina Kladanj i resorna ministarstva
Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih sportskih objekata do 2015.	III Faza Doma kulture	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine	x					Općina Kladanj i resorna ministarstva
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture	Koordinacija svih sportskih klubova koji treninge obavljaju u sportskim salama Osnovne škole „Kladanj“, Osnovne škole „Stupari“, MSS „Musa Ćazim Ćatić“ i Sportske dvorane kako bi se obezbijedili optimalni termini za	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine	x	x	x	x	x	

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
	treninge, rukovodeći se uzrastom selekcija.							Općina Kladanj i resorna ministarstva
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture	Koordinacija svih sportsko rekreativnih društava/klubova na obezbjeđenju optimalnih uvjeta za kontinuiran rad, a prije svega na obezbjeđenju finansijskih sredstava	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine	x	x	x	x	x	Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture	Kreirati i provesti obuku zainteresiranih mladih za upoznavanje kulturno historijskog naslijeđa grada koji će kroz vršnjačko obrazovanje prenijeti znanje na druge mlade	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine	x					Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	Edukacija mladih o uticaju mas-medija i stalne radio emisije na lokalnom radiju o značaju i zloupotrebi medija i provođenje kampanje kojom bi se tražila korekcija medijskih sadržaja	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima	x	x	x	x	x	Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	Kreirati vodić o načinu traženja posla	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima	x	x	x	x	x	Općina Kladanj
Sanacija zgrada – društvenih domova do 2015.	Sanacija zgrada, objekata u MZ i naseljenim mjestima	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima	x					Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	Obezbjeđenjem grant sredstava za mini projekte mladih podržati rad muzičkih, dizajnerskih, likovnih i drugih sekcija i koje će imati javnu prezentaciju za druge mlade putem izložbi, nastupa, učestvovanja	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	Pružanje informacija mladima (lice u Općini zaduženo za rad s mladima) i organizovati radionice profesionalne orjentacije	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	Organizovanje obuke o načinu, metodu aktivnog traženja posla (korištenju WEB portala) pisanju CV-a, prijavnog pisma i načina predstavljanja na intervjuima	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima		x	x	x	x	Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	Organizirati kurseve stranih jezika i rada na računaru. Kreirati program obuke certificiranja neformalnog obrazovanja	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	Organizirati predavanja na temu „Zakonski okvir pri zasnivanju radnog odnosa“	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	Educiranje mladih putem tribina, organizovati susrete sa mladim iz drugih općina i upoznati mlade sa potrebama drugih općina i kantona, sa deficitarnim strukama, cijenom stanovanja kao i prosječnim troškovima života u tim gradovima	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	Uvesti mehanizme (pogodnosti i prednosti) za mlade koji se aktivno i volonterski uključuju u zajednicu i štampati omladinski bilten za mlade koji se aktivno uključuju u volonterski rad zajednice	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program	Uklanjanje barijera u svim	Do 2015. godine stvoriti	x	x	x	x	x	Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
Inkluzivnog obrazovanja	objektima odgojno obrazovnih ustanova (Dječije obdanište, OŠ Kladanj; OŠ Stupari i Mješovita srednja škola), računajući i objekte područnih škola	okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje						
Program Inkluzivnog obrazovanja	Zaposliti ili angažovati odgajatelja/e koji će raditi sa djecom po Programu obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje	x	x	x	x	x	Općina Kladanj
Program Inkluzivnog obrazovanja	Edukacija roditelja o inkluzivnom obrazovanju kroz radionice za djecu i roditelje u povodu obilježavanja praznika/blagdana (uređenje panoa, organizacija priredbi...), Dana tolerancije na nivou općine, Dječje nedjelje i slično da sve bude medijski praćeno	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje	x	x	x	x	x	Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti	Organizovati predavanja i okrugle stolove na temu prevencije bolesti ovisnosti,	Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. godine		x	x	x	x	Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
socijalne zaštite	educirati mlade putem medija i štampanih materijala i organizovati ulične kampanje i akcije, edukativne filmove							
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti socijalne zaštite	Organizovati edukaciju o pravima mladih i djece, roditelja i pedagoga, pokrenuti i podržati rad savjetodavnog multidisciplinarnog tima (po potrebi pokrenuti mobilni tim za rad na terenu u udaljenim mjesnim zajednicama)	Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. godine		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti socijalne zaštite	Pokrenuti i podržati rad sa djecom i mladima u okviru svih nadležnih ustanova i organizovati redovnu edukaciju, praćenu adekvatnim akcijama usmjerenim na zajednički rad djece i omladine sa i bez posebnih potreba	Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. godine		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti zdravstvene zaštite	Osmisliti i distribuirati brošure i organizovati edukaciju za različite razvojne faze: pubertet, adolescencija	Unaprijeđen sektor zdravstvene zaštite do 2015. Godine		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti zdravstvene	Osmisliti i pokrenuti redovne radio emisije na lokalnom radiju o temama iz kulture življenja i organizovati redovnu edukaciju,	Unaprijeđen sektor zdravstvene zaštite do 2015. godine		x	x	x	x	Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
zaštite	praćenu adekvatnim akcijama sa ciljem jačanja veze između očuvanja zdravlja i okoliša							
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti obrazovanja	Provoditi kampanju putem letaka i plakata o važnosti predškolskog obrazovanja	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svojesposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti obrazovanja	Sprovesti ankete među roditeljima o uključenosti djece u predškolske ustanove	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje	x					Općina Kladanj
Program Inkluzivnog obrazovanja	Adaptacija i opremanje prostorije za jasličku grupu, trpezarije i dograđenog prostora za izborne aktivnosti djece (Dječije obdanište)	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati		x	x			Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
		kvalitetno obrazovanje						
Program Inkluzivnog obrazovanja	Rekonstrukcija prostorije za informatički kabinet sa pristupom internetu i održavanje različitih nastavnih i vannastavnih aktivnosti (OŠ Stup.)	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje		x	x			Općina Kladanj
Program Inkluzivnog obrazovanja	Popraviti toalete, ukloniti klizave podove i zamijeniti loše svijetle površine (OŠ Kladanj)	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje		x	x			Općina Kladanj
Program Inkluzivnog obrazovanja	Opremanje radionica za praktičnu nastavu, opremanje kabineta (hemija, biologija, fizika i fonolaboratoriju), sanacija fislukturne sale (parket) i uređenje sanitarnih prostorija (Mješovita srednja škola)	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje		x	x	x		Općina Kladanj
Program	Osigurati potrebnu stručnu	Do 2015. godine stvoriti		x	x	x	x	Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
Inkluzivnog obrazovanja	literaturu, didaktička i audio-vizualna sredstva i druga nastavna sredstva i pomagala u svim odgojno obrazovnim ustanovama (Dječije obdanište, OŠ Kladanj; OŠ Stupari i Mješovita srednja škola)	okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje						
Program Inkluzivnog obrazovanja	Organizacija edukacije odgajatelja i nastavnika o izradi individualiziranih prilagođenih programa koristeći raspoloživi prostor (Doma kulture i sl.) i kontinuirana nabavka stručne literature	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program Inkluzivnog obrazovanja	Individualno stručno usavršavanje odgajatelja i nastavnika na temu inkluzivnog obrazovanja koristeći raspoloživi prostor (Doma kulture i sl.) i kontinuirana nabavka stručne literature	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program Inkluzivnog obrazovanja	Sudjelovanje lokalne zajednice u radu i pružanje pomoći djeci s posebnim potrebama tako što će	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati		x	x	x	x	Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
	se uključivati stručna lica iz lokalne zajednice u vannastavne aktivnosti (Dom zdravlja, Policijska stanica, Centar za socijalni rad, i dr.), zajedničkim radom na obilježavanju važnijih datuma iz oblasti zaštite dječjih prava i uz učešće lokalnih poduzetnika u financiranju dijela općinskog razvojnog plana	mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje						
Program Inkluzivnog obrazovanja	Sudjelovanje roditelja u realizaciji nastavnih aktivnosti, u vannastavnim aktivnostima, edukacija roditelja od strane nastavnika o značaju suradnje između roditelja i odgojno obrazovne ustanove (pedagog) i rad na unapređenju aktivnosti Vijeća roditelja	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje		x	x	x	x	Općina Kladanj
Program Inkluzivnog obrazovanja	Anketiranje učenika o prisutnosti različitih oblika vršnjačkog nasilja i predstavljanje rezultata i prijedloga mjera na nastavnič. vijeću i rad u radionicama na temu vršnjačkog nasilja uz edukaciju roditelja i zapaženim i registriranim simptomima delikventnog ponašanja kod djece (na roditeljskim sastancima)	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje		x	x	x	x	Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projektat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
Do 2015. godine povećan broj upisane djece u predškolske ustanove za 30%	Projektat osnivanja odjeljenja predškolske ustanove u MZ Stupari	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje			x	x		Općina Kladanj
Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih objekata do 2015.	Izgradnja, odnosno sanacija i opremanje sportskih poligona u svim MZ	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine			x			Općina Kladanj
Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih objekata do 2015.	Izgradnja, odnosno sanacija i opremanje sportskih poligona u svim područnim školama	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine				x		Općina Kladanj
Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih objekata do 2015.	Adaptacija i opremanje prostora namijenjenih kulturnom sektoru u sklopu Doma kulture	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih objekata do 2015.	Adaptacija i opremanje prostora namijenjenih kulturnom sektoru u sklopu Sportske dvorane	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Do 2015. godine obezbijedena infrastruktura i	Projektat sanacije zgrade JU Centar za socijalni rad Kladanj	Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. Godine					x	Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
obezbijeđeni stručni kadrovi koji funkcionalno rade na pružanju svih vidova socijalne pomoći, a naročito za strije osobe								
Funkcionalna baza podataka o socijalnom stanju stanovništva	Projekat „Stari ali ne i sami“ koji se odnosi na evidentiranje porodica u kojima nema mlađih osoba i pružanje pomoći starijim osobama	Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. godine			x			Općina Kladanj
Stvoreni uslovi za rad stručnih savjetovališta za specifične kategorije	Uspostavljanje savjetovališta za osobe koje boluju od PTSP-ja, osobe koje imaju problema sa ovisnosti, za maloljetnike koji prerano stupaju u seksualne odnose, za bračne parove i drugo	Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. godine				x		Općina Kladanj
Funkcionalna baza podataka o socijalnom stanju stanovništva	Izgradnja baze podataka o socijalno stanju stanovništva	Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Stvoreni uslovi za rad specijalističkih kabineta u Domu zdravlja Kladanj	Opremanje specijalističkih kabineta u Domu zdravlja Kladanj	Unaprijeđen sektor zdravstvene zaštite do 2015. godine					x	Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
Uspostavljen rad područnih ambulanti do 2015. godine	Opremanje područnih ambulanti	Unaprijeđen sektor zdravstvene zaštite do 2015. godine				x		Općina Kladanj
Proširen obim laboratorijskih analiza u Domu zdravlja Kladanj	Opremanje laboratorijskih kabineta nedostajućom opremom u Domu zdravlja Kladanj	Unaprijeđen sektor zdravstvene zaštite do 2015. godine			x			Općina Kladanj
Program inkluzivnog obrazovanja	Zaposlenje stručnog kadra u bilo kojoj ustanovi općine (Dom zdravlja, Centar za socijalni rad, i sl.) koji bi bio angažovan u svim odgojno-obrazovnim ustanovama	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje				x		Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture	Stvaranje omladinskog centra u okviru Doma kulture ili Sportske dvorane sa optimalnim kapacitetima i višenamjenskim salama za realizaciju kulturnih i kreativnih sadržaja mladih i Rad na planskom obezbjeđenju finansijskih sredstava za te namjene	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine			x			Općina Kladanj
Program poboljšanja stanja	Organizovanje takmičenja za	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva			x			Općina Kladanj

PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	
mladih u oblasti obrazovanja	učenike osnovnih i srednje škole	djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje						
Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	Organizirati edukaciju mladih iz oblasti opoduzetništva i izrade BIZNIS PLANA i inicirati subvencije i olakšice od strane općine za mlade koji prvi puta pokreću biznis	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima			x			Općina Kladanj

IV.2.4. Okvirna finansijska konstrukcija

Cilj Program, Projekt	Period implementacija*					Izdaci cca KM	Izvori (%)								
	2011	2012	2013	2014	2015		Budžet Općine	Kredit	Budžet FBiH	Budžet BiH	Javna pred./JU	Privat. Izvori/G rađani	IPA	Donatori	Ostalo
Program: Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih sportskih objekata do 2015.															
Projekat sportske dvorane	x					300.000,00	100%								
		x				312.000,00									
			x			327.600,00									
				x		300.000,00									
					x	300.000,00									
Projekat: II Faza Doma kulture	x					29.033,59	100 %								
Program: Pобољшanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture															

Program: Pобољшanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice

Projekat: Edukacija mladih o uticaju mas-medija i stalne radio emisije na lokalnom radiju o značaju i zloupotrebi medija i provođenje kampanje kojom bi se tražila korekcija medijskih sadržaja	x					100,00	100%								
		x				100,00									
			x			100,00									
				x		100,00									
					x	100,00									
Projekat: Kreirati vodič o načinu traženja posla	x					250,00	100%								
		x				250,00									
			x			250,00									
				x		250,00									
					x	250,00									

Program: Sanacija zgrada – društvenih domova do 2015.

Sanacija zgrada, objekata u MZ i naseljenim mjestima	x					85.000,00	100%								
--	---	--	--	--	--	-----------	------	--	--	--	--	--	--	--	--

Program: pobољшanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice

područnih škola				x		1.000,00									
					x	1.000,00									
Projekat: Zaposliti ili angažovati odgajatelja/e koji će raditi sa djecom po Programu obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja	x					20.000,00	100%								
		x				20.000,00									
			x			20.000,00									
				x		20.000,00									
Projekat: Edukacija roditelja o inkluzivnom obrazovanju kroz radionice za djecu i roditelje u povodu obilježavanja praznika/blagdana (uređenje panoa, organizacija priredbi...), Dana tolerancije na nivou općine, Dječje nedjelje i slično da sve bude medijski praćeno	x					800,00	70%								30%
		x				800,00									
			x			800,00									
				x		800,00									
					x	800,00									
Program: poboljšanja stanja mladih u oblasti socijalne zaštite															

Sudjelovanje roditelja u realizaciji nastavnih aktivnosti, u vannastavnim aktivnostima, edukacija roditelja od strane nastavnika o značaju suradnje između roditelja i odgojno obrazovne ustanove (pedagog) i rad na napređenju aktivnosti Vijeća roditelja	x				500,00	100%								
		x			500,00									
			x		500,00									
				x	500,00									
Anketiranje učenika o prisutnosti različitih oblika vršnjačkog nasilja i predstavljanje rezultata i prijedloga mjera na nastavnič. vijeću i rad u radionicama na temu vršnjačkog nasilja uz edukaciju roditelja i zapaženim i registriranim simptomima delikventnog ponašanja kod djece (na roditeljskim sastancima)	x				800,00	50%								50%
		x			800,00									
			x		800,00									
				x	800,00									
Program: Do 2015. godine povećan broj upisane djece u predškolske ustanove za 30%														
Projekat osnivanja odjeljenja predškolske ustanove u MZ Stupari			x		30.000,00	100%								
				x	30.000,00									
Program: Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih objekata do 2015.														

Projekat: Izgradnja, odnosno sanacija i opremanje sportskih poligona u svim MZ			x			18.000,00	100%								
Projekat: Izgradnja, odnosno sanacija i opremanje sportskih poligona u svim područnim školama.				x		18.000,00	50%								50%
Projekat: Adaptacija i opremanje prostora namijenjenih kulturnom sektoru u sklopu Doma kulture					x	1.000,00	100%								
Projekat: Adaptacija i opremanje prostora namijenjenih kulturnom sektoru u sklopu Sportske dvorane					x	1.000,00	100%								
Program: Do 2015. godine obezbijedena infrastruktura i obezbijedeni stručni kadrovi koji funkcionalno rade na pružanju svih vidova socijalne pomoći, a naročito za strije osobe															
Projekat sanacije zgrade JU Centar za socijalni rad Kladanj					x	30.000,00	50%								50%
Program: Funkcionalna baza podataka o socijalnom stanju stanovništva															

Projekat „Stari ali ne i sami“ koji se odnosi na evidentiranje porodica u kojima nema mlađih osoba i pružanje pomoći starijim osobama			x			5.000,00	50%								50%	
Projekat: Izrada baze podataka o socijalno stanju stanovništva					x	5.000,00	50%									50%
Program: Stvoreni uslovi za rad stručnih savjetovališta za specifične kategorije																
Projekat: Uspostavljanje savjetovališta za osobe koje boluju od PTSP-ja, osobe koje imaju problema sa ovisnosti, za maloljetnike koji prerano stupaju u seksualne odnose, za bračne parove i drugo				x		15.000,00	50%									50%
Program: Stvoreni uslovi za rad specijalističkih kabineta u Domu zdravlja Kladanj																
Projekat: Opremanje specijalističkih kabineta u Domu zdravlja Kladanj					x	50.000,00	50%									50%
Program: Uspostavljen rad područnih ambulanti do 2015. godine																

Projekat: Opremanje područnih ambulanti				X		25.000,00	50%								50%
Program: Proširen obim laboratorijskih analiza u Domu zdravlja Kladanj															
Projekat: Opremanje laboratorijskih kabineta nedostajućom opremom u Domu zdravlja Kladanj				X		20.000,00	50%								50%
Program: inkluzivnog obrazovanja															
Mjera: Zaposlenje stručnog kadra u bilo kojoj ustanovi općine (Dom zdravlja, Centar za socijalni rad, i sl.) koji bi bio angažovan u svim odgojno-obrazovnim ustanovama (DEFEKTOLOG)				X		20.000,00	100%								
Program: poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture															
Stvaranje omladinskog centra u okviru Doma kulture ili Sportske dvorane sa optimalnim kapacitetima i višenamjenskim salama za realizaciju kulturnih i kreativnih sadržaja mladih i Rad na planskom obezbjeđenju finansijskih sredstava za te namjene				X		1.000,00	100%								

IV. 2.5. Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima

Sektorski ciljevi	Indikatori na nivou sektorskog cilja	Indikatori na programsko-projektnom nivou
<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • Za 20% poboljšani uvjeti u svim sportskim klubovima i za 30% povećan broj kulturnih sadržaja do 2013. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • Implementirano 10% mjera iz Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture i realizovan jedan projekat godišnje
<ul style="list-style-type: none"> • Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina školskog uzrasta imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećan broj upisane djece u predškolske ustanove za 30% i za 40 % poboljšani uvjeti u svim odgojno obrazovnim ustanovama do 2013. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • Implementirano 20% mjera iz Programa inkluzivnog obrazovanja i Programa poboljšanja stanja mladih u oblasti obrazovanja te realizovan jedan projekat godišnje
<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • Za 30 %unaprijeđeno stanje u sektoru socijalne zaštite 	<ul style="list-style-type: none"> • Implementiran u potpunosti Program poboljšanja stanja mladih u oblasti socijalne zaštite i realizovan jedan projekat koji se odnosi na ovaj sektor
<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđen sektor zdravstvene zaštite do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • Za 30 %unaprijeđeno stanje u sektoru zdravstvene zaštite 	<ul style="list-style-type: none"> • Implementiran u potpunosti Program poboljšanja stanja mladih u oblasti zdravstvene zaštite i realizovan jedan projekat koji se odnosi na ovaj sektor
<ul style="list-style-type: none"> • Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima 	<ul style="list-style-type: none"> • Za 50 %unaprijeđeno stanje u ovom sektoru 	<ul style="list-style-type: none"> • Implementirano 10% mjera Programa poboljšanja stanja mladih u ovoj oblasti i realizovana dva projekta u ovom sektoru

IV.3. PLAN ZAŠTITE I UNAPREĐENJA OKOLIŠA

IV.3.1. SEKTORSKO FOKUSIRANJE

Sinteza zaključaka socio-ekonomske analize i SWOT-a za sektor okoliša

Analiza identificiranih snaga i slabosti

Sagledavajući stanje okoliša na teritoriji općine Kladanj, kao prvi zaključak i osnovna snaga na kojoj općina bazira svoj razvoj u ovom sektoru je prirodno bogastvo. To se prije svega odnosi na šumsko bogastvo koje zauzima najveću površinu u odnosu na područje cijelog Tuzlanskog kantona. Pored toga, tu su i bogastvo flora i faune kao i zadovoljavajuća količina vodnog bogastva. Kladanj, kao nerazvijena općina ima ekološki očuvano područje što u ovom slučaju predstavlja prednost za samu općinu. Pored toga, na teritorije općine Kladanj je registrovan i zaštićeni pejzaž „Konjuh“ kao i ogroman turistički potencijal čijim pravilnim upravljanjem i razvojem može doći do značajnog poboljšanja stanja okoliša na teritoriji općine. Nažalost, pored ljudskog potencijala i prisutne volje građana organizovanih u različite NVO da zaštite, očuvaju i unaprijede stanje okoliša na teritoriji općine, koji su evidentni, općina Kladanj se susreće sa mnoštvom problema u ovoj oblasti.

Prije svega, ističu se neodgovarajuća vodovodna i kanalizaciona mreža. Vodovodna mreža pod kontrolom javnog preduzeća pokriva oko 35 % stanovništva, dok se 65 % potrošača u ruralnim područjima snabdijeva sa lokalnih sistema. Tokom prethodnih godina nije bilo mjerenja fizičkih gubitaka u mreži, a procjenjuje se da su trenutni fizički gubici u javnoj mreži čak do 65%. Administrativni gubici iznose oko 20 % što ima za posljedicu količinu neobračunate vode od oko 85%. Isto, tako, kanalizaciona mreža na teritoriji općine je izgrađena u dužini od oko 5000 metara a postoji samo jedan prečistač otpadnih voda lociran u fabrici namještaja u Stariču koji služi za interne potrebe fabrike. Ovakva situacija u pogledu vodosnabdijevanja i kanalizacione mreže je identifikovana od strane općinskog razvojnog tima i identifikacije prvog sektorskog cilja koji sa 5 programa i preko 40 projekata daje prioritetno mjesto rješavanju problema u ovoj oblasti.

Evidentan problem i identifikovana slabost općine Kladanj, koja je karakteristična i za većinu malih i nerazvijenih općina, je problem prikupljanja, odlaganja i zbrinjavanja otpada. Iako je organizovanim prikupljanjem otpada obuhvaćeno 7 naseljenim mjestima sa područja općina i pokriveno oko 70 % stanovništva evidentni su nedostaci u ovom procesu. To je prije svega zastarijela mehanizacija koju koristi javno komunalno preduzeće, te nedostatak kontejnera i kanti na teritoriji općini. Sve ovo se ogleda u velikom broju „divljih“ deponija što pored ekološkog predstavlja i rizik po zdravlje stanovnika, a isto tako nije ni oku prijatno prolaznicima i potencijalnim turistima kroz općinu imajući u vidu frekventnost i važnost saobraćajnice koja povezuje Tuzlu sa Sarajevom a koja dobrim dijelom prolazi kroz teritoriju općine Kladanj. Naravno, kao i kod većine općina na području BiH, prikupljeni otpad se odlaže na deponiju „Stanovi“ koja ne zadovoljava uslove predviđene zakonom. Za očekivati je da će izgradnjom regionalne deponije na području Tuzlanskog kantona i sanacijom deponije „Stanovi“ u narednom periodu kao i kroz realizaciju projekata identifikovanih od strane općinskog razvojnog tima i ovi problemi biti riješeni u ovom planskom periodu.

Generalno je stanje u Bosni i Hercegovini da poljoprivredno zemljište i zemljište uopšte kao resurs nisi iskorišteni na odgovarajući način kao prirodni resurs, što je i stanje i u općini Kladanj. U socio-ekonomskoj analizi je navedeno da od ukupno obradivog zemljišta gdje najveći dio otpada na livade 49% i oranice i vrtovi sa 45 %, dok manji dio od 6 % čine voćnjaci. Primarna poljoprivredna proizvodnja je sirovinska osnova za prehranu stanovništva u izvornom ili prerađenom obliku, ali se ovom proizvodnjom obezbjeđuje i značajan dio sirovina za

prerađivačku industriju. Radi toga i općina Kladanj donosi program za unapređenje primarne poljoprivredne proizvodnje a u svrhu razvoja i osavremenjavanja proizvodnje kako bi se ova proizvodnja učinila konkurentnom na tržištu i povećalo zadovoljenje vlastitih potreba.

Prirodni uslovi koje imamo i velika nezaposlenost, poljoprivrednoj proizvodnji daje izuzetan značaj. Usljed niza objektivnih i subjektivnih faktora, mogućnost intenzivnije poljoprivredne proizvodnje na ovim prostorima se do sada minimalno koristila, zbog čega smo dovedeni u poziciju da uvozimo velike količine poljoprivrednih proizvoda veoma sumnjivog porijekla te na taj način izvozimo novac, odnosno radna mjesta. Općina Kladanj ima resursne preduslove (klima, zemljište i voda) za ovu proizvodnju ali je potrebno da individualni poljoprivredni proizvođači promijene način proizvodnje odnosno pređu na robnu proizvodnju. To zahtijeva podršku svih organa vlasti kojom će se obezbijediti održivost zasnovane proizvodnje, razvoj novih kapaciteta, povećati konkurentnost individualnih proizvođača na tržištu, te pružiti neophodnu edukaciju. Novčana podrška u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji za 2010. godinu je planirana u Budžetu općine Kladanj i njena raspodjela će se vršiti na osnovu Programa poticaja poljoprivredne proizvodnje. Na ovu oblast, pored navedenih faktora, utiču i prirodne nepogode i katastrofe (na teritoriji općine je registrovano 77 klizizišta od čega je 50% aktivno), neplanska gradnja, nedovoljni poticaji i drugo. Realizacijom sektorskih ciljeva u sektoru ekonomije i povezanih ciljeva u oblasti okoliša očekuje se da će se znatno poboljšati situacija u ovoj oblasti.

Poseban problem na teritoriji općine je nepostojanje prostorno-planske dokumentacije, bespravna gradnja i druge pojave koje su karakteristične za neplansko upravljanje prostorom. Općina se trenutno prilikom prostoronog planiranja vodi Prostornim planom Tuzlanskog kantona i postojećim planovima koji su nažalost zastarijeli, nesavremeni i u neskladu sa trenutnom situacijom na teritoriji općine. Stoga je općinski razvojni tima na hitnu i neophodnu mjeru prepoznao važnost postojanja ovih dokumenata i predložio sektorski cilj koji podrazumijeva hitnu izradu prostorno planske dokumentacije.

Pored gore navedenih problema potrebno je istaći i nedovoljno razvijenu ekološku svijest građana kao i nedovoljno izdvajanje finansijskih sredstva u općinskom budžetu za očuvanje, zaštitu i unaprijeđenje stanja okoliša na teritorije općine. Ovo se može dovesti u direktnu vezu sa ekonomskim stanjem i nerazvijenošću općine, gdje je evidentno da ova pitanja trenutno nisu prioritet ni lokalnih vlasti ni stanovništva u uslovima teške materijalne situacije i svakodnevnne „borbe“ za egzistenciju. Ovim pitanjima podizanja svijesti i većem izdvajanju općinskih budžetskih sredstava se u budućem periodu treba posvetiti veća pažnja.

SWOT ANALIZA PLANA ZAŠTITE I UNAPREĐENJA OKOLIŠA

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Prirodno bogatstvo (šume, rijeke – vodevodni resursi, planine, bogatstvo flore i faune) • Ekološki sačuvano područje općine (nepostojanje teške industrije) • Turistički potencijal (Djevojačka, Bebravska i Titova pećina, Muška voda, ski lift idr.) • Područje posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ (biodiverzitet, zaštita flore i faune) • Udruženja građana iz oblasti okoliša (eko zeleni, lovačko društvo „Sokolina i dr.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nizak nivo ekološke svijesti građana • Neodgovarajuća vodovodna i kanalizaciona infrastruktura • Nedovoljna pokrivenost područja općina organizovanim prikupljanjem otpada • Bespravna gradnja • Nedovoljna iskorištenost poljoprivrednog zemljišta • Nepostojanje prostornog plana Općine • Nedovoljno izdvojenih sredstava u budžetu za očuvanje i unaprijeđenje okoliša
ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Apliciranje prema fondovima EU i drugim finansijskim institucijama (nedostatak finansijskih sredstava) • Izrada prostorno-planske dokumentacije • Geografski položaj Općine (dobra povezanost magistralnih puteva i općine) • Plansko upravljanje prirodnim bogatstvima • Strategija razvoja turizma kantona i FBiH • Mogućnost selektivnog prikupljanja otpada 	<ul style="list-style-type: none"> • Finansijska kriza • Prirodne nepogode i katastrofe (klizišta, poplave i sl.) • Šumski požari • Nepostojanje prostorno-planske dokumentacije za područje posebnih obilježja Zaštićen pejzaž „Konjuh“ • Sporost u donošenju i provedbi zakonskih i podzakonskih akata • Nedovoljan monitoring u oblasti zaštite okoliša • Zavisnost općine od grantova viših nivoa vlasti

Identificirane mogućnosti i prijetnje

Kao i većina općina u Bosni i Hercegovini, općina Kladanj prepoznaje mogućnosti za unaprijeđenje stanja u sektoru okoliša u intersektorskom povezivanju, saradnji sa drugim lokalnim zajednicama kako u BiH tako i na regionalnom nivou. Izradom prostorno-planske dokumentacije te implementacijom strategija razvoja turizma kantona i Federacije, općina Kladanj ostvaruje uslove za ostvarivanje ciljeva predviđenih ovom Strategijom razvoja.

Svjetska finansijska kriza, kao i finansijska sredstva raspoloživa na nivou kantona, Federacije BiH i države su nedovoljna i nesistematski se usmjeravaju te stoga općina Kladanj vidi

mogućnost za razvoj okolišnog sektora u korištenju predpristupnih fondova, donatorskih sredstava kao i povoljnih kreditnih linija razvojnih banaka koje u posljednje vrijeme sve više ulažu u ovaj sektor.

Naravno da ovakav razvoj treba da prati i sinhronizovano djelovanje sa višim nivoima vlasti te odgovarajućim direkcijama i agencijama, kako na kantonalnom, federalnom tako i na državnom nivou.

Pored prirodnih nepogoda, sporost u donošenju i provedbi zakonskih i podzakonskih akata, te zavisnost, prije svega finansijska, predstavljaju osnovne prijetnje implementaciji ciljeva definisanih ovom Strategijom.

Imajući u vidu sve gore identifikovane snage i slabosti u oblastima zaštite, očuvanja i unaprijeđenja stanja okoliša na teritoriji općine Kladanj, općinski razvojni cilj je identifikovao 4 glavna specifična cilja sa odgovarajućim programima i projektima koji su niže navedeni.

IV.3.2. SEKTORSKI (OPERATIVNI) CILJEVI

Ciljevi razvoja u sektoru okoliša	Veza sa strateškim ciljevima	Veza sa razvojnim ciljevima u drugim sektorima
Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine	Ekološki uređena općina	Povezanost sa svim ostalim sektorskim ciljevima
Unaprijeđeno upravljanje prostorom i stvoreni uslovi za ostvarenje sportsko-rekreacionih potreba i poboljšanja ukupnog životnog ambijenta do 2015. godine	Ekološki uređena općina	Povezanost sa svim ostalim sektorskim ciljevima
Poboljšana zaštita i korištenje poljoprivrednog zemljišta do 2015. godine	Ekološki uređena općina	Sektorski cilj br.2 u strateškom cilju 1. ekonomskog razvoja
Gasifikacija i toplifikacija grada Kladnja do 2020 godine	Ekološki uređena općina	

SEKTORSKI CILJ 1

Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine

Program: Sanacija vodovodne mreže u gradu

- Projekat 1. Sanacija vodovoda "Alićevića česma"
- Projekat 2. Ispitivanje izdašnosti izvorišta radi uvođenja novih količina vode u vodovod Starička rijeka (Izrada Elaborat)
- Projekat 3. Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih predbrana vodovoda Starička rijeka
- Projekat 4. Rekonstrukcija postojećih kaptaža vodovoda Starička rijeka
- Projekat 5. Rekonstrukcija šahtova vodovoda Starička rijeka
- Projekat 6. Ograđivanje kaptaža vodovoda Starička rijeka
- Projekat 7. Sanacija magistralnog cjevovoda vodovoda Starička rijeka zamjenom postojećih azbestno-cementnih cijevi sa novim polietilenskim cijevima PE
- Projekat 8. Rekonstrukcija metalnog mosta u Imamovićima
- Projekat 9. Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih šahtova na magistralnom cjevovodu vodovoda Starička rijeka
- Projekat 10. Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih predbrana na Karauli vodovoda Gluha Bukovica
- Projekat 11. Izrada nosećih betonskih stubova na prelazima cjevovoda preko mostova sa izradom izolacija cjevovoda za vodovod Gluha Bukovica
- Projekat 12. Rekonstrukcija cjevovoda vodovoda Gluha Bukovica u naselju Buševo
- Projekat 13. Ograđivanje rezervoara "Gornja zona"
- Projekat 14. Direktno spajanje rezervoara "Gornje Zone" sa prstenom "Donje zone" i ugradnjom vodomjera na izlazu
- Projekat 15. Rekonstrukcija suhe komore, vodenih armatura i ograđivanje rezervoara "Hrastovac"
- Projekat 16. Izgradnja novih AB šahtova na sekundarnoj mreži vodovoda u Kladnju
- Projekat 17. Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Kladanjske brigade
- Projekat 18. Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Drum
- Projekat 19. Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Habibovića krš
- Projekat 20. Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Duga Mahala
- Projekat 21. Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Srmač
- Projekat 22. Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Luke – naselje Crkvište
- Projekat 23. Izgradnja šahtova sa nabavkom i ugradnjom vodomjera kod svih korisnika
- Projekat 24. Izgradnja postrojenja za pripremu pitke vode sa vodo zahvata "Gluha Bukovica" i "Starička rijeka"

Program: Izgradnja vodovodne mreže

- Projekat 1. Izgradnja vodovoda "Zlaća"
- Projekat 2. Izgradnja vodovoda "Turalići"
- Projekat 3. Izgradnja vodovoda "Plahovići" – rezervoar "Zmajevac"
- Projekat 4. Izgradnja vodovoda "Prijanovići"- kaptaža "Malovčići" i "Vodice"

Program: Legalizacija mjesnih vodoprivrednih objekata

- Projekat 1. Legalizacija mjesnih vodovoda na području MZ Kladanj
- Projekat 2. Legalizacija mjesnih vodovoda na području MZ Tuholj
- Projekat 3. Legalizacija mjesnih vodovoda na području MZ Starič

- Projekat 4. Legalizacija mjesnih vodovoda na području MZ Turalići
- Projekat 5. Legalizacija mjesnih vodovoda na području MZ Stupari
- Projekat 6. Legalizacija mjesnih vodovoda na području MZ Tarevo

Program: Zaštita izvorišta

- Projekat 1. Projekat i izrada zaštitne ograde na kaptaži "Gluha Bukovica"
- Projekat 2. Ograđivanje "Uvora" i kaptaže "Pečina" sa ugradnjom vodomjera za vodovod "Gluha Bukovica"
- Projekat 3. Izrada zaštitne ograde na kaptaži "Starička rijeka"
- Projekat 4. Izrada zaštitne ograde na kaptaži "Zlaća"
- Projekat 5. Izrada zaštitne ograde na kaptaži "Turalići"

Program: Izgradnja i sanacija kanalizacione mreže

- Projekat 1. Izgradnja kolektora i kanalizacione mreže u užem centru grada Kladnja
- Projekat 2. Sanacija kolektora na lokaciji "Most" u centru grada.
- Projekat 3. Nastavak izgradnje kanalizacije na Plahovićima

Program: Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija

- Projekat 1. Realizacija Plana prilagođavanja gradske deponije otpada "Stanovi"
- Projekat 2. Sanacija divlje deponije na lokaciji rijeke "Tarevčica"
- Projekat 3. Sanacija divlje deponije na lokaciji "Titova pećina" Plahovići.
- Projekat 4. Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Tuholj
- Projekat 5. Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Starič
- Projekat 6. Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Stupari
- Projekat 7. Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Turalići
- Projekat 8. Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Kladanj
- Projekat 9. Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Tarevo
- Projekat 10. Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Tuholj.
- Projekat 11. Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Tarevo
- Projekat 12. Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Stupari
- Projekat 13. Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Turalići
- Projekat 14. Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Starič
- Projekat 15. Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Kladanj

SEKTORSKI CILJ 2

Unaprijeđeno upravljanje prostorom i stvoreni uslovi za ostvarenje sportsko-rekreacionih potreba i poboljšanja ukupnog životnog ambijenta do 2015. godine

Program: Izrada prostorno planske dokumentacije u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju.

- Projekat 1. Izrada Prostornog plana Općine Kladanj.
- Projekat 2. Izrada urbanističkog plana " Djevojačka pećina "

SEKTORSKI CILJ 3

Poboljšana zaštita i korištenje poljoprivrednog zemljišta do 2015. godine

Program: Izrada planova zaštite i korištenja poljoprivrednog zemljišta

Projekat 1. Izrada katastra klizišta na zemljištu Općine Kladanj.

SEKTORSKI CILJ 4

Gasifikacija i toplikacija grada Kladnja do 2020 godine

Program: Gasifikacija grada Kladnja

Projekat 1. Izrada projektne dokumentacije za gasifikaciju Kladnja

Projekat 2. Izrada transportno-priključnog gasovoda

Projekat 3. Izrada distributivnog gasovoda

IV. 3.3. Programi, projekti i mjere

PLAN RAZVOJA ŽIVOTNE SREDINE (2011 - 2015)								
Program	Projekat /mjera	Veza sa sektorskim ciljevima	Orijentacioni period realizacije					Nosilac implementacije
			Dinamika implementacije					
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Sanacija vodovoda "Aličevića česma"	CILJ:Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. Godine	x	x				Općina Kladanj
Izgradnja vodovodne mreže	Izgradnja i rekonstrukcija manjih vodovoda	CILJ:Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. Godine	x					Općina Kladanj
Izgradnja vodovodne mreže	Izgradnja Vodovoda Zlača	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine	x	x	x	x	x	Općina Kladanj
Izgradnja i sanacija kanalizacione mreže	Izgradnja kolektora i kanalizacione mreže u užem centru grada	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine	x	x	x	x	x	Općina Kladanj
Izrada prostorno planske	Izrada Prostornog	CILJ: Unaprijeđeno upravljanje prostorom i stvoreni uslovi za	x	x				Općina Kladanj

dokumentacije u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju	plana općine Kladanj	ostvarenje sportsko-rekreacionih potreba i poboljšanja ukupnog životnog ambijenta do 2015. godine						
Prostorno planska dokumentacija Izrada prostorno planske dokumentacije u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju	Prostorno planska dokumentacija	CILJ: Unaprijeđeno upravljanje prostorom i stvoreni uslovi za ostvarenje sportsko-rekreacionih potreba i poboljšanja ukupnog životnog ambijenta do 2015. godine	x					Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Ispitivanje izdašnosti izvorišta radi uvođenja novih količina vode u vodovod Starička rijeka (izrada elaborata)	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine		x				Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija postojećih 3 komada i izgradnja novih predbrana – 2 komada, vodovoda Starička rijeka	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine		x				Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija postojećih kaptaza vodovoda Starička rijeka	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine		x				Općina Kladanj
Legalizacija mjesnih	Legalizacija mjesnih vodovoda na	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim		x				Općina Kladanj

vodoprivrednih objekata	području mjesne zajednice Kladanj	vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine						
Izgradnja vodovodne mreže	Izgradnja vodovoda Turaliči	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine		x	x			Općina Kladanj
Zaštita izvorišta	Izrada zaštitne ograde na kaptaži Starička rijeka	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine		x				Općina Kladanj
Izgradnja i sanacija kanalizacione mreže	Sanacija kolektora na lokaciji Most u centru grada	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine		x				Općina Kladanj
Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	Sanacija divljih deponija na području MZ Stupari	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine		x				Općina Kladanj

Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	Sanacija divljih deponija na području MZ Tuholj	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine		x				Općina Kladanj
Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Stupari	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine		x				Općina Kladanj
Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Tuholj	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine		x				Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija šahtova vodovoda strička rijeka	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine			x			Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže	Sanacija magistralnog	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim			x	x		Općina Kladanj

u gradu	cjevovoda vodovoda Starička rijeka zamjenom postojećih azbest cementnih cijevi sa novim polietilenskim cijevima PE	vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine						
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija metalnog mosta u u Imamovićima (preko kojeg prelazi cjevovod vodovoda Staričks rijeka)	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine			x			Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih šahtova na magistralnom cjevovoda vodovoda Starička rijeka	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine			x	x		Općina Kladanj
Legalizacija mjesnih vodoprivrednih objekata	Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Stupari	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine			x			Općina Kladanj
Legalizacija mjesnih vodoprivrednih objekata	Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Tarevo	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine			x			Općina Kladanj
Uspostava organizovanog	Realizacija plana prilagođavanja	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim			x			Općina Kladanj

prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	gradske deponije otpada "STANOVI"	vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine						
Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Kladanj	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine			x			Općina Kladanj
Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Kladanj	Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine			x			Općina Kladanj
Gasifikacija grada Kladnja	Izrada projektne dokumentacije za gasifikacije Kladnja	Gasifikacija i toplifikacija grada Kladnja do 2020. godine			x	x		Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih predbrana na Karauli vodovoda „GLUHA BUKOVICA"	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine				x		Općina Kladanj

Sanacija vodovodne mreže u gradu	Izrada nosećih betonskih stubova na prelazima cjevovoda preko mostova sa izradom izolacija cjevovoda za vodovod „GLUHA BUKOVICA”	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x		Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija cjevovoda vodovoda „GLUHA BUKOVICA” u naselju Buševo	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x		Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Ograđivanje rezervara „gornja zona”	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x		Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Direktno spajanje rezervara „gornja zona” sa prstenom „donja zona” i ugradnjom vodomjera na izlazu	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x		Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija suhe komore i vodovodnih armatura, ograđivanje rezervara „hrastovac”	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x		Općina Kladanj

Legalizacija mjesnih vodoprivrednih objekata	Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Tuholj	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine				x		Općina Kladanj
Zaštita izvorišta	Izrada zaštitne ograde na kaptaži gluha bukovica	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine				x		Općina Kladanj
Zaštita izvorišta	Ograđivanje „uvora“ i kaptaže „pečina“ sa ugradnjom vodomjera za vodovod „GLUHA BUKOVICA“	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine				x		Općina Kladanj
Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Tarevo	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine				x		Općina Kladanj
Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih	Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Tarevo	Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine				x		Općina Kladanj

deponija								
Izrada planova zaštite i korištenja poljoprivrednog zemljišta	Izrada katastra klizišta na zemljištu općine Kladanj	Poboljšana zaštita i korištenje poljoprivrednog zemljišta do 2015. godine				x		Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	izgradnja novih AB šahtova na sekundarnoj mreži vodovoda u kladnju	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija cjevovoda u ulici kladanjske brigade	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Drum	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Habibovića krš	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Duga mahala	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj

Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Srmač	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Luke naselje crkvište	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Izgradnja šahtova sa nbavkom i ugradnjom vodovoda kod svih korisnika	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Sanacija vodovodne mreže u gradu	Izgradnja postrojenja za pripremu pitke vode sa vodozahvata gluha bukovica i Starička rijeka	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Legalizacija mjesnih vodoprivrednih objekata	Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Starić	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Legalizacija mjesnih vodoprivrednih objekata	Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Turalići	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem					x	Općina Kladanj

		otpada do 2015. godine						
Zaštita izvorišta	Izrada zaštitne ograde na kaptaži Zlača	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Starić	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Turalići	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Starić	CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Uspostava	Nabavka i	CILJ: Povećati broj stanovnika					x	Općina Kladanj

organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija	postavljanje kontejnera na području MZ Turalići	obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine						
Izrada planova zaštite i korištenja poljoprivrednog zemljišta	Izrada katastra klizišta na zemljištu općine Kladanj	Poboljšana zaštita i korištenje poljoprivrednog zemljišta do 2015. godine					x	Općina Kladanj
Gasifikacija grada Kladnja	Izrada transportno priključnog gasovoda	Gasifikacija i toplifikacija grada Kladnja do 2020. godine					x	Općina Kladanj

planske dokumentacije u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju															
Prostorno planska dokumentacija	x					25.000,00	100%								
CILJ: Povećatibrojan stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program:Sanacija vodovodne mreže u gradu															
Ispitivanje izdašnosti izvorišta radi uvođenja novih količina vode u vodovod Starička rijeka (izrada elaborata)		x				40.000,00	100%								
CILJ: Povećatibrojan stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program:Sanacija vodovodne mreže u gradu															
Rekonstrukcija postojećih (3 komada) i izgradnja novih predbrana (2 komada,) vodovoda Starička rijeka		x				9.000,00	100%								

CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program: Zaštita izvorišta															
Izrada zaštitne ograde na kaptaži Starička rijeka		x				10.000,00	100%								
CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program: Izgradnja i sanacija kanalizacione mreže															
Sanacija kolektora na lokaciji Most u centru grada		x				12.000,00	100%								
CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program: Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija															
Sanacija divljih deponija na području MZ Stupari		x				5.000,00	100%								

CILJ:Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program:Sanacija vodovodne mreže u gradu															
Rekonstrukcija metalnog mosta u u Imamovičima (preko kojeg prelazi cjevovod vodovoda Staričks rijeka)			x			15.000,00	100%								
CILJ:Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program:Sanacija vodovodne mreže u gradu															
Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih šahtova na magistralnom cjevovodau vodovoda Starička rijeka			x			25.000,00	100%								
CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program:Legalizacija mjesnih vodoprivrednih objekata															
legalizacija mjesnih vodovoda			x			20.000,00	100%								

BUKOVICA" u naselju Buševo															
CILJ:Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program:Sanacija vodovodne mreže u gradu															
Ograđivanje rezervara „gornja zona”				x		6.000,00	100%								
CILJ:Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program:Sanacija vodovodne mreže u gradu															
Direktno spajanje rezervara „gornja zona” sa prstenom „donja zona” i ugradnjom vodomjera na izlazu				x		57.000,00	100%								
CILJ:Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program:Sanacija vodovodne mreže u gradu															
Rekonsrukcija suhe komore i vodovodnih armatura ,				x		35.600,00	100%								

ograđivanje rezervara „Hrastovac”															
CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program:Legalizacija mjesnih vodoprivrednih objekata															
legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Tuholj				x		20.000,00	100%								
CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program:Zaštita izvorišta															
Izrada zaštitne ograde na kptaži Gluha bukovica				x		12.000,00	100%								
CILJ: Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine															
Program:Zaštita izvorišta															
Ograđivanje „uvora” i kptaže „pečina” sa ugradnjom vodomjera za vodovod				x		25.000,00	100%								

IV.1.5. Procjena očekivanih ishoda sa indikatorima

Sektorski ciljevi	Indikatori na nivou sektorskog cilja	Indikatori na programsko-projektnom nivou
<p>Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdjevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdjevanjem za 60% do 2015. Godine - Povećan broj stanovnika obuhvaćenih kanalizacionom mrežom za 50% do 2015 godine - Povećan broj stanovnika obuhvaćenih organizovanim prikupljanjem otpada za 80% do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> - Sanirana vodovodna mreža u gradu za 70% - Izgrađena vodovodna mreža na području općine za 50% - Legalizovani mjesni vodoprivredni objekti na području općine za 60% - Izvršena zaštita izvorišta vodovoda „Starička rijeka”, „Gluha bukovića”, „Zlača”, i „Turalići” - Smanjen broj divljih deponija za 80% i povećano organizovano prikupljanje otpada na području općine
<p>Unaprijeđeno upravljanje prostorom i stvoreni uslovi za ostvarenje sportsko-rekreacionih potreba i poboljšanja ukupnog životnog ambijenta do 2015. godine</p>	<p>50% Unaprijeđeno upravljanje prostorom i poboljšanja ukupnog životnog ambijenta do 2015. godine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Urađen prostorni plan - Urađen jedan urbanistički plan - Urađen jedan regulacioni plan
<p>Poboljšana zaštita i korištenje poljoprivrednog zemljišta do 2015. godine</p>	<p>Poboljšana zaštita i korištenje poljoprivrednog zemljišta za 20% do 2015. godine</p>	<p>-Urađen katastar klizišta na području općine Kladanja</p>
<p>Gasifikacija i toplifikacija grada Kladnja do 2020. godine</p>	<p>Urađena projektna dokumentacija i započeta izgradnja gasovoda do 2015 godine grada Kladnja</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Urađena projektna dokumentacija za gasifikaciju grada Kladnja - Započeta izrada mreže transportno priključnog gasovoda do 2015 godine - Započeta izrada mreže distributivnog gasovoda do 2015 godine

V OPERATIVNI DIO

V.1. PLAN IMPLEMENTACIJE INTEGRIRANE STRATEGIJE RAZVOJA

V. 1.1. Orijentacioni pregled prioritetnih projekata i mjera za period od 3 godine

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioci implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
Sektor 1: Ekonomski razvoj						
Uređenje infrastrukture poslovne zone Ravni Stanovi	Privrede, MSP-a i zanatskog sektora	x	x	x	Općina Kladanj	Privrednici
Poticaj za zapošljavanje	Privrede, MSP-a i zanatskog sektora		x		Općina Kladanj	Radno sposobno stanovništvo, poduzetnici, mladi
Razvoj, podsticaj i promocija porodičnog obrta i starih zanata	Privrede, MSP-a i zanatskog sektora			x	Općina Kladanj i resorno federalno ministarstvo	Radno sposobno stanovništvo, poduzetnici, mladi
Promocija investicionih mogućnosti u općini Kladanj	Privrede, MSP-a i zanatskog sektora			x	Općina Kladanj	Privrednici
Rekonstrukcija i asfaltiranje puteva	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	x	x	x	Općina Kladanj	Građani
Sanacija, održavanje i izgradnja ulične rasvjete	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	x	x	x	Općina Kladanj	Građani
Zgrade pod zaštitom	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	x			Općina Kladanj	Građani
Uređenje trotoara od semafora do JU MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	x			Općina Kladanj	Građani
Most Brateljevići	Uređenje infrastrukture na	x			Općina Kladanj	Građani

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioći implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
	području općine Kladanj					
Most Stupari prema Dubravi	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	x			Općina Kladanj	Građani
Most za Tarevo	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	x			Općina Kladanj	Građani
Rekonstrukcija mosta u centru grada	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj		x		Općina Kladanj	Građani
Izgradnja Sahat kule	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj		x		Općina Kladanj	Građani
Uređenje lokaliteta raskrsnica Ulica Luke i Kladanjske brigade	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj			x	Općina Kladanj	Građani
Uređenje izletišta studenac i dr.	Turizam	x			Općina Kladanj	Građani
Uređenje trim staza na područjima Ski Lifta i Muške vode	Turizam		x		Općina Kladanj	Građani
Stvaranje preduslova za Izgradnju 4 planinska doma do 2015 godine	Turizam			x	Općina Kladanj	Građani
Jačanje medijske promocije u cilju registracije poljoprivrednih gazdinstva na području Općine Kladanj	Poljoprivreda		x		Općina Kladanj	Poljoprivrednici
Izgradnja zelene pijace	Poljoprivreda		x		Općina Kladanj	Građani
Subvencija nabavka opreme za pčelarstvo (mašina za topljenje voska i izradu pogača za pčele	Poljoprivreda			x	Općina Kladanj	Građani
Subvencija nabavke mini sušnica za voće kao i subvencija izgradnje objekata za sušenje voća	Poljoprivreda			x	Općina Kladanj	Građani

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioći implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
Sektor 2: Društveni razvoj						
Projekat sportske dvorane	Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih sportskih objekata do 2015.	x	x	x		Građani
III Faza doma kulture	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture	x			Općina Kladanj i resorna ministarstva	Građani , Sportsko rekreativna društava/klubovi
Koordinacija svih sportskih klubova koji treninge obavljaju u sportskim salama Osnovne škole „Kladanj”, Osnovne škole „Stupari”, MSŠ „Musa Ćazim Ćatić” i Sportske dvorane kako bi se obezbijedili optimalni termini za treninge, rukovodeći se uzrastom selekcija.	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture	x	x	x	Općina Kladanj i resorna ministarstva	Građani
Koordinacija svih sportsko rekreativnih društava/klubova na obezbjeđenju optimalnih uvjeta za kontinuiran rad, a prije svega na obezbjeđenju finansijskih sredstava	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture	x	x	x	Općina Kladanj	Sportsko rekreativna društava/klubovi
Kreirati i provesti obuku zainteresiranih mladih za upoznavanje kulturno historijskog naslijeđa grada koji će kroz vršnjačko obrazovanje prenijeti znanje na druge mlade	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture	x			Općina Kladanj	Mladi
Edukacija mladih o uticaju mas-medija i stalne radio emisije na lokalnom radiju o značaju i zloupotrebi medija i	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	x	x	x	Općina Kladanj	Mladi

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioći implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
provođenje kampanje kojom bi se tražila korekcija medijskih sadržaja						
Kreirati vodič o načinu traženja posla	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	x	x	x	Općina Kladanj	Mladi
Sanacija zgrada, objekata u MZ i naseljenim mjestima	Program: poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	x			Općina Kladanj	Građani
Obezbjeđenjem grant sredstava za mini projekte mladih podržati rad muzičkih, dizajnerskih, likovnih i drugih sekcija i koje će imati javnu prezentaciju za druge mlade putem izložbi, nastupa, učestvovanja	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice		x	x	Općina Kladanj	Mladi
Pružanje informacija mladima (lice u Općini zaduženo za rad s mladima) i organizovati radionice profesionalne orijentacije	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice		x	x	Općina Kladanj	Mladi
Organizovanje obuke o načinu, metodu aktivnog traženja posla (korištenju WEB portala) pisanju CV, prijavnog pisma i načina predavljanja na intervjujima	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice		x	x	Općina Kladanj	Mladi i ostali
Organizirati kurseve stranih jezika i rada na računaru. Kreirati program obuke certificiranja neformalnog obrazovanja	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice		x	x	Općina Kladanj	Mladi i ostali
Organizirati predavanja na temu „Zakonski okvir pri zasnivanju radnog odnosa“	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice		x	x	Općina Kladanj	Građani

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioci implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
Educiranje mladih putem tribina , organizovati susrete sa mladim iz drugih općina i upoznati mlade sa potrebama drugih općina i kantona, sa deficitarnim strukama, cijenam stanovanja kao i prosječnim troškovima života u tim gradovima	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice		x	x	Općina Kladanj	Mladi
Uvesti mehanizme (pogodnosti i prednosti) za mlade koji se aktivno i volonterski uključuju u zajednicu i štampati omladinski bilten za mlade koji se aktivno uključuju u volonterski rad zajednice	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice		x	x	Općina Kladanj	Mladi
Uklanjanje barijera u svim objektima odgojno obrazovnih ustanova (Dječije obdanište, OŠ Kladanj; OŠ Stupari i Mješovita srednja škola), računajući i objekte područnih škola	Program Inkluzivnog obrazovanja	x	x	x	Općina Kladanj	Djeca i omladina
Zaposliti ili angažovati odgajatelja/e koji će raditi sa djecom po Programu obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja	Program Inkluzivnog obrazovanja	x	x	x	Općina Kladanj	Djeca i omladina
Edukacija roditelja o inkluzivnom obrazovanju kroz radionice za djecu i roditelje u povodu obilježavanja praznika/blagdana (uređenje panoa, organizacija priredbi...), Dana tolerancije na nivou općine, Dječje nedjelje i slično da sve bude medijski	Program Inkluzivnog obrazovanja	x	x	x	Općina Kladanj	Roditelji

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioci implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
propraćeno						
Organizovati predavanja i okrugle stolove na temu prevencije bolesti ovisnosti, educirati mlade putem medija i štampanih materijala i organizovati ulične kampanje i akcije, edukativne filmove	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti socijalne zaštite		x	x	Općina Kladanj	Mladi
Organizovati edukaciju o pravima mladih i djece, roditelja i pedagoga, pokrenuti i podržati rad savjetodavnog multidisciplinarnog tima (po potrebi pokrenuti mobilni tim za rad na terenu u udaljenim mjesnim zajednicama)	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti socijalne zaštite		x	x	Općina Kladanj	Građani
Pokrenuti i podržati rad sa djecom i mladima u okviru svih nadležnih ustanova i organizovati redovnu edukaciju, praćenu adekvatnim akcijama usmjerenim na zajednički rad djece i omladina sa i bez posebnih potreba	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti socijalne zaštite		x	x	Općina Kladanj	Građani
Osmisliti i distribuirati brošure i organizovati edukaciju za različite razvojne faze: pubertet, adolescencija	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti zdravstvene zaštite		x	x	Općina Kladanj	Mladi
Osmisliti i pokrenuti redovne radio emisije na lokalnom radiju o temama iz kulture življenja i organizovati redovnu edukaciju, praćenu adekvatnim akcijama sa ciljem jačanja veze između očuvanja zdravlja i okoliša	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti zdravstvene zaštite		x	x	Općina Kladanj	Građani

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioci implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
Provoditi kampanju putem letaka i plakata o važnosti predškolskog obrazovanja	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti obrazovanja		x	x	Općina Kladanj	Građani
Sprovesti ankete među roditeljima o uključenosti djece u predškolske ustanove	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti obrazovanja	x			Općina Kladanj	Roditelji i djeca
Adaptacija i opremanje prostorije za jasličku grupu, trpezarije i dograđenog prostora za izborne aktivnosti djece (Dječije obdanište)	Program Inkluzivnog obrazovanja		x	x	Općina Kladanj	Predškolska populacija
Rekonstrukcija prostorije za informatički kabinet sa pristupom internetu i održavanje različitih nastavnih i vannastavnih aktivnosti (OŠ Stupari)	Program Inkluzivnog obrazovanja		x	x	Općina Kladanj	Djeca i omladina
Popraviti toalete, ukloniti klizave podove i zamijeniti loše svijetle površine (OŠ Kladanj)	Program Inkluzivnog obrazovanja		x	x	Općina Kladanj	Djeca i omladina
Opremanje radionica za praktičnu nastavu, opremanje kabineta (hemija, biologija, fizika i fonolaboratoriju), sanacija fislukturane sale (parket) i uređenje sanitarnih prostorija (Mješovota srednja škola)	Program Inkluzivnog obrazovanja		x	x	Općina Kladanj	Djeca i omladina
Osigurati potrebnu stručnu literaturu, didaktička i audio-vizualna sredstva i druga nastavna sredstva i pomagala u svih odgojno obrazovnih ustanova	Program Inkluzivnog obrazovanja		x	x	Općina Kladanj	Djeca i omladina

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioći implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
(Dječije obdanište, OŠ Kladanj; OŠ Stupari i Mješovita srednja škola)						
Organizacija edukacije odgajatelja i nastavnika o izradi individualiziranih prilagođenih programa koristeći raspoloživi prostor (Doma kulture i sl.) i kontinuirana nabavka stručne literature	Program Inkluzivnog obrazovanja		x	x	Općina Kladanj	Odgajatelji i nastavnici
Individualno stručno usavršavanje odgajatelja i nastavnika na temu inkluzivnog obrazovanja koristeći raspoloživi prostor (Doma kulture i sl.) i kontinuirana nabavka stručne literature	Program Inkluzivnog obrazovanja		x	x	Općina Kladanj	Odgajatelji i nastavnici
Sudjelovanje lokalne zajednice u radu i pružanje pomoći djeci s posebnim potrebama tako što će se uključivati stručna lica iz lokalne zajednice u vannastavne aktivnosti (Dom zdravlja, Policijska stanica, Centar za socijalni rad, i dr.), zajedničkim radom na obilježavanju važnijih datuma iz oblasti zaštite dječjih prava i uz učešće lokalnih poduzetnika u financiranju dijela općinskog razvojnog plana	Program Inkluzivnog obrazovanja		x	x	Općina Kladanj	Građani
Sudjelovanje roditelja u realizaciji nastavnih aktivnosti, u vannastavnim aktivnostima, edukacija roditelja od strane nastavnika o značaju suradnje između roditelja i odgojno obrazovne	Program Inkluzivnog obrazovanja		x	x	Općina Kladanj	Roditelji

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioći implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
ustanove (pedagog) i rad na napređenju aktivnosti Vijeća roditelja						
Anketiranje učenika o prisutnosti različitih oblika vršnjačkog nasilja i predstavljanje rezultata i prijedloga mjera na nastavnič. vijeću i rad u radionicama na temu vršnjačkog nasilja uz edukaciju roditelja i zapaženim i registriranim simptomima delikventnog ponašanja kod djece (na roditeljskim sastancima)	Program Inkluzivnog obrazovanja		x	x	Općina Kladanj	Djeca i omladina
Projekat osnivanja odjeljenja predškolske ustanove u MZ Stupari	Do 2015. godine povećan broj upisane djece u predškolske ustanove za 30%		x	x	Općina Kladanj	Građani
Izgradanj, odnosno sanacija i opremanje sportskih poligona u svim MZ	Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih objekata do 2015.			x	Općina Kladanj	Građani
Projekat „Stari ali ne i sami“ koji se odnosi na evidentiranje porodica u kojima nema mlađih osoba i pružanje pomoći starijim osobama	Funkcionalna baza podataka o socijalnom stanju stanovništva			x	Općina Kladanj	Građani
Opremanje laboratorijskih kabineta nedostajućom opremom u Domu zdravlja Kladanj	Proširen obim laboratorijskih analiza u Domu zdravlja Kladanj			x	Općina Kladanj	Građani
Stvaranje omladinskog centra u okviru Doma kulture ili Sportske dvorane sa optimalnim kapacitetima i višenamjenskim salama za realizaciju kulturnih i kreativnih sadržaja mladih i	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture			x	Općina Kladanj	Građani

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioći implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
Rad na planskom obezbjeđenju finansijskih sredstava za te namjene						
Organizovanje takmičenja za učenike osnovnih i srednje škole	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti obrazovanja			x	Općina Kladanj	Djeca I omladina
Organizirati edukaciju mladih iz oblasti opoduzetništva i izrade BIZNIS PLANA i inicirati subvencije i olakšice od strane općine za mlade koji prvi puta pokreću biznis	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice			x	Općina Kladanj	Mladi
Sektor 3: Okoliš						
Sanacija vodovoda "Aličevića česma"	Sanacija vodovodne mreže u gradu	x	x		Općina Kladanj	Građani
Izgradnja i rekonstrukcija manjih vodovoda	Izgradnja vodovodne mreže	x			Općina Kladanj	Građani
Izgradnja Vodovoda Zlača	Izgradnja vodovodne mreže	x	x	x	Općina Kladanj	Građani
Izgradnja kolektora i kanalizacione mreže u užem centru grada	Izgradnja i sanacija kanalizacione mreže	x	x	x	Općina Kladanj	Građani
Izrada Prostornog plana općine Kladanj	Izrada prostorno planske dokumentacije u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju	x	x		Općina Kladanj	Građani
Prostorno planska dokumentacija	Izrada prostorno planske dokumentacije u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju	x			Općina Kladanj	Građani
Ispitivanje izdašnosti izvorišta radi uvođenja novih količina vode u vodovod Starička rijeka (izrada elaborata)	Sanacija vodovodne mreže u gradu		x		Općina Kladanj	Građani

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioći implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
Rekonstrukcija postojećih (3 komada) i izgradnja novih predbrana (2 komada,) vodovoda Starička rijeka	Sanacija vodovodne mreže u gradu		x		Općina Kladanj	Građani
Rekonstrukcija postojećih kaptaža vodovoda Starička rijeka	Sanacija vodovodne mreže u gradu		x		Općina Kladanj	Građani
legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Kladanj	Legalizacija mjesnih vodoprivrednih objekata		x		Općina Kladanj	Građani
Izgradnja vodovoda Turaliči	Izgradnja vodovodne mreže		x	x	Općina Kladanj	Građani
Izrada zaštitne ograde na kaptaži Starička rijeka	Zaštita izvorišta		x	x	Općina Kladanj	Građani
Sanacija kolektora na lokaciji Most u centru grada	Izgradnja i sanacija kanalizacione mreže		x		Općina Kladanj	Građani
Sanacija divljih deponija na području MZ Stupari	Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija		x		Općina Kladanj	Građani
Sanacija divljih deponija na području MZ Tuholj	Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija		x		Općina Kladanj	Građani
Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Stupari	Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija		x		Općina Kladanj	Građani

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioci implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Tuholj	Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija		x		Općina Kladanj	Građani
Rekonstrukcija šahtova vodovoda strička rijeka	Sanacija vodovodne mreže u gradu				Općina Kladanj	Građani
Sanacija magistralnog cjevovoda vodovoda Starička rijeka zamjenom postojećih azbest cementnih cijevi sa novim polietilenskim cijevima PE	Sanacija vodovodne mreže u gradu			x	Općina Kladanj	Građani
Rekonstrukcija metalnog mosta u u Imamovičima (preko kojeg prelazi cjevovod vodovoda Staričks rijeka)	Sanacija vodovodne mreže u gradu			x	Općina Kladanj	Građani
Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih šahtova na magistralnom cjevovoda u vodovoda Starička rijeka	Sanacija vodovodne mreže u gradu			x	Općina Kladanj	Građani
Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Stupari	Legalizacija mjesnih vodoprivrednih objekata			x	Općina Kladanj	Građani
Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Tarevo	Legalizacija mjesnih vodoprivrednih objekata			x	Općina Kladanj	Građani
Realizacija plana prilagođavanja grdske deponije otpada "STANOVI"	Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija			x	Općina Kladanj	Građani
Sanacija divljih deponija na prostoru	Uspostava organizovanog			x	Općina Kladanj	Građani

Plan implementacije 2011 – 2013.						
Projekti/mjere	Program	Orijentacioni period realizacije			Nosioci implementacije	Ciljne grupe (korisnici)
		2011.	2012.	2013.		
MZ Kladanj	prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija					
Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Kladanj	Uspostava organizovanog prikupljanja otpada na cijeloj teritoriji općine, sanacija gradske deponije i uklanjanje divljih deponija			x	Općina Kladanj	Građani
Izrada projektne dokumentacije za gasifikacije Kladnja	Gasifikacija grada Kladnja			x	Općina Kladanj	

Veza sa strateškim ciljem/ciljevima	Projekt / mjera	Ukupni orijent. izdaci	Finansiranje iz općinskog budžeta				Finansiranje iz ostalih izvora							
			god. I	god. II	god. III	ukupno (I+II+III)	Kredit	Entitet Kanton	Drža-va	Javna pod.	Privat. izvori	IPA	Dona-tori	Ost.alo
Ekološki uređena općina	Izrada projektne dokumentacije za gasifikacije Kladnja	50.000,00			50.000,00	50.000,00								
UKUPNO:		4.602.784,5 4	1.281.780,5 6	1.389.083,71	1.746.176,7 7	4.417.041,04		35.000,00						150.743,5 0

V. 2. Akcijski plan za projekte koji se implementiraju u 2011. godinu

Akциони plan za 2011. godinu							
R.br	Projekti / mjere	Veza sa programom	Veza sa strateškim i sektorskim ciljevima	Osnovne informacije za praćenje		Nosioći implementacije	Vrijednost jednogodišnjeg ulaganja u projekat cca vrijednost u KM
				Indikatori	Trajanje (od-do)		
Sektor 1: Ekonomski razvoj							
1.	Rekonstrukcija i asfaltiranje puteva	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	Asfaltirani putevi u skladu sa programom/projektnom dokumentacijom	2011 Mart-decembar	Općina Kladanj	250.000,00
2.	Sanacija, održavanje i izgradnja ulične rasvjete			Sanirana i izgrađena ulična rasvjeta u skladu sa programom/projektnom dokumentacijom	2011 Juni-oktobar	Općina Kladanj	25.443,47
3.	Uređenje infrastrukture poslovne zone Ravni Stanovi	Privrede, MSP-a i zanatskog sektora		Realizovan plan uređenja poslovne zone	2011 Mart-oktobar	Općina Kladanj i resorno federalno ministarstvo	180.000,00
4.	Zgrade pod zaštitom	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj		Urađen projekat uređenja zgrada pod zaštitom	2011 Juni - septembar	Općina Kladanj	40.000,00
5.	Most Brateljevići	Uređenje infrastrukture na području općine		Saniran most prema Brateljevićima	2011 Juni-	Općina Kladanj	10.000,00

		Kladanj			oktobar		
6.	Most Stupari prema Dubravi	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	Saniran most prema Dubravi	2011 Juni- oktobar	Općina Kladanj	10.000,00
7.	Most Tarevo	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj		Saniran most prema Tarevu	2011 Juni- oktobar	Općina Kladanj	10.000,00
8.	Uređenje izletišta studenac i dr.	Turizam	Promocija jačanje i kreiranje raznovrsne turističke ponude	Uređeno izletište prema projektnoj dokumentaciji	2011 Februar- juni	Općina Kladanj	30.000,00
9.	Uređenje trotoara od semafora do JU MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“	Uređenje infrastrukture na području općine Kladanj	Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	Izgrađen i uređen trotoar na putnom pravcu od semafora do JU MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“	2011 Februar- juni	Općina Kladanj	74.267,00
Sektor 2: Društveni razvoj							
1.	Projekat sportske dvorane	Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih sportskih objekata do 2015.	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine	Izgrađen objekat sportske dvorane	2011 Februar- oktobar	Općina Kladanj i resorna ministarstva	300.000,00

2.	Koordinacija svih sportskih klubova koji treninge obavljaju u sportskim salama Osnovne škole „Kladanj“, Osnovne škole „Stupari“, MSS „Musa Ćazim Ćatić“ i Sportske dvorane kako bi se obezbijedili optimalni termini za treninge, rukovodeći se uzrastom selekcija.	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine	Utvrđen raspored korištenja sportskih objekata	2011 Mart-maj	Sportski savez, Općina, OV, rukovodioci sportskih klubova i menadžmenti škola	100,00
3.	Koordinacija svih sportsko rekreativnih društava/klubova na obezbjeđenju optimalnih uvjeta za kontinuiran rad, a prije svega na obezbjeđenju finansijskih sredstava			Kontinuiran rad sportsko rekreativnih društava/klubova	2011 April-juni	Sportskorekreativna društva /klubovi, omladinske organizacije, Općina	100,00
4.	Edukacija mladih o uticaju mas-medija i stalne radio emisije na lokalnom radiju o značaju i zloupotrebi medija i provođenje kampanje kojom bi se tražila korekcija medijskih sadržaja	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti lokalne zajednice	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima		2011 Septembar	Općina, Općinsko vijeće, viši nivoi vlasti, stručne organizacije	100,00
5.	Kreirati vodič o načinu traženja posla			Distribuiran vodič	2011 Juli	Biro rada Organizacija za mlade, Službenik za mlade, Omladinska organizacija, Vijeće	250,00

						učenika	
6.	Sprovesti ankete među roditeljima o uključenosti djece u predškolske ustanove	Program poboljšanja stanja mladih u oblasti obrazovanja	Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje	Rezultati ankete kao jasni pokazatelji informiranosti	2011 Septembar	Predškolska ustanova dječije obdanište "Edina Čamdžić" Kladanj, Služba za društvene djelatnosti Općine Kladanj	300,00
7.	Uklanjanje barijera u svim objektima odgojno obrazovnih ustanova (Dječije obdanište, OŠ Kladanj; OŠ Stupari i Mješovita srednja škola), računajući i objekte područnih škola	Program Inkluzivnog obrazovanja		Izgrađene prilazne rampe	2011 April- oktobar	Općina Kladanj - PPZ TK -Resorno ministarstvo	1.000,00
8.	Zaposliti ili angažovati odgajatelja/e koji će raditi sa djecom po Programu obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja	Program Inkluzivnog obrazovanja		Obezbijeđen odgajatelj za navedeni program	2011 Maj- avgust	- Uprava obdaništa - Općina Kladanj – Roditelji - PPZ TK – NVO - mediji	20.000,00
9.	Edukacija roditelja o inkluzivnom obrazovanju kroz radionice za djecu i roditelje u povodu obilježavanja praznika/blagdana (uređenje panoa, organizacija priredbi...), Dana tolerancije na nivou	Program Inkluzivnog obrazovanja		Dokumentacija o realizaciji projekta, godišnji planovi rada Program obilježavanja važnijih datuma	2011 Juni- septembar	Pedagozi, uprave, odgajatelji, Podrška medija, Općina Kladanj, NVO	800,00

	općine, Dječje nedjelje i slično da sve bude medijski praćeno							
10.	III Faza Doma kulture	Rekonstrukcija zgrada i drugih infrastrukturnih sportskih objekata do 2015.	Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine	Uređenje doma kulture	2011 Mart- decembar	Općina Kladanj	29.033,59	
11.	Sanacija zgrada, objekata u MZ i naseljenim mjestima	Sanacija zgrada – društvenih domova do 2015.	Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima	Sanirani objekti u MZ i naseljenim mjestima	2011 Mart- decembar	Općina Kladanj	85.000,00	
Sektor 3: Okoliš								
1.	Sanacija vodovoda "Aličevića česma"	Sanacija vodovodne mreže u gradu	Povećatibroj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. Godine	Zamijenjeno 1,5 km starih azbestnih cijevi	2011 Mart- oktobar	Općina Kladanj	50.000,00	
				Ugrađen 31 novi vodomjer				
2.	Izgradnja i rekonstrukcija manjih vodovoda	Izgradnja vodovodne mreže		Urađeno cjevovoda u dužini 2 km	2011 Mart- oktobar	Općina Kladanj	40.000,00	
3.	Izgradnja Vodovoda Zlaća	Izgradnja vodovodne mreže		Urađeno cjevovoda u dužini 3 km	2011 Mart- oktobar	Općina Kladanj	80.000,00	
4.	Izgradnja kolektora i kanalizacione mreže u užem centru grada	Izgradnja i sanacija kanalizacione mreže		Urađeno cjevovoda u dužini 1 km	2011 Mart- oktobar	Općina Kladanj	30.000,00	

5.	Izrada Prostornog plana općine Kladanj	Izrada prostorno planske dokumentacije u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju	Unaprijeđeno upravljanje prostorom i stvoreni uslovi za ostvarenje sportsko-rekreacionih potreba i poboljšanja ukupnog životnog ambijenta do 2015. godine	Urađen Prostorni plan općine Kladanj	2011. Mart-decembar	Općina Kladanj	50.000,00
6.	Prostorno planska dokumentacija	Izrada prostorno planske dokumentacije u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju		Urađena prostorno planska dokumentacija (urbanistički, regulacioni planovi)	2011. Mart-decembar	Općina Kladanj	25.000,00

2015. godine		ministarstva											
	III Faza Doma kulture	Općina Kladanj ni resorna ministarstva	29.033,59	29.033,59									
	Koordinacija svih sportskih klubova koji treninge obavljaju u sportskim salama Osnovne škole „Kladanj“, Osnovne škole „Stupari“, MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“ i Sportske dvorane kako bi se obezbijedili optimalni termini za treninge, rukovodeći se uzrastom selekcija.	Sportski savez, Općina, OV, rukovodioci sportskih klubova i menadžmenti škola	100,00	100,00									
	Koordinacija svih sportsko rekreativnih društava/klubova na obezbjeđenju optimalnih uvjeta za kontinuiran rad, a prije svega na obezbjeđenju finansijskih sredstava	Sportsko - rekreativna društva /klubovi, omladinske organizacije, Općina	100,00	100,00									
Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima	Edukacija mladih o uticaju mas-medija i stalne radio emisije na lokalnom radiju o značaju i zloupotrebi medija i provođenje kampanje kojom bi se tražila korekcija medijskih	Općina, Općinsko vijeće, viši nivoi vlasti, stručne organizacije	100,00	100,00									

Uklanjanje barijera u svim objektima odgojno obrazovnih ustanova (Dječije obdanište, OŠ Kladanj; OŠ Stupari i Mješovita srednja škola), računajući i objekte područnih škola	Općina Kladanj PPZ TK Resorno ministarstvo	1.000,00	500,00								500,00
Zaposliti ili angažovati odgajatelja/e koji će raditi sa djecom po Programu obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja	uprava obdaništa Općina Kladanj Roditelji PPZ TK NVO mediji	20.000,00	20.000,00								
Edukacija roditelja o inkluzivnom obrazovanju kroz radionice za djecu i roditelje u povodu obilježavanja praznika/blagdana (uređenje panoa, organizacija priredbi...), Dana tolerancije na nivou općine, Dječje nedjelje i slično da sve bude medijski praćeno	Pedagozi, uprave, odgajatelji Podrška medija, Općina Kladanj, NVO	800,00	560,00								240,00

V.3. Plan razvoja organizacijskih kapaciteta i ljudskih resursa

Realizacija Strategije razvoja općine Kladanj je veliki izazov za jedinicu lokalne samouprave. Za uspješnu realizaciju Strategije razvoja općine Kladanj potrebno je prilagoditi postojeće ili uspostaviti nove organizacione strukture i obezbijediti odgovarajuće ljudske kapacitete.

Općinsko vijeće ima ključnu ulogu u razmatranju izvještaja o realizaciji strateških dokumenata Općine, uključujući i Strategiju razvoja Općine kao strateškog dokumenta.

Načelnik Općine rukovodi Općinskim organom uprave i izvršni je organ vlasti u Općini i ima ključnu ulogu u operacionalizaciji i implementaciji strategije razvoja putem uspostavljanja jasnih mehanizama i definisanja odgovornosti službi i u pogledu implementacije dijelova strategije iz njihove nadležnosti, te obezbjeđivanja sveukupne koordinacije.

Godišnje vrednovanje strategije vršit će općinske službe i izvještavati Općinskog Načelnika i Općinsko vijeće.

Izvještaje o realizaciji pojedinih aktivnosti i projekata će dostavljati nosioci aktivnosti u skladu sa utvrđenim akcionim planom.

Služba za finansije poduzetništvo i lokalni ekonomski razvoj

U ovoj Službi obavljaju se poslovi upravnog rješavanja, normativno-pravni, studijsko-analički, stručno-operativni i informaciono-dokumentacioni poslovi koji se odnose na:

- Izradu prednacrtu, nacrtu i prijedloga normativnih akata budžeta i izvršenja budžeta;
- Izradu periodičnih i godišnjih obračuna, tromjesečnih i mjesečnih finansijskih planova na osnovu finansijskih planova korisnika budžeta;
- Vođenje knjigovodstvene evidencije iz oblasti računovodstva, platnog prometa i blagajničkog poslovanja;
- Staranje o realizaciji i praćenje realizacije budžetskih sredstava, odobrenih za poslove iz nadležnosti Službe;
- Provođenje postupka nabavke roba usluga i radova (javnih nabavki) kao i drugih poslova;
- Koordiniranje, pripremu i izradu prijedloga općinske razvojne strategije, pojedinačnih planova i projekata razvoja općine, koje kandiduje potencijalnim investitorima, donatorima i nadležnim organima;
- Provođenje utvrđene politike o pitanjima iz nadležnosti službe, te izvršavanje i obezbjeđivanje izvršavanja zakona, drugih propisa i općih akata u okviru prava i dužnosti općine u oblasti privrede i razvoja;
- Prikupljanje i obradu drugih statističkih podataka značajnih za izradu informacija, analiza, planova i razvojnih programa općine,
- Saradnju sa mjesnim zajednicama, javnim preduzećima, ministarstvima, institutima, zavodima, javnim ustanovama, udruženjima građana, općinskim službama i drugim, identifikaciju i predlaganje prioriternih općinskih programa za njihovu realizaciju;
- Praćenje privrednih kretanja, posebno u oblasti male privrede i samostalnog privređivanja sa prijedlogom mjera za rješavanje pitanja u toj oblasti;
- Statistička istraživanja u oblastima iz nadležnosti službe, po programu statističkih istraživanja od interesa za lokalnu zajednicu;
- Utvrđivanje politike upravljanja prirodnim resursima jedinice lokalne samouprave i raspodjelu sredstava ostvarenih na osnovu njihovog korištenja;
- Pripremu programa za unapređenje djelatnosti i objekata lokalne komunalne infrastrukture;
- Organiziranje, provođenje i unapređenje komunalnog reda;
- Praćenje rada preduzeća koji obavljaju poslove vodosnabdijevanja, odvođenja i prerade otpadnih voda, prikupljanje i odlaganje čvrstog otpada, održavanje javne čistoće, gradskih grobalja, održavanje prakova i javnih parkirališta;
- Poslove održavanja lokalnih puteva i mostova;

- Utvrđivanje i provođenje stambene politike i stambenih poslova i donošenje programa stambene i druge izgradnje;
- Poslove održavanja zgrada i zajedničkih dijelova i uređaja zgrada;
- Organiziranje i unapređenje lokalnog javnog prijevoza;
- Analiziranje turističkih resursa i predlaganje mjera za razvoj turizma;
- Poslove iz oblasti poljoprivrede i vodoprivrede iz nadležnosti Općine;
- Inspekcijske poslove, shodno važećim zakonskim propisima;
- Praćenje stanja i ocjene rada u preduzećima čiji je osnivač općina iz nadležnosti Službe;
- Izradu pojedinačnih upravnih akata, odobrenja za rad i utvrđivanje minimalno tehničkih i drugih uslova i opremljenost poslovnih prostora za obavljanje privrednih djelatnosti pravnih i fizičkih lica u skladu sa zakonom;
- Izradu stručnih mišljenja i uputa u skladu sa pravilima struke i materijalnim propisima na zahtjev građana, službi, načelnika, ministarstava i dr.;
- Vođenje postupka i izdavanje uvjerenja iz djelokruga rada Službe;
- Izradu informacija, analiza, izvještaja i drugih stručnih i analitičkih materijala iz oblasti privredne djelatnosti i djelokruga rada Službe;
- Uspostavljanje,vođenje i ažuriranje propisanih evidencija i registra iz djelokruga rada;
- Pripremu propisa iz svoje nadležnosti koje donosi Općinsko vijeće i Općinski načelnik,
- Davanje mišljenja, prijedloga i sugestija kod izrade propisa i drugih akata koja usvajaju nadležni organi;
- Poslove pravne pomoći;
- Vođenje evidencije, praćenje i izvještavanje općinskog načelnika i resorne Službe o ostvarenim prihodima i rashodima;
- Donošenje propisa o porezima, naknadama, doprinosima i taksama iz nadležnosti Općine ,
- Rješavanje u prvostepenom postupku i druga pitanja iz nadležnosti Službe;

Služba za društvene djelatnosti i opću upravu

U ovoj Službi obavljaju se poslovi upravnog rješavanja, normativno-pravni,studijsko-analitički, stručno-operativni i informaciono-dokumentacioni poslovi, koji se odnose na

- Provođenje zakona i drugih propisa nadležnih organa institucija BiH, Federacije, Kantona i Općine iz oblasti uprave, ljudskih resursa i društvenih djelatnosti;
- Rješavanje u upravnim stvarima u oblasti opće uprave i društvenih djelatnosti;
- Vođenje propisane službene evidencije i izdavanje uvjerenja na osnovu tih evidencija;
- Provođenje propisa iz oblasti kancelarijskog poslovanja;
- Organizaciju i vođenje poslova matičara, poslova pisarnice, poslova ovjere potpisa, prepisa i rukopisa, poslova arhive i dostave pošte;
- Vršenje poslova šalter sale;
- Organizaciju i koordiniranje rada mjesnih ureda, jedinstvene prijemne kancelarije;
- Vođenje i čuvanje matične evidencije službenika i namještenika te vršenje poslove u vezi sa radom i radnim odnosima uposlnika;
- Vršenje popisa i vođenje evidencije o raseljenim licima i izbjeglicama;
- Koordiniranje rada sa humanitarnim organizacijama čiji se djelokrug veže za poslove opće uprave i društvenih djelatnosti;
- Provođenje propisa iz oblasti obrazovanja, odgoja, kulture, sporta, informisanja i zdravstva i provođenje utvrđene politike u tim oblastima iz nadležnosti Općine;
- Ostvarivanje saradnje sa mjesnim zajednicama i nevladinim organizacijama;
- Zdravstvo, obrazovanje, sport, kulturu i nevladin sektor iz nadležnosti lokalne uprave;
- Koordiniranje i vršenje poslova vozača, kafe-kuhinje, domara i higijeničara;
- Druge poslove iz svoje nadležnosti.

Služba za civilnu zaštitu i poslove BIZ

U ovoj Službi obavljaju se poslovi upravnog rješavanja, normativno-pravni, studijsko-analitički, stručno-operativni i informaciono-dokumentacioni poslovi, koji se odnose na:

- Provođenje zakona i drugih propisa iz oblasti zaštite i spašavanja i oblasti boračko invalidske zaštite;
 - Organizaciju, pripremu i provođenje zaštite i spašavanja na području općine;
 - Izradu procjene ugroženosti za područje općine;
 - Pripremu program razvoja zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća općine;
 - Predlaganje plana zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća općine;
 - Praćenje stanja pripreme za zaštitu i spašavanje i predlaganje mjere za unapređenje organiziranja i osposobljavanja civilne zaštite;
 - Organizaciju, izvođenje i praćenje realizacije obuke građana na provođenju osobne i uzajamne zaštite;
 - Organizaciju i koordiniranje provođenja mjera zaštite i spašavanja te organizaciju i provođenje poslova zaštite od požara i vatrogastvo, predlaganje programa samostalnih vježbi i izradu elaborata za izvođenje vježbi civilne zaštite u općini;
 - Organizaciju opštinskog operativnog centra civilne zaštite i obezbjeđenje njegovog rada;
 - Vršenje popune ljudstvom štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite i određivanje povjerenika civilne zaštite i obezbjeđenje njihove opremljenosti materijalno-tehničkim sredstvima, te organizaciju, izvođenje i praćenje realizacije njihove obuke;
 - Pripremu propise u oblasti zaštite i spašavanja iz nadležnosti općine;
 - Vođenje propisane evidencije i vršenje drugih poslova zaštite i spašavanja, u skladu sa zakonom i drugim propisima i općim aktima;
 - Izvršavanje i obezbjeđenje izvršavanja zakona i drugih propisa i općih akata iz oblasti boračko invalidske zaštite;
 - Praćenje stanja u oblasti boračko invalidske zaštite i ostvarivanje prava boraca NOR-a, vojnih invalida i njihovih porodica;
 - Staranje o socijalno statusnim pitanjima boraca, šehidskih porodica, RVI, uključujući i rješavanje stambenih i drugih statusnih pitanja navedenih kategorija;
 - Vođenje evidencije o korisnicima boračko invalidske zaštite te izradu izvještaja o ostvarivanju prava navedenih kategorija;
 - Izradu planova i programa iz oblasti boračko invalidske zaštite;
 - Rješavanje u upravnim stvarima iz svoje nadležnosti;
 - Vođenje propisane službene evidencije i izdavanje uvjerenja o činjenicama iz tih evidencija;
 - Pripremu nacрта odluka iz oblasti iz koje je nadležna;
 - Provođenje akata Općinskog vijeća i Općinskog načelnika;
- Vršenje i drugih poslova iz svoje nadležnosti

Služba za geodetske, imovinsko pravne poslove i prostorno uređenje

U ovoj Službi vrše se poslovi upravnog rješavanja, normativno pravni, studijsko-analitički, stručno-operativni, informaciono-dokumentacioni i operativno-tehnički poslovi koji se odnose na:

- Provođenje zakona i drugih propisa nadležnih organa i institucija BiH, Federacije, Kantona i Općine iz oblasti prostornog uređenja, imovinskih odnosa, premjera i katastra zemljišta, oblast građenja i zaštite okolice;
- Pripremu, donošenje i provođenje prostorne i urbanističko planske dokumentacije;
- Poslove u vezi sa zemljišnom politikom i ustupanjem gradskog građevinskog zemljišta u svrhu privođenja krajnjoj namjeni prema važećim planovima;
- Vođenje upravnog postupka iz oblasti urbanizma, imovinsko pravnih odnosa i katastra, oblast građenja i zaštite okolice;
- Vođenje evidencije građevinskog zemljišta, stambenih i poslovnih objekata;
- Provođenje zakona i drugih propisa iz oblasti prostornog uređenja i građenja;

- Izradu, donošenje i provođenje prostorne i urbanističko planske dokumentacije;
- Poslove parcelacije zemljišta, poslove izdavanja urbanističke saglasnosti, građevinske i upotrebne dozvole;
- Provođenje zakona i drugih propisa iz oblasti katastra, geodetskih i imovinsko-pravnih poslova;
- Poslove zemljišne politike i ustupanja zemljišta radi privođenja krajnjoj namjeni;
- Rješavanje imovinsko pravnih odnosa;
- Provođenje katastarskih planova, poslova premjera i katastra;
- Obračun naknada na građevinskom zemljištu;
- Pripremu prijedloga, odluka i drugih akta iz nadležnosti Službe koje donosi Općinsko vijeće;
- Izradu analiza, izvještaja i informacija iz nadležnosti Službe;
- Vođenje evidencije i izdavanje uvjerenja o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija;
- Oblast legalizacije bespravno izgrađenih objekta;
- Obavljanje i drugih poslove iz svoje nadležnosti.

Stručna služba Općinskog vijeća i Općinskog načelnika

Stručna služba Vijeća i Općinskog načelnika obavlja stručne, administrativno-tehničke i protokolarne poslove za potrebe Vijeća i Općinskog načelnika a naročito vrši:

- Pripremanje i organizovanje sjednica Vijeća i njegovih radnih tijela;
- Pripremanje programa i planova rada Vijeća i njegovih radnih tijela;
- Praćenje i pripremanje organizacije i funkcionisanja uprave;
- Planiranje i realizaciju protokolarne aktivnosti Općinskog načelnika i Vijeća;
- Pripremu prijedloga općih i drugih akata za potrebe Vijeća i Općinskog načelnika;
- Snimanje sjednica Vijeća, vođenja evidencije i pripreme Službenog glasnika Općine;
- Tehničko administrativne poslove Stručne službe;
- Administriranje i održavanje informacionog sistema Općine;
- Planiranje, realizacija i održavanje baza podataka za općinske organe uprave;
- Poslove planiranja informacionih sistema i tehnologija;
- Planiranje, organizaciju i praćenje obuke i stručnog usavršavanja korisnika informacionog sistema i tehnologija;
- Planiranje i projektovanje informacionih sistema i baza podataka i automatsku obradu podataka;
- Planiranje i izradu aplikacija iz oblasti administrativnih poslova;
- Projektovanje, izradu, ministriranje i održavanje Internet stranice Općine;
- Backup-elektronsko arhiviranje podataka;
- Poslove informisanja (Internog i javnog)
- Dizajniranje i grafičku pripremu, te uredenje publikacija i drugih informativnih sadržaja iz domena rada Općine;

Vrši i druge poslove iz nadležnosti Općinskog vijeća i Općinskog načelnika

NAČELNIK OPĆINE

Služba za finansije
poduzetništvo i lokalni
ekonomski razvoj

Služba za društvene
djelatnosti i opću upravu

Služba za cvivilnu
zaštitu i poslove BIZ

Služba za geodetske,
imovinsko pravne
poslove i prostorno
uređenje

Stručna služba Općinskog
vijeća i Općinskog
načelnika

Općina Kladanj nema integrirani ili sektoralni razvojni dokument. Općina trenutno radi na razvijanju prostornog plana putem transparentnog procesa. Postoji određena saradnja Općine na implementaciji razvojnih projekata sa višim nivoima vlasti, javnim preduzećima i mjesnim zajednicama. Općina do sada nije imala iskustva u pripremi projekata prema vanjskim donatorima (npr. EU) te je potrebno dodatno jačanje ovih kapaciteta, posebno u svijetlu Instrumenata za pretpristupnu pomoć (IPA).

Iako Općina Kladanj posjeduje organizacionu strukturu za planiranje lokalnog razvoja, postoji jasna potreba za daljim jačanjem partnerstava za lokalno planiranje u namjeri uključivanja u definiranje lokalnih prioritetnih politika, jačanjem opisa poslova nekih ključnih radnih mjesta u administraciji, a koja se odnose na strateško planiranje.

Općina nema sveobuhvatna bazu podataka, već je samo jedan dio podataka u elektronskoj formi, te je stoga pitanje baze podataka neophodnih za planiranje i upravljanje razvojem definirano kao jedno od kritičnih pitanja.

Za uspješnu realizaciju integrisane strategije razvoja neophodno obezbjediti da sve općinske službe blisko saraduju, kako bi se međusektorskom saradnjom obezbjedila odgovarajuća sinergija. Stoga je veoma važno jačanje kapaciteta za planiranje kroz unaprijeđenje administrativnih i organizacionih kapaciteta, kao i koordinacija unutar općine u vezi lokalnog razvojnog planiranja, sistematiziran pristup prikupljanju, obradi i praćenju podataka relevantnih za lokalni razvoj, osnaženi ljudski kapaciteti nužni za organiziranje i upravljanje procesima lokalnog strateškog planiranja i osnažena saradnja sa svim relevantnim socio-ekonomskim akterima.

Takođe je važno posvetiti pažnju jačanju lokalnih kapaciteta za implementaciju kroz jasno definirane odgovornosti za implementaciju, monitoring i evaluaciju lokalne razvojne strategije, osnaženu saradnju sa lokalnim i drugim partnerima na implementaciji projekata i osnažene kapacitete općine za izradu i implementaciju identificiranih prioritetnih projekata iz lokalne razvojne strategije.

U donjoj tabeli dat je kratak pregled uloga i odgovornosti najvažnijih aktera u implementaciji, finansiranju, praćenju i ocjenjivanju realizacije lokalne razvojne strategije.:

Osnovne uloge i odgovornosti u procesu implementacije i koordinacije strategije	
Uloga	Nadležnost (tko?)
Definiranje odgovornosti u pogledu koordinacije implementacije strategije razvoja;	Načelnik Općine
Definiranje nadležnosti pojedinačnih odjeljenja/službi za pripremu projektnih prijedloga i implementaciju projekata iz akcionog plana za 2011. godinu;	Načelnik Općine, šefovi službi
Razrada projektnih prijedloga i osiguravanje izvora finansiranja;	Općinske službe
Provođenje procedura javnih nabavki;	Komisija za javne nabavke
Praćenje implementacije strategije i redovno izvještavanje;	Načelnik Općine, šefovi službi
Uspostavljanje i redovno ažuriranje baze podataka relevantnih za razvoj;	Općinske službe
Razrada i usvajanje operativnih i finansijskih planova za naredne godine implementacije strategije (godišnje i indikativno trogodišnje);	Općinske službe, Načelnik Općine i Općinsko vijeće
Ažuriranje i revizija sektorskih planova i strategije;	Općinske službe, Načelnik Općine i Općinsko vijeće
Definiranje ključnih potreba za izgradnjom kapaciteta osoblja uključenog u implementaciju strategije (Priprema plana i sistemska izgradnja kapaciteta za djelotvornu implementaciju strategije razvoja;	Općinske službe
Sveukupna komunikacija u pogledu implementacije strategije razvoja sa akterima van općinske uprave (građani, mediji, poslovni sektor, nevladin sektor, potencijalni finansijeri, viši nivoi vlasti, itd.).	Načelnik Općine, Općinske službe
Kontinuirana izgradnja ljudskih kapaciteta potrebnih za implementaciju strategije, u okviru općinske administracije	Općinske službe

U cilju efikasne realizacije implementacije strategije od velike važnosti je sistemsko i kontinuirano jačanje znanja i vještina osoblja angažiranog na implementaciji strategije. Iz tog razloga je važno definirati područja izgradnje organizacionih kapaciteta i ključnih obuka neophodnih za proces implementacije strategije, kao i odgovornost za provođenje ove aktivnosti.

Analiza procjene postojećih kapaciteta za planiranje i upravljanje razvojem općine Kladanj izvršena u okviru ILDP-a u junu 2009. Godine predložena je obuka za uposlenike općinske uprave koji će biti direktno angažirani u procesu revizije razvojne strategije:

- Javno-privatno partnerstvo;

- Javne nabavke u BiH i EU: pravni i praktični aspekti;
- Instrument za pretpristupnu pomoć EU (IPA): politike i prakse;
- Engleski jezik;
- Monitoring, evaluacija i ažuriranje strategije lokalnog razvoja.

V. 4. PRAĆENJE, OCJENJIVANJE I AŽURIRANJE STRATEGIJE RAZVOJA

Stvarni rezultati razvoja, koji proizilaze iz implementacije integrirane strategije razvoja, mogu biti vidljivi i mjerljivi jedino ukoliko općina Srebrenik, kao najodgovornija za implementaciju strategije, bude sistematski provodila praćenje i vrednovanje realizacije strategije. Sistematsko praćenje i vrednovanje (monitoring i evaluacija) realizacije strategije omogućava mjerenje stepena ostvarenja postavljenih ciljeva, dajući takođe mogućnost za preduzimanje pravovremenih mjera u cilju eventualnih korekcija, te ocjenjivanje sveukupne uspješnosti realizacije strategije.

Praćenje podrazumjeva sistem prikupljanja i obrade podataka u svrhu upoređivanja postignutih rezultata sa planiranim. *Vrednovanje* je zasnovano na nalazima praćenja i daje sveukupnu ocjenu ostvarenja postavljenih ciljeva. Da bismo upravljali implementacijom strategije, kao i implementacijom projekata, moramo biti u mogućnosti da mjerimo stepen ostvarenja definisanih ciljeva i rezultata u određenom vremenskom periodu, za šta nam služe objektivno **provjerljivi indikatori**.

Indikatori praćenja

Strategija razvoja, kao konkretan i operativni alat za dugoročni razvoj općine, postavlja set mjerljivih operativnih/sektorskih ciljeva, podržanih nizom konkretnih indikatora, a koji će se koristiti za mjerenje ukupnog napretka i ostvarenja strategije. Stoga, provođenje redovnog praćenja napretka u implementaciji strategije će se temeljiti na mjerljivim sektorskim (društveni, ekonomski i ekološki), ciljevima i njihovim općim indikatorima.

Osim toga, konkretni indikatori su takođe postavljeni i na programsko/projektnom nivou i kao takvi predstavljaju konkretnere pokazatelje praćenja napretka svakog sektorskog cilja strategije. Projektni pokazatelji definirani su u okviru projektnih prijedloga.

Okvir za praćenje ostvarivanja sektorskih planova je prikazan u sljedećim tabelama:

Sektorski ciljevi	Indikatori na nivou sektorskog cilja	Indikatori na programsko-projektnom nivou
- Povećanje investicija u privredi do 2015. godine sa akcentom na drvnu industriju i finalizaciju proizvoda. - Razvoj MSP-a i zanatskog sektora iznad prosjeka TK do 2015	- Povećanje investicija u privredi sa akcentom na drvnu industriju i finalizaciju proizvoda za 30% do 2015 godine. - Povećanje broja novoregistriranih MSP i obrta za 30% do 2015 godine.	-Infrastrukturno uređenje poslovne zone ravni stanovi - Povećanje broja zaposlenih i novoregistriranih preduzeća i obrta za 30% do 2015 godine
Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnje zdrave hrane 2011–2015 povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na godišnjem nivou do 2015 godine	Povećanje broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava do 2015 za 30%.	- Jačanje medijske promocije u cilju registracije poljoprivrednih gazdinstava i animiranja građana za poljoprivrednu proizvodnju - Uvezivanje i ojačavanje kapaciteta poljoprivrednih proizvođača i prerađivača.
Profiliranje i promoviranje Klادنja kao destinacije za zdravstveni sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz	Povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u	- Povećanje sredstava u budžetu za 50% za promociju turizma - Do 2015 godine razvijeni i izgrađeni infrastrukturni kapaciteti

povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god. Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam do 2015(izletišta, planinske staze, planinski dom)	Budžetu za 50% do 2015 god. Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam	u turizmu sa kvalitetnom ugostiteljskom ponudom.
---	---	--

Okvir za praćenje plana društvenog razvoja je sljedeći:

Sektorski ciljevi	Indikatori na nivou sektorskog cilja	Indikatori na programsko-projektnom nivou
<ul style="list-style-type: none"> Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> Za 20% poboljšani uvjeti u svim sportskim klubovima i za 30% povećan broj kulturnih sadržaja do 2013. godine 	<ul style="list-style-type: none"> Implementirano 10% mjera iz Program poboljšanja stanja mladih u oblasti sporta i kulture i realizovan jedan projekat godišnje
<ul style="list-style-type: none"> Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina školskog uzrasta imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje 	<ul style="list-style-type: none"> Povećan broj upisane djece u predškolske ustanove za 30% i za 40 % poboljšani uvjeti u svim odgojno obrazovnim ustanovama do 2013. godine 	<ul style="list-style-type: none"> Implementirano 20% mjera iz Programa inkluzivnog obrazovanja i Programa poboljšanja stanja mladih u oblasti obrazovanja te realizovan jedan projekat godišnje
<ul style="list-style-type: none"> Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> Za 30 % unaprijeđeno stanje u sektoru socijalne zaštite 	<ul style="list-style-type: none"> Implementiran u potpunosti Program poboljšanja stanja mladih u oblasti socijalne zaštite i realizovan jedan projekat koji se odnosi na ovaj sektor
<ul style="list-style-type: none"> Unaprijeđen sektor zdravstvene zaštite do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> Za 30 % unaprijeđeno stanje u sektoru zdravstvene zaštite 	<ul style="list-style-type: none"> Implementiran u potpunosti Program poboljšanja stanja mladih u oblasti zdravstvene zaštite i realizovan jedan projekat koji se odnosi na ovaj sektor
<ul style="list-style-type: none"> Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima 	<ul style="list-style-type: none"> Za 50 % unaprijeđeno stanje u ovom sektoru 	<ul style="list-style-type: none"> Implementirano 10% mjera Programa poboljšanja stanja mladih u ovoj oblasti i realizovana dva projekta u ovom sektoru

Okvir za praćenje plana okolišnog razvoja je sljedeći:

Sektorski ciljevi	Indikatori na nivou sektorskog cilja	Indikatori na programsko-projektnom nivou
<ul style="list-style-type: none"> • Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdjevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • -Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdjevanjem za 60% do 2015. Godine • -Povećan broj stanovnika obuhvaćenih kanalizacionom mrežom za 50% do 2015 godine • Povećan broj stanovnika obuhvaćenih organizovanim prikupljanjem otpada za 80% do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • -Sanirana vodovodna mreža u gradu za 70% • Izgrađena vodovodna mreža na području općine za 50% • Legalizovani mjesni vodoprivredni objekti na području općine za 60% • Izvršena zaštita izvorišta vodovoda „Starička rijeka“, „Gluha bukovića“, „Zlača“, i „Turalići“ • Smanjen broj divljih deponija za 80% i povećano organizovano prikupljanje otpada na području općine
<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđeno upravljanje prostorom i stvoreni uslovi za ostvarenje sportsko-rekreacionih potreba i poboljšanja ukupnog životnog ambijenta do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • 50% Unaprijeđeno upravljanje prostorom i poboljšanja ukupnog životnog ambijenta do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • Urađen prostorni plan • Urađen jedan urbanistički plan • Urađen jedan regulacioni plan
<ul style="list-style-type: none"> • Poboljšana zaštita i korištenje poljoprivrednog zemljišta do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • Poboljšana zaštita i korištenje poljoprivrednog zemljišta za 20% do 2015. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • Urađen katastar klizišta na području općine Kladanj
<ul style="list-style-type: none"> • Gasifikacija i toplifikacija grada Kladnja do 2020. godine 	<ul style="list-style-type: none"> • Urađena projektna dokumentacija i započeta izgradnja gasovoda do 2015 godine grada Kladnja 	<ul style="list-style-type: none"> • Urađena projektna dokumentacija za gasifikaciju grada Kladnja • Započeta izrada mreže transportno priključnog gasovoda do 2015 godine • Započeta izrada mreže distributivnog gasovoda do 2015 godine

Vremenska dinamika praćenja i vrednovanja :

Aktivnosti praćenja, vrednovanja i ažuriranja pojedinih dijelova strategije biće provedene u određenim vremenskim periodima, datim u narednoj tabeli.

Aktivnost praćenja i vrednovanja	Vremenski okvir
Praćenje realizacije programa (projekata, mjera)	Godišnje
Kontrolno vrednovanje	Nakon 3 godine za sektorske planove, a nakon 5 godina za strategiju
Ažuriranje sektorskih planova	Djelimično nakon 3 godine, a kompletno nakon 5 godina
Ažuriranje strategije	Djelimično nakon 5 godina, a kompletno nakon 10 godina
Finalno vrednovanje	Nakon 5 godina za sektorske planove, a nakon 10 godina za strategiju

6.4. Sinteza strategije

Vizija razvoja:			
Općinu Kladanj će biti prepoznatljivo privredno i turističko odredište, ekološki uređeno i društveno funkcionalna zajednica sa zaštićenim objektima prirodnog i kulturnog nasljeđa .			
Strateški ciljevi:			
Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja	Promocija, jačanje i kreiranje raznovrsne turističke ponude	Ekološki uređena općina	Funkcionalan društveni sektor
Sektorski ciljevi:			
<p>Povećanje investicija u privredi do 2015. godine sa akcentom na drvnu industriju i finalizaciju proizvoda.</p> <p>Razvoj MSP-a i zanatskog sektora iznad prosjeka TK do 2015</p> <p>Razvoj poljoprivrednog sektora i proizvodnje zdrave hrane 2011–2015 povećanjem broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na godišnjem nivou do 2015 godine</p>	<p>Profiliranje i promoviranje Kladnja kao destinacije za zdravstveni sportski i vjerski turizam, povećanjem medijske zastupljenosti općine kroz povećanje planiranih sredstava u Budžetu za 50% do 2015 god.</p> <p>Izgradnja i uređenje fizičke infrastrukture za zdravstveni i rekreacioni turizam do 2015 (izletišta, planinske staze, planinski dom)</p>	<p>Povećati broj stanovnika obuhvaćenih kvalitetnim vodosnabdijevanjem i kanalizacionom mrežom i organizovanim prikupljanjem otpada do 2015. godine</p> <p>Unaprijeđeno upravljanje prostorom i stvoreni uslovi za ostvarenje sportsko-rekreacionih potreba i poboljšanja ukupnog životnog ambijenta do 2015. godine</p> <p>Poboljšana zaštita i korištenje poljoprivrednog zemljišta do 2015. godine</p> <p>Gasifikacija i toplifikacija grada Kladnja do 2020. godine</p>	<p>Unaprijeđen sektor sporta i kulture do 2015. godine</p> <p>Do 2015. godine stvoriti okruženje u kojem će sva djeca i omladina školskog uzrasta imati mogućnosti da optimalno razvijaju svoje sposobnosti u prilagođenim objektima u kojima mogu zadovoljiti različite potrebe i osigurati kvalitetno obrazovanje</p> <p>Unaprijeđen sektor socijalne zaštite do 2015. godine</p> <p>Unaprijeđen sektor zdravstvene zaštite do 2015. godine</p> <p>Do 2015. godine stvoriti okruženje za pružanje usluga građanima pod jednakim uvjetima</p>

Projekti i mjere:			
Uređenje infrastrukture poslovne zone Ravni Stanovi	Uređenje izletišta studenac i dr.	Sanacija vodovoda "Aličevića česma"	Projekat sportske dvorane
Rekonstrukcija i asfaltiranje puteva	Uređenje trim staza na područjima Ski Lifta i Muške vode	Izgradnja i rekonstrukcija manjih vodovoda	Koordinacija svih sportskih klubova koji treninge obavljaju u sportskim salama Osnovne škole „Kladanj”, Osnovne škole „Stupari”, MSS „Musa Ćazim Ćatić” i Sportske dvorane kako bi se obezbijedili optimalni termini za treninge, rukovodeći se uzrastom selekcija.
Sanacija, održavanje i izgradnja ulične rasvjete	Stvaranje preduslova za Izgradnju 4 planinska doma do 2015 godine	Izgradnja Vodovoda Zlača	Koordinacija svih sportsko rekreativnih društava/klubova na obezbjeđenju optimalnih uvjeta za kontinuiran rad, a prije svega na obezbjeđenju finansijskih sredstava
Izrada projekta uređenja zgrada pod zaštitom	Završetak projekta ski lifta Karaula	Izgradnja kolektora i kanalizacione mreže u užem centru grada	Kreirati i provesti obuku zainteresiranih mladih za upoznavanje kulturno historijskog naslijeđa grada koji će kroz vršnjačko obrazovanje prenijeti znanje na druge mlade
Uređenje trotoara od semafora do JU MSS „Musa Ćazim Ćatić”	Završetak projekta djevojačke pećine	Izrada Prostornog plana općine Kladanj	Edukacija mladih o uticaju mas-medija i stalne radio emisije na lokalnom radiju o značaju i zloupotrebi medija i provođenje kampanje kojom bi se tražila korekcija medijskih sadržaja
Most Brateljevići	Izrada turističke WEB stranice Općine	Prostorno planska dokumentacija	Kreirati vodič o načinu traženja posla
Most Stupari prema Dubravi	Projekat očuvanja i zaštite prirodnih vrijednosti i kulturnohistorijskog naslijeđa	Ispitivanje izdašnosti izvorišta radi uvođenja novih količina vode u vodovod Starička rijeka (izrada elaborata)	III Faza doma kulture

Most za Tarevo		Rekonstrukcija postojećih 3 komada i izgradnja novih predbrana – 2 komada, vodovoda Starička rijeka	Obezbjedenjem grant sredstava za mini projekte mladih podržati rad muzičkih, dizajnerskih, likovnih i drugih sekcija i koje će imati javnu prezentaciju za druge mlade putem izložbi, nastupa, učestvovanja
Poticaj zapošljavanja u drвноj industriji, tekstilnoj i drugim granama		Rekonstrukcija postojećih kaptaža vodovoda Starička rijeka	Pružanje informacija mladima (lice u Općini zaduženo za rad s mladima) i organizovati radionice profesionalne orijentacije
Rekonstrukcija mosta u centru grada		Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Kladanj	Organizovanje obuke o načinu, metodu aktivnog traženja posla (korištenju WEB portala) pisanju CV, prijavnog pisma i načina predstavljanja na intervijujima
Izgradnja Sahat kule		Izgradnja vodovoda Turaliči	Organizirati kurseve stranih jezika i rada na računaru Kreirati program obuke certificiranja neformalnog obrazovanja
Jačanje medijske promocije u cilju registracije poljoprivrednih gazdinstva na području Općine Kladanj		Izrada zaštitne ograde na kaptaži Starička rijeka	Organizirati predavanja na temu „Zakonski okvir pri zasnivanju radnog odnosa“
Izgradnja zelene pijace		Izgradnja kolektora i kanalizacione mreže u užem centru grada	Educiranje mladih putem tribina , organizovati susrete sa mladim iz drugih općina i upoznati mlade sa potrebama drugih općina i kantona, sa deficitarnim strukama, cijenam stanovanja kao i prosječnim troškovima života u tim gradovima
Razvoj, podsticaj i promocija porodičnog obrta i starih zanata		Sanacija kolektora na lokaciji Most u centru grada	Uvesti mehanizme (pogodnosti i prednosti) za mlade koji se aktivno i volonterski uključuju u zajednicu i štampati omladinski bilten za mlade koji se aktivno uključuju u volonterski rad zajednice
Promocija investicionih mogućnosti u općini Kladanj		Sanacija divljih deponija na području MZ Stupari	Uklanjanje barijera u svim objektima odgojno obrazovnih ustanova (Dječije obdanište, OŠ Kladanj; OŠ Stupari i Mješovita srednja škola), računajući i

			objekte područnih škola
Uređenje lokaliteta raskrsnica Ulica Luke i Kladanjske brigade		Sanacija divljih deponija na području MZ Tuholj	Zaposliti ili angažovati odgajatelja/e koji će raditi sa djecom po Programu obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja
Subvencija nabavka opreme za pčelarstvo (mašina za topljenje voska i izradu pogača za pčele		Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Stupari	Edukacija roditelja o inkluzivnom obrazovanju kroz radionice za djecu i roditelje u povodu obilježavanja praznika/blagdana (uređenje panoa, organizacija priredbi...), Dana tolerancije na nivou općine, Dječje nedjelje i slično da sve bude medijski praćeno
Subvencija nabavke mini sušnica za voće kao i subevncija izgradnje objekata za sušenje voća		Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Tuholj	Organizovati predavanja i okrugle stolove na temu prevencije bolesti ovisnosti, educirati mlade putem medija i štampanih materijala i organizovati ulične kampanje i akcije, edukativne filmove
Edukacija mladih o poduzetništvu		Rekonstrukcija šahtova vodovoda strička rijeka	Organizovati edukaciju o pravima mladih i djece, roditelja i pedagoga, pokrenuti i podržati rad savjetodavnog multidisciplinarnog tima (po potrebi pokrenuti mobilni tim za rad na terenu u udaljenim mjesnim zajednicama)
Subvencija i kreiranja sistema donacije vočki za izgradnju plantaža		Sanacija magistralnog cjevovoda vodovoda Starička rijeka zamjenom postojećih azbest cementnih cijevi sa novim polietilenskim cijevima PE	Pokrenuti i podržati rad sa djecom i mladima u okviru svih nadležnih ustanova i organizovati redovnu edukaciju, praćenu adekvatnim akcijama usmjerenim na zajednički rad djece i omladina sa i bez posebnih potreba
Subvencija izgradnje mini farmi za tov uz subevnciju nabavke osnovnog stada		Rekonstrukcija metalnog mosta u u Imamovićima (preko kojeg prelazi	Osmisliti i distribuirati brošure i organizovati edukaciju za različite

		cjevovod vodovoda Staričs rijeka)	razvojne faze: pubertet, adolescencija
Organizovanje otkupa i prerade mlijeka		Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih šahtova na magistralnom cjevovodau vodovoda Starička rijeka	Osmisliti i pokrenuti redovne radio emisije na lokalnom radiju o temama iz kulture življenja i organizovati redovnu edukaciju, praćenu adekvatnim akcijama sa ciljem jaćanja veze između očuvanja zdravlja i okoliša
Izrada studije za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora sa akcentom na hidro i vjetro potencijal		Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Stupari	Provoditi kampanju putem letaka i plakata o važnosti predškolskog obrazovanja
Projekat Sakupljanja i otkupa ljekovitog bilja i šumskih plodova		Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Tarevo	Sprovesti ankete među roditeljima o ukljućenosti djece u predškolske ustanove
Projekat animiranja građana za razvoj ratarske i povrtlarske proizvodnje		Realizacija plana prilagođavanja grdske deponije otpada"STANOVI"	Adaptacija i opremanje prostorije za jasličku grupu, trpezarije i dograđenog prostora za izborne aktivnosti djece (Dječije obdanište)
Projekat pružanja pomoći u razvoju ribogojstva		Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Kladanj	Rekonstrukcija prostorije za informatički kabinet sa pristupom internetu i održavanje razlićitih nastavnih i vannastavnih aktivnosti (OŠ Stup.)
		Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Kladanj	Popraviti toalete, ukloniti klizave podove i zamijeniti loše svijetle površine (OŠ Kladanj)
		Izrada projektne dokumentacije za gasifikacije Kladnja	Opremanje radionica za praktičnu nastavu, opremanje kabineta (hemija, biologija, fizika i fonolaboratoriju), sanacija fislukturane sale (parket) i uređenje sanitarnih prostorija (Mješovota srednja škola)
		Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih predbrana na Karauli vodovoda „GLUHA BUKOVICA"	Osigurati potrebnu stručnu literaturu, didaktička i audio-vizualna sredstva i druga nastavna sredstva i pomagala u svih odgojno obrazovnih ustanova

			(Dječije obdanište, OŠ Kladanj; OŠ Stupari i Mješovita srednja škola)
		Izrada nosećih betonskih stubova na prelazima cjevovoda preko mostova sa izradom izolacija cjevovoda za vodovod „GLUHA BUKOVICA”	Organizacija edukacije odgajatelja i nastavnika o izradi individualiziranih prilagođenih programa koristeći raspoloživi prostor (Doma kulture i sl.) i kontinuirana nabavka stručne literature
		Rekonstrukcija cjevovoda vodovoda „GLUHA BUKOVICA” u naselju Buševo	Individualno stručno usavršavanje odgajatelja i nastavnika na temu inkluzivnog obrazovanja koristeći raspoloživi prostor (Doma kulture i sl.) i kontinuirana nabavka stručne literature
		Ograđivanje rezervara „gornja zona”	Sudjelovanje lokalne zajednice u radu i pružanje pomoći djeci s posebnim potrebama tako što će se uključivati stručna lica iz lokalne zajednice u vannastavne aktivnosti (Dom zdravlja, Policijska stanica, Centar za socijalni rad, i dr.), zajedničkim radom na obilježavanju važnijih datuma iz oblasti zaštite dječjih prava i uz učešće lokalnih poduzetnika u financiranju dijela općinskog razvojnog plana
		Direktno spajanje rezervara „gornja zona” sa prstenom „donja zona” i ugradnjom vodomjera na izlazu	Sudjelovanje roditelja u realizaciji nastavnih aktivnosti, u vannastavnim aktivnostima, edukacija roditelja od strane nastavnika o značaju suradnje između roditelja i odgojno obrazovne ustanove (pedagog) i rad na napredanju aktivnosti Vijeća roditelja
		Rekonstrukcija suhe komore i vodovodnih armatura , ograđivanje rezervara „hrastovac”	Anketiranje učenika o prisutnosti različitih oblika vršnjačkog nasilja i predstavljanje rezultata i prijedloga mjera na nastavnič. vijeću i rad u radionicama na temu vršnjačkog nasilja uz edukaciju roditelja i zapaženim i registriranim simptomima

			delikventnog ponašanja kod djece (na roditeljskim sastancima)
		Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Tuholj	Sanacija zgrada, objekata u MZ i naseljenim mjestima
		Izrada zaštitne ograde na kaptaži gluha bukovica	Projekat osnivanja odjeljenja predškolske ustanove u MZ Stupari
		Ograđivanje „uvora” i kaptaže „pečina” sa ugradnjom vodomjera za vodovod „GLUHA BUKOVICA”	Izgradanj, odnosno sanacija i opremanje sportskih poligona u svim MZ
		Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Tarevo	Izgradanj, odnosno sanacija i opremanje sportskih poligona u svim područnim školama
		Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Tarevo	Adaptacija i opremanje prostora namijenjenih kulturnom sektoru u sklopu Doma kulture
		Izrada katastra klizišta na zemljištu općine Kladanj	Adaptacija i opremanje prostora namijenjenih kulturnom sektoru u sklopu Sportske dvorane
		izgradnja novih AB šahtova na sekundarnoj mreži vodovoda u kladnju	Projekat sanacije zgrade JU Centar za socijalni rad Kladanj
		Rekonstrukcija cjevovoda u ulici kladanjske brigade	Projekat „Stari ali ne i sami“ koji se odnosi na evidentiranje porodica u kojima nema mladih osoba i pružanje pomoći starijim osobama
		Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Drum	Uspostavljanje savjetovaništa za osobe koje boluju od PTSP-ja, osobe koje imaju problema sa ovisnosti, za maloljetnike koji prerano stupaju u seksualne odnose, za bračne parove i drugo
		Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Habibovića krš	Izgradnja baze podataka o socijalno stanju stanovništva
		Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Duga mahala	Opremanje specijalističkih kabineta u Domu zdravlja Kladanj
		Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Srmač	Opremanje područnih ambulanti
		Rekonstrukcija cjevovoda u ulici Luke naselje crkvište	Opremanje laboratorijskih kabineta nedostajućom opremom u Domu

			zdravlja Kladanj
		Izgradnja šahtova sa nabavkom i ugradnjom vodovoda kod svih korisnika	Zaposlenje stručnog kadra u bilo kojoj ustanovi općine (Dom zdravlja, Centar za socijalni rad, i sl.) koji bi bio angažovan u svim odgojno-obrazovnim ustanovama
		Izgradnja postrojenja za pripremu pitke vode sa vodozahvata gluha bukovića i Starička rijeka	Stvaranje omladinskog centra u okviru Doma kulture ili Sportske dvorane sa optimalnim kapacitetima i višenamjenskim salama za realizaciju kulturnih i kreativnih sadržaja mladih i Rad na planskom obezbjeđenju finansijskih sredstava za te namjene
		Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Starić	Organizovanje takmičenja za učenike osnovnih i srednje škole
		Legalizacija mjesnih vodovoda na području mjesne zajednice Turalići	Organizirati edukaciju mladih iz oblasti opoduzetništva i izrade BIZNIS PLANA i inicirati subvencije i olakšice od strane općine za mlade koji prvi puta pokreću biznis
		Izrada zaštitne ograde na kaptaži Zlača	
		Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Starić	
		Sanacija divljih deponija na prostoru MZ Turalići	
		Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Starić	
		Nabavka i postavljanje kontejnera na području MZ Turalići	
		Izrada transportno priključnog gasovoda	

